

**ОСНОВНА ШКОЛА "ЖИВОМИР САВКОВИЋ",
КОВАЧЕВАЦ**

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА СЕДМИ РАЗРЕД
ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
школске 2022/2023. године**



ФОНД ЧАСОВА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД

Редни број	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	СЕДМИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.
1.	Српски језик	4	144
2.	Страни језик - енглески	2	72
3.	Ликовна култура	1	36
4.	Музичка култура	1	36
5.	Историја	2	72
6.	Географија	2	72
7.	Физика	2	72
8.	Математика	4	144
9.	Биологија	2	72
10.	Хемија	2	72
11.	Техничко и технологија	2	72
12.	Информатика и рачунарство	1	36
13.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
Укупно : А		28	1008
Редни број	Б. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		
	Верска настава / Грађанско васпитање ⁴	1	36
	Страни језик - француски језик	2	72
Укупно : Б		3	108
Укупно : А+Б		31	1116
Редни број	В. ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
1.	Редовна настава	31	1116
2.	Слободне наставне активности	1	36
3.	Допунска настава	1	36
4.	Додатни рад	1	36
Редни број	Г. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
1.	Час одељенског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36
3.	Екскурзије	До 2 дана годишње	

1. Назив језика националне мањине када се настава реализује на том матерњем језику.
 2. Реализује се у школама где се настава одржава на матерњем језику националних мањина.
 3. Статус трећег часа физичког васпитања (изборне спортске гране) регулисан је Стручним упутством министра просвете и спорта о организовању спортских активности у основној школи бр 110-00-449-05/02 од 22. јуна 2005.
 4. Ученик бира један од обавезних изборних предмета: верска настава/грађанско васпитање и изучава га до краја образовног циклуса.
 5. Страни језик за ученике који су почели да га уче од трећег разреда обавезан је изборни предмет до краја образовног циклуса.
- * Број часова за ученике припаднике националних мањина.

СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

СВРХА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.

- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА

- Развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;

- подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;

- оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;

- оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;

- развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;

- омогућавање, укључивање у процесе европског и међународног повезивања;

- развијање свести о значају заштите и очување природе и животне средине;

- усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократки уређеног, хуманог и толератног друштва;

- уважавање плурализма вредности и омогућавања, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и собробити за све;

- развијање код деце и ученика радозналост и отвореност за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етичке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања који нарушавају остваривање права на различитост;

- поштовања права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски развијеном друштву;

- развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

- програм се остварује на српском језику.

А ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ :

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

3. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ: Српски језик и књижевност

РАЗРЕД: седми

ОБЛАСТ/ТЕМА/ МОДУЛ	МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂ ИВАЊЕ	СВЕГА
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1. КЊИЖЕВНОСТ	8	7	6	4	3	3	7	5	8	3	48	6	54
2. ЈЕЗИК	6	6	5	4	8	5	6	6	4	2	26	26	52
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	4	5	5	7	2	0	5	2	5	3	6	32	38
УКУПНО	18	18	16	15	13	8	18	13	17	8	80	64	144

Књижевност – 54 часова, Језик – 52 часа и Језичка култура – 38 часова.

Назив предмета	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ
Циљ	Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	144 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>– користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита;</p> <p>– истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи;</p> <p>– чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом;</p> <p>– разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста;</p> <p>– разликује основне одлике стиха и строфе – укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен;</p> <p>– тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту;</p> <p>– локализује књижевна дела из обавезног школског програма;</p> <p>– разликује етапе драмске радње;</p> <p>– разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;</p> <p>– разликује облике казивања (форме приповедања);</p> <p>– идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију;</p> <p>– анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста;</p> <p>– уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким,</p>	<p align="center">КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>ЛЕКТИРА</p> <p>ЛИРИКА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Јован Дучић: <i>Подне</i> 2. Милан Ракић: <i>Божур</i> 3. Владислав Петковић Дис: <i>Међу својима</i> 4. Милутин Бојић: <i>Плава гробница</i> 5. Десанка Максимовић: <i>Крвава бајка</i> 6. Стеван Раичковић: <i>После кише</i> 7. Јован Јовановић Змај: <i>Јутутунска јухахаха</i> 8. Рабиндранат Тагоре: <i>Папирни бродови</i> 9. Вислава Шимборска: <i>Облаци</i> <p>ЕПИКА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна бајка (једна по избору): <i>Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован</i> 2. Стефан Митров Љубиша: <i>Кањош Мацедоновић</i> (одломак) 3. Радоје Домановић: <i>Вођа</i> (одломак) 4. Петар Кочић: <i>Кроз мећаву</i> 5. Иво Андрић: <i>Јелена, жена које нема</i> (одломак) 6. Данило Киш: <i>Прича о печуркама / Еолска харфа</i> 7. Алфонс Доде: <i>Последњи час / Владимир Набоков: Лош дан</i> 8. <i>Дневник Ане Франк</i> (одломак) 9. Ефраим Кишон: <i>Код куће је најгоре</i> (једна прича по избору) 10. Афоризми (Душан Радовић и други) <p>ДРАМА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бранислав Нушић: <i>Власт</i> (одломак) 2. Вида Огњеновић: <i>Кањош Мацедоновић</i> (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана)

<p>друштвеним и етичким;</p> <p>– разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела;</p> <p>– критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став;</p> <p>– доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста;</p>		
<p>– препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину;</p> <p>– размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова;</p> <p>– препоручи књижевно дело уз кратко образложење;</p> <p>– упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст;</p> <p>– разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом;</p> <p>– одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима;</p> <p>– уочи делове именичке синтагме;</p> <p>– разликује граматички и логички субјекат;</p> <p>– разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да;</p> <p>– препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама;</p> <p>– идентификује врсте зависних реченица;</p> <p>– искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом;</p> <p>– примени основна правила конгруенције у реченици;</p>		<p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ</p> <p>Обавезна дела</p> <p>1. Михајло Пупин: <i>Са паињака до научењака</i> (одломак)</p> <p>2. Јелена Димитријевић:</p> <p><i>Седам мора и три океана</i> (одломак) / Милош Црњански: <i>Наша небеса</i> („Крф, плава гробница” – одломак)</p> <p>Једно дело по избору</p> <p>1. Јован Цвијић: <i>Охридско језеро</i> (одломак) / Пеђа Милосављевић: <i>Потера за пејзажима</i></p> <p>2. Светлана Велмар Јанковић: <i>Српски Београд деспота Стефана (Катија Балкана)</i></p> <p>3. Уметнички и научнопопуларни текстови о природним лепотама и културноисторијским споменицима завичаја</p> <p>4. Избор из енциклопедија и часописа за децу</p> <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <p>1. Епске народне песме покосовског тематског круга (<i>Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакшића</i> и песма по избору)</p> <p>2. Епске народне песме о хајдучима и ускоцима (<i>Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана</i>)</p> <p>3. <i>Свети Сава у књижевности:</i></p> <p>– одломак из <i>Житија Светог Симеона</i> (о опроштају оца од сина);</p> <p>– избор из народних прича и предања (на пример <i>Свети Сава и ђаво</i>, легенде о Светом Сави);</p> <p>– избор из ауторске поезије о Св. Сави (на пример Матија Бећковић: <i>Прича о Светом</i></p>

<p>– доследно примени правописну норму;</p> <p>– разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат;</p> <p>– говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму;</p> <p>– разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила;</p> <p>– састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа;</p> <p>– напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице;</p> <p>– користи технички и сугестивни опис у изражавању;</p> <p>– препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу;</p> <p>– пронађе потребне информације у нелинеарном тексту;</p> <p>– напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила;</p> <p>– примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.);</p> <p>– састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални);</p> <p>– правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.</p>		<p><i>Сави</i>)</p> <p>4. Мирослав Антић: <i>Плави чуперак и Шашава књига</i> (избор)</p> <p>5. Антоан де Сент Егзипери: <i>Мали Принц</i>; Момо Капор: <i>Мали Принц</i></p> <p>6. Јован Стерија Поповић: <i>Покондирена тиква</i></p> <p>7. Душан Ковачевић: <i>Свемирски змај</i></p> <p>8. Дејан Алексић: <i>Ципела на крају света</i> / Игор Коларов: <i>Дванаесто море</i></p> <p>ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ</p> <p>(бирати 3 дела)</p> <p>1. Милорад Павић: <i>Руски хрт</i> (одломак)</p> <p>2. Тургењев: <i>Шума и степа</i></p> <p>3. Антон Павлович Чехов: <i>Чиновникова смрт</i></p> <p>4. Јанко Веселиновић: <i>Хајдук Станко</i> (одломак из првог дела романа)</p> <p>5. Гордана Малетић: <i>Катарке Београда</i> (прича <i>Зебња</i> и друге)</p> <p>6. Урош Петровић: <i>Загонетне приче</i></p> <p>7. Александар Манић: <i>У свитање света</i></p> <p>8. Јасминка Петровић: <i>Лето кад сам научила да летим</i></p> <p>9. Градимир Стојковић: <i>Хајдук у Београду</i></p> <p>10. Корнелија Функе: <i>Срце од мастила</i></p> <p>11. Душица Лукић: <i>Земља је у квару</i> (избор)</p> <p>12. Гордана Брајовић: из збирке песама <i>Индија, Индија (Пролази слон пун мириса, Пролази слон пун Хималаја)</i></p> <p>13. Душан Поп Ђурђев: <i>Лет лионског Икара</i></p> <p>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ</p> <p>Опкорачење. Рефрен. Цезура.</p> <p>Везани и слободни стих.</p> <p>ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма.</p> <p>Лезичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација).</p> <p>Функција мотива у композицији лирске песме.</p>
---	--	--

		<p>Песма у прози.</p> <p>Фабула и сиже.</p> <p>Статички и динамички мотиви.</p> <p>Композиција. Епизода.</p> <p>Идејни слој књижевног текста. Хумор, иронија и сатира.</p> <p>Врсте карактеризације књижевног лика.</p> <p>Унутрашњи монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање.</p> <p>Дневник. Путопис. Аутобиографија.</p> <p>Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари.</p> <p>Афоризам.</p> <p>Пословице, изреке; питалице; загонетке.</p> <p>Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет.</p> <p>Драмска ситуација. Драма у ужем смислу.</p>
	<p>ЈЕЗИК</p> <p>Граматика</p>	<p>Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне.</p> <p>Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици.</p> <p>Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Атрибут у оквиру синтагме.</p> <p>Логички субјекат. Сложени глаголски предикат.</p> <p>Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни.</p> <p>Појам комуникативне и предикатске реченице.</p> <p>Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни).</p> <p>Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене).</p> <p>Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом.</p> <p>Конгруенција – основни појмови.</p>

		Правопис	<p>Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима.</p> <p>Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). Писање скраћеница, правописних знакова.</p>
		Ортоепија	Дугоузлазни и дугосилазни акценат.
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	<p>Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе.</p> <p>Књижевноуметнички и публицистички текстови.</p> <p>Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.).</p> <p>Текст заснован на аргументима.</p> <p>Технички и сугестивни опис.</p> <p>Репортажа.</p> <p>Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова.</p> <p>Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго.</p> <p>Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор).</p> <p>Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке.</p> <p>Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина (реч, синтагма, предлошко-падежна конструкција, реченица); фразеологизми (разумевање и употреба) и друге.</p> <p>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.</p> <p>Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.</p>	

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура.

Поједини наставни садржаји за које наставник процени да се током године не могу реализовати на редовним часовима, могу се планирати за обраду на часовима пројектне наставе, амбијенталне, као и на часовима додатног рада и рада у секцијама.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења *Српског језика и књижевности* чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Књижевност – 54 часа, Језик – 52 часа и Језичка култура – 38 часова. Укупан фонд часова, на годишњем нивоу, износи 144 часа. Све три области програма наставе и учења се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника јесте да начине реализације подучавања и учења прилагоди потребама сваког одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи, тј. глобални план рада, из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на нивоу конкретних наставних јединица. Од наставника се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час прилагоди исходима учења. Током планирања треба, такође, имати у виду да се неки исходи остварују брже и лакше, али је за већину исхода (посебно за предметну област Књижевност) потребно више времена, више различитих активности и рад на различитим текстовима. Препоручени исходи нису диференцирани према нивоима ученичких постигнућа. Они представљају обавезне делове описа стандарда и могу се уситњавати или ширити, у зависности од ученичких индивидуалних могућности и других наставних потреба.

У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред тога што ученике треба да оспособи за коришћење уџбеника, као једног од извора знања, наставник ваља да их упуту у начине и облике употребе других извора сазнавања.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

КЊИЖЕВНОСТ

Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире. Лектира је разврстана по књижевним родовима – *лирика, епика, драма* и обogaћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова. Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту.

Уз текстове које је потребно обрадити на часу дат је и списак домаће лектире. Циљ обраде дела у оквиру домаће лектире је формирање, развијање или неговање читалачких навика код ученика. Обимнија дела ученици могу читати преко распуста, чиме се подстиче развијање континуиране навике читања.

Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова. Изборни део допушта наставнику већу креативност у достизању исхода.

Уз доминантан корпус текстова канонских писаца којим се утиче на формирање естетског укуса ученика, изграђује и богати свест о природи националне књижевности (и вредностима класика светске књижевности), али и културном и националном идентитету. Циљ увођења савремених књижевних дела која још нису постала део канона јесте да се по својој мотивској или тематској сродности вежу за постојеће теме и мотиве у оквиру наставног програма и да се таквим примерима покаже како и савремени писци промишљају епску народну традицију или теме пријатељства, етичности, развијају имагинацију и емпатију, чиме ће се богатити вертикално читалачко искуство ученика и осавременили приступ настави. Преко извесног броја књижевних дела савремених писаца, ученици ће бити у прилици да критички самеравају поетику њихових дела са канонским вредностима.

Избор дела омогућава примену компаративног приступа проучавању литерарног стваралаштва, уз одабир различитих нивоа обраде: интерпретације, приказа или осврта. Разлике у укупној уметничкој и информативној вредности појединих текстова утичу на одговарајућа методичка решења (прилагођавање читања врсти текста, опсег тумачења текста у зависности од сложености његове структуре, повезивање и груписање са одговарајућим садржајима из других предметних подручја – граматике, правописа и језичке културе и сл.).

Текстови из допунског дела програма треба да послуже наставнику и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време.

Нови програм заснован је на уочавању природе и улоге књижевног дела, као и уочавању разлике књижевних и некњижевних текстова, односно њиховој већој корелативности. Ученици треба да буду оспособљени да разликују особености књижевног текста (конотативност, књижевни поступци, сликовитост, ритмичност и сл.) у односу на денотативност, информативност и казивање засновано на чињеницама и подацима у различитим видовима некњижевних текстова. Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела.

Исти текст може се повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања, у склопу пројектне наставе, која се базира на исходима, а не на садржајима учења.

Предложени обавезни, књижевни, научнопопуларни и информативни текстови и садржај обавезне домаће лектире, као и примери из допунског избора, приликом осмишљавања годишњег плана рада, а потом и при обликовању оријентационих, месечних планова рада, могу се тематски повезивати. Поред тога, неопходно је успоставити и уравнотежену дистрибуцију наставних јединица везаних за све подобласти предмета, функционално повезати садржаје из језика и књижевности (где год је то могуће) и оставити довољно часова за утврђивање и систематизацију градива.

Са списка допунског избора наставник бира она дела која ће, уз обавезни део лектире, чинити тематско-мотивске целине. Наставник може груписати и повезивати по сродности дела из обавезног и допунског програма на много начина. Могући примери функционалног повезивања наставних јединица могу бити следећи (никако и једини).

Јунаци/хероји, борци за слободу (хајдуци и ускоци): народне епске песме; С. Митров Љубиша, *Кањош Мацедоновић*; В. Огњеновић, *Кањош Мацедоновић*; Ј. Веселиновић, *Хајдук Станко*; М. Бојић, *Плава гробница*; М. Црњански, *Наша небеса* („Крф, плава гробница” – одломак); Д. Максимовић, *Крвава бајка*.

Хероине (истакнути женски ликови у различитим епохама): *Смрт војводе Пријезде*, *Диоба Јакишића*; В. Петковић Дис, *Међу својима*; *Дневник Ане Франк*; лик мајке у Пупиновом делу *Са пашњака до научењака*; путописна перспектива путнице у *Седам мора и три океана*.

Судбине наставника и ђака – чувара језика и културе: А. Доде, *Последњи час*; Д. Максимовић, *Крвава бајка*; *Дневник Ане Франк*; М. Пупин, *Са пашњака до научењака*.

Размишљање о себи и свету: С. Раичковић, *После кише*; Р. Тагоре, *Папирни бродови*; В. Шимборска, *Облаци*; песме у прози Г. Брајовић; *Дневник Ане Франк*; Д. Киш, *Еолска харфа*; И. Андрић: *Јелена, жена које нема*; афоризми.

Одрастање у различитим временима и културама: А. Манић, *У свитање света*; Г. Малетић, *Зебња* и др.; М. Пупин, *Са пашњака до научењака*; В. Петковић Дис, *Међу својима*; *Дневник Ане Франк*; Е. Кишон, *Код куће је најгоре*; Д. Киш, *Прича о печуркама*, *Еолска харфа*; В. Набоков: *Лош дан*; М. Антић: *Плави чуперак / Шашава књига*; Г. Стојковић, *Хајдук у Београду*; Д. Ковачевић, *Свемирски змај*; Ј. Петровић, *Лето кад сам научила да летим*; М. Капор, *Мали принц*.

Дете и породица: М. Пупин, *Са пашњака до научењака*; П. Кочић, *Кроз међаву*; В. Петковић Дис, *Међу својима*; *Дневник Ане Франк*; М. Антић: *Плави чуперак / Шашава књига*; Г. Стојковић, *Хајдук у Београду*; Д. Киш, *Прича о печуркама*, *Еолска харфа*; В. Набоков, *Лош дан*; Е. Кишон, *Код куће је најгоре*; Ј. Петровић, *Лето кад сам научила да летим*.

Описивање простора у различитим временским условима: Ј. Дучић, *Подне*; М. Ракић, *Божур*; С. Раичковић, *После кише*; П. Кочић, *Кроз међаву*; П. Милосављевић: *Потера за пејзажима*; М. Павић, *Руски хрт*, Тургењев, *Шума и степа*; Ј. Димитријевић, *Седам мора и три океана*; Ј. Цвијић, *Охридско језеро*; Г. Малетић, *Катарке Београда*; Г. Брајовић, *Пролази слон пун мириса*.

Хумор, иронија и сатира: афоризми; Д. Ковачевић, *Свемирски змај*; Ј. Јовановић Змај, *Јутунска јухахаха*; Б. Нушић, *Власт*; Р. Домановић, *Вођа*; Ј. Стерија Поповић, *Покондирена тиква*, А. Павлович Чехов, *Чиновникова смрт*; Д. Алексић: *Ципела на крају света*.

Књижевна дела која су доживела позоришно извођење или екранизацију могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевне и позоришне/филмске (адаптиране, измењене) фабуле и израза (у случају драматизације Кочићеве приче, драме Б. Нушића, В. Огњеновић, Д. Ковачевића, *Дневника Ане Франк* или екранизације Егзиперијевог *Малог принца* / романа Корнелије Функе), чиме ученици могу доћи до закључка о природи различитих медија и развијати своју медијску писменост. Ученици се могу упутити и на филмове са тематиком сличном прочитаним књижевним текстовима и додатно повезати обраду једне тематско-мотивске целине. Кроз упоредну анализу филма и књижевног дела, ученици треба да разумеју да је филм независно уметничко остварење а не препичавање књиге, односно да је књига само предложак за ново, оригинално уметничко дело.

Предвиђени часови у оквиру подобласти *Језичка култура* у одређеном обиму изједначени су са часовима утврђивања садржаја из подобласти *Књижевност*, што доприноси функционалном повезивању наставног градива.

Са појединим елементима медијске писмености ученике треба упознати такође кроз корелацију: са појмом дечји часопис или енциклопедија за децу упознати се на конкретном тексту из часописа / енциклопедије по избору (садржај текста треба да буде у вези са лектиром).

Поред корелације међу текстовима, неопходно је да наставник успостави вертикалну корелацију. Наставник се претходно обавезно упознаје са садржајима Српског језика и књижевности из претходних разреда ради успостављања принципа доступности и систематичности.

Наставник, такође, треба да познаје садржаје других предмета који се обрађују у петом, шестом и седмом разреду основне школе, који корелирају с предметом Српски језик и књижевност. Хоризонталну корелацију наставник успоставља, пре свега, са наставом историје, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и грађанског васпитања.

Ученици треба да разумеју фикционалну природу књижевног дела и његову аутономност (односно да праве разлику између лирског субјекта и песника, приповедача и писца), као и чињеницу да књижевно дело обликује једну могућу слику стварности. Поређење књижевног и научнопопуларног текста о истој теми (нпр. средњовековни начин живота у Београду за време Деспота Стефана Лазаревића у књижевном тексту Гордане Малетић и научнопопуларном тексту Светлане Велмар Јанковић) омогућава ученику да лакше уочи ту врсту разлике. У седмом разреду уводе се и неки гранични, нефикционални жанрови: дневник, путопис и аутобиографија, па ученици треба да разумеју како се и у текстовима који почивају на стварносном искуству примењују књижевни поступци.

При обради текста примењиваће се у већој мери јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта. У складу са исходима, ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова.

Обрада књижевног дела пожељно је да буде проткана решавањем *проблемских питања* која су подстакнута текстом и уметничким доживљавањем. Многи текстови, а поготову одломци из дела, у наставном поступку захтевају умесну *локализацију*, често и вишеструку. Ситуирање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире, као и обавештења о битним садржајима који претходе одломку – све су то услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживети и правилно схватити.

Приликом *тумачења текста* ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста (и то експлицитно и имплицитно садржане информације) и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, с посебном пажњом на заузимање различитих позиција у односу на текст и уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста. Ученике у овом узрасту треба подстицати да актуелизују свет књижевног дела, односно да га доведу у везу са сопственим искуством, размишљањима и светом у којем живе (посебно у вези са рефлексивним песмама и сатиричним делима).

У наставној интерпретацији књижевноуметничког дела обједињавајући и синтетички чиниоци могу бити: уметнички доживљаји, текстовне целине, битни структурни елементи (тема, мотиви, песничке слике, фабула, односно сиже, књижевни ликови, смисао и значење текста, мотивациони поступци, композиција), форме приповедања (облици излагања), језичко-стилски поступци и литерарни (књижевноуметнички) проблеми.

Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознавати уз обраду одговарајућих текстова и помоћу осврта на претходно читалачко искуство. У програму нису наведени сви појмови и врсте књижевних дела предвиђени за усвајање у претходним разредима, али се очекује ће се наставник наклонити на стечено знање ученика, обновити га и продубити на примерима, сходно старијем узрасту. Обнављање и повезивање књижевних термина и појмова обрађиваних у претходним разредима са новим делима која се обрађују у овом разреду је обавезно. У погледу разумевања лирских књижевних дела на постојеће знање о врстама стихова, строфа и риме надовезују се појмови цезуре и опкорачења, уочавање разлике између везаног и слободног стиха, и песме у стиху и прози. Обнављају се и проширују знања о родољубивој поезији, савладава се смисао социјалних мотива у предложеним песмама или причама, усвајају се нове врсте лирских песама (рефлексивна и сатирична). Знање о стилским фигурама допуњава се контрастом, хиперболом, метафором, алегоријом, словенском антитезом, асонанцом и алитерацијом. Постојећа знања о елементима епског дела (појам мотива, разлика фабуле и сижеа), о композицији и облицима казивања / приповедања благо се усложњавају и продубљују (увођење појмова о статичким и динамичким мотивима, о епизоди, унутрашњем монологу, разликовање хронолошког и ретроспективног приповедања). Знање о народној епизи проширује се увођењем легендарне приче и етиолошких и културно-историјских предања (која не треба термилошки именовати, због тога су само описно назначена у програму).

У претходним разредима ученик је подстицан да уочава смисао смешног и хумористичног на примерима из лектире и да разликује хумористички, дитирамбски и елегични тон у певању/приповедању/драмској радњи. Та умења треба продубити уочавањем разлика између хумористичког, иронијског и сатиричног тона у певању / приповедању и довођењем основног тона певања / приповедања у везу са идејним слојем текста. Такође, пошто овладају појмом мотивације, ученици треба да развију способност разликовања реалистичке и натприродне мотивације (и њених различитих видова: чудесне мотивације у народној бајци, фантастике и научне фантастике у уметничкој књижевности) на одабраним примерима из лектире.

Језичко-стилским изражајним средствима прилази се с доживљајног становишта; полазиће се од изазваних уметничких утисака и естетичке сугестије, па ће се потом истраживати њихова језичко-стилска условљеност.

Током обраде књижевних дела, као и у оквиру говорних и писмених вежби, настојаће се да ученици буду у стању да начине различите врсте карактеризације ликова: откривају што више особина, осећања и душевних стања књижевних ликова (према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким), да изражавају своје ставове о њиховим поступцима и да покушају да их сагледају из различитих перспектива.

Исходи везани за наставну област књижевност засновани су на читању. Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности, већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско

доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. Разни облици читања су основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела. Осим доживљајног читања ученике све више треба усмеравати на истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела.

Повећан број допунског избора лектире указује на могућност обраде појединих предложених садржаја (књижевних дела) на часовима додатне наставе.

Препоручује се да ученици у настави користе електронски додатак уз уџбеник, уколико за то постоји могућност у школи.

ЈЕЗИК

У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писану комуникацију стандардним српским језиком. Отуда захтеви у овом програму нису усмерени само на усвајање језичких правила и граматичке норме, већ и на разумевање њихове функције и правилну примену у усменом и писменом изражавању.

Када се у садржајима програма наводе наставне јединице које су ученици већ обрађивали у претходним разредима, подразумева се да се степен усвојености и способност примене раније обрађеног градива проверава, а понављање и увежбавање на новим примерима претходи обради нових садржаја, чиме се обезбеђује континуитет рада и систематичност у повезивању новог градива са постојећим знањима.

Грамматика

Основни програмски захтев у настави граматике јесте да се ученицима језик представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција (у свакој погодной прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста, како уметничког тако и научнопопуларног). Један од изразито функционалних поступака у настави граматике јесу вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност. На овај начин се код ученика развија и свест о важности културе говора, која је неопходна за свакодневни живот као део опште културе, а не само као део наставног програма.

Настава морфологије подразумева заокруживање знања о грађењу глаголских облика. Као нови садржаји усвајају се: грађење и значење футура II, императива и потенцијала; трпног глаголског придева, глаголског прилога садашњег и глаголског прилога прошлог. Неопходно је повезати нове садржаје са градивом обрађеним у претходним разредима, па прегледом свих обрађених глаголских облика направити синтезу и поделити све глаголске облике најпре на личне и неличне, а потом личне глаголске облике на времена и начине. Такође, потребно је указати и на поделу свих глаголских облика на просте и сложене. Посебно треба обратити пажњу на футур I као сложени глаголски облик, који се само због правописног решења јавља у облику једне речи. Футур II треба првенствено сврставати у начине, али треба напоменути да се њиме могу изразити и временска значења (о чему ће више учити у средњој школи). Употребу трпног глаголског придева треба објаснити најтипичнијим примерима пасивних конструкција. Систематизовати поделу врста речи усвајањем нових садржаја: везника, речци и узвика.

Настава синтаксе подразумева увођење појма синтагме и уочавање главног и зависног члана у оквиру ње. На јасним и неспорним примерима ученици кроз вежбања уочавају главни и зависни члан, као и врсту синтагме. Уводи се атрибут и то као синтагматски, а не реченични члан. Важно је указати на то које врсте речи се јављају у оквиру атрибута. У ранијим разредима обрађен је граматички субјекат, а сада се уводи и појам логичког субјекта. Неопходно је повезивање са раније обрађеним градивом и на примерима показати разлику између граматичког и логичког субјекта. Прости глаголски предикат је усвојен у ранијим разредима, а сада се уводи и сложени глаголски предикат. Потребно је да ученици уоче разлику између сложеног предиката и зависних реченица са везником *да*. Уводи се појам комуникативне и предикатске реченице. Мора се указати на надређени појам (комуникативна реченица) и показати однос ова два типа реченица (једна комуникативна реченица може садржати више предикатских реченица). У оквиру напоредних односа међу независним реченицама и реченичним члановима обрађују се само саставни, раставни и супротни однос. Усвајају се основни типови зависних реченица у једноставним примерима, а то се повезује са морфолошким знањима о везницима, с једне стране, а с друге са правописним решењима у вези са запетом. Нови садржаји из синтаксе могу да се систематизују и исказивањем реченичних чланова речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом. Потребно је указати на разлику између синтагме и предлошко-падежне конструкције. Уводи се појам конгруенције који се илуструје једноставним примерима. На овом нивоу само се уводи појам, а типови конгруенције и друга сложена питања остају за обраду у средњој школи.

Правопис

Садржаје из правописа неопходно је повезивати са одговарајућим темама и на часовима граматике и на часовима књижевности. На пример, када се обрађује грађење глаголских облика, треба обрадити и правописна решења у вези са писањем глаголских облика. То подразумева и обнављање наученог и усвајање нових садржаја (нпр. писање негације уз глаголе, писање облика у футуру I, облици помоћног глагола у потенцијалу, облици императива и сл.). У вези са усвајањем типова реченица неопходно је обрадити интерпункцију, првенствено, запету као најважнији интерпункцијски знак. Потребно је јасно навести правила када се запета мора писати, а када је запета необавезни знак или одлика стила. Повезивање садржаја из граматике и књижевности врши се анализирањем употребе запете у издвојеним реченицама и уочавањем употребе запете у књижевним делима. У основним цртама потребно је указати на специфичност књижевноуметничког стила, где се понекад, као резултат пишчеве креативности, намерно не примењују правописна правила (нарочито у поезији). Комбиновање правописних знакова усваја се још у млађим разредима у вези са управним говором, али се сада указује на остале типове комбиновања правописних знакова, пре свега на употребу запете иза скраћеница и редних бројева. Писање скраћеница односи се на обнављање наученог у вези са скраћеницама, али и на проширивање типова скраћеница које се наводе у важећем правопису. Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања (правописни диктати, исправка грешака у датом тексту, тестови са питањима из правописа итд.). Такође, треба подстицати ученике да сами уочавају и исправљају правописне грешке у SMS комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета. Поред тога, ученике треба упућивати на служење правописом и правописним речником (школско издање). Пожељно је да наставник доноси примерак *Правописа* на час кад год се обрађују правописне теме (тако би могао појединачно ученицима задавати да пронађу реч у правописном речнику и одреде њен правилан облик или правилно писање).

Ортоеџија

Ортоепске вежбе не треба реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике, али и на часовима из књижевности. На овом нивоу ученици треба да уоче разлику између дугосилазног и дугоузлазног акцента и да правилно обележе ове акценте у типичним случајевима. Уколико за то постоје могућности, наставник би требало да пушта снимке правилног изговора и указује на разлике у изговору. Ученике треба навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор, а у местима где се одступа од акценатске нормe да разликују стандардни акценат од свога акцента, тј. од дијалекатске акценатуације.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, а њен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени за успостављање квалитетне и сврсисходне комуникације. Иако је област језичке културе програмски конституисана као посебно подручје, предвиђено је да се у целокупној настави српског језика и књижевности повезује са другим двама областима: са књижевношћу и са језиком. Област *Језичка култура* обухвата усмено и писмено изражавање. Притом, једнаку пажњу би требало посветити усменом и писаном изражавању.

На овом узрасту требало би разматрати специфичности два функционална стила: књижевноуметничког и публицистичког. Ученике би требало подстицати да у задатом наменски креираном мешовитом тексту проналазе и разврставају реченице с обзиром на то да ли припадају књижевноуметничком или публицистичком стилу. Потом, да пронађу реченицу написану публицистичким стилем у тексту који је написан књижевноуметничким стилем и обрнуто. Требало би да објасне сличности и разлике између ова два функционална стила, да препознају и образложе елементе оба стила у адекватно одабраним текстовима, развијајући способност разумевања њихових особености.

Кохерентност представља значајно обележје текстуалне структуре и упућује на континуални карактер неког текста. Стога би у настави језичке културе требало оспособљавати ученике да у усменој и писменој форми конципирају саставе према смерницама које ће им бити задате. На пример, требало би да састављају логички смислене текстове на основу задатих речи уз обавезну употребу ових речи; да састављају текстове чија ће дужина бити ограничена (ограничен број речи); да у тексту који састављају употребљавају искључиво одређене граматичке моделе или одређену лексику. Такође, требало би их подстицати да осмисле више различитих почетака текста на исту задату тему или да осмисле више различитих завршетака наменски припремљеног и према захтеву прилагођеног недовршеног текста; да мењају крај (или друге погодне делове) литерарног предлошка; да успостављају нарушен хронолошки или смислени поредак у задатом тексту и слично.

Веома важна компетенција – која се налази у основи виших нивоа разумевања текста, јесте вештина аргументације. Имајући у виду да развој аргументованог мишљења има значајну улогу у образовању јер може позитивно да утиче на усвајање знања, током наставе језичке културе требало би проверавати у којој мери су ученици у стању да разумеју аргументативне текстове. Требало би подстицати ученике да аргументовано образлажу свој став везан за проблемску ситуацију у књижевном делу; да аргументовано образлажу свој експлицитно изнети став о неком, за њих, значајном питању; да у низу образложења неког/нечијег става издвајају аргументе којима је тај

став образложен и одбацују делове текста који нису повезани са аргументацијом; да аргументима искажу зашто се не слаже са аргументима других. Такође, требало би их оспособити да тумаче поступке јунака у књижевном делу, позивајући се на аргументе који проистичу из текста.

Један од основних облика усменог и писменог изражавања – описивање, представља темељан програмски садржај за усавршавање и неговање ваљане језичке културе ученика. На овом узрасту ученици би требало да користе обе врсте описа: технички и сугестивни, односно требало би их оспособити да описују одређени предмет, појам или биће, најпре објективно (технички опис), а потом изражавајући сопствене утиске (сугестивни опис). Такође, требало би их подстицати да смишљају паралелно обе врсте описа истог предмета описивања; да проналазе елементе оба описа у мешовитом тексту; да открију „уљеза” (технички опис *залутао* у сугестивни и обрнуто); да препознају ситуације у којима би требало употребити једну или другу врсту описа и да образложе своје мишљење; да на основу готовог техничког и сугестивног описа уочавају одлике једног и другог начина описивања.

Једна од форми изражавања која је у функцији оспособљавања ученика да свој језички израз унапреде, обогате и прилагоде одређеној комуникативној ситуацији може бити и репортажа. Ученике би требало упутити у основне карактеристике овог новинарског жанра како би могли да напишу састав репортажног типа (на пример, репортажа о школи, екскурзији и слично).

Током наставе језичке културе на овом узрасту требало би указати ученицима, између осталог, и на методе приказивања извора и идеја, као и додатних појашњења која се користе у тексту. Требало би их подстицати да објашњавају разлоге и функције цитирања; да тумаче проблемске ситуације уочене у књижевним и другим текстовима помоћу цитата; да тумаче значај и смисао употребљене фусноте на задатом примеру; да разликују цитате и парафразе у задатим примерима. Оспособљавање ученика за успешно читање, коришћење и разумевање нелинеарног текста један је од задатака наставе језичке културе на овом узрасту. Ученици би требало да направе једноставне табеле на основу задатог текста који садржи податке погодне за табеларни приказ; да читају податке из табеле и тумаче их; да праве једноставне дијаграме на основу задатих података, као и да тумаче податке из једноставнијих дијаграма и да изводе закључке на основу тих података. Требало би да смештају садржаје погодних граматичких јединица у табеларне приказе и да на основу података из нелинеарног текста саставе линеарни текст и друго.

Имајући у виду утицај медијских технологија на језик, током наставе језичке културе требало би подстицати ученике да примењују експлицитну норму и када комуницирају посредством савремених информационо-комуникационих технологија. Ученике би требало подстицати, на пример, да анализирају имејл/SMS поруке, уочавајући у њима огрешења о нормативна правила, да претварају имејл/SMS поруке у којима нису испоштована нормативна правила у оне у којима ће бити поштована, као и да на основу краћих задатих текстова пишу имејл или SMS поруку.

Примењивање различитих стратегија читања повезано је са разумевањем прочитаног и са успешним читањем текста. Стога би у настави језичке културе требало подстицати ученике, на пример, да уочавају разлике у функцији и квалитету различитих типова читања; да дефинишу ситуације у којима би требало употребити неку стратегију читања; да вежбају да брзо, временски ограничено пронађу информације у задатом тексту; да тумаче доживљај прочитаног текста; да разликују чињенице од коментара у склопу истраживачког читања; да аргументовано образлажу читалачки доживљај.

Да би говорна вежба у потпуности остварила своју улогу у настави језичке културе, потребно је да буде прецизно испланирана, ваљано припремљена и детаљно организована. Кроз говорне вежбе треба указивати и на основне особине правилног и доброг говора (није важно само шта се каже већ и како се каже), као и на најчешћа огрешења као што су употреба поштапалица, непримерене лексике и сл. На овом узрасту најпогодније могу бити следеће говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргумендовања (дебатни разговор).

Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се учени недостаци отклоне. На овом узрасту најбоље је примењивати и просте и сложене правописне вежбе које су погодне за савлађивање како само једног правописног правила из једне правописне области, тако и више правописних правила из неколико правописних области. Адекватне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке.

Врсте језичких вежби потребно је одабрати према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја. То могу бити: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина. Применом језичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику, са нарочитим нагласком на фразеологизме и устаљене изразе (примере узимати из обрађених текстова).

У сваком полугодишту раде се по два писмена задатка (укупно четири годишње). Препоручује се да се ради осам домаћих задатака (писаних састава).

Осим часова у школи биће у употреби и Гугл учионица ако дође до потребе да се настава одржава на даљину, а такође и у случају одсуствовања ученика, као и допунске и додатне наставе, за домаће задатке и слично.

Сврха програма образовања

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, научне, уметничке, културне, еколошке и здравствене писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.

- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

Циљеви и задаци наставе српског језика

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;

-основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;

- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;

- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама;

- развијање осећаја за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;

- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ

Циљ наставе страног језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења страног језика.

Задаци наставе страног језика у основном образовању стога јесу:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе страног језика сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе страног језика буду у пуној мери реализовани
- развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова,
- стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији,
- стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.
- ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља,
- ученик треба да усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Општи стандарди

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Разумевање говора

Ученик разуме и реагује на усмени текст у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом.

Разумевање писаног текста

Ученик чита са разумевањем писане и илустроване текстове у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом.

Усмено изражавање

Ученик самостално усмено изражава ситуације и комуникативне функције у вези са темама предвиђеним наставним програмом.

Писано изражавање

Ученик се у писаној форми изражава у вези са темама и ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода.

Интеракција

Ученик остварује комуникацију и са саговорником размењује информације у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, поштујући социокултурне норме интеракције.

Медијација

У комуникативним контекстима, који укључују говорнике учениковог првог језика (Л1) и циљног језика (Л2), преноси и преводи кратке поруке (у усменој и писаној форми) у складу са потребама комуникације.

Знања о језику

Ученик препознаје принципе граматичке и социolingвистичке компетенције уочавајући значај развијања личних стратегија учења страног језика.

Развијање социо-културне компетенције

Поред сазнања о основним чињеницама везаним за историју, географију, културу и уметност земаља чији језик учи, ученик треба да стекне увид, у оквиру поља свог интересовања и искуства, у сличности и разлике у навикама (вербална и невербална комуникација), обичајима, менталитету и институцијама између наше земље и земаља чији језик учи.

Евалуација

Елементи који се оцењују не треба да се разликују од уобичајених активности на часу. Исто тако оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код учеика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање се спороводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Елементи за проверу и оцењивање:

- разумевање говора
- разумевање краћег писаног текста
- усмено изражавање
- писмено изражавање
- усвојеност лексичких садржаја
- усвојеност граматичких структура
- правопис
- залагање на часу
- израда домаћих задатака и пројеката (појединачних, у пару и групи)

Начини провере морају бити познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на редовним часовима. Предвиђена су два писмена задатка, по један у сваком полугодишту.

НАСТАВНА ТЕМА И САДРЖАЈ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
<p>ГРАМАТИКА</p> <p><u>Глаголски облици</u> (Садашње просто време, Садашње трајно време, Прошло просто време, Будуће просто време – будући планови и намере-going to, Садашњи перфекат, used to)</p> <p><u>модални глаголи</u> (should, shouldn't, must, mustn't, have to, don't have to, needn't)</p> <p><u>Изрази за количину</u></p> <p><u>Број и род именица</u></p> <p>Mouse – mice Child – children Cat – Tom cat Lion – lioness Host : Hostess</p> <p><u>Односне заменице</u> (who, what, which, that)</p> <p><u>Question tags</u> He is here, isn't he?</p> <p><u>Први и други тип кондиционала</u> He will study, if he wishes to. He would study if he wished to.</p> <p><u>Заменице</u> Possessive Pronouns (mine)</p> <p>Personal pronouns (you)</p> <p>Reflexive pronouns (myself)</p> <p>Demonstrative pronouns (this)</p> <p>Interrogative pronouns (whose)</p> <p>Relative pronouns (that, which)</p> <p>Distributive pronouns (either)</p> <p>Indefinite pronouns (all, one)</p> <p><u>Индириктни говор</u> (наредбе, молбе, савети)</p>	<p>презентација наставних садржаја интерактивно учење</p> <p>препознавање и примена граматичких садржаја</p> <p>рад у пару</p> <p>групни рад на задату тему</p> <p>израда пројектата</p> <p>израда панона</p> <p>приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице</p> <p>утврђивање и систематизација путем штампаног материјала, радне свеске и мини тестова</p> <p>квиз</p> <p>корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика</p> <p>начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала</p> <p>допунска и додатна настава</p> <ul style="list-style-type: none"> - описује различитости - постављање питања и давање исказа у основној комуникацији; - лексика, - нови граматички појмови, - писање кратких реченица. - исказивање изреченог трећој особи, - исказивање једноставне усмене поруке; - савладавање технике читања; - описи појмова; - лексика, - нови граматички појмови 	<p>-разумевање текстова и упутстава и реаговање на одговарајући начин</p> <p>- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима,</p> <p>- уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика који учи,</p> <p>- покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника)</p> <p>- обраћа пажњу на речи и изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднасловe у писаним текстовима,</p> <p>- уколико не зна појам на страном језику, покушава да је изрази мимиком док не добије помоћ од друга или наставника,</p> <p>-интерпретација и практична примена стечених знања</p> <p>-упознавање , представљање себе и других</p> <p>-изражававање припадности</p> <p>--исказивање једноставне усмене поруке;</p> <p>-савладавање технике читања;</p> <p>- описи појмова;</p> <p>- лексика,</p> <p>- нови граматички појмови унутар познате реченице</p>
<p>ВОКАБУЛАР И ИЗГОВОР</p> <p>Вођење сопственог речника (писање нових речи по новим насловима и текстовима који се изучавају)</p> <p><u>Подела по врстама речи</u></p> <p>Глаголи (инфинитив, прошло време, партицип)</p> <p>Именице</p> <p>Придеви</p> <p>Предлози</p> <p>Упитне речи</p> <p><u>Имитирање изговора говорника којима је енглески језик матерњи, а долазе из различитих делова света (нагласак – Аустралија, Америка, Канада, Велика Британија)</u></p>	<p>читање наглас</p> <p>вежбе са акцентовањем</p> <p>вођење сопственог речника</p> <p>провера речи</p> <p>рад у пару (дијалог)</p> <p>вежбања са захтевом отклањања грешке</p> <p>слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио записа</p> <p>симулација дијалога</p> <p>именовање научених појмова и израза уз често групно понављање</p> <p>драмска игра, рад у пару</p> <p>симулација ситуација, рад на групном пројекту</p>	<p>- Уме да нађе задату реч на страном језику у свом речнику или у штампаном издању,</p> <p>- Уме да нађе синоним задате речи на страном језику,</p> <p>- Тражи одговарајући израз са матерњег на израз у страном језику</p> <p>- Исправља друга уколико погрешни</p>

<p>ЧИТАЊЕ И СЛУШАЊЕ СА РАЗУМЕВАЊЕМ <u>Разумевање краћег текста до 100 речи</u> (уџбеник или додатни материјал) Краћи дијалози до 10 реплика (питања и одговори) Издавање кључних информација после слушања текста Разумевање и одговарање на усмене поруке (давање наредбе или извршавање)</p>	<p>примена аудио и видео записа индивидуална и групна анализа текста припрема питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом препричавање прочитаног текста дискусија вежбе слушања, повезивање предмета са сликом израда постера на задату тему поступање по датом задатку</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту, - Уме да користи вербална и невербална средства изражавања, - Уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер) - може да употреби реч сличног значења или приближног уместо непознате.
<p>ПИСАЊЕ И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ <u>Попуњавање текстова</u> (песма из уџбеника, упитник...) <u>Тестови</u> (граматичке целине, вокабулар) <u>Квизови</u> и анкете (<i>online</i> или на часу)</p>	<p>кратки описи диктати преписивање текстова правила интерпункције и правописа коришћење интернета и других средстава писмене комуникације подстицање креативности кроз писање кратких песама и прича - игрица размене писаних порука</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Правилно пише страну реч, - Уме да у писаној форми изражава краће садржаје у вези са темама предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода, - Уме да попуњава краћу анкету везану за обим вокабулара који поседује, - Уме да попуњава реченицу везану за познату фразу, - Уме да попуњава реченицу везану за граматичку целину која се изучава - Писање дневника
<p>КОНВЕРЗАЦИЈА <u>Дебата</u> дискусија на задату тему (дијалог или у групи) <u>Јавна презентација ученичких пројеката</u> (пројекти на задате теме) <u>Драматизација</u> (скечеви везани за претходно учену целину) <u>Замена улога</u> (ученик у улози наставника предавача)</p>	<p>коришћење припремљеног текста за разговор, коришћење интернета у сврху тражење фотографија и текста на задату тему рад у Power Point-у, припрема питања и одговора уз консултацију са наставником</p>	<p>Разумевање и давање једноставних упутстава и команди, Молбе и изрази захвалности, Преноси трећој особи основно значење исказаног у оквиру набројаних комуникативних функција, - тражење и давање обавештења; - описивање и именовање предмета; - изражавање припадности; - препознавање историјских појмова</p>

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Назив предмета	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
Циљ	Циљ учења Страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	72 часа

Р. БР.	ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	ИСХОДИ	САДРЖАЈ
1.	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање; реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрав и отпоздрав, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима. – описивање у садашњости 	<p><i>Језички садржаји</i></p> <p><i>Hi Sophie, how are you/ have you been? Fine!/ Pretty good!/Great!/ Never been better!/Not bad!/As usual./A little busy actually!/I've been busy studying, how about you?/Thanks for asking, and you? It was nice meeting you. It was nice/a pleasure meeting you as well/too./You as well/too./I hope to see you again./I look forward to meeting/seeing you again. Say hello/hi to your family.</i></p> <p><i>Is Dorian your first name? No, it's my middle name. My first name is David. What's your first/middle/last name/family name/surname?</i></p> <p><i>I was named after my great-grandfather, who was Russian. Who were you named after? My godparents chose this name for me.</i></p> <p><i>I grew up/was raised in Serbia, but my parents moved to Australia when I was ten. My paternal grandparents are still alive, but my maternal grandparents died when I was a child.</i></p> <p><i>These are my classmates, Vasilije and Neda; we've been friends for years. We belong to the the Drama Club, and we meet once a week/every Thursday afternoon. Which school club do you belong to?</i></p> <p><i>Who's that girl on the right/left – the one in the leather jacket and plain T-shirt? The picture was taken a few years ago, but it must be Elena, a girl from my class. She plays the guitar in the school orchestra. What instrument do you play? Luka and I go to the same school, but we aren't in the same class. We get on/along very well, although we don't always agree about everything. He doesn't live in my street; however, he lives very close to me, just round the corner. Who do you get on/along (well) in your class/school/family?</i></p>

			<p><i>Phillip's quite brainy, and he's really good with computers, but he's been really bad-tempered since his parents got divorced. Who has he lived with since then?</i></p> <p><i>The Past, Present Simple Tense</i></p> <p>Pitanja sa <i>Who/What/Which/Where/When/Why...</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: ustaljena pravila učtive komunikacije; imena i nadimci; rodbina, porodični odnosi i rodbinske veze.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: porodični život; život u školi i u širem okruženju – nastavne i vannastavne aktivnosti; raspusti i putovanja; tradicija i običaji.</p>
2.	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, места, из искуственог света и фикционалног спектра. Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/недопадања.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; 	<p><i>What's he/she like? He's smart and confident, but he's slightly irresponsible at times. What does he/she look like? She's of medium height/build and she's got medium length straight/wavy/curly hair. She usually wears sporty clothes – she must love sports!</i></p> <p><i>My sister's too young to take the driving test. My brother isn't tall enough to play basketball.</i></p> <p><i>Fast food is unhealthy, isn't it? These potatoes are too salty, aren't they? Our results look great compared to theirs. We can't be worse than them.</i></p> <p><i>The lamp is broken! The news is fascinating/unbelievable.</i></p> <p><i>What an enormous fish! What a lovely drawing! What lovely weather! How interesting/boring!</i></p> <p><i>You can see/There's a church in the middle/in the background/in front of the picture.</i></p> <p><i>I didn't enjoy the amusement park – it was too scary!</i></p> <p><i>It was -10 degrees on the mountain – it was freezing cold and snowy.</i></p> <p><i>It rained/ snowed more heavily than last night.</i></p> <p><i>What's the title of the book/film? It's a novel/film entitled...</i></p> <p><i>Serbia is situated at the crossroads of Central and Southeast Europe. Belgrade is located at the confluence of the Danube and Sava Rivers.</i></p> <p><i>The United Kingdom consists of four countries: England, Wales, Scotland and Northern Ireland.</i></p> <p><i>The UK national anthem is called "God Save the Queen", while the US national anthem is called "The Star Spangled Banner". What's Serbian national anthem called? It's "God of Justice".</i></p> <p>Poređenje priloga, prideva. Upotreba određenog člana kod poredenja</p>

		<p>– разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;</p> <p>– изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење.</p> <p>– Разуме исказе који се односе са описивање радњи у прошлости</p>	<p>prideva/priloga. Predlozi za izražavanje položaja i prostornih odnosa: <i>in front of, behind, between, opposite, along, above, against...</i> Predlozi sa glagolima kretanja: <i>onto, into...</i> Predložki izrazi sa imenicama za označavanje strana sveta: <i>north of, south of, to the south, to the west...</i> Pridevi izvedeni od imenica za označavanje strana sveta: <i>western, eastern...</i> - Used to</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: osobenosti naše zemlje i zemalja govornog područja ciljnog jezika (znamenitosti, geografske karakteristike i sl.) -Too (adjective) to... / (not) enough (adjective) to...</p> <p><i>What is/are the most endangered animal species in the world?</i> <i>What is/are the most popular teen TV series in your country?</i> <i>In Serbian tradition godparents are usually given the responsibility for naming a newborn child.</i> Pridevsko-predložke fraze – <i>interested in, good/bad at, crazy about, keen on...</i> Glagoli <i>like/love/hate/enjoy/prefer/can't stand</i> + glagolska imenica Pitanja sa <i>What, Who, Why, Which...</i> Inter)kulturalni sadržaji: umetnost, književnost za mlade, strip, muzika, film, sport. <i>It was very nice/kind of Nadja to help me with my homework.</i> <i>Nicholas did very well in his test – better than in the previous one!</i> <i>Lara was born in Canada, but her family moved to the USA two years ago. Which US state did they move to?</i> <i>Have you ever read this book? No, but I'd like to.</i> <i>Has Marco finished his exams yet?</i> <i>She has already had supper, hasn't she?</i> <i>It's been ages since we last met, hasn't it?</i> <i>Everybody enjoyed themselves, didn't they?</i> <i>We've won! They've lost!</i> <i>Have the police been able to find the criminals who robbed the bank?</i> <i>When we looked up we could see the stars.</i> <i>I broke my glasses so I couldn't see the board at school.</i></p>
--	--	--	---

			<p><i>It was raining when I left home this morning.</i></p> <p><i>While we were watching TV, I fell asleep.</i></p> <p><i>Who were you talking to when I saw you at the party?</i></p> <p><i>What was Isaac Newton doing when he discovered the law of gravity? He was sitting in his garden when an apple fell on his head.</i></p> <p><i>I didn't use to like animals, but I do now.</i></p> <p><i>What kind of TV programmes did you use to watch when you were a child?</i></p> <p><i>Robin Hood used to take from the rich and give to the poor.</i></p> <p><i>The Indians didn't use to hunt with guns, they used to hunt with bows and arrows.</i></p> <p><i>The plane was late so we had to wait for ages.</i></p> <p><i>It was very warm so we didn't have to wear jumpers.</i></p> <p><i>Did you have to study hard for your maths test?</i></p> <p><i>I was given a lot of useful advice/information about the project.</i></p> <p><i>How many people were killed in the hurricane/flood/earthquake?</i></p> <p><i>How many homes were destroyed by the hurricane/flood/earthquake?</i></p> <p><i>What was the deadliest hurricane/flood/earthquake?</i></p> <p><i>America was discovered in 1492. When was George Washington elected the first president of the United States?</i></p> <p><i>Peter I reigned as the last King of Serbia and as the first King of the Serbs, Croats and Slovenes. When was he proclaimed King of Serbia?</i></p> <p><i>Queen Elizabeth II has ruled Britain since 1952, when her father, King George VI, died. When was she crowned?</i></p> <p><i>"The Bridge on the Drina" was written by Ivo Andrić. Who was "Oliver Twist" written by?</i></p> <p><i>The Past Simple Tense pravilnih i nepravilnih glagola, sve upotrebe</i></p> <p><i>The Past Continuous Tense, sve upotrebe</i></p> <p><i>Kontrastiranje upotrebe i značenja glagolskih oblika The Past Simple Tense i The Past Continuous Tense</i></p> <p><i>Used to</i></p> <p><i>Could i was/were able to za izražavanje sposobnosti u prošlosti</i></p> <p><i>Pitanja sa</i></p> <p><i>Who/What/Which/Where/When/Why...</i></p> <p><i>(Inter)kulturalni sadržaji: istorijski događaji, epohalna otkrića; važnije ličnosti iz prošlosti.</i></p>
--	--	--	--

3.	<p>Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту. 	<p><i>They must be put away before the beginning of class. What are the rules about using cell phones in your school?</i> <i>The local council warned the people not to pollute the river.</i> <i>My parents told me not to leave the house without their permission.</i> <i>The animals mustn't be disturbed. Don't let the children feed them!</i> <i>The teams cannot have more than 11 players on the field during a match.</i> <i>The new Spiderman film is rated 12. This means we're allowed to watch it.</i> <i>We're not allowed to talk during the performance.</i> <i>Don't go near Ljubica. She's got chicken pox.</i> Look out! There's a car coming! Watch out! The floor/staircase/pavement is slippery. <i>Be careful. You could burn yourself.</i> <i>Take care in the sun. You may/might get sunburnt.</i> <i>Keep off the grass!</i> <i>No entry!</i> <i>We should say good-bye now!</i> Zapovedni način Modalni glagoli i glagolski oblici za izražavanje dozvole, zabrane, pravila ponašanja i prisustvo/odsustvo obaveze: can/can't, must/mustn't, should/shouldn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to Modalni glagoli za izražavanje verovatnoće: could/may/might Let/Make + infinitivna osnova glagola Indirektne naredbe i molbe (Inter)kulturni sadržaji: ponašanje u kući, školi i na javnim mestima; značenje znakova i simbola.</p>
4.	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне 	<p><i>Have a slice of bread!</i> <i>Help yourself/yourselfes to the sandwiches!</i> <i>Less/More, please!</i> <i>He should cut down on sweets, shouldn't he?</i> <i>If you experience any form of bullying, you should immediately report it to the teachers.</i> <i>What should/shall I do if my Facebook account gets hacked?</i> <i>Are we meeting Pavle and Dorotea in front of the cinema?</i> <i>Let's go sightseeing, shall we?</i> <i>We'll play in the garden if the weather gets better, won't we?</i> <i>I'm on the team, aren't I?</i> <i>I'll keep my fingers crossed for you!</i> <i>Why don't we download some music</i></p>

<p>оправдања/ изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).</p> <p>Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.</p>	<p>информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл. 	<p><i>from the Internet?</i> <i>Let me show you.</i> <i>It's lesson/break/quiz time!</i> <i>The game is over!</i> <i>They asked me to join their team.</i> <i>The doctor told me to stay in bed and drink plenty of fluids.</i> <i>She advised us to take a bus downtown/not to drink the water.</i> Should za davanje saveta Izrazi: How about...? What about...? <i>Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i> Modalni glagoli za izražavanje predloga – can/could/may/might Zapovedni način <i>What's wrong/the matter with you? My knee/ankle hurts! / I've got a sore throat and a runny nose. That must be the flu.</i> <i>You need some medicine. Get well/better soon!</i> <i>What do you want to talk about?</i> <i>She's been very lonely since her best friend moved house last year.</i> <i>Why's Sara angry with me? She might be jealous of you!</i> <i>He's disappointed with his test results.</i> <i>I'm (very) happy for you/about visiting my aunt in Dublin.</i> <i>My heart sank/ I was over the moon when I heard the news.</i> <i>My parents were very proud of me when I won the first prize.</i> <i>The cake smells/tastes delicious. Can I taste your pie?</i> <i>Teenagers aren't interested in reading the news.</i> <i>The children are not hungry enough to eat a whole pizza.</i> <i>I'm too tired to go out tonight.</i> Stative verbs (be, want, need, have, hurt, feel, smell, taste...) Why don't we/you + infinitivna osnova glagola. Would like + imenica/infinitiv glagola. Upotreba pridevsko-predložkih izraza tired of / sick of / fed up with / bored with / disappointed with/by / happy for/about / angry with / proud of / interested in... Inter)kulturalni sadržaji: prikladno upućivanje predloga, saveta i poziva i reagovanje na predloge, savete i pozive. The Present Perfect Tense učestalijih glagola (pravilnih i nepravilnih)</p>
---	---	--

5.	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања или изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности. 	<p><i>The Present Perfect Simple Tense</i> за израžavanje iskustava i radnji u neodređenoj prošlosti i sa <i>ever, never, just, already, yet...</i></p> <p>Kontrastiranje upotrebe i značenja glagolskih oblika <i>The Past Simple Tense</i> i <i>The Present Perfect Simple Tense</i></p>
6.	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа. 	<p>-Modalni glagoli za izražavanje verovatnoć, planova, namera: <i>will/could/may/might</i></p> <p>-<i>Question tags</i></p> <p>-Pitanja sa prepozicionim glagolima, prepozicioni glagoli</p> <p>-Nulti kondicional</p> <p>- Prvi kondicional</p>
7.	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања 	<p>- <i>What's wrong/the matter with you? My knee/ankle hurts! / I've got a sore throat and a runny nose. That must be the flu. You need some medicine. Get well/better soon!</i></p> <p><i>What do you want to talk about? She's been very lonely since her best friend moved house last year.</i></p> <p><i>Why's Sara angry with me? She might be jealous of you!</i></p> <p><i>He's disappointed with his test results. I'm (very) happy for you/about visiting</i></p>

	<p>исказивање својих осећања и реаговање на туђа. Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.</p>	<p>једноставнијим језичким средствима;</p> <p>-да изрази и пита за мишљење</p>	<p><i>my aunt in Dublin.</i> <i>My heart sank/ I was over the moon when I heard the news.</i> <i>My parents were very proud of me when I won the first prize.</i> <i>The cake smells/tastes delicious. Can I taste your pie?</i> <i>Teenagers aren't interested in reading the news.</i> <i>The children are not hungry enough to eat a whole pizza.</i> <i>I'm too tired to go out tonight.</i> Pridevi sa nastavcima –ed i –ing</p> <p><i>Stative verbs (be, want, need, have, hurt, feel, smell, taste...)</i> Why don't we/you + infinitivna osnova glagola. Would like + imenica/infinitiv glagola. Upotreba pridevsko-predložkih izraza <i>tired of / sick of / fed up with / bored with / disappointed with/by / happy for/about / angry with / proud of / interested in...</i> Inter)kulturni sadržaji: mimika i gestikulacija; interesovanja, hobi, zabava, razonoda, sport i rekreacija.</p> <p><i>-I don't think that mobile phones should be banned in schools. / In my opinion, students should be allowed to use cell phones in school for safety reasons. What do you think? What's your opinion? Who do you think will win/lose the match?</i> <i>What do you mean by that?</i> <i>They must/can't be rich/poor/famous...</i> <i>I agree/disagree with you on that!</i> <i>Stative verbs (think, like, agree, believe, mean...)</i> Pitanja sa What, Why, How... Modalni glagoli za izvođenje zaključaka o sadašnjosti (must, can't, may...) Inter)kulturni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.ink, hope...) <i>What's the population of Belgrade? It's nearly 1.7 million people. It lies 116.75 metres above sea level.</i> <i>The Dead Sea is the world's lowest point of land at 423 metres below sea level.</i> <i>What's the height of the world's tallest building? It's a skyscraper in Dubai that reaches 829.8 m.</i> <i>My mum works on the 15th floor of a 29-storey building.</i></p> <p><i>What's the length of the world's longest river? It's the Nile in Africa, and it's 6,853 km (4,258 miles) long.</i></p>
--	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене; - размени информације у вези са количином, димензијама и ценама - да изрази унапред додговорене радње, будуће радње које су део распореда, одлука донетих у тренутку говора, обећања, предвиђања, планова намера на основу чулних опажаја, временске реченице 	<p><i>What's the weight of the world's heaviest animal? It's the blue whale, and it weighs about 200 tonnes.</i></p> <p><i>What are the length, width and depth of the pool? It's 6 metres long, 4 metres wide and 2 metres deep. What's its size? Its area is 24 square metres.</i></p> <p><i>What's the size of the image? It's 29.6 KB.</i></p> <p><i>How much do these apples weigh? They're almost two and a half kilos/five and a half pounds.</i></p> <p><i>We need only 2 loaves of bread for the party.</i></p> <p><i>That's a bargain!</i></p> <p><i>This costs a lot!</i></p> <p><i>They gave us a lot of useful advice/information.</i></p> <p><i>I heard some amazing news this morning.</i></p> <p><i>How much homework did you have last night?</i></p> <p><i>We've got fewer subjects/ less homework this year.</i></p> <p><i>Neda got full marks in her test – ten out of ten!</i></p> <p>Osnovni brojevi preko 1000 <i>Nebrojive imenice: information, advice, news, homework...</i></p> <p>Gradenje imenica za izražavanje dimenzija: high-height, long-length, deep-depth, wide-width...</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: društveno okruženje; valute ciljnih kultura; pravopisne konvencije pri razdvajanju hiljada, kao i celih od decimalnih brojeva; konvencije u izgovoru decimalnih brojeva; metrički i nemetrički sistem mernih jedinica.</p> <p><i>I hope the rain will stop soon!</i></p> <p><i>Look at the bright sky – it's going to be a lovely day today!</i></p> <p><i>The car's going to hit the child! We're going to miss the train!</i></p> <p><i>Mina's going to take the final exam at the end of term – I'm sure she'll pass it.</i></p> <p><i>I'll let you know as soon as I get the results!</i></p> <p><i>Let's cross that bridge when we come to it!</i></p> <p><i>The teacher will get angry if we don't finish our homework, won't he?</i></p> <p><i>If Nenad doesn't do any revision for his exam, he will get bad marks and fail it.</i></p> <p><i>I haven't heard from my cousins for ages – I'll text them to check if they're OK.</i></p> <p><i>What will happen if we don't stop</i></p>
--	--	---	--

			<p><i>polluting our planet?</i> <i>In Serbian tradition, if your left palm is itching, you will get money, but if it's the right one then you will give money.</i> <i>The Present Continuous Tense za izražavanje unapred dogovorenih/isplaniranih radnji</i> <i>The Present Simple Tense za izražavanje budućih radnji koje su deo utvrđenih rasporeda/programa</i> <i>The Future Simple Tense za izražavanje odluka donetih u trenutku govora, obećanja i predviđanja na osnovu znanja, iskustva i verovanja</i> <i>Modalni glagoli za izražavanje verovatnoće: could/may/might</i> <i>Going to za izražavanje planova, namera i predviđanja na osnovu čulnih opažanja</i> <i>Vremenske zavisne rečenice za izražavanje budućnosti i odgovarajući veznici (when, after, before, as soon as...)</i> <i>Stative verbs (promise, believe, think, hope</i> <i>Gerund/Infinitive</i></p>
8.	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; - изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење. - да изрази нереалне, замишљене ситуације у садашњости, будућности <p>- да користи релативне заменице</p> <p>-да употреби, изостави одређени члан са геогр.појмовима</p> <p>- да употреби неодређени члан у изразу са What</p>	<p><i>-I don't think that mobile phones should be banned in schools. / In my opinion, students should be allowed to use cell phones in school for safety reasons. What do you think? What's your opinion? Who do you think will win/lose the match?</i> <i>What do you mean by that?</i> <i>They must/can't be rich/poor/famous... I agree/disagree with you on that!</i> <i>Stative verbs (think, like, agree, believe, mean...)</i> Pitanja sa <i>What, Why, How...</i> (Inter)kulturalni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Условне реченице другог типа <p>-Relativne zamenice <i>who, which, that, whose, where...</i> - Upotreba/izostavljanje određenog člana sa osnovnim geografskim pojmovima (nazivima gradova, država, reka...) - <i>What (a/an) + adjective + noun</i></p>

9.	<p>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.</p> <p>Слушање и читање описа и разумеивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; - упуту уобичајене молбе и захтеве; - честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа. - да да исказе користећи пасивни облик глагола простих времена, и модалних глагола - да изрази поседовање, припадање - да зна да употреби повратне заменице - да зна да направи употреби придве са негативним префиксима 	<p><i>Can I have my magazine back?</i> <i>Can/Could we have some advice/information about the trip?</i> <i>Could you speak a bit more slowly/speak up, please?</i> <i>Mother told the children to stop arguing/fighting.</i> <i>The flight attendant told the passengers to fasten their seat belts.</i> <i>The librarian asked us not to make noise in the library.</i> <i>Will you leave me alone, please? He asked me to leave him alone.</i> <i>She promised/refused to let me use her laptop/dictionary.</i> <i>I'm sorry for your loss!/I'm sorry to hear that! Thank you for your sympathy/kindness!</i> <i>He thanked me for my help/support.</i> <i>Sorry for being late. Thanks for coming.</i> <i>Thank you in advance!</i> <i>I'll put it down so that I don't make the same mistake again!</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje molbe i zahteva – <i>can/could/may/will</i> (Inter)kulturni sadržaji: pravila učtive komunikacije, značajni praznici i događaji, čestitanja.</p> <p>Pasivni oblik glagola u prostim vremenima (<i>Present Simple, Past Simple, Future Simple</i>) Pasivni oblik modalnih glagola, Pasivni oblik glagola u kombinaciji sa modalnim glagolima <i>These are my sunglasses, aren't they?</i> <i>Is that Lazar's phone? I'm not sure, it could be Sanja's.</i> <i>This can't be my book, it must be yours; I left mine at home.</i> Saksonski genitiv sa imenicom u jednini i množini (pravilna i nepravilna množina) – <i>my friend's/ friends'/ children's books</i> Prisvojne zamenice <i>mine, yours...</i> Pitanja sa <i>Whose</i> (Inter)kulturni sadržaji: odnos prema svojoj i tuđoj imovini</p> <ul style="list-style-type: none"> - Povratne zamenice - Pridvi sa negativnim prefiksima Un-, Im-, Ir-...
----	---	---	--

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм наставе и учења оријентисан на исходе, наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења, имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, уџбенике и друге наставне материјале, као и ре- сурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. По- лазећи од датих исхода, комуникативних функција и препоручених језичких активности, наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи су дефинисани за крај разреда и усмеравају наставника да их операционализује на нивоу једне или више наставних јединица имајући у виду ниво постигнућа ученика. Исходи се разлику- ју, тако да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упути ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм усмерен ка исходима указује на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Структу- риран је тако да наставника постепено води од исхода, преко ко- муникативне функције као области, до препоручених језичких активности и садржаја у комуникативним функцијама. Применом оваквог приступа у настави страних језика, ученик се оспособља- ва да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у при- ватном, јавном или образовном домену. Овај приступ подразумева уважавање следећих ставова:

–циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишље- ним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;–говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;–наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење по- руке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;–битно је значење језичке поруке;–знања ученика мере се јасно одређеним релативним крите- ријумима тачности и зато узор није изворни говорник;–настава се заснива и на социјалној интеракцији с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (ин- тернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и реша- вањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;–наставник упућује ученике у законитости усменог и писа- ног кода и њиховог међусобног односа;–сви граматички садржаји уводе се индуктивним методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењу- је на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено уче- ствовање у друштвеном чину;
- поимање програма наставе и учења као динамичне, зајед- нички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потреба- ма наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истражи- вачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике/активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника/ активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на команде наставника на страном је- зику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и ак- тивности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.).Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-за- писа повезати

појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту.

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годи- шњим добима, волим/не волим, компарације...). Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и ми- ни- пројекти. „Преводјење” исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

- уочавање дистинктивних обележја која указују на грама- тичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- препознавање везе између група слова и гласова;
- одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/ нетачно, вишеструки избор;
- извршавање прочитаних упутстава и наредби. Писмено изражавање:
- повезивање гласова и групе слова;
- замењивање речи цртежом или сликом;
- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, прона- лажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустра- цијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);
- писање честитки и разгледница;
- писање краћих текстова.

Увођење деце књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске го- дине.

СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА

С обзиром на то да се исходи остварују преко језичких вешти- на, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и ис- товремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. Стога је важно ра- звијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина.

Слушање

Разумевање говора је језичка активност декодирања дослов- ног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције:

- дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и ка- нала преношења порука),
- референцијалну (о темама о којима је реч) и
- социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, разли- читим начинима формулисања одређених говорних функција и др.).

Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца:

- од личних особина и способности онога ко слуша, укључу- јући и његов капацитет когнитивне обраде,
- од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст,
- од особина онога ко говори,
- од намера с којима говори,
- од контекста и околности – повољних и неповољних – у ко- јима се слушање и разумевање остварују,
- од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд. Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем)

за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лак- шим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праће-

ни визуелним елементима због обиља контекстуалних информаци- ја које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући могућност да се пажња усредсреди на друге појединости);

- дужина усменог текста;

- брзина говора;
- јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора;
- познавање теме;
- могућност/немогућност поновног слушања и друго.

Читање

Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања, неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита.

На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања:

- читање ради усмеравања;
- читање ради информисаности;
- читање ради праћења упутстава;
- читање ради задовољства.

Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели:

- глобалну информацију;
- посебну информацију,
- потпуну информацију;
- скривено значење одређене поруке.

Писање

Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова, итд.), води белешке, сачини презентације и слично. Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексику и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста. Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима);
- текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке);
- лексику и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену);
- степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање давањем конкретних задатака и упутстава, до самосталног писања).

Говор

Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији монолошког излагања, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији интеракције, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога.

Активности монолошке говорне продукције су:

- јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација);
- излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.)

Ове активности се могу реализовати на различите начине и то:

- читањем писаног текста пред публиком;
- спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др.;
- реализацијом увежбане улоге или певањем.

Интеракција подразумева сталну примену и смењивање ре-цептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дис-курзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример:

- размену информација,
- спонтану конверзацију,
- неформалну или формалну дискусију, дебату,
- интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу.

Социокултурна компетенција и медијација

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења. Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику. Посебан аспект социокултурне компетенције представља интеркултурна компетенција, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања. Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

УПУТСТВО ЗА ТУМАЧЕЊЕ ГРАМАТИЧКИХ САДРЖАЈА

Настава граматике, напоредо с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора. Улога граматике у процесу овладавања језиком је пре свега практична и састоји се у постављању основе за развијање комуникативне компетенције. Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика. Граматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста. Главни циљ наставе страног језика јесте развијање

комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматицке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес. Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик, а уједно помажу ученику да разуме важност и смисленост вредновања и подстичу га на преузимање одговорности за властито планирање и унапређивање процеса учења.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК- ДОПУНСКА НАСТАВА

Допунски рад се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави енглеског језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја.

Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе с којима организује допунски рад (на пример: група ученика с недовољним знањем одређених садржаја и граматике или правописа; група ученика који нису савладали неки од предвиђених елемената књижевне анализе или облика усменог и писменог изражавања; група ученика са артикулационим проблемима, итд.)

НАСТАВНА ТЕМА И САДРЖАЈ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
<p>ГРАМАТИКА</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Глаголски облици</u> (Садашње просто време, Садашње трајно време, Прошло просто време, Будуће просто време – будући планови и намере-going to, Садашњи перфекат, used to) - <u>модални глаголи</u> (should, shouldn't, must, mustn't, have to, don't have to, needn't) - <u>Изрази за количину</u> - <u>Односне заменице</u> - (who, what, which, that) - <u>Question tags</u> - He is here, isn't he? - <u>Први и други тип кондиционала</u> - He will study, if he wishes to. - He would study if he wished to. <p><u>Заменице</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Possessive Pronouns (mine) - <u>Personal pronouns</u> (you) - <u>Reflexive pronouns</u> (myself) 	<p>презентација наставних садржаја интерактивно учење препознавање и примена граматичких садржаја рад у пару групни рад на задату тему израда пројеката израда паноа приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице утврђивање и систематизација путем штампаног материјала, радне свеске и мини тестова квиз (Асоцијација) корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала</p> <ul style="list-style-type: none"> - допунска и додатна настава - описује различитости - постављање питања и давање исказа у основној комуникацији; - лексика, - нови граматички појмови, - писање кратких реченица. - исказивање изреченог трећој особи,- исказивање једноставне усмене поруке; - савладавање технике читања; - описи појмова; - лексика, - нови граматички појмови 	<ul style="list-style-type: none"> -разумевање текстова и упутстава и реаговање на одговарајући начин - разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима, - уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика који учи, - покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника) - обраћа пажњу на речи и изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима, - уколико не зна појам на страном језику, покушава да је изрази мимиком док не добије помоћ од друга или наставника, -интерпретација и практична примена стечених знања -упознавање, представљање себе и других -изражававање припадности --исказивавање једноставне усмене поруке; -савладавање технике читања; - описи појмова; - лексика, - нови граматички појмови унутар познате реченице
<p>ВОКАБУЛАР И ИЗГОВОР</p> <p>Вођење сопственог речника (писање нових речи по новим насловима и текстовима који се изучавају)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - читање наглас - вежбе са акцентовањем - вођење сопственог речника - провера речи - рад у пару (дијалог) - вежбања са захтевом отклањања грешке слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио записа - симулација дијалога - именовање научених појмова и израза уз често групно понављање <p>драмска игра, рад у пару</p> <ul style="list-style-type: none"> - симулација ситуација, рад на групном пројекту 	<ul style="list-style-type: none"> - Уме да нађе задату реч на страном језику у свом речнику или у штампаном издању, - Уме да нађе синоним задате речи на страном језику, - Тражи одговарајући израз са матерњег на израз у страном језику - Исправља друга уколико погреша

<p>ЧИТАЊЕ И СЛУШАЊЕ СА РАЗУМЕВАЊЕМ <u>Разумевање краћег текста до 100 речи</u> (убеник или додатни материјал) Краћи дијалози до 10 реплика (питања и одговори) Издајање кључних информација после слушања текста Разумевање и одговарање на усмене поруке (давање наредбе или извршавање)</p>	<p>примена аудио и видео записа индивидуална и групна анализа текста припрема питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом препричавање прочитаног текста дискусија вежбе слушања, повезивање предмета са сликом</p> <ul style="list-style-type: none"> - израда постера на задату тему - поступање по датом задатку - 	<ul style="list-style-type: none"> - Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту, - Уме да користи вербална и невербална средства изражавања, - Уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер) - може да употреби реч сличног значења или приближног уместо непознате.
<p>ПИСАЊЕ И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ <u>Попуњавање краћих текстова</u> (радни листови...) <u>Тестови</u> (граматичке целине, вокабулар) <u>Диктати</u> (познати текстови)</p>	<p>кратки описи диктати преписивање текстова правила интерпункције и правописа коришћење интернета и других средстава писмене комуникације подстицање креативности кроз писање кратких песама и прича</p> <ul style="list-style-type: none"> - игрица размене писаних порука 	<ul style="list-style-type: none"> - Правилно пише страну реч, - Уме да у писаној форми изражава краће садржаје у вези са темама предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода, - Уме да попуњава краћу анкету везану за обим вокабулара који поседује, - Уме да попуњава реченицу везану за познату фразу, - Уме да попуњава реченицу везану за граматичку целину која се изучава - Писање дневника
<p>КОНВЕРЗАЦИЈА <u>Драматизација</u> (скечеве везани за претходно учену целину)</p>	<p>коришћење припремљеног текста за разговор,</p> <ul style="list-style-type: none"> - коришћење интернета у сврху тражење фотографија и текста на задату тему - рад у Power Point-у, - припрема питања и одговора уз консултацију са наставником 	<p>Разумевање и давање једноставних упутстава и команди,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Молбе и изрази захвалности, - Преноси трећој особи основно значење исказаног у оквиру набројаних комуникативних функција, - тражење и давање обавештења; - описивање и именовање предмета; - изражавање припадности; - препознавање историјских појмова

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК- ДОДАТНА НАСТАВА

За додатни рад од V до VIII разреда се опредељују даровити ученици и посебних интересовања за енглески језик. Ангажоване ученике стога треба стимулисати (похвале, награде, интерна школска такмичења у циљу припрема за општинско, окружно и републичко такмичење које се организује само за ученике осмог разреда) и постепено их уводити у области професионалне оријентације ка широком пољу делатности које пружа знање енглеског језика.

НАСТАВНА ТЕМА И САДРЖАЈ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
<p>ГРАМАТИКА</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Глаголски облици</u> (Садашње просто време, Садашње трајно време, Прошло просто време, Будуће просто време – будући планови и намере-going to, Садашњи перфекат, used to) - <u>модални глаголи</u> (should, shouldn't, must, mustn't, have to, don't have to, needn't) - <u>Изрази за количину</u> - <u>Односне заменице</u> (who, what, which, that) - <u>Question tags</u> - He is here, isn't he? - <u>Први и други тип кондиционала</u> - He will study, if he wishes to. - He would study if he wished to. - <u>Заменице</u> - Possessive Pronouns (mine) - <u>Reflexive pronouns</u> (myself) 	<p>презентација наставних садржаја интерактивно учење препознавање и примена граматичких садржаја рад у пару групни рад на задату тему израда пројеката израда панона приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице утврђивање и систематизација путем штампаног материјала, радне свеске и мини тестова квиз корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала</p> <ul style="list-style-type: none"> - допунска и додатна настава - описује различитости - постављање питања и давање исказа у основној комуникацији; - лексика, - нови граматички појмови, - писање кратких реченица. - исказивање изреченог трећој особи, - исказивање једноставне усмене поруке; - савладавање технике читања; - описи појмова; - лексика, - нови граматички појмови 	<ul style="list-style-type: none"> - разумевање текстова и упутстава и реаговање на одговарајући начин - разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима, - уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика који учи, - покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника) - обраћа пажњу на речи и изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима, - уколико не зна појам на страном језику, покушава да је изрази мимиком док не добије помоћ од друга или наставника, - интерпретација и практична примена стечених знања - упознавање, представљање себе и других - изражававање припадности - исказивавање једноставне усмене поруке; - савладавање технике читања; - описи појмова; - лексика, - нови граматички појмови унутар познате реченице
<p>ВОКАБУЛАР И ИЗГОВОР</p> <p><u>Имитирање изговора говорника којима је енглески језик матерњи</u>, а долазе из различитих делова света (нагласак – Аустралија, Америка, Канада, Велика Британија)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - читање наглас - вежбе са акцентовањем - вођење сопственог речника - провера речи - рад у пару (дијалог) - вежбања са захтевом отклањања грешке слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио записа - симулација дијалога - именовање научених појмова и израза уз често групно понављање - драмска игра, рад у пару - симулација ситуација, рад на групном пројекту 	<ul style="list-style-type: none"> - Уме да нађе задату реч на страном језику у свом речнику или у штампаном издању, - Уме да нађе синоним задате речи на страном језику, - Тражи одговарајући израз са матерњег на израз у страном језику - Исправља друга уколико погреша

<p>ЧИТАЊЕ И СЛУШАЊЕ СА РАЗУМЕВАЊЕМ <u>Гледање видео материјала са енглеским поднасловом (Филмови, видео записи – историја, географија)</u> (додатни материјал) Краћи дијалози до 10 реплика (питања и одговори) Издајање кључних информација после слушања текста Разумевање и одговарање на усмене поруке (давање наредбе или извршавање)</p>	<p>примена аудио и видео записа индивидуална и групна анализа текста припрема питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом препричавање прочитаног текста дискусија</p> <ul style="list-style-type: none"> - вежбе слушања, повезивање предмета са сликом - израда постера на задату тему - поступање по датом задатку - 	<ul style="list-style-type: none"> - Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту, - Уме да користи вербална и невербална средства изражавања, - Уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер) - може да употреби реч сличног значења или приближног уместо непознате.
<p>ИСАЊЕ И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ <u>Попуњавање текстова</u> (песма из уџбеника, упитник...) <u>Тестови</u> (граматичке целине, вокабулар) <u>Квизови и анкете</u> (<i>online</i> или на часу)</p>	<p>кратки описи диктати преписивање текстова правила интерпункције и правописа коришћење интернета и других средстава писмене комуникације подстицање креативности кроз писање кратких песама и прича - игрица размене писаних порука</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Правилно пише страну реч, - Уме да у писаној форми изражава краће садржаје у вези са темама предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода, - Уме да попуњава краћу анкету везану за обим вокабулара који поседује, - Уме да попуњава реченицу везану за познату фразу, - Уме да попуњава реченицу везану за граматичку целину која се изучава - Писање дневника
<p>КОНВЕРЗАЦИЈА <u>Дебата</u> дискусија на задату тему (дијалог или у групи) <u>Драматизација</u> (скечеви везани за претходно учену целину) Асистирање наставнику на часовима допунске наставе – Вршњачка едукација (PEER Education) – уручивање тестова, објашњавање на енглеском, давање примера о начину одговарања ...</p>	<p>коришћење припремљеног текста за разговор,</p> <ul style="list-style-type: none"> - коришћење интернета у сврху тражење фотографија и текста на задату тему - рад у Power Point-у, - припрема питања и одговора уз консултацију са наставником 	<p>Разумевање и давање једноставних упутстава и команди,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Молбе и изрази захвалности, - Преноси трећој особи основно значење исказаног у оквиру набројаних комуникативних функција, - тражење и давање обавештења; - описивање и именовање предмета; - изражавање припадности; - препознавање историјских појмова

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ и задаци

Циљ наставе ликовне културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда образовних постигнућа; да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама; да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Задаци образовно- васпитног рада у настави ликовне културе састоје се у стварању разноврсних могућности кроз различите садржаје и облике рада и развијању ученикових способности за:

- коришћење свих ликовних елемената,
- ликовни стваралачки рад,
- коришћење различитих материјала и медијума,
- усвајање естетских критеријума за креативно мишљење,
- доживљавање ликовних уметничких дела у оквиру културне баштине, за препознавање савремених кретања у уметности свог и других народа,
- визуелну перцепцију и аперцепцију,
- критичко мишљење,
- оплемењивање животног и радног простора,
- активно стваралачко деловање у културном и уметничком животу средине,
- активно естетско унапређење своје околине и очување природе, баштине завичаја и домовине,
- неговање укупних људских достигнућа,
- и да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- проширују искуства у ликовном изражавању и развију ликовно- естетски сензибилитет за: арабеску, пропорције, композицију и простор, обједињавање покрета игре и звука и фотографију;
- упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора;
- и да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета упознају вредности споменика културе и своју културну баштину. и да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ(СТАНДАРДИ)		
		ОСНОВНИ	СРЕДЊИ	НАПРЕДНИ
АРАБЕСКА - Арабеска-обрада - Арабеска-практична вежба и естетска анализа	- вербално-текстуалне методе (кроз разговор и дискусију са ученицима обрадити појам арабеске и орнамента, сличности и разлике...) - илустративна метода (кроз конкретне примере из историје уметности назначити утицај других култура- Сирије, Египта, исламских култура.. корелација са историјом и музичком културом) - практично-демонстративне методе (по моделу из природе- цвет, грана, корење ученици треба да откривају и разумеју ликовни проблем арабеске) - креирање вежби - подстицање, коректура, естетска анализа и вредновање;	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.2.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу	ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст	ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената,

				<p>принципа и садржаја на свом раду и радовима других</p> <p>ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...)</p> <p>ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности</p> <p>ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности</p> <p>ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живот</p>
<p>Пропорције</p> <p>- Пропорције-обрада</p> <p>- Пропорције-практична вежба и естетска анализа</p>	<p>- вербално-текстуалне методе (кроз разговор и дискусију са ученицима обрадити појам пропорције као ликовног елемента и његов значај у области теорије обликовања уметничког дела)</p> <p>- илустративна метода (кроз кратак осврт на уметничко, светско и наше, наслеђе- барока, европске ум. XII и XIII века, француског сликарства- неокласицизма, романтизма, реализма, импресионизма и</p>	<p>ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности</p> <p>ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове</p> <p>ЛК.1.1.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.2.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак)</p>	<p>ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности</p> <p>ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p> <p>ЛК.2.2.1.</p>	<p>ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности</p> <p>ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p>

	<p>постимпресионизма као и корелацијом са математиком, физиком и биологијом наводити ученике да врше селекцију тј. да узимају оне елементе модела који најадекватније представљају ликовни проблем)</p> <ul style="list-style-type: none"> - практично-демонстративне методе (конкретна демонстрација уметничког дела и модела из природе-трагање за самим ликовним проблемом подстиче на визуелни доживљај као могућ пример решења ликовног проблема-пропорције) - креирање вежби - коректура, естетска анализа и оцењивање -корелација са биологијом 	<p>ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода</p> <p>ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...)</p> <p>ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...)</p> <p>ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу</p>	<p>одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт</p> <p>ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p> <p>ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст</p>	<p>ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медии, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p> <p>ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат</p> <p>ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других</p> <p>ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других</p> <p>ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...)</p> <p>ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне</p>
--	---	--	---	--

				уметности ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живот
<p>Композиција и простор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Равнотежа облика и масе у простору - обрада - Равнотежа боје у простору - обрада - Компонување величина у простору - обрада - Компонување више ритмичких целина различитог значења у простору - обрада - Понављање и степеновање облика у простору - обрада - Контраст, светлина површина и облика у одређеном простору- обрада - Сродност ликовних вредности у одређеном простору - обрада - Композиција и простор - пр. вежба - Композиција и простор- ест. анализа 	<p>- вербално-текстуалне методе (кроз разговор и дискусију са ученицима указати на значај појма <u>композиције</u>- као организацију и <u>однос</u>-пропорције разних елемената у одређеном <u>простору</u>-уметничком, животном, природном...)</p> <p>- илустративна метода (илустровати проблем целине најтипичнијим делима уметничког наслеђа-различита тумачења простора у византијском и ренесансном, као и у модерном сликарству-са акцентом на спонтаном, субјективном и индивидуалном доживљају композиције и простора)</p> <p>- практично-демонстративне методе (корелација са музиком, математиком, физиком..савременим животом и уметности, али и везом човека и природе, земље-опажање природе и развијања еколошке свести; дати избор</p>	<p>ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности</p> <p>ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове</p> <p>ЛК.1.1.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.2.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода</p> <p>ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...)</p> <p>ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр.</p>	<p>ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности</p> <p>ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p> <p>ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт</p> <p>ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p> <p>ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст</p>	<p>ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности</p> <p>ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p> <p>ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p> <p>ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат</p> <p>ЛК.3.2.3. користи тачне термине</p>

	<p>употребе савремених материјала и техника при реализацији задатка, уз могућност реализације часа у природи- <u>ленд арт- а</u>)</p> <p>- креирање вежби</p> <p>- коректура, естетска анализа и оцењивање</p>	<p>музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...)</p> <p>ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу</p>		<p>(нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других</p> <p>ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других</p> <p>ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...)</p> <p>ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности</p> <p>ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности</p> <p>ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живот</p>
<p>Обједињавање покрета, игре и звука</p> <p>- Обједињавање покрета, игре и звука</p> <p>- обрада</p>	<p>- вербално-илустративна метода (кроз излагање, разговор и дискусију направити повезаност измађу древних цивилизација и</p>	<p>ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних</p>	<p>ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и</p>	<p>ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених</p>

<p>- Обједињавање покрета игре и звука - пр. вежба и ес. анализа</p>	<p>савремене уметности у којој се бришу границе уметничког изражавања, корелацију са изражајним средствима музичке културе, књижевности и визуелних уметности- нагласку на преплитање и груписање различитих врста опажаја, експериментисање са савременом технологијом..) - практично-демонстративна метода (постављање на сцену једноставне приче- припреме, скице, идеје за детаље, споредне и главне личности, светлосни и звучни ефекти, декор, маске, костими; ритам дешавања (успорен, убрзан, неизменичан) или у оквирима могућности извођење <u>перформанса</u>) - креирање вежби - коректура, естетска анализа и оцењивање</p>	<p>уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.2.3. описује свој ради ирадове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу</p>	<p>савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст</p>	<p>медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време</p>
--	--	---	---	--

				настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живот
ФОТОГРАФИЈА - Фотографија - обрада	- вербално-текстуалне метода (кроз излагање, разговор и дискусију објаснити појам фотографије као облика свакодневног и уметничког изражавања, кратак осврт на историјат, основе и технолошка достигнућа фотографије као медија) - илустративна метода (кроз конкретне примере из историје уметности, из свакодневног живота, документарна фотографија... приказати присутност, значај и улогу ове дисциплине у свакодневном животу) - практично-демонстративна метода (дигитална фотографија, извођење фотографије	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.3. описује свој ради и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.2.3. описује свој ради и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су	ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове	ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин

	<p>на задату тему- портрет, пејсаж...) - креирање вежби - коректура, естетска анализа и оцењивање</p>	<p>потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу</p>	<p>других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст</p>	<p>реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК:3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних</p>
--	---	--	--	--

				уметности ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живот
--	--	--	--	---

СТАНДАРДИ

ОСНОВНИ НИВО

- Опажа облике којима град и арабеску.
- Уочава односе величина.
- Разликује и користи основне медије, материјале и технике.
- Исказује утисак о свом раду и радовима.
- Изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове, обједињавајући покрет и игру.
- Користи предности савремених технологија.
- Описује разлике које уочава на уметничким радовима.

СРЕДЊИ НИВО

- Опажа и користи основне изражајне могућности класичних и савремених медија и техника у изради арабеске.
- Одабира адекватан сарцај, да би изразио равнотежу облика и масе у простору.
- При анализи, свог и туђих радова, наводи садржај, тему и карактеристике.
- Одабира адекватан садржај да би представио ритам дешавања покрета игре и звука.
- Лоцира одређена уметничка дела у историјски и уметнички контекст.
- Одабира адекватан садржај да би истакао своју идеју кроз фотографију.

НАПРЕДНИ НИВО

- Одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин да изрази арабеску.
- Изводи радове са одређеном наменом, користећи знање о пропорцији.
- Користи основне ликовне елементе и принципе обликовања да би постигао ефекат простора.
- Користи тачне термине (композиција, пропорција, равнотежа...).
- Разуме и примењује међусобну повезаност покрета игре и звука и утицај уметности на друге облике живота.
- Користи друга места и изворе, да би проширио своја знања из визуелних уметности.
- Познаје и користи различите изражајне могућности фотографије.

Назив предмета	ЛИКОВНА КУЛТУРА
Циљ	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
Разред	седми
Годишњи фонд часова	36 часа

ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА		<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима. 	<p>Композиција. Боје и емоције, стилизација облика. Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, понављање и степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска. Пропорције. Пропорције главе и тела. Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива.</p>
КОМУНИКАЦИЈА		<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; 	<p>Теме. Историјска, религијска и митолошка тема. Оригинал, копија и плагијат. Дигитална фотографија. Кадар, селфи и аутопортрет. Анимација. Процес креирања, стори борд. Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука. Презентације.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима. 	
УМЕТНОСТ ОКО НАС		<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи; – користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију; – прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима. 	<p>Уметност и технологија. Уметничка занимања и продукти. Савремена технологија и уметност. Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције... Наслеђе.</p>

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја, текстура, светлина.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У седмом разреду их има шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина. Понављање истих кључних појмова из разреда у разред не подразумева понављање истих садржаја и активности. У сваком разреду кључни појмови се разматрају из другог угла и надограђују новим појмовима и подпојмовима.

Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено, до краја школовања, да истражују и откривају те везе.

1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У првој колони табеле дати су исходи који се достижу до краја школске године. Исходи воде ка постепеном развијању компетенција. Достижни су за сваког ученика, у мањој или већој мери. У другој колони табеле предложени су називи целина, а у трећој појмови, подпојмови и теме за разговор и истраживање. Треба имати у виду да предложени садржаји нису предлози наставних тема и наставних јединица.

У новом моделу наставе и учења фокус није на садржајима. Наставник креира програм на основу компетенција, предметног циља, исхода и кључних појмова. Једна наставна тема траје најмање четири часа. У оквиру теме се повезују појмови које наставник бира из свих целина. Да би се омогућили услови за напредовање ученика, у настави треба да доминирају сложени задаци који циљају више исхода и међупредметних компетенција. Осим стваралачког рада значајан је и разговор. Наставник планира питања која подстичу ученике на размишљање, истраживање и развијање креативних идеја.

Имајући у виду недовољан фонд часова и опремљеност кабинета/учионица у којима се одржава настава Ликовне културе, пожељно је да се настава планира тимски. Поједини задаци/активности могу да се реализују у кабинету за информатику, у интегрисаној настави, у настави других предмета, ван школе (на екскурзији, у музеју...) или као домаћи задатак (индивидуални или тимски пројекти).

2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА

Наставник бира оне појмове и ликовне проблеме које ће ученици истраживати кроз стваралачки (ликовни) рад. Затим, планира теме и појмове које ученици могу да истраже сами (код куће), а према сопственим интересовањима.

Композиција

Када ученици сликају, наставник може да постави ликовни проблем који се односи на повезивање емоција и боја (изражавање сопственог расположења или планско коришћење боја да би се изазвале одређене емоције код посматрача). Ученици, ако желе, могу да одаберу и истраживачке теме везане за пигментну боју (на пример, по чему боје добијају називе, занимљивости о производњи боје током историје, психолошко дејство боје, боје и амбалажа производа, комбиновање боја приликом уређења просторије и утисак који комбинација оставља на посматраче...). Одабрану тему могу да истраже тако што ће истраживати податке код куће и/или кроз ликовни рад на часу. Када је реч о стилизовању облика, предлог се односи на то да ученици науче како да максимално поједноставе сложени облик, да га кроз фазе, поступно, сведу на знак. Потребно је да уоче по чему је облик препознатљив, да разликују његову битну карактеристику од мање важних детаља. Затим, да испробају неке поступке који ће им помоћи да стилизују облик (брисање детаља сложеног цртежа белом бојом, свођење сложеног облика на геометријске фигуре, опцртавање контуре, цртање контуре, истицање/преувеличавање карактеристичног детаља...). Могу да ураде више нацрта на мањем формату папира. Касније, када буду стварали сложеније радове (на пример, портрет) могу да примењују поступак или поступке који им највише одговарају. Потребно је и да ученици разумеју разлику између тродимензионалног објекта и илузије тродимензионалности (која се постиже на дводимензионалној подлози традиционалним техникама или у апликативном програму). Ако процени да су ученици заинтересовани, наставник може да планира и креирање илузија (оп-арт или друге илузије), у супротном илузије могу да се планирају за осми разред.

Предвиђено је да се о принципима компоновања више учи у осмом разреду. У седмом разреду фокус је на оригиналности. Једнако је важно да, када наставник постави ликовни проблем, ученици плански примене онај принцип или принципе компоновања о којима су учили, као и да искуствено и спонтано откривају оне о којима нису учили. Наставник повезује одабране појмове и ликовне проблеме са другим одабраним садржајима. На пример, композиција боја може да се повеже са колористичком перспективом, бојом и

емоцијама, наслеђем, одабраним принципом компоновања на коме ће бити фокус (на пример, равнотежа или доминанта)... Орнамент и арабеска могу да се повежу са ритмом, наслеђем, уметничким занимањима... Цртежи и текстуре се креирају традиционалним техникама, на часу. Мобилни уређаји могу да се користе за истраживање линија тако што ће ученици прво обликовати жичану скулптуру, затим је осветлити мобилним уређајем тако да сенка пада на папир, оловком пратити траг бачене сенке, а затим довршити апстрактни цртеж комбинованом техником.

Пропорције

Наставник нуди само основне податке о пропорцијама људске главе и тела, ученици уче кроз практични рад (златни пресек и ергономија могу да се помену у осмом разреду). Када обликују фигуре од меког материјала, могу и да користе жичану конструкцију. Ако приказују фигуре и предмете у простору, потребно је да обрате пажњу на однос величина више облика (на пример, људска фигура-пас-зграда или бокал-сто-јабука...) и на положај облика.

Перспектива

Наставник може да покаже графички приказ/приказе тродимензионалног објекта у отвореном простору и да говори о стајалишту, односно месту са кога посматрамо објекат или призор, о линији хоризонта и тачки нестајања/недогледа (прво једној). Ученици могу прво да вежбају приказивање једноставних облика (коцка, квадар, слово) у перспективи, на папиру мањег формата (могу да користе и папир на квадратиће). Међутим, треба имати у виду да се не ради о садржају из нацртне геометрије и пројектовања. Циљ је да ученици развијају визуелно мишљење и да примењују перспективу без мерења, без лењира, без помоћних линија... Најважније је да их наставник научи како да опажају. Наставник показује и очигледне примере перспективе у уметничким делима. Треба водити рачуна о томе да се учење одвија постепено. Перспектива ће се учити и у осмом разреду, па наставник не треба да покаже ученицима све врсте перспектива.

КОМУНИКАЦИЈА

У овој целини су груписани садржаји који се односе на комуникацију – тумачење садржаја и изражавање (визуелно, вербално, писано и невербално). Ученици треба да до краја седмог разреда науче како да кратко, афирмативно и аргументовано говоре о својим радовима, радовима својих вршњака и о наслеђу, а до краја осмог разреда како да на прихватљив начин изразе критику или неслагање. Одабрани појмови/теме се повезују са одговарајућим појмовима других целина.

Садржај уметничког дела

Теме и мотиви које су ученици постепено упознавали претходних година (пејзаж, портрет, аутопортрет, мртва природа...) могу, према процени наставника, да се систематизују пре него што се покажу примери историјских, религијских и митолошких композиција. У разговору је неопходно повезати појмове/теме са садашњим временом и искуством ученика. Ученици се, постепено, уводе у разговор о намери уметника, о значају и утицају одабраних уметника и уметничких остварења у прошлости и данас, почев од примера из националног наслеђа. Ученици треба да разумеју и чему служе копије уметничких дела, шта је плагијат и какав је однос друштва (и закона) према плагирању, шта је оригиналност и због чега је важна. Када ученици обликују ликовне радове, фокус је на изражавању емоција, стања и/или имагинације.

Дигитална фотографија

О фотографији и филму ће се више учити у осмом разреду, а у седмом разреду је предвиђено да се ученици кроз практични рад и мотив близак њиховом искуству постепено уводе у начин комуницирања фотографијом. Елементарне податке о организацији композиције и основну терминологију потребно је повезати са одговарајућим садржајима прве целине и обезбедити да ученици прво изграде неопходну основу да би могли да се фокусирају на комуникацију – изражавање емоција, стања, порука... и утисак који фотографија оставља на посматрача. Разговор може да почне поређењем аутопортрета урађених традиционалним техникама, процењивањем како је уметник намеравао да се представи. У практичном раду, предлог је да ученици уче како да ураде занимљив селфи примењујући основна знања о кадрирању, а без обраде у фото едиторима. Важно је и да науче како да направе избор, односно да се фокусирају на то да ли су успешно приказали оно што је договорено, уместо на то да ли су „лепо испали“. Уколико немају сви ученици фото апарате/мобилне уређаје, наставник планира рад у групи и коришћење школског фото апарата. Фотографије могу да се користе на часу за анализу, али се не излажу/објављују без дозволе ученика и родитеља/старатеља. Потребно је упозорити ученике да не фотографишу једни друге, мењају и објављују те фотографије без знања и дозволе.

Анимација

Предложени садржаји се односе на кратко упознавање ученика са начином креирања анимираних остварења. Довољно је рећи да је креирање анимације сложени посао који подразумева планирање, продукцију и продају. У току продукције (израде) анимације припрема се књига снимања и стори борд (често и аниматик). Наставник кратко објашњава функцију стори борда и истиче да се стори борд битно разликује од стрипа који је целовито остварење (о стрипу ће се више учити у осмом разреду). Ученици могу да скицирају на часу стори борд користећи традиционалну цртачку технику. Циљ је да ученици

сазнају да у креирању појединих уметничких остварења учествује више тимова који међусобно сарађују, да се рад на таквим делима унапред планира, да се идеје разрађују на различите начине и да науче како да скицирају своју замисао у форми стори борда. Они ученици који су заинтересовани за индивидуални пројекат (домаћи рад) могу да ураде и дизајн карактера (изглед и особине јунака), затим причу или синопсис који су сами осмислили (индивидуални пројекат који се планира у договору са наставником Српског језика и књижевности), или могу да анимирају лик који су осмислили (индивидуални пројекат који се планира у договору са наставником Информатике и рачунарства).

Сцена

Предложени садржај се односи на обједињене уметности. Овај садржај се до сада у пракси реализовао различито. Предлог је да наставник прво покаже одабрана уметничка остварења (мултимедијално позориште, интерактивно позориште, сценски дизајн...), а затим да заједно са ученицима договори активност у којој ће сви ученици учествовати према својим афинитетима и способностима.

Презентације

Ученици треба да почну да уче како да из текста издвоје најбитније садржаје, највише десет теза (број теза је потребно постепено смањивати). Када раде дигиталну презентацију, наставник треба да поставља јасне захтеве. На пример, да презентација нема више од седам слајдова, да су текст и слика у равнотежи, да контраст између боје подлоге и боје слова не замара очи... Затим, да су визуелне информације релевантне. Такође, потребно је разговарати о томе коме је презентација намењена и како држи пажњу публици. Потребно је водити рачуна о постепеном повећавању захтева (презентације ће се радити и у осмом разреду).

УМЕТНОСТ ОКО НАС

У овој целини су груписани садржаји који се односе на укључивање ученика у културне и уметничке активности у заједници и на развијање позитивних ставова према наслеђу свог и других народа.

Уметност и технологија

До краја седмог разреда ученици треба да упознају сва уметничка занимања за која се могу оспособити у средњим уметничким школама (остала занимања су предвиђена за осми разред). Ученици треба да размотре своја интересовања и могућности и да на време почну са припремањем за пријемни испит, уколико планирају да упишу уметничку школу.

Циљ разговора о новој технологији је да се ученици упознају са технологијом која се тренутно користи и да размотре на који начин технологија утиче на рад уметника. Наставник нуди минимум података, само онолико колико је потребно да се објасне основни појмови. На пример, израз „виртуелна реалност” (ВР) се односи на симулације облика и простора које су створене различитим технологијама (израз се не везује за традиционалне ликовне технике). Компјутерски генерисане слике (ЦГИ) се користе у филму, анимираном филму, рекламама, игрицама. Апликативни програми омогућавају вајарима да за краће време обликују скулптуре, које остају као трајни записи, а не морају да се изведу у материјалу. Холограми су слике направљене помоћу ласерске технологије. У овом тренутку, 7Д облици су холограми у реалном простору које видимо у без специјалних наочара. Јапански научници су произвели холограм који можемо и да додирнемо. Дигиталном оловком „Пхрее” могуће је цртати скоро на свакој површини. Осим за фотографисање, дронави могу да се користе и за сликање. 3Д штампа омогућава да се за кратко време „одштампа” било шта: кућа, аутомобил, вештачки органи, скулптуре... Познате дизајнерске куће (Леви’с, Нике, Ралпх Лаурен...) сарађују са великим корпорацијама које производе рачунаре и електронику, као што је Мајкрософт. Неким уметничким дисциплинама нова технологија пружа више могућности, док друге ограничава. Наставник планира како ће подстаћи ученике да развијају ставове.

Уметност око нас

Први предлог се односи на развијање позитивних ставова према себи, другима и друштву у целини, а кроз ангажовање у ликовном раду за хуманитарне активности, у уметничким пројектима (рециклажа), у програмима у музејима, у културно-уметничким манифестацијама у свом месту. Уколико нема могућности да се ученици непосредно укључе у културно уметнички живот заједнице, могу да смишљају и предлажу пројекте, да се повежу са музејима путем видео конференције, да користе предности дигитализованог наслеђа.

Наставник прави избор садржаја из националног наслеђа. Имајући у виду фонд часова, одабрани садржаји се могу користити као пример за ликовне проблеме који се истражују, као подстицај (мотивација) за стварање, као истраживачке теме (креирање презентација), могу се реализовати у корелацији са другим програмима, у интегрисаној тематској настави. Наставник објашњава и зашто су одабрани примери значајно наслеђе, зашто су важни за развој културног туризма и на који начин су повезани са животом ученика. Препорука је да школа у току године најмање једном реализује учење у сарадњи са устаномом културе, по могућности у самој установи културе. Садржаји који се односе на промоцију наслеђа и на установе за заштиту наслеђа предвиђени су за осми разред.

3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

- однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);
- однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);
- однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);
- разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);
- повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);
- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...);
- организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);
- вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);
- употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму).

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. Самопроцена радова је вербална и писана. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум и назив рада. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима, ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми се највише свиђају, 1 питање које бих поставио уметнику. Када се ученик ликовно изражава: 3 ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете. Наставник може да прилагођава методу у складу са типом активности/задатка или да осмисли другачије чек-листе.

Назив предмета	ЛИКОВНА СЕКЦИЈА
Циљ	Циљ наставе и учења ликовне културе је да ученик развија визуелно опажање, стваралачко мишљење и естетске критеријуме како би био оспособљен за визуелну комуникацију и креативно решавање проблема, као и одговоран однос према наслеђу визуелне културе свог и других народа..
Разред	седми
Годишњи фонд часова	36 часа

Циљеви	Исходи учења По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Садржај	Начин остваривања	Активности наставника	Активности наставника
Технике и материјал и Упознавањ е ученика са различитим цртачким техникама Развијање осетљивост и ученика за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу	Ученици су упознали и користе различите цртачке материјале и различите технике цртања Ученици у току израде самосталног ликовног рада развијају свој ниво осетљивости за ликовне и визуелне вредности.	2.-3. Цртање (оловка, фломаст ери, дрвене бојице, комбинована техника, колажирање, угљен) 4.-5. Цртање (угљен, туш) 18.-19. Цртање (мртва природа) 20.-21.-22. Цртање (портрет, фигура)	- вербално-текстуалне методе (Навести ученике да користе различите материјале и технике) Илустративе методе (корелација са природом и другим наставним предметима, историјом уметности као конкретним примерима датих ликовних проблема- линија, облик, боја, мрља); - практично-демонстративна метода у различитим ликовним техникама (цртачким, сликарским, вајарским); - креирање вежби; - подстицање, коректура, естетска анализа и вредновање;	Организује наставни процес, демонстрира, пружа помоћ и подршку Мотивише ученике. Дијагностицира индивидуалне способности ученика. Оспособљава ученике да користе различите ликовне технике, постиже ученике, даје савете. Уводи ученике у нове термине, приближава апстрактне појмове. Јасно формулише проблеме и задатке, објашњава, врши проверу, даје смернице за рад. Уочава и прати интелектуалне и сазнајне промене код ученика - Партнер у педагошкој комуникацији – одговара на постављена питања, помаже у размишљању, даје смернице	Прихвата нове појмове. Користи и практично примењује нова сазнања и појмове. Самостално се изражава Овладава новим ликовним техникама кроз свој рад. Самостално процењује своја постигнућа.

Конкурси	Исходи учења По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Садржај	Начин остваривања
-Развој маште -Могућност учествовања на домаћим и страним ликовним конкурсима У зависности од актуелних конкурса поједини ученици самостално израђују одговарајући оригинални ликовни рад и учествују на ликовном конкурсима	Израда ликовних радова у различитим техникама, различитим материјалима, зависно од пропозиција конкурса	Израда ликовних радова у различитим техникама, различитим материјалима, зависно од пропозиција конкурса.	- вербално- текстуалне методе (Навести ученике да користе различите материјале и технике) - Илустративне методе (корелација са природом и другим наставним предметима, историјом уметности као конкретним примерима датих ликовних проблема - практично- демонстративна метода у различитим ликовним техникама (цртачким, сликарским, вајарским); - креирање вежби; - подстицање, коректура, естетска анализа и вредновање;

Технике и материјали	Исходи учења По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Садржај	Начин остваривања
Упознавање ученика са различитим сликарским техникама Оспособљавање ученика за ликовно изражавање у стварању тродимензионалних вајарских облика Оспособљавање ученика за ликовно изражавање у области графике Упознавање ученика са различитим графичким техникама	Ученици упознају и користе различите сликарске материјале и различите технике сликања Ученици израђују вајарски тродимензионални ликовни рад Ученици упознају и користе материјале и различите технике у изради графике	10.-11. Сликање (темпера,акварел техника) 12.-13. Сликање (суви, уљани, оловке различитих мекоћа) 14.-15.-16.-17.. Упознавање са техником колажа и дизајном 23.-24.-25. Дизајн паковања 26.-27.-28. Преобликовање употребних предмета 33.-34. Графика (картон графика) 35.-36. Упознавање са техником батик	- вербално- текстуалне методе (Навести ученике да користе различите материјале и технике) - Илустративне методе (корелација са природом и другим наставним предметима, историјом уметности као конкретним примерима датих ликовних проблема - практично- демонстративна метода у различитим ликовним техникама (цртачким, сликарским, вајарским); - креирање вежби; - подстицање, коректура, естетска анализа и вредновање;

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ(КОМПЕТЕНЦИЈЕ: активна примена наученог.

Опште описују крајњу сврху учења предмета):Основна карактеристика наставног предмета ликовна култура је усмереност на целокупан развој ученика, а посебно на развој визуелног опажања и креативности. Наставник креира наставу која омогућава развој опажања детаља и целине, способност самосталног повезивања опаженог и визуелно памћење; стваралачко и критичкомишљење; моторику; естетске критеријуме; радозналост; имагинацију; самосталност; самопоуздање; истрајност; одговоран однос према себи, другима, раду иокружењу; поштовање различитих мишљења, култура, идеја и индивидуалног доживљаја опаженог; разумевање себе и других; емпатију; сензибилитет и разумевањевизуелног света у коме живе.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ(описује специфичне способности учења које омогућавају да се развија општа предметна компетенција):

Практичан ликовни рад у највећој мери омогућава развој стваралачког мишљења, стицање ликовне писмености и оспособљавање за изражавање замисли, идеја, имагинације, утисака, емоција, доживљаја, ставова, запажања, порука... Улога наставника је да сваком ученику омогући да дође до своје идеје (теме) за рад, да одабере одговарајућу технику и материјал у складу са својом идејом, да неспутано истражује.

Оспособљавање за визуелну комуникацију, осим визуелног изражавања, подразумева и разумевање визуелних информација у најширем смислу. Основни услов за разумевање информација је развијено визуелно опажање. Препорука је да наставник прво подстакне ученике да посматрају изглед једноставних предмета са свих страна, под различитим угловима и при различитом осветљењу, да уочавају доминантна својства по којима је предмет препознатљив, а затим да постепено проучавају сложеније облике. На исти начин, поступно, ученици проучавају природу, окружење, жива бића, начин кретања, уметничка дела и вербално и визуелно изражавају и пореде утиске.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ наставе музичке културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да

- упознавају музичке културе кроз обраду тема повезаних са музиком различитих епоха
- развију музикалност и креативност
- неговују смисао за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима.

Задаци наставе музичке културе јесу:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе музичке културе сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе музичке културе буду у пуној мери реализовани
- стицање знања о музици различитих епоха
- развијање способности извођења музике (певање/свирање)
- развијање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике
- подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике)
- даље упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- стварање одељенских ансамбала.

Оперативни задаци

Оперативни задаци су:

- певање и свирање, по слуху и из нотног текста; песме и теме из познатих композиција
- упознавање музике праисторије, античке епохе, средњег века, ренесансе, барока и класицизма кроз сагледавање друштвене функције музике, видова музицирања, карактеристичних жанрова, облика и инструмената епохе, као и најистакнутијих стваралачких личности
- утврђивање појмова из основа музичке писмености
- обрада мелодијског мола, обрада акорада на главним ступњевима, појам каденце
- обрада мешовитих тактова (7/8, 5/8 – на примерима народних песама)
- утврђивање и обрада појмова мелодија, ритам, метар, темпо, динамика, хармонија, полифонија, хомофонија, фактура.

Редни Бр.	НАЗИВ ТЕМЕ	Укупан бр. часова за тему	Обрада	Понављање	Систематизација
1.	Човек и музика	2	-	-	2
2.	Певањем и свирањем упознајемо музику	17	15	-	2
3.	Барок, класицизам, развој српске црквене музике	10	7	-	3
4.	Музички инструменти	7	6	-	1
УКУПАН БРОЈ ЧАСОВА		36	28		8

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ (СТАНДАРДИ)		
		ОСНОВНИ	СРЕДЊИ	НАПРЕДНИ
<p><u>ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ</u> <u>Упознавање музике различитих епоха</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Порекло и улога музике у првобитном друштву - Музика првих цивилизација - Античка Грчка - Музика и хришћанство - Инструменти у световној музици - Облици црквеног певања код православних народа - Световна и духовна музика ренесансе - Развој инструмената у бароку - Баронки музички облици - Жанрови класичне музике - Бечки класичари - Музика на тлу Србије - Основе музичке писмености 	<ul style="list-style-type: none"> - аудитивна - дијалогска - демонстративна - монолошка - практичан рад - мултимедијални приказ - истраживачки рад - рад у групи 	<p>-Ученик уме да опише основне карактеристике музичких инструмената и састава, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва</p> <p>-Ученик познаје грађу, звук инструмената</p> <p>-Ученик познаје карактеристике одређених музичких жанрова</p> <p>-Уме да препозна и опише основне карактеристике српске народне и уметничке музике</p>	<p>-Ученик разуме повезаност музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу.</p> <p>- Уме да анализира повезаност облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота.</p> <p>-Ученик познаје најзначајнија дела и представнике одређених епоха</p> <p>-Разуме структуру одређеног облика музичко-сценског и концертног дела</p> <p>-Разуме појам апсолутне и програмске музике</p>	<p>-Ученик разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора</p> <p>- Критички и аргументовано образлаже свој суд</p> <p>-Ученик зна историјат, литературу и извођача за музичке инструменте</p> <p>-Повезује структуралну и драматуршку музички дела са историјским контекстом</p> <p>-Разуме друштвене и историјске околности настанка и примене фолклора у класичној музици</p>
<p><u>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Слушање музичких примера ренесансе - Слушање музичких примера Вивалдија, Баха и Хендла - Слушање музичких примера Хајдна, Моцарта и Бетовена - Усмеравање пажње ученика на аналитичко слушање музике - Разликовање звучних боја инструмената 	<ul style="list-style-type: none"> - аудитивна - демонстративна - мултимедијални приказ 	<p>-Ученик уме да на основу музичких примера,</p> <p>-Ученик уме да именује музичке и изражајне елементе,</p> <p>-Ученик уме да именује извођачки састав, музичке жанрове, српски музички фолклор</p> <p>-Разликује народно од уметничког стваралаштва</p>	<p>-Ученик уме да анализира повезаност музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. Брз темпо са животним карактером)</p> <p>-Ученик уме да опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. Узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре).</p> <p>-Може да препозна структуру и драматургију одређеног жанра у случном примеру</p>	<p>-Ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са структуралном и драматуршком димензијом звучног примера,</p> <p>-Ученик уме да анализира жанровски и историјско-стилским контекст звучног примера са контекстом звучног примера и контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора.</p>
<p><u>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ ПЕВАЊЕМ СВИРАЊЕМ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Извођење једноставне песме у пентатонској лествици - Извођење ренесансног музичког примера - Извођење лакшег 	<ul style="list-style-type: none"> - аудитивна - дијалогска - демонстративна - монолошка - рад у групи - свирање 	<p>-Ученик уме да препозна основне елементе музичке писмености</p> <p>-Ученик уме да пева или свира једноставне дечије, народне или</p>	<p>-Ученик познаје елементе музичке писмености у складу са Наставним програмом,</p> <p>-Ученик познаје основне карактеристике инструменталних група и</p>	<p>-Ученик зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела.</p> <p>-Ученик уме да</p>

<p>двогласног музичког примера барока</p> <ul style="list-style-type: none"> - Извођење теме једног од музичких примера класике - Певање народне песме по слуху у мешовитом такту (5/8, 7/8) 	<p>-певање појединачно</p> <p>-певање у групи</p>	<p>популарне композиције предвиђене Наставним планом и програмом.</p>	<p>певачких гласова и разликује вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне саставе.</p>	<p>изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем или као солиста и у школским ансамблима.</p>
<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <p>а) ИМПРОВИЗАЦИЈА МЕЛОДИЈЕ НА ЗАДАНИ ТЕКСТ</p>	<p>- дијалогска</p> <p>- демонстративна</p> <p>-практичан рад</p>	<p>-Ученик уме да направи музички инструмент користећи предмете из окружења</p> <p>-Ученикуме да осмисли мање музичке целине користећи понуђене мотиве.</p>	<p>За ову тему није предвиђен средњи ниво стандарда</p>	<p>-Ученик уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетском контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом).</p> <p>- Ученик уме да осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте и импровизује или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих музичких жанрова и стилова.</p>

Назив предмета	МУЗИЧКА КУЛТУРА
Циљ	Циљ наставе и учења <i>музичке културе</i> је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	36 часа

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ЧОВЕК И МУЗИКА	<ul style="list-style-type: none"> – препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената); 	<p>Барок. Рођење опере. Клаудио Монтеверди. Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата). Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање. Инструментални облици: свита, концерто гросо. Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл. Класицизам Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике –опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен.</p>
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	<ul style="list-style-type: none"> – разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; 	<p>Развој српске црквене музике. Жичани: трзалачки и гудачки. Градитељске школе. Појам симфонијског оркестра Српски народни музички инструменти</p>

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; 	<p>Слушање световне и духовне музике барока и класицизма.</p> <p>Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора.</p> <p>Слушање дела традиционалне народне музике.</p>
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; 	<p>Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи.</p> <p>Певање песама у комбинацији са покретом.</p> <p>Певање и свирање из нотног текста Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом.</p> <p>Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма.</p>
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	<ul style="list-style-type: none"> – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво. 	<p>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе.</p> <p>Креирање ритмичке пратње.</p> <p>Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма.</p>

Кључни појмови садржаја: барок, ораторијум, кантата, свита, концерто гресо, класицизам, соната, симфонија, камерна музика.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Природа саме музике, па и предмета музичка култура указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Ниједна област се не може изучавати изоловано од друге и бити сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја из живота ученика. Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче мисаону активност, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, и представља одличну основу за интеграцију са другим предметима.

Настава усмерена на остваривање исхода даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање (певање и свирање) ученика и музичко стваралаштво у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за партиципацију у музици. Основни методски приступ се темељи на звучном утиску, по принципу *од звука ка нотној слици и тумачењу*.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика.
- Музички инструменти.
- Слушање музике.
- Извођење музике.
- Музичко стваралаштво.

Да би постигао очекиване исходе образовног-васпитног процеса, наставник користи глас и покрет, музичке инструменте, елементе информационах технологија као и развијене моделе мултимедијалне наставе. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којим ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати вештине приступања информацијама и њиховог коришћења (интернет, књиге...), сараднички рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости или анксиозности.

Програм наставе и учења омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школа. Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Поред пажљивог избора што квалитетнијих музичких садржаја, ученике треба стално упућивати на неопходност неговања гласовног и слушног апарата. Упозорења да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма, треба да се спроводе у континуитету. Важно је стално указивати на позитиван ефекат музике, у смислу опуштања, подизања пажње, емоционалних и физичких одговора, когнитивне стимулације и развијања меморије.

Упућивање ученика на правила понашања при слушању музике и извођењу музике чини део васпитног утицаја који наставник има у обликовању опште културе понашања. Овај модел понашања ученик треба да пренесе касније на концерте и различите музичке приредбе.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм имајући у виду: састав и карактеристике ученика у одељењу, уџбенике и остали дидактички материјал који користи за реализацију наставних садржаја, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже као и потребе локалне средине у којој се школа налази.

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи – глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице.

Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима).

На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај, али је она увек повезана и са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе што се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Процес учења базира се на перцепцији најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући сазнајно-емоционални доживљај.

Човек и музика

Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго.

Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за седми разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немурчким аспектима барока и класицизма на детаљнији и специфичнији начин.

Музички инструменти

Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила.

Као и све друге, жичане инструменте треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о жичаним инструментима (трзачким и гудачким) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену.

Инструменте барока и класицима потребно је аудитивно и визуелно приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја.

Карактеристичне народне инструменте, од севера до југа Србије, представити слушно и визуелно. Неопходно је наставне садржаје међусобно интегрисати – географско подручје повезати са народном песмом, игром, ношњом и обичајима обрађиваног локалитета.

До знања о инструментима ученици треба да дођу из непосредног искуства путем слушања и опажања, а не фактографским набрајањем, односно меморисањем података.

Слушање музике

Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају „константа” у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту барока и класицизма, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене. Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав, изражајне могућности инструмената и врсте вишегласја. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ

Химне

Државна химна
Химна Светом Сави
Химна школе

Народне песме и игре

Сјајна месечина мила нане (Бела Паланка)
Горанине, Ћафанине
Ваљевска подвала
Уродиле жуте крушке

Човек и музика

Барок
Марк Антоан Шарпантје, *Te Deum*
Георг Фридрих Хендл, Алелуја, ораторијум Месија
Жан Жозеф Муре, Рондо из Симфоније фанфара
Јохан Себастијан Бах, Бранденбуршки концерт бр. 3, финале
Јохан Себастијан Бах, Токата и фуга, де-мол
Јохан Себастијан Бах, Токата, Це-дур
Јохан Себастијан Бах, Ваздух
Антонио Вивалди, Четири годишња доба (избор)
Антонио Вивалди, Арија *Agitata da due venti*

Георг Фридрих Хендл: Арија *Lascia ch'io pianga*, опера *Rinaldo*

Георг Фридрих Хендл: Музика за ватромет

Јохан Пахелбел, Канон у Де-дуру

Класицизам

Волфганг Амадеус Моцарт, Мала ноћна музика

Волфганг Амадеус Моцарт, Турски марш

Волфганг Амадеус Моцарт, *Lacrimosa* из Реквијема

Волфганг Амадеус Моцарт, Клавирски концерт бр. 21 Елвира Мадиган, 2. став

Лудвиг ван Бетовен, За Елизу

Лудвиг ван Бетовен, Месечева соната, 1. став

Лудвиг ван Бетовен, V симфонија, 1. став

Лудвиг ван Бетовен, IX симфонија, 4. став, финале

Франц Јозеф Хајдн, Симфонија изненађења

Волфганг Амадеус Моцарт, Арија краљице ноћи, опера Чаробна фрула

Композиције инспирисане музиком барока и класицизма и савремене обраде

Томазо Албинони, Адађо, ге-мол

Тони Бритен, Химна Лиге шампиона

Јохан Себастијан Бах, Токата и фуга, де-мол, изводи Ванеса Ме

Музички инструменти

Гудачки

Антонио Вивалди, Четири годишња доба (избор)

Антоњин Дворжак, „Амерички квартет” оп. 96, бр.12, Еф-дур

Антоњин Дворжак, Багателе за гудачки трио и хармонијум, 5. став

Бенџамин Бритн, *Simple Symphony for String Quartet* Оп. 4

Хауард Шор, Господар прстенова (*The Shire*)

Стив Јаблонски, тема из филма Трансформери: *The Score – Arrival To Earth*

Виолина:

Јохан Себастијан Бах: Партита бр.3, Гавота, *BWV 1006*

Јохан Себастијан Бах: Партита, Е-дур, Прелудијум, *BWV 1006*

Ђузепе Тартини, Ђавољи трилер, 3. став

Франц Шуберт, Пчела

Феликс Менделсон, Виолински концерт, е-мол, оп. 64, 3. став

Николо Паганини, Ла кампанела, 3. став

Џон Вилијамс, тема из филма Шиндлерова листа

Виола:

Јохан Кристијан Бах, Концерт за виолу, це-мол

Јоханес Брамс, Соната за, еф-мол, оп. 120, бр. 1

Ребека Кларк, Соната за виолу, *Impetuoso*

Виолончело:

Јохан Себастијан Бах, Свита за виолончело бр.1, Прелудијум

Лудвиг ван Бетовен, V симфонија, 2. став

Енио Мориконе, тема из филма Габриелова обоа, изводи Јо Јо Ма

Контрабас:

Камиј Сен Санс, Слоп

Јохан Баптист Ванхал, Концерт за контрабас, Де-дур

Трзalachки

Харфа:

Георг Фридрих Хендл, Концерт за харфу и оркестар
Михаил Глинка, Варијације на Моцартову тему
Мануел де Фаља, Шпански плес
Вера Миланковић, Ноктурно

Гитара:

Франциско Тарега, Сећање на Алхамбру
Јохан Себастијан Бах, Бранденбуршки концерт бр. 3, Алетро, изводи Чет Еткинс
Ерик Клептон, Лејла, инструментал
Волфганг Амадеус Моцарт, Турски марш, изводи Ингвие Малмстен

Тамбура:

Јаника Балаж и Тамбурашки оркестар, Осам тамбураша
Тамбураши, Вратиће се роде
Народна песма, Саградићу шајку, изводе Звонко Богдан и Тамбурашки оркестар Јанике Балажа

Мандолина:

Енио Мориконе и Нино Рота, Тема љубави из филма Кум
Лудвиг ван Бетовен, Сонатина за мандолину и фортепиано, Це-дур

Лаута:

Јохан Себастијан Бах, Токата и fuga де-мол, изводи Ванеса Ме
Јохан Георг Конради, Свита за лауту
Душан Богдановић, Псалм, Пасакаља и Ричеркар, на тему старе босанске песме, изводи Един Карамазов

Цитра:

Антонио Вивалди, Концерт за лауту, Де-дур
Роналд Бинге, Елизабетанска серенада
Балалајка:
Руска традиционална песма, Каљинка
Морис Жар, Ларина тема из филма Ларина песма

Видео примери

Барок:

Јохан Себастијан Бах, Токата и fuga, де-мол [хттпс
https://www.youtube.com/watch?v=Nnuq9PXbyuA](https://www.youtube.com/watch?v=Nnuq9PXbyuA)
Антонио Вивалди, Арија Агитата да две венте, Тећилиа Бартоли
https://www.youtube.com/watch?v=6czLBVqo_zw
Георг Фридрих Хендл, Музика на води
<https://www.youtube.com/watch?v=C6dHO2F2OHe>
Хенри Пурсел, Абделазер <https://www.youtube.com/watch?v=TUxhcJIOHNY>
Жан Батист Лили, арија из опере Изис <https://www.youtube.com/watch?v=bPnNA8yTD8E>
Франсоа Купрен, *Les Coucous Benevoles*, на харпсихорду изводи Клаудио ди Вероли
<https://www.youtube.com/watch?v=xFLX2XSGCIQ>
Луи Клод Дакен, *Le Coucou* <https://www.youtube.com/watch?v=e28jSNgr4c4>
Ђироламо Фрескобалди, *L'Amoroso* –
<https://www.youtube.com/watch?v=QEbuVWAbkZo> Ђироламо Фрескобалди, *Aria detta la
Frescobala* <https://www.youtube.com/watch?v=InSbiGcUp34>
Барокни плес <https://www.youtube.com/watch?v=-3-N3qtib24>
Јанни, *The Storm* <https://www.youtube.com/watch?v=BNi9fOjXx-Y>

Јохан Себастијан Бах, Токата и фуга де-мол, изводи Ванеса Ме
https://www.youtube.com/watch?v=Hg8Fa_EUQqY

Класицизам:

Инсерт из филма Амадеус https://www.youtube.com/watch?v=-ciFTP_KRy4

MozART Group, *Eine Kleine World Music*

<https://www.youtube.com/watch?v=fAO9LR9gZB0>

2 Sellos, *Whole Lotta Love vs. Beethoven 5th Symphony*

<https://www.youtube.com/watch?v=x8yyymm3DtVA>

Line Riders – Beethoven's 5th <https://www.youtube.com/watch?v=vcBn04IyELc>

Инсерт из филма *Coping Beethoven* <https://www.youtube.com/watch?v=qXlsrzLUq1I>

The Muppets, *Ode To Joy* <https://www.youtube.com/watch?v=VnT7pT6zCcA>

Гудачки инструменти:

Виторио Монти, *Csárdás*, изводи Немања Радловић

<https://www.youtube.com/watch?v=XIJM2kZgYiI>

2 CELLOS, *Thunderstruck* <https://www.youtube.com/watch?v=uT3SBzmDxGk>

Камиј Сен Санс, *Лабуд* https://www.youtube.com/watch?v=FZ8X2HS_low

Николај Римски Корсаков, *Бумбаров лет*, за два контрабаса

<https://www.youtube.com/watch?v=kLvC1046t7w>

Трзалачки инструменти:

Ane Vanshotors, *A bird came flying* https://www.youtube.com/watch?v=BBrSypv7y_E

Петар Иљич Чајковски, каденца из балета Лабудово језеро

<https://www.youtube.com/watch?v=v53lusUi088>

Харолд Арлен, *Over The Rainbow*, изводи Томи Емануел

<https://www.youtube.com/watch?v=0cHeNscKZN0>

Пако де Лусиа, *Flamenco – Alegrias* https://www.youtube.com/watch?v=jGfx_e4Dhk8

Стивен Ворбек, *Palegia's Song* из филма Мандолина капетана Корелија,

<https://www.youtube.com/watch?v=IOMmwyfPEio&t=18s>

Антонио Вивалди, *Концерт за лауту, Де-дур*

<https://www.youtube.com/watch?v=hyHd4rDUd5g>

Ronald Binge, *Елизабетанска серенада* https://www.youtube.com/watch?v=sMOt05cG_mc

Морис Жар, *Ларина тема* из филма *Ларина песма*

<https://www.youtube.com/watch?v=bWh3aAodUJk>

Савремене обраде традиционалне музике:

Yanni, *World Dance* <https://www.youtube.com/watch?v=Fn8lodDV4Zw>

Традиционална из Македоније, Зајди, зајди (извођење Тошета Проеског)

<https://www.youtube.com/watch?v=vM9WWE6YXTg>

Традиционална из Македоније, Јовано, Јованке <https://www.youtube.com/watch?v=beh-bnTНхcw>

Извођење музике

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања.

С обзиром на то да ће певање и свирање произилазити и из историјског контекста, начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмеравати на покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину.

Певање

Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композиција за певање због физиолошких промена певачког апарата (мутирање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја.

Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне, следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на крају певање са литерарним текстом. Са ученицима је неопходно постићи изражајно певање.

Свирање

Узвођење свирањем треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички описмењени те могу користити нотне примере појединих песама које су најпре анализирани и солмизационо обрађени. Свирањем се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности.

Елементи музичке писмености

Елементе музичке писмености треба обрађивати кроз одговарајуће музичке примере и композиције, од нотне слике и тумачења према звуку. Елементима који су обрађени у претходним разредима додати обраду Де-дур лествице кроз одговарајуће музичке примере.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

Химне

Државна химна

Химна Светом Сави

Химна школе

Човек и музика:

Марк Антоан Шарпантје, *Te Deum*

Волфганг Амадеус Моцарт, Мала ноћна музика

Лудвиг ван Бетовен, Ода радости, IX симфонија

Елементи музичке писмености:

Народна песма из Србије, Дуње ранке

Харолд Арлен, Изнад дуге

Волфганг Амадеус Моцарт, Чезња за пролећем

Александар Јорговић, Циц.

Георг Фридрих Хендл, канон Игра коло весело

Јохан Себастијан Бах, Радост и весеља сласт, из кантате О селу

Јозеф Хајдн, Јесење лишће из 3. става ораторијума Годишња доба

Волфганг Амадеус Моцарт, Арија Папагена из опере Чаробна фрула

Лудвиг ван Бетовен, Птич'ја туга

Лудвиг ван Бетовен, Ода радости, тема из IV става Симфоније бр. 9

Народне песме и игре

Чије је оно девојче (Ђурђеле)

Вита јела до неба

Врбо, врбице

Дум дага дум

Фатише коло врањске девојке

Ој, голубе, мој голубе

„Ајде Јано, коло да играмо

Море, изгрејала, нане, сјајна месечина

Жубор вода жуборила

Пуче пушка

Играле се делије

Чај горо, лане моје, причувај ми овце

Ти момо, ти девојко

Руска народна песма, Каљинка

Староградске песме

Диван је кићени Срем

Ој, јесенске дуге ноћи

Пред Сенкином кућом

Не лудуј лело, чуће те село

Ти једина

Духовне песме

Везак је везла Ђева Марија

Божићу, наша радости

Стеван Стојановић Мокрањац, Тебе појем

Тропар за Божић

Тропар Цветом Сави

Помози нам вишњи Боже

Корнелије Станковић, Многаја лета

Песме из балканских ратова и Првог светског рата

Креће се лађа француска

Тамо далеко

Канони

Михаел Преторијус, Живела музика

Михаел Преторијус Освану дан

Георг Фридрих Хендл, Игра коло весело (канон)

Јозеф Хајдн, Интервали

Лудвиг ван Бетовен, Скала

Музичко стваралаштво

Дечје музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања.

Стваралаштво може бити заступљено кроз:

- музичка питања и одговоре;
- компоновање мелодије на задати текст;
- састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива;
- импровизација игре/покрета на одређену музику;
- илустрацију доживљаја музике;
- израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних);
- музичко-истраживачки рад;
- осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката;
- осмишљавање музичких квизова;
- осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација;
- креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони...

Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда.

Пројектна настава се остварује реализацијом пројекта и тимским радом ученика. Тема пројекта се састоји од подтема које ученици могу да реализују у тиму, тандему или појединачно.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет музичка култура синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су његово знање, рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност, али и напредовање у

односу на претходна постигнућа. Тако се у настави музичке културе за исте образовне-васпитног задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима.

Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. Главни критеријум за процес праћења и оцењивања је начин ученичке партиципације у музичком догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како односно, да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање.

У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и стваралачког ангажовања.

Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су:

- допринос ученика за време групног рада;
- израда креативних задатака на одређену тему;
- рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе);
- специфичне вештине.

У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета/перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену теоретског знања у музицирању.

Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој, тако да ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан, као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања. Важно је укључити самог ученика у овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и на које начине се, из ученикове перспективе, оне могу пребродити.

Када је у питању вредновање области Музичко стваралаштво, оно треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање педагошки оправдане.

Узимајући у обзир све циљеве које процес учења, краткорочно и дугорочно треба да постигне, неопходно је имати на уму да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у учениковом живом контакту са музиком, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику и у контакту са музиком. Како процес учења у оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање резултата учења. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. Диктате не треба практиковати ни задавати.

ИСТОРИЈА

Циљеви наставе историје су да осигура да:

- Сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа
- Да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама
- Да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима
- Развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје
- Развијање историјске свести и хуманистичко образовање ученика
- Допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса
- Развијање националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика

Оперативни задаци:

Ученик треба да:

- Усвоји појам „нови век“ и стекне знања о основним одликама тог историјског периода
- Стекне знања о историји најзначајнијих европских држава у новом веку
- Стекне знања о положају српског народа под турском, хабзбуршком и млетачком влашћу
- Стекне знања о настанку и развоју модерних српских држава до међународног признања независности 1878. године
- Стекне знања о знаменитим личностима новог века
- Упозна културна и научно-техничка достигнућа Европе и света у новом веку
- Упозна културна и научно-техничка достигнућа Срба у новом веку
- Развије истраживачку радозналост и критички однос према историјским изворима
- Стекне знања о развоју грађанских слобода и права током новог века

Редни број	Наставна тема	Обрада	Утврђивање	Систематизација	Укупно
I	Основи проучавања прошлости	1	1		2
II	Европа, Свет, српска држава и народ на почетку индустријског доба	10	10	2	22
III	Европа, Свет, српска држава и народ у другој половини 19. века	12	12	2	26
IV	Европа, Свет, српска држава и народ на почетку 20. века	10	10	2	22
V					

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ (СТАНДАРДИ)		
		основни	средњи	напредни
<p>ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ</p> <p>Основне одлике новог века</p>	<ul style="list-style-type: none"> -монолошка (наративна) -дијалогска -илустративна -демонстративна -текстуална -групни рад -рад у пару -индивидуални -фронтални -подстицање саморегулисаног учења -ИКТ у настави -писана провера 	<ul style="list-style-type: none"> -Зна да именује историјски период од половине XV до половине XIX века -Зна дефиницију појма „нови век“ - Зна хронолошке оквире појма нови век - Зна да именује историјске периоде и зна њихов хронолошки редослед -Зна да разврста и наведе историјске изворе за нови век -Зна да именује најближи архив или музеј у месту где живи и зна зашто су те институције важне -Зна да наведе три највећа географска открића(пут за Индију, пут за Америку и опловљавање света) -Зна да именује морепловце који су их открили и хронолошки прецизно зна када су се десила -Зна да наведе три научно-технолошка открића са почетка новог века (каравела, компас, астролаб, дурбин, мапе, штампарија, часовник ...) -Зна да објасни зашто су ови научно-технолошки проналасци били важни за Велика географска открића -Зна ко су Кристофер Колумбо, Васко де Гама, Фернандо Магелан, Гутенберг и зашто су важни -Зна да објасни разлику појмова нови свет-стари свет -На слици препознаје и именује каравелу и зна у чему су њене предности у односу на ранија пловила - Уме на карти, уз помоћ наставника, да покаже три главна Велика географска открића 	<ul style="list-style-type: none"> - Зна да наведе основне карактеристике историјског периода званог нови век -Зна да објасни зашто смо за почетак и крај новог века узели баш те хронолошке одреднице -Зна да именује музеје: Историјски, Етнолошки, Музеј науке и технике ... и зашто су важни -Зна да објасни појам историографија --Зна да наведе пет научно-технолошка открића са почетка новог века (каравела, компас, астролаб, дурбин, мапе, штампарија, часовник ...) -Зна да наведе узроке и предуслове за Велика географска открића -Зна да закључи и објасни последице Великих географских открића -Зна на карти да повеже и покаже узрок, ток и последице Великих географских открића -Зна ко је Бартоломео Дијаз -Зна да опише процес колонизације Новог света и његове последице -Зна да направи пано, ППТ о морепловцима или великим географским открићима, уз сугестије наставника -Уме да одреди угао гледања на историјску појаву: освајања Америке од стране конквистадора, на основу слика и 	<ul style="list-style-type: none"> - Уме да упореди основне карактеристике старог, средњег и новог века -Зна целовито узрочно-последично логично, хронолошки тачно, уз показивање на карти да опише Велика географска открића -Зна да наведе већину последица Великих географских открића и да их препозна на примерима из садашњости (Индијанци у резерватима, раширеност појединих језика данас, повећан број црнаца у САД и Западној Европи...) -Зна самостално да презентује Велика географска открића кроз пано, ППТ - Уме да изрази свој став о последицама Великих географских открића у садашњости -Зна да уочи и објасни улогу и значај великих европских градова у периоду од краја XV до краја XVIII века -Зна да сам осмисли и наведе пример

		<p>-Зна да репродукује дефиницију појма манфактура</p> <p>- Зна да одреди период када се јавља манфактура</p> <p>-Зна да опише принцип рада у мануфактури уз помоћ наставника</p> <p>-Зна да именује градове у којима се развијају мануфактуре и да их уз помоћ наставника пронађе на карти: Фиренца, Венеција, Ђенова, Париз, Лондон, Антверпен, Амстердам</p> <p>-Зна да опише свакодневни живот у граду</p> <p>-Зна да објасни, уз помоћ наставника, појмове робно-новчана привреда; мануфактурна и капиталистичка привреда</p> <p>-Зна дефиницију појмова: хуманизам, ренесанса</p> <p>- Зна да хронолошки и просторно смести хуманизам и ренесансу</p> <p>- Зна, по сопственом избору, да наведе три представника хуманизма и ренесансе</p> <p>-Зна дефиницију појма протестант</p> <p>-Зна ко је Мартин Лутер и зашто је значајан</p> <p>-Зна хронолошку одредницу, која се узима за настанак протестантизма (1517)</p> <p>-Зна ко је папа</p> <p>-Зна да наведе начине на које је реаговала Римокатоличка црква на протестантизам, уз помоћ наставника (ратови, монашки редови-језуити, инквизиција, индекс забрањених књига, унутрашња реформа)</p> <p>-Зна на карти, уз помоћ легенде и наставника, да покаже распоред протестантских група</p> <p>-Зна да објасни појмове</p>	<p>текстуалног извора</p> <p>-Зна целовито да објасни мануфактуру (узрок настанка, где се развила, принцип рада, последице)</p> <p>-Зна на карти самостално да покаже наведене градове и да на основу њиховог распореда закључи где су се развијале прве мануфактуре и зашто баш ту</p> <p>-Зна да закључи шта све повезује наведене градове</p> <p>-Зна да објасни почетке настанка и развоја грађанске класе</p> <p>-Разликује начине производње у средњем веку и у новом веку и зна да то објасни</p> <p>-Зна да опише узроке и последице настанка хуманизма и ренесансе</p> <p>- Зна, по сопственом избору, да наведе пет представника хуманизма и ренесансе и њихова дела</p> <p>-Зна ко су Микеланђело и Леонардо да Винчи</p> <p>-Зна на примерима слика да препозна да ли припадају периоду средњег века или хуманизму и ренесанси и да објасни свој закључак</p> <p>-Зна да направи ППТ, пано о Хуманизму и ренесанси, уз сугестије наставника</p> <p>-Зна да објасни узроке настанка протестантизма</p> <p>-Зна да објасни начине супротстављања протестантизму од стране Римокатоличке цркве</p> <p>-Зна основне</p>	<p>мануфактуре некада и данас, с обзиром на принцип рада</p> <p>-На основу историјског извора (слика, текст) разликује градове-савременике на различитим територијама, а у периоду хуманизма и ренесансе</p> <p>-Зна да узрочно-последично повеже настанак и развој хуманизма и ренесансе са предходним лекцијама (развојем градова и великим географским открићима, мануфактуром)</p> <p>-Зна самостално да презентује Хуманизам и ренесансу кроз пано, ППТ</p> <p>-Зна да наведе и објасни основне разлике између културе хуманизма и ренесансе и културе средњег века(хришћанство- протестантизам; село-град; Бог као центар стварања-човек, као центар стварања)</p> <p>-Зна ко су следеће личности: Данте Алигијери, Франческо Петрарка, Ђовани Бокачо, Еразмо Ротердамски, Николо Макијавели,</p>
--	--	---	---	---

		<p>апсолутна монархија и сталеж</p> <p>-Зна да именује сталеже (племство-аристократија, свештенство и грађанство-III сталеж)</p> <p>- Уме да одредикако и колико сваки од њих учествује у власти, уз помоћ наставника</p> <p>-Зна да разликује трећи сталеж од других сталежа у доба апсолутне монархије на примерима:</p> <p>- Грађанско друштво (сељаци, градско становништво, трговци, занатлије, професори, учитељи)</p> <p>-Зна да именује и на карти покаже апсолутистичке монархије: Француску, Русију, Свето римско царство, Османско царство</p>	<p>чињенице о језуитима (када су основани, зашто, ко је Игњацио Лојола)</p> <p>-Зна са историјске карте да прочита где је настала и раширила се поједина протестантска група</p> <p>-Зна да именује три највеће протестантске цркве (лутерани, калвинисти, англиканци) и да их повеже са земљама у којима су распрострањене</p> <p>-Разграничава и упоређује појмове: државно и друштвено уређење; сталешка и апсолутна монархија; монархија и република; апсолутна монархија и просвећени апсолутизам</p> <p>-Зна да опише принцип (начин) владавине у апсолутној монархији</p> <p>-Зна да опише интересе сталежа који подржавају апсолутну монархију</p> <p>-Зна ко су Петар Велики и Марија Терезија</p> <p>-Зна да повеже државу и династију која њоме влада и титулатуру те династије тј. државе (Русија-Рјуриковић, Романови, царство; Аустрија, Хабзбурзи, царство; Турска – Османовићи-(султан))</p> <p>- Препознаје разлике између сталешке или апсолутне монархије</p>	<p>Албрехт Дирер... и у чему је њихов значај</p> <p>-Зна да повеже и интерпретира развој хришћанства од настанка, преко раскола до појаве протестантског покрета</p> <p>-Зна да узрочно-последично повеже предходно градиво са развојем протестантизма у Европи и Новом свету</p> <p>-Зна да на основу историјског извора (слика, текст) упореди организацију римокатоличке цркве са организацијом протестантских заједница (примери из садашњости)</p> <p>-Зна да су апсолутистичке монархије: Пруска, Шпанија</p> <p>-Зна да повеже процес привредних и друштвених промена у Европи у XVI и XVII веку са настанком апсолутних монархија</p> <p>-Зна да повеже државу, династију која њоме влада, титулатуру и дворце те династије тј. државе (Француска-Валоа, Бурбони, краљ; Пруска-</p>
--	--	--	---	---

				<p>Хоенцолерни, цар, краљ)и дворци: Лувр, Шенбрун, Кремљ, Версај</p> <p>-Разуме и узрочно-последично објашњава прелазак са сталешке на апсолутну монархију</p> <p>-Зна на примеру држава које смо до сада учили да одреди тип државног уређења</p>
<p>ЕВРОПА, СВЕТ , СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА</p> <p>Турска освајања, друштво и држава Положај Срба у Турском царству Српска православна црква Срби у ратовима Аустрије и Млетачке републике против Турског царства Сеобе Срба</p> <p>Индустријска револуција, Политичке револуције, Наполеоново доба, Источно питање и балкански ратови, Српска револуција 1804 – 1835, Црна Гора у доба владичанства</p>	<p>-монолошка (наративна) -дијалогска -илустративна демонстративна -текстуална -групни рад -рад у пару -индивидуални -фронтални -подстицање саморегулисаног учења -ИКТ у настави -писана провера</p>	<p>-Зна ко су Сулејман Величанствени и Мехмед-паша Соколовић и зашто су они значајни -Препознаје да је Османско царство апсолутна монархија и зна зашто је то тако -Зна да покаже на карти Османско царство у свом највећем обиму -Зна да објасни феудално уређење Османског царства и именује друштвене категорије: јањичари, спахије, раја, власи -Зна када је била Мохачка битка (1526) и зашто је важна -Зна шта је ислам, исламизација, данак у крви, султан -Уме да покаже државе под којима су Срби живели од XVI до XVIII века - Именује повлашћене слојеве хришћанског становништва и разликује их: војници (војнуци, мартолози, дербеније), свештенство, влашки сточари -Именује основне порезе које раја плаћа Османским властима (харач, кулук, десетак, данак у крви) уз помоћ</p>	<p>-Зна да објасни појам тимарски систем и да га опише -Зна да покаже на карти ширење Османског царства -Зна да опише узроке успона Османског царства -Зна да наведе административну поделу Османског царства: пашалук, санџак, нахија -Зна да упореди привредни и друштвени развој Западне и Југо-источне Европе у XV и XVI веку -Зна да објасни разлику између влашких сточара и остале раје -Зна да наведе дефиницију појма филурија и да објасни разлику између ње и харача -Зна да опише породичну задругу -Зна да упореди слојеве хришћанског становништва на основу анализе понуђених историјских извора - Описује основне порезе које раја плаћа Османским властима</p>	<p>-Зна да дефинише појам ејалет или беглербеглук; Румелијски пашалук (беглербеглук) -Зна да објасни појмове: канун и шеријат - Зна да покаже на карти ширење Османског царства у Европи, уз повезивање са хронолошким одредницама тог ширења (1354, 1395,1453, 1459, 1463,1496,1526) -Зна да наведе примере турског наслеђа, које се одржало до данас, на подручју Србије (јастук, јорган, бубрег, кафа, турцизми, топоними: Мегдан, Турица, Терзије ...) -Уме да опише положај хришћанске раје, сваког слоја понаособ, у Османском царству</p>

		<p>наставника</p> <ul style="list-style-type: none"> -Зна да издвоји информације из ист извора, а које се односе на опис положаја хришћанске раје -Препознаје да је филирија везана за влашке сточаре и да се разликује од харача -Зна шта је исламизација - Уме да објасни скраћеницу СПЦ - Зна када је обновљена и зашто Пећка патријаршија, уз помоћ наставника - Зна када је укинута и зашто Пећка патријаршија, уз помоћ наставника -Зна да наведе у чему је значај Пећке патријаршије, уз помоћ наставника -Зна шта значи скраћеница СПЦ -Зна на карти да покаже простор утицаја Пећке патријаршије -Зна да се снађе на мапи ума Пећка патријаршија и прочита тражене информације - Уме да објасни ко је Мехмед-паша Соколовић и зашто је значајан за СПЦ-националну историју, уз помоћ наставника -Зна да наведе бар један разлог зашто учимо ратове великих хришћанских сила против Османског царства XVII и XVIII веку -Зна да наведе узроке пропадања Османског царства(превелика територија, читлучење, појава апсолутне монархије у Европи...) -Зна основне хронолошке одреднице везане за Велики бечки рат (1683-1699; сеоба Срба 1690.; Карловачки мир 1699, битка код Качаника 1690.) уз помоћ 	<p>(харач, кулук, десетак, данак у крви)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повезује појам патријаршије са знањем из средњег века (време оснивања архиепископије, патријаршије, црквена хијерархија...) -Зна ко су Макарије Соколовић, Арсеније III Чарнојевић, Арсеније IV Јовановић - Зна да објасни самостално зашто је обновљена, а зашто је укинута Пећка патријаршија -Зна да покаже на карти где се налазе: Пећ, Цетиње и Сремски Карловци -Зна да повезује сегменте мапе ума у целовиту причу - Зна да објасни значај Мехмед-паше соколовића за СПЦ -Зна да узрочно-последично, повезујући досадашње градиво објасни узроке пропадања Османског царства -Зна да уочи, издвоји и опише показатеље пропадања Османског царства -Зна целовито, узрочно-последично логично, хронолошки прецизно да исприча о Великом бечком рату (1683-1699) -Уочава и описује улогу Русије у ратовима са Османским царством током XVIII века -Зна хронолошки редослед и значај аустро-турских ратова у XVII и XVIII-ом веку - Зна на карти да покаже (Беч, Сремске Карловце, Саву, Дунав, Србију, 	<ul style="list-style-type: none"> -Уме да објасни специфичности сваког друштвеног слоја у Османском царству овог периода -Са лакоћом анализира понуђене историјске изворе о положају хришћанске раје у Османском царству и на основу упоређеног категорише их -Зна критички да анализира упоредну табелу положаја хришћанске раје -Зна целовито (узрочно-последично) да опише улогу Пећке патријаршије у српском народу од XVI до XVIII века -Разуме повезаност и значај СПЦ у новом веку и савременом добу (крунисање патријараха у Пећи, Карловачка и Цетињска митрополија...) -Зна кроз коришћење примера, да опише значај Пећке патријаршије, зашто је обновљена, зашто укинута... -Зна самостално да направи мапу ума Пећка патријаршија -Зна да покаже на карти, поред
--	--	---	--	---

		<p>наставника</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зна да наведе последице ратова хришћанских сила на подручју Србије у XVIII веку (Друга сеоба Срба, освајање дела Србије; Пожаревачки мир 1718.) - Зна на карти да покаже Саву и Дунав - Зна да уз помоћ наставника, изради ленту времена с основним чињеницама везаним за ратове хришћанских сила против Османлија - Зна да се снађе на мапи ума Ратови великих хришћанских сила против Османског царства у XVII и XVIII веку и прочита тражене информације - Уме да одговори на једноставна питања гледајући филм „Освајање Беча 1683. године“ - Зна када су биле Велика сеоба и Друга сеоба Срба (1690 и 1739) - Зна да наведе и објасни узроке сеоба Срба уз помоћ наставника - Зна да именује и покаже простор који су населили Срби 16-19. века (Лика, Кордун, Хрватска, Славонија, Далмација, Банат, Бачка, Срем) - Зна да наведе последице сеоба Срба, које се огледају у савремености, уз помоћ наставника - Зна ко су Арсеније III Чарнојевић и Арсеније IV Јовановић и зашто су важни - Зна ко су Арсеније III Чарнојевић и Арсеније IV Јовановић и зашто су важни - Зна да објасни појам покатоличавање и Војна крајина - Зна да наведе привилегије Срба у Војној крајини и да је покаже на карти, као и 	<p>Београд, Пожаревац)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зна да на мапи ума повеже последице по Србе које су ти ратови изазвали, због нашег учешћа у тим ратовима - Уме да одговори на сва питања на основу филма Освајање Беча 1683. године - Зна целовито, узрочно-последично да опише сеобе Срба (од доласка Турака на Балкан) - Зна да на карти покаже Војну крајину и правце сеоба Срба - Зна узрочно-последично да опише Велику сеобу Срба - Зна узрочно-последично да опише Другу сеобу Срба - Зна да препозна на слици Паје Јовановића догађај који она описује- Сеобу Срба - Зна критички да опише положај Срба, добре и лоше стране тог положаја под хабзбуршком и млетачком влашћу - Уме да опише значај Ракоцијевог устанка (1703-1711) у односу на положај Срба у Хабзбуршкој монархији - Зна да објасни појам унијаћење - Уме на карти да покаже: Сремске Карловце, Фрушку Гору, Дубровник, Далмацију и Млетачку републику - Зна хронолошке одреднице настанка Војне крајине - Зна да објасни када се и где јављају хајдуци и ускоци - Зна самостално да упореди хајдуке и ускоке - Уме, уз помоћ 	<p>предходно наведеног, Дечане, Милешеву и Острог</p> <ul style="list-style-type: none"> -- Зна узрочно-последично, кроз примере, да опише опадање Османске моћи у XVII и XVIII веку - Зна да опише последице које су имали Срби због учешћа у овим сукобима - Зна да самостално направи мапу ума ратови хришћанских сила против Османског царства у XVII и XVIII веку - Уме да уочи став аутора филма Освајање Беча 1683. о самом догађају, уме да процени стратегију и тактику напада Турака и одбране Аустријанаца - Зна да повеже и опише процес сеоба Срба са ширењем Османског царства на Балкану, односом Угарске, па Хабзбуршке монархије и Млетачке према том процесу - Зна да последице сеоба Срба поткрепи примерима из садашњости - Зна да на било којој карти покаже правце сеоба Срба, Војну крајину
--	--	---	---	---

		<p>Хабзбуршку монархију</p> <p>-Зна да именује два документа на којима се заснивају привилегије Срба и када су донети (Влашки закон -1630 и Привилегије цара Леополда 1690-1695)</p> <p>-Зна да опише значај СПЦ за очување националног идентитета Срба то јест Карловачке митрополије посебно</p> <p>-Зна да именује облике отпора српског народа Османској власти (хајдуци, ускоци, буне и устанци)</p> <p>-Зна, уз помоћ наставника, да опише хајдуке и њихову организацију</p> <p>- Зна, уз помоћ наставника, да опише ускоке и њихову организацију</p> <p>- Разликује хајдуке и ускоке на примерима јунака из српских народних јуначких песама</p> <p>-Зна ко су Доситеј Обрадовић и Марија Терезија</p> <p>-Зна да уз помоћ наставника, објасни разлоге шта је оно што повезује и ствара један народ: језик, осећај припадности, заједничко историјско искуство, простор (пр. Срби, Руси, Енглези, Немци)</p> <p>-Зна да објасни појам нација у културном, политичком, психолошком смислу-идентитет</p> <p>-Зна зашто су за очување националног идентитета битни школство-Карловачка гимназија, култура, СПЦ, Матица српска</p> <p>-Зна да се Фрушка Гора другачије зове српска Света Гора</p>	<p>наставника, да анализира добре и лоше стране хајдучије</p> <p>-Зна да из српских народних јуначких песама уочи и издвоји делове у којима се описује хајдучка и ускочка организација</p> <p>-Зна да именује друштвене слојеве Хабзбуршке монархије у којима је било Срба</p> <p>-Зна да објасни суштину школске реформе Марије Терезије и какве је то последице имало по Србе</p> <p>- Зна да опише притиске на Србе и тешкоће на које су наилазили под хабзбуршком, млетачком влашћу и у Дубровнику</p> <p>- Зна шта чини национални идентитет и на који начин се он чува</p> <p>-Зна да наведе, по избору, два манастира на Фрушкој Гори и по један (по избору) са подручја Лике, Кордуна, Славоније, Далмације, уз помоћ карте</p>	<p>- Зна да процени положај Срба под хабзбуршком и млетачком влашћу (узроке досељавања, добре стране, притиске, начине очувања националног идентитета)</p> <p>-Уме да упореди положај Срба у Османском царству и под хабзбуршком и млетачком влашћу с обзиром на њихов економски, социјални, културни и верски положај</p> <p>-Уме да уочи разлоге и процес настанка и развојачења Војне крајине</p> <p>-Зна кроз примере из историјских извора да примени знање о хајдуцима и ускоцима (особине, начин борбе, начин живота, простор где живе...)</p> <p>-Зна критички да сагледа добре и лоше стране ова два покрета отпора против Османлија</p> <p>- Зна да узрочно-последично анализира друштвену структуру Срба пречана, њихов положај (национални, социјални, политички, војни) и да опише активности које</p>
--	--	--	---	---

				<p>Срби предузимају на јачању свог националног идентитета</p> <p>-Зна да објасни узрочно-последично поступке католичке цркве према Србима и какве су последице које се и данас осећају због тих активности</p> <p>- Уме да уочи последице оснивања српских културних установа и у савремености</p>
<p>Индустријска револуција</p> <p>Политичке револуције</p> <p>Француска грађанска револуција</p> <p>Наполеоново доба</p> <p>Бечки конгрес и његове последице</p> <p>Револуције 1848/1849.године</p> <p>Уједињење Италије и Немачке</p> <p>Грађански рат у САД</p> <p>Велике силе,</p> <p>Источно питање и Балкански народи</p>	<p>-монолошка (наративна)</p> <p>-дијалогска</p> <p>-илустративна</p> <p>-демонстративна</p> <p>-текстуална</p> <p>-групни рад</p> <p>-рад у пару</p> <p>-индивидуални</p> <p>-фронтални</p> <p>-подстицање саморегулисаног учења</p> <p>-ИКТ у настави</p> <p>- угледни час</p> <p>-писана провера</p>	<p>- Зна да наведе појмове револуција и Прва индустријска револуција</p> <p>- Зна да хронолошки одреди век појављивања Прве инд. револуције</p> <p>-Зна да наведе бар један пример револуције (у било ком смислу и времену)</p> <p>-Зна да наведе узроке (демографски, политички, економски) настанка Прве индустријске револуције и њене последице уз помоћ наставника</p> <p>-Зна да наведе проналазак којим је покренута Прва инд.револуција (парна машина) и ко је њен проналазач (Џејмс Ват)</p> <p>Зна да наведе политичка права -Демократска права:</p> <p>-пасивно и активно право учествовања у власти (да бираш и да будеш биран)</p> <p>-право на удруживање-право збора и договора</p> <p>-поштовање воље већине</p> <p>-слобода штампе</p> <p>-Препознаје да је Француска (од</p>	<p>-Уочава и објашњава разлику између принципа производње у мануфактури и производње у Првој инд.револуцији</p> <p>-Зна да наведе неке од проналазака Прве индустријске револуције (летећи чунак, парна локомотива, пароброд...)</p> <p>- Разуме и зна да објасни узрочно-последично процес настанка Прве индустријске револуције и њене последице у целини</p> <p>-Зна, на примеру Енглеске и Француске, да објасни сеобе селоград и настанак и развој радничке класе</p> <p>- Уме на слици да разликује каравелу и пароброд</p> <p>-Зна да објасни у чему је значај Енглеске револуције и када се одиграла (17. век)</p> <p>-Зна да повеже и објасни процес</p>	<p>-Зна да објасни процес преласка са феудалног на капиталистички начин производње и са мануфактурног капитализма на либерални капитализам</p> <p>-Зна да објасни промене у привреди и друштву које су настале са првом индустријском револуцијом</p> <p>- Зна да последице политичких револуција примени на примеру Енглеске (16. в.) и Француске (18. в.) и промене њиховог државног уређења (постале уставне парламентарне републике и монархије)</p> <p>-Уочава и објашњава</p>

		<p>Револуције 1789) револуција имала највећи утицај у Европи -Зна дефиницију појма устав -Зна да наведе узроке и повод Француске револуције, као и њене хронолошке границе (1789-1794/9) - Зна да наведе, уз помоћ наставника, циљеве револуције: грађанске слободе – имовинска и лична безбедност, једнакост грађана пред законом, слобода: вероисповести, говора, писане речи, окупљања, удруживања, бирачко право; право III сталежа да одлучује у Скупштини (да се пређе са гласања по сталежима на гласање по главама) ; укидање феудализма - Зна да уочи политичка права истакнута у Декларацији права човека и грађанина, а на основу текста Декларације -Зна дефиницију устава -Зна ко су Луј XVI и Марија Антоанета - Зна ко је Наполеон Бонапарта и зашто је важан - Зна да именује кључне битке Наполонових ратовања и када су се десиле, уз помоћ наставника: -Код Аустерлица и Трафалгара 1805. -Бородинска 1812. -Битка народа код Лајпцига 1813. -код Ватерлоа 1815. -Зна да наведе промене које је Наполеон изазвао својим освајањима по Европи: у Француској, Млетачкој републици -Зна на карти, уз помоћ наставника, да покаже места одигравања Наполеонових чувених битака -Препознаје и именује на</p>	<p>преласка са апсолутне монархије на уставну парламентарну монархију или републику, анализирајући улогу друштвених слојева -Уочава и објашњава како су привредни процеси и промене утицали на друштвене промене, а ови на настанак политичких револуција -Уочава и објашњава обележја првих грађанских револуција (социјална, национална, верска) -Зна да опише Француску грађанску револуцију (узрок, ток, последице) -Зна да објасни политичку промену која је у Француској наступила 1791. доношењем устава -Зна критички да процењује вредности које заступа Декларација права човека и грађанина -Разликује апсолутну монархију, уставну парламентарну монархију и републику, уз помоћ наставника -Зна да опише идеје на којима се заснивала револуција-развој национализма, одвајање религије од државе, слобода, братство, једнакост, романтизам... -Зна ко је Максимилијан Робеспјер и зашто је важан -Критички сагледава Јакобинску диктатуру и појаву гилотине -Зна датум избијања Француске револуције и шта тај датум представља</p>	<p>значај Америчке (1775-1783, Устав 1787.) и Ни зоземске (16.в) револуције -Повезује предходно градиво са овом лекцијом, то јест промене које су изазвала велика географска открића са друштвеним и политичким револуцијама које су се одиграле у државама на Атлантику -Зна да је идеал демократије: -Подела власти: -законодавна власт -извршна власт -судска власт - Целовито описује, хронолошки логично, течно, процес настанка, тока и последице Француске револуције -Критички анализира идеје револуције, начин спровођења, идеје просветитељства у светлу данашње перспективе -Користи са лакоћом и разумевањем изразе: либерализам, политичка права, диктатура, уставна парламентарна монархија, револуција, демократија, терор -Зна и критички сагледава начине</p>
--	--	--	---	---

		<p>сликама Наполеона Бонапарту</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зна да наведе основне карактеристике Бечког конгреса (када је био, ко је учествовао, а ко одлучивао, које промене доноси) -Зна да дефинише појам велика сила и да примени на примерима држава онда и данас -Зна да хронолошки и просторно одреди Револуцију 1848/49 -Зна да наведе последице револуције 48/49 -Зна да разликује узроке револуција -Зна основне чињенице везане за уједињење Италије (Пијемонт, 1861) и Немачке (Пруска, 1871, Други рајх) -Зна на карти да покаже Немачку и Италију после уједињења -Зна да покаже на карти где се налази Америка, као и где је 13 колонија на Источној обали -Зна да опише ко су робови у Америци, одакле су и какав је њихов положај -Зна да наведе узрок и последице сукоба између Севера и Југа, уз помоћ наставника -Зна да објасни појмове: велика сила и Источно питање -Зна да наведе заинтересоване стране у решавању Источног питања - Зна када је био Берлински конгрес и које су његове најважније одлуке за српске земље -Зна да покаже на карти Европу пре и после Берлинског конгреса 	<p>данас</p> <ul style="list-style-type: none"> -Зна да, поред битака, покаже простор Наполеонових освајања и промене које је унео у тај простор -Зна да узрочно-последично опише однос Француске са Енглеском у овом периоду -Зна да опише однос Француске и Русије у овом периоду -Зна да опише однос Француске са Османским царством, уз осврт на узалудно Карађорђево тражење помоћи од Француске -Зна које је све унутрашње промене у Француској урадио Наполеон (пре свега Наполеонов кодекс) -Уочава и издваја, на основу текста у уџбенику, у табелу добре и лоше стране Наполеонове владавине -Зна да наведе основне принципе на којима је заснована Европа на Бечком конгресу -Зна да опише узрочно-последично Бечки конгрес и на карти да покаже одлуке које је донео - Препознаје да је Бечки конгрес почетак дефинисања политике великих сила на Конгресима -Зна детаљно да анализира револуцију у Хабзбуршкој монархији, уз посебан осврт на револуцију у Мађарској и положај Српског покрета у Јужној Угарској - Разликује и уме да објасни узроке револуција по 	<p>обрачунавања са „непријатељима револуције“</p> <ul style="list-style-type: none"> -Разликује самостално апсолутну монархију, уставну парламентарну монархију и републику -Зна да опише у потпуности, хронолошки тачно, узрочно-последично период Наполеонове доминације у Европи -Зна детаљно да опише Бородинску битку и њене последице по опстанак Наполеона Бонапарте -Критички сагледава ратовање и идеје, које је ширио Наполеон Бонапарта по Европи, његове поступке у владавини и последице по данашњу Европу одлука Бечког конгреса -Уме самостално да изради ППТ или пано о Наполеону Бонапарту -Зна узрок настанка Свете Алијансе 1815. године -Зна да су неке од одлука са Бечког конгреса актуелне и данас: (нпр. неутрална Швајцарска) - Са лакоћом разликује узроке револуције по
--	--	--	--	--

			<p>суштини, уз помоћ наставника, да ли су национални, социјални, политички или аграрни</p> <p>- Зна да уочи, издвоји и запише узроке револуције из понуђених историјских извора (за Француску, Немачку, Италију, Хабзб. монархију)</p> <p>-Зна да опише узроке и предуслове уједињења Немачке и Италије</p> <p>-(Зна ко су Ђузепе Мацини и Ђузепе Гарибалди и зашто су важни)</p> <p>-Зна критички да сагледа улогу личности у историјским процесима, на примеру уједињења Италије и Немачке(Камило Кавур и Ото фон Бизмарк)</p> <p>- Зна на карти да покаже Европу пре и после уједињења Немачке и Италије</p> <p>-Зна да опише узрок и последице Грађанског рат у САД (1861-1865)</p> <p>-(Зна ко је Абрахам Линколн)</p> <p>-Критички сагледава однос белих људи према индијанцима-староседеоцима, као и према робовима, циљеве грађанског рата обе стране и шта је тај рат донео за становнике Америке</p> <p>-Зна да опише кључне интересе свих заинтересованих страна у решавању Источног питања: велике силе, балкански народи и Османско царство</p> <p>- Зна да опише узрочно-последично</p>	<p>својој природи</p> <p>-Зна да целовито повеже и објасни узроке и последице Револуције 1948/1949 и зашто се тај период зове „Пролеће народа“ (-Зна ко је Клеменц Метерних)</p> <p>- Примењује знање из предходних лекција да објасни суштину политичких промена које се траже у западној и средњој Европи</p> <p>- Разликује појмове политичког и правог народа</p> <p>-Зна да опише свеобухватно, уз показивање на карти, уз коришћење знања из лекције Револуције 48/49 процес уједињења Немачке и Италије</p> <p>- Зна да опише однос Папске државе (Ватикана) према уједињењу Италије (тзв. Ватиканско ропство папа)</p> <p>-Целовито уме да опише историју Америке од Колумбовог открића пута за Америку, преко европских досељавања, потискивања староседелаца, довођења</p>
--	--	--	--	--

			<p>логично, хронолошки тачно, ток Велике источне кризе: са нагласком на устанку у Херцеговини и Босни (1875-1878)</p> <p>-Уочава и описује улогу Русије у ратовима са Османским царством током XVIII и XIX века</p> <p>-Уочава и описује интересе великих сила према Русији и Османском царству</p> <p>-Зна да опише Берлински конгрес (кад је био, ко учествује-одлучује, који су интереси заступљени, којим одлукама се завршио, да на карти покаже све промене које је овај Конгрес донео)</p>	<p>рובה, ослобођења од Енглеске, доношења Устава САД 1787, индустријског напретка, продора на Дивљи запад (златна грозница) и грађанског рата</p> <p>-Зна да опише процес ослобађања балканских држава у XIX веку</p> <p>-Уочава и описује значај Грчког устанка (1821-1829) за промену односа великих сила према југо-истоку Европе</p> <p>- Анализира целовито позицију Русије у југо-источној Европи, однос великих сила према њој, позицију балканских народа у таквој мрежи изражених интереса, у XIX веку</p>
<p>ЕВРОПА;СВЕТ; СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ 19. ВЕКА</p> <p>Српска револуција Прилике у Београдском пашалуку крајем XVIII и почетком XIX века, буна на дахије Први српски устанак до 1804.-1813.год. Организација устаничке власти Други српски устанак</p>	<p>-монолошка (наративна) -дијалогска -илустративна -демонстративна -текстуална -групни рад -рад у пару -индивидуални -фронтални -подстицање саморегулисаног учења -ИКТ у настави -угледни час -дебата</p>	<p>-Зна да наведе фазе револуције и именује вође тих фаза -Зна да, уз помоћ наставника, наведе главна обележја Српске револуције -Зна где се револуција просторно одиграла (Смедеревски санџак) и зна да га покаже на карти -Зна да су синоними Смедеревски санџак и Београдски пашалук -Зна ко су Доситеј Обрадовић и Вук Караџић и зашто су значајни за српску револуцију -Зна да су Срби извели</p>	<p>-Зна да, уз помоћ наставника, опише процес који зовемо Српска револуција (хронолошки, просторно, ко су вође, узроци, последице) -Зна да именује друге државе у којима су у XIX веку изведене националне револуције (Немачка и Италија) - Зна да наведе карактеристике националне револуције и објасни појам аутономија- -Препознаје на сликама Доситеја</p>	<p>-Зна самостално да опише процес који зовемо Српска револуција (хронолошки, просторно, ко су вође, узроци, последице) -Зна да повеже Српску револуцију са догађајима који су се у исто време дешавали у Европи - Уме самостално на основу анализе песме Востани</p>

<p>Прва владавина Милоша и Михаила Обреновића Карађорђе Петровић и Милош Обреновић Уставобранитељски режим и кнез Александар Карађорђевић Србија 1858-1868.године Србија 1868-1878.године Црна Гора у доба владичанства Кнежевина Црна Гора</p>		<p>прву националну револуцију у Европи -Зна да објасни појмове: устав и револуција - Зна на сликама да препозна Карађорђа и Милоша Обреновића - Зна да наведе значај Кочине крајине 1788-1791. за будући устанак, уз помоћ наставника -Зна да наведе повластице Срба у време владавине Мустафа-паше и зашто је тај период важан за избијање устанка -Зна када се одиграла и зашто Буна на дахије -Уме да прочита једноставне информације из песме Почетак буне на дахије и одговори на питања наставника (ко жели да се побуне, зашто, које знаке Бог даје Србима „да се на оружје дижу“, зашто то Срби не чине, како дахије желе да спрече промену власти?) - Зна датум почетка Првог српског устанка - Зна да именује место где је почео устанак и да га покаже на карти -Именује вођу Првог српског устанка -Зна да наведе места и године најважнијих битака Првог српског устанка(Иванковац 1805.Мишар, Делиград 1806.Чегар 1809.) и да их уз помоћ наставника покаже на карти -Зна када је почео, а када се завршио Први српски устанак -Зна да наведе пет устаничких војвода, по избору, а да то није вођа устанка -Зна ко су Карађорђе Петровић и Стеван Синђелић -Уме да анализира текст устаничке заклетве -Зна да наведе последице Првог српског устанка</p>	<p>Обрадовића и Вука Стефановића Карацића - Зна да опише целовито ситуацију у Београдском пашалуку крајем XVIII и почетком XIX века -Зна да опише целовито Буну на дахије (узрок, ток, последице, време) -Уме да изведе закључак на основу информација из песме Почетак буне на дахије (шта значе чудне небеске појаве за Србе; преведи небеске појаве у астрономске појаве; како Турци долазе до закључка шта те појаве на небу значе; шта султан Мурат саветује Турцима како да владају над рајом, а шта су они учинили...?) (-Зна ко су Алекса Ненадовић, Илија Бирчанин, Филип Вишњић) - Зна да објасни појам фрајкор -Зна да објасни Букурешки мир 1812. -Зна да опише ратну фазу српске револуције -Зна самостално да покаже на карти места главних битака, Орашац, Београдски пашалук, Ниш, Босна, Дрина, Сава, Морава, Шабац -Зна да опише однос великих сила према Србији у време Првог српског устанка -Зна ко је хајдук Вељко Петровић (упутити их да прочитају и испричају његову биографију на основу В. С. Карацића, Житије хајдук Вељка</p>	<p>Србије, да издвоји национални програм Срба -Зна узрочно-последично да анализира ситуацију у Београдском пашалуку крајем XVIII и почетком XIX века са аспекта раје, Османлијског царства, дахија и ситуације у осталом делу Европе -Уме, без проблема, да уочи и протумачи тражене податке из песме Почетак буне против дахија - Уме да изради графикон, где ће на доњој црти бити хронологија, а на горњој степен слободе Срба, почев од 1791-1801. године -Зна да хронолошки прецизно, узрочно-последично логично опише ратну фазу српске револуције и покаже наведене догађаје на карти -Критички анализира наше победе и поразе у време устанка и изражава свој став -Критички анализира Букурешки мир с позиције Русије, Србије, Османског царства</p>
---	--	---	--	---

		<p>-Зна ко је прота Матија Ненадовић</p> <p>-Зна да именује органе власти у Србији у време Првог српског устанка</p> <p>-Зна да наведе које су најзначајније образовно-културне установе основане (Велика школа и Богословија)у време Првог српског устанка</p> <p>- Зна датум почетка Другог српског устанка</p> <p>- Зна да именује место где је почео устанак и да га покаже на карти</p> <p>-Именује вођу Другог српског устанка</p> <p>-Зна да наведе места и године најважнијих битака Другог српског устанка(-Љубић, Дубље Пожаревац 1815.) и да их уз помоћ наставника покаже на карти</p> <p>-Зна када је почео, а када се завршио Други српски устанак</p> <p>-Зна ко зашто је важан Милош Обреновић</p> <p>- Уме да упореди, уз помоћ наставника, Први и Други српски устанак</p> <p>-Зна да објасни појам хатишериф</p> <p>-Зна када је Србија добила аутономију и шта је добила Хатишерифима (1829,1830, 1833, 1838)</p> <p>-Зна годину када је донет Сретењски устав (1835) и зашто је он важан, зашто је данас то Дан државности Србије?Друштво слободних сељака (Србија) – од 1835.године</p> <p>-Зна да објасни појам устав и чему служи устав</p> <p>-Зна године владавине Милоша Обреновића</p> <p>- Зна ко су Милош и Михаило Обреновић</p> <p>-Зна ко су Карађорђе и Милош Обреновић</p> <p>-Зна да наведе титуле Карђорђа и Милоша</p> <p>- Зна, уз помоћ</p>	<p>Петровића)</p> <p>-Зна догађаје и личности из локалне историје: зна ко су војвода Михајло Радовић и Милош Обреновић-где им се налазе споменици (у Равнима и Средња Добриња), његова улога у устанку и анализа песме Узимање Ужица</p> <p>-Зна да опише организацију устаничке власти током устанка</p> <p>-Зна да објасни зашто је важно оснивање школа и Богословије и ко је Србима из Београдског пашалука помагао у томе</p> <p>-Зна да објасни улогу проте Матеје Ненадовића у изградњи државног уређења устаничке Србије</p> <p>-Зна када је била и у чему је значај Хаџи Проданове буне</p> <p>-Зна да целовито, уз показивање на карти, опише Други српски устанак (ко? када? где? последице? узроци?)</p> <p>- Уме самостално да упореди Први и Други српски устанак</p> <p>-Зна да опише унутрашњу политику кнеза Милоша (обрачун са противницима, убиство Карађорђа, Покајница, изградња школа, подизање бања, културних институција...)-на примеру из локале историје анализирати Србију: изградња цркве Светог Марка, иселавање Срба из Ужица, због сукоба са Турцима 1833.- односи се на одлуку</p>	<p>-Анализира утицаје политике Наполеона Бонапарте на Србију у овом периоду (поход на Египат, одбијање да помогне Карађорђу...)</p> <p>-Уме целовито да опише и објасни функционисање устаничке Србије</p> <p>-Користећи предходна знања уме да опише међународну ситуацију током 1815.године у Европи и последице по Други српски устанак</p> <p>-Зна целовито да опише прву владавину кнеза Милоша (1815-1939)</p> <p>-Зна ко је Димитрије Давидовић</p> <p>-Критички уме да издвоји кључне моменте њихове владавине и да да свој суд о неким личним, политичким, дипломатским потезима двојице вођа устанка</p> <p>-Проналази занимљивости из живота двојице вођа и то презентује другима (уз сугестије наставника где да нађе одговарајућу литературу)</p> <p>-Уме критички да сагледа владавину</p>
--	--	---	---	--

		<p>наставника, да уочи и опише значај Карађорђа и Милоша Обреновића</p> <p>-Зна на слици да разликује и именује Милоша и Карађорђа</p> <p>-Зна да објасни појам уставобранитељ</p> <p>-Зна ко су Александар Карађорђевић и Илија Гарашанин и зашто су важни</p> <p>-Зна да дефинише Начертаније и када је донето (1844)</p> <p>-Зна да објасни значај реформе језика Вука С. Караџића</p> <p>-Зна да именује и хронолошки поређа другу владавину Милоша и Михајла Обреновића</p> <p>-Зна да опише добијање српских градова (1867)</p> <p>-Упознат је да је у складу са Начертанијем био покушај стварања Балканског савеза</p> <p>-Зна да објасни појмове намесник и намесништво</p> <p>-Зна од када до када је била Велика источна криза и када је био Берлински конгрес</p> <p>-Зна ко влада Србијом у време Берлинског конгреса и коју носи титулу</p> <p>-Зна ко су Милан Обреновић и Јован Ристић</p> <p>-Зна шта спада у Државна обележја (грб, застава, химна) и препознаје обележја државе Србије</p> <p>-Зна да покаже на карти Србију пре и после Берлинског конгреса, уз помоћ наставника</p> <p>-Зна да наведе одлуке Берлинског конгреса које се односе на Србију, уз помоћ наставника</p> <p>-Зна да објасни појмове теократска држава и владика</p> <p>-Зна где се налазио центар Црногорске</p>	<p>хатишерића да Турци остану у шест утврђених градова, а међу њима и Ужице, топонимија-Мегдан, Турица...</p> <p>-Зна да опише спољну политику кнеза Милоша</p> <p>-Зна да опише промене у Србији после добијања аутономије</p> <p>-Зна ко је кнегиња Љубица</p> <p>-Зна да опише уставе који су донети у време прве владавине кнеза Милоша</p> <p>- Зна зашто је Милош „добровољно“ напустио власт (Милетина буна)</p> <p>- Зна зашто је Михаило напустио власт (Вучићева буна)</p> <p>- Уме да упореди владавину двојице вођа устанка</p> <p>- Уме да издвоји добре и лоше стране владавине једног и другог</p> <p>-Уме да направи пано, ППТ, презентацију о једном или о другом (уз сугестије наставника где да нађе одговарајућу литературу)</p> <p>-Уме да уочи, издвоји и опише главне елементе уставобранитељске владавине</p> <p>-Зна ко су најважнији уставобранитељи: (Тома Вучић Перишић, Аврам Петронијевић, кнегиња Персида, Јован Хацић)</p> <p>-Зна зашто је важно доношење Грађанског законика и Начертанија и који су главни елементи тог програма</p> <p>-Зна да наведе главне карактеристике</p>	<p>уставобранитеља, њихове добре и лоше стране</p> <p>-Зна ко је Анастас Јовановић и зашто је значајан</p> <p>-Уме целовито, самостално, узрочно-последично, да опише владавину кнеза Михаила</p> <p>-Зна да опише функцију Другог намесништва (1868-1872)</p> <p>-Уме целовито да опише Велику источну кризу, користећи знања из предходних лекција</p> <p>- Зна да опише преображај спољне политике Аустро-Угарске од средњоевропске монархије ка држави која тежи ка југо-истоку Европе на примеру Аустро- Угарске улоге у Великој источној кризи</p> <p>-Зна да опише унутрашњу и спољну политику црногорских владика од краја XVIII до средине XIX века (сарадња са Русијом, Србијом, односи са Османлијама...)</p> <p>-Зна да критички анализира сарадњу Србије и Црне Горе у XIX веку</p> <p>- Зна целовито да опише Велику источну кризу и учешће Србије и</p>
--	--	---	---	--

		<p>државе (Цетиње) и зашто баш ту</p> <ul style="list-style-type: none"> -Зна порекло имена државе Црне Горе - Зна да је Цетињска митрополија остала центар православља за Србе, после укидања Пећке патријаршије- Зна на основу слике да именује Петра II Петровића Његоша -Зна да именује владарску династију Црне Горе (Петровић) -Зна које Никола Петровић, кнез (1860-1910), краљ (1910-1918) -Зна да покаже на карти Црну Гору пре и после Берлинског конгреса -Зна да наведе одлуке Берлинског конгреса везане за Црну Гору 	<p>Милошеве краткотрајне друге владавине</p> <ul style="list-style-type: none"> -Зна да наведе и објасни главне карактеристике Михаилове друге владавине -Уме да уочи, издвоји и опише промене у Србији у време кнеза Михаила -Зна на који начин је завршио своју владавину кнез Михаило - Зна зашто се главна улица у Београду зове кнез Михајлова и шта пише и зашто на његовом споменику и зашто је важно за Ужице-лок. историја -Зна да објасни значај Намесничког устава из 1869. године -Зна да узрочно-последично и хронолошки прецизно опише Велику источну кризу (1875-1878) уз показивање на карти -Препознаје у изворима да је национално надахнуће пратио развој романтизма у књижевности (анализа песме „Отаџбина“ Ђуре Јакшића) -Зна да опише друштво Црне Горе, подељено на племена и братства -Зна да опише мере које су уводили Петар I и Петар II не би ли како ујединили завађена племена -Зна да наведе књижевна дела Петра II Петровића Његоша -Зна да објасни значај Цетињске митрополије, поготово после укидања Пећке патријаршије 	<p>Црне Горе и њој</p>
--	--	--	---	------------------------

			<p>-Зна на карти да покаже: Црну Гору, Брда, Цетиње</p> <p>-Зна ко је кнез Данило и да опише промене које је увео у Црну Гору (прелазак од теократске ка световној држави и Законик Данила I)</p> <p>-Зна да опише односе Петровића са српским владарима</p> <p>-Зна да опише учешће Црне Горе у Великој источној кризи</p>	
<p>ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ 20. БЕКА</p> <p>Међународни односи и кризе, Култура, наука и свакодневни живот, Краљевина Србија и њено окружење, Велики рат (узроци, повод, савезништва, фронтони.</p>	<p>-монолошка (наративна)</p> <p>-дијалогска</p> <p>-илустративна</p> <p>-демонстративна</p> <p>-текстуална</p> <p>-групни рад</p> <p>-рад у пару</p> <p>-индивидуални</p> <p>-фронтални</p> <p>-подстицање саморегулисаног учења</p> <p>-ИКТ у настави</p> <p>-годишњи тест</p>	<p>- Зна да покаже на карти куда су били распрострањени Срби у Хабзбуршкој монархији (Војна крајина)</p> <p>-Зна да наведе начине на које су Срби покушавали да очувају своју народност, национални идентитет (Матица српска, СПЦ)</p> <p>-Зна када се Хабзбуршка монархија преобразила у Аустро-Угарску (1867) и какве је то последице имало по положај Срба</p> <p>-Зна какве је последице по положај Срба имала Хрватско-Угарска нагодба (1873)</p> <p>- Разликује и именује сталеже српског становништва у Аустро-Угарској (сељаци, градско становништво, трговци, занатлије, професори, учитељи)</p> <p>-Зна на карти да покаже Босну и Херцеговину, Стару Србију и Македонију</p> <p>-Зна да објасни узроке опадања власти и дисциплине у Османском царству и какве је то последице имало по положај хришћана-Срба</p> <p>-Зна на који начин Срби покушавају да поправе свој положај (устанци Луке Вукаловића, Невесињска пушка...)</p>	<p>- Зна да наведе и објасни српске захтеве на Темишварском сабору 1790.</p> <p>-Зна да наведе последице учешћа Срба у револуцији 1848/1849 на страни Аустријског цара (суштина Војводства Србије и Тамишког Баната)</p> <p>-Зна да објасни узроке и последице настанка Војводства Србије и Тамишког Баната и да ту територију покаже на карти</p> <p>-Зна ко је Светозар Милетић</p> <p>-Уме да узрочно-последично опише положај Срба у Аустро-Угарској</p> <p>- Зна како се манифестовала Српска револуција у овим крајевима</p> <p>-Зна да опише Невесињску пушку, догађај којим почиње Велика источна криза</p> <p>-Зна да опише како су одлуке Берлинског конгреса које су се односиле на БиХ одразиле на положај Срба у Старој Србији</p>	<p>- Уме да анализира положај Срба у Хабзбуршкој монархији-Аустро-Угарској са различитих аспеката: верски, социјални, културни, национални, политички</p> <p>-Уочава корене анимозитета према Србима који се јављају код Хрвата током целог новог века, али од Хрватско-Угарске нагодбе много израженије</p> <p>-Зна да уочи, издвоји и опише положај Срба у Хабзбуршкој монархији током XIX века до 1878.године (Берлинског конгреса</p> <p>- Зна да покаже на карти Босански пашалук и опише Турску управу у њему до XIX века</p> <p>-Зна да узрочно-последично опише</p>

		- Зна да наведе главне одлуке Берлинског конгреса које се односе на БиХ		последице Османске управе у Босни, као и безвлашће које је настало у XIX веку
--	--	---	--	---

Назив **ГЕОГРАФИЈА**

предмета

Циљ Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Разред **седми**

Годишњи **72 часа**

фонд часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове;– проналази на карти државе проучаване регије и именује их;– приказује на некој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове;– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију;– анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу;– објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента;– проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;– укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	Регионална географија, принципи регионализације. Хомогеност и хетерогеност географског простора.
	ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела. Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике. Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Немачка – основне географске карактеристике. Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике. Северна Европа – природни ресурси и економски развој,

<p>прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <ul style="list-style-type: none"> – тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; – описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; – доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; – изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих 		<p>народи, политичка подела. Норвешка – основне географске карактеристике. Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, политичка подела. Руска Федерација – основне географске карактеристике. Европска унија – пример интеграционих процеса.</p>
	<p>АЗИЈА</p>	<p>Географски положај, границе и величина Азије. Природне одлике Азије. Становништво Азије. Насеља Азије. Привреда Азије. Политичка и регионална подела. Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, урбанизација, политичка подела. Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела. Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој, политичка подела. Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво.</p>
	<p>АФРИКА</p>	<p>Географски положај, границе и величина Африке. Природне одлике Африке. Становништво Африке. Насеља Африке. Привреда Африке.</p>

<p>извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;</p> <ul style="list-style-type: none"> – истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету; – описује улогу међународних организација у свету. 		<p>Политичка и регионална подела. Афрички Медитеран и Сахарска Африка. Подсахарска Африка.</p>
	СЕВЕРНА АМЕРИКА	<p>Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке. Природне одлике Северне Америке. Становништво Северне Америке. Насеља Северне Америке. Привреда Северне Америке. Политичка подела.</p>
	ЈУЖНА АМЕРИКА	<p>Географски положај, границе и величина Јужне Америке. Природне одлике Јужне Америке. Становништво Јужне Америке. Насеља Јужне Америке. Привреда Јужне Америке. Политичка подела.</p>
	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	<p>Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније. Природне одлике Аустралије. Колонијални период и становништво Аустралије. Насеља Аустралије. Привреда Аустралије. Океанија – основна географска обележја. Политичка и регионална подела.</p>
	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	<p>Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања. Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања.</p>

Кључни појмови садржаја: регије Европе, Азија, Африка, Северна Америка, Јужна Америка, Аустралија и Океанија, поларне области.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на процес и исходе учења наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању процеса наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и препоручених садржаја, образовних стандарда за крај обавезног образовања, циљева и исхода образовања и васпитања, кључних компетенција за целоживотно учење, предметних и општих међупредметних компетенција, наставник најпре креира свој годишњи (глобални) план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Наставник има слободу да сам одреди број часова за дате теме у годишњем плану.

Предметни исходи су дефинисани на нивоу разреда у складу са ревидираном Блумовом таксономијом и највећи број њих је на нивоу примене. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Од наставника се очекује да операционализује дате исходе у својим оперативним плановима за конкретну тему, тако да тема буде једна заокружена целина која укључује могућа међупредметна повезивања. У фази планирања и писања припреме за час наставник дефинише циљ и исходе часа.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Дати садржаји су препоручени и распоређени у осам тематских целина: *Регионална географија, Географске регије Европе, Азија, Африка, Северна Америка, Јужна Америка, Аустралија и Океанија, Поларне области.*

У раду са ученицима препоручује се наставнику да на почетку школске године упути ученике на самостални рад тако што ће ученици приликом обраде нове тематске целине добити задатке да обраде по једну или више репрезентативних држава. Ученици ће уз помоћ наставника, расположивих статистичких извора, картографских и средстава информационо комуникационих технологија обрађивати појединачне државе света (географски положај, границе, величину, основне природно-географске и друштвено-економске одлике). До краја школске године, сви ученици ће имати регионално-географске приказе одабраних држава. На овај начин ученици ће бити у могућности да сагледају синтезни карактер регионалне географије у односу на појединачне дисциплине опште (физичке и друштвене) географије које карактерише примена аналитичких научних метода.

Регионална географија

На првим часовима наставник ће упознати ученике са предметом и задацима проучавања, као и поделом регионалне географије, ослањајући се на њихова већ стечена географска знања из 6. разреда о појму географске регије, а са циљем

разумевања комплексних односа и веза између географских објеката, појава и процеса у географској средини. У обради садржаја о регионалној географији, требало би указати на то да светско копно није једноличан или хомоген географски простор, већ да га одликује заступљеност различитих физичко-географских и друштвено-географских елемената, које га чине хетерогеним. Објаснити да се регионална географија изучава са циљем да би ученици сазнали какви су односи и везе између природе и људи, као и да би постали свесни да опстанак живота на Земљи зависи од њиховог међусобног односа. Објаснити ученицима да су принципи регионализације (физичко-географски и друштвено-географски) правила на основу којих се врши подела хетерогене Земљине површине на хомогене географске регије, као нпр. геоморфолошке, климатске, хидрографске, педолошке, биогеографске, економске (рударске, аграрне, индустријске, туристичке), урбане, културне, историјске, политичке и друге регије. На крају обраде наставне теме *Регионална географија*, указати на то да одређене регије карактерише сличан географски изглед (физиономске регије), а да друге поседују једну или неколико функција (функционалне регије).

Обрада наставних јединица о континентима вршити по Керовом систему, који подразумева следећи редослед излагања: географски положај, границе и величина, рељеф, клима, воде, живи свет, становништво, насеља, привреда, политичка и регионална подела континента. Истим редоследом анализирати и одабране државе.

При обради наставних јединица о географским регијама избећи Керов систем, јер се на тај начин непотребно, два пута понављају већ обрађени садржаји у оквиру континента (иста наставна тема). С обзиром на то да су друштвено-географски процеси знатно динамичнији од физичко-географских, као и то да утичу на различите начине на трансформацију географског простора и на укупан развој, њима је приликом обраде географских регија дат посебан значај.

У табеларном прегледу програма, у колони *Садржаји*, за сваку географску регију предложени су они географски садржаји који их чине специфичним, али то није коначни нити обавезујући попис садржаја за те географске регије.

Географске регије Европе

Реализацијом исхода друге теме *Географске регије Европе* ученици ће стећи знања о географским целинама Европе – Јужна, Средња, Западна, Северна и Источна Европа, као и њиховим географским специфичностима и развојним карактеристикама које их издвајају у односу на суседне географске регије, политичком поделом и одабраним државама. Избегавати понављање географских садржаја из теме *Географија Европе*, који су анализирани у шестом разреду.

При одбради Јужне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине регије (нпр. колевка европске цивилизације, период географских открића, хуманизам, ренесанса...), етно-лингвистичку хетерогеност (романски, јужнословенски и изоловане групе народа), привредне одлике кроз везу са природним условима и ресурсима, са освртом на туризам (позната туристичка регија света / краљица туризма) и политичку поделу. У оквиру Јужне Европе препоручује се обрада држава бивше СФР Југославије, Италија, Шпанија и Грчка. У оквиру Средње Европе обрадити културно-цивилизацијске тековине регије (процват науке, културе и технологије захваљујући хуманизму и ренесанси, културно-уметнички правци, традиција народних фестивала, филмска индустрија и сл.), савремене демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој, урбанизацију (велики градови, агломерације, конурбације и мегалополиси) и политичку поделу. Препоручује се обрада Савезне Републике Немачке у оквиру регије. Западну Европу обрадити кроз културно-цивилизацијске тековине

регије (велика колонијална царства, индустријске револуције...), демографске процесе, природне ресурсе и привредни развој (најразвијенија европска регија), урбанизацију (индустријски градови, конурбације нпр. Ранштад, Велики Лондон, Париз, Фламански дијамант...), политичку поделу, као и географска обележја Републике Француске и Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске. У оквиру Северне Европе посебно анализирати везу природних ресурса (енергенти, руде, минералне сировине) са привредним развојем (специјализована индустрија, висок животни стандард становништва) и анализирати етничка обележја, политичку поделу и основне географске карактеристике Норвешке. При обради Источне Европе истаћи културно-цивилизацијске тековине, етничку хетерогеност (Руси, Татари, Украјинци, Белоруси, Казаси, Јермени...), природне услове и ресурсе, привредне карактеристике и политичку поделу. Обрадити Руску Федерацију, трансконтиненталну државу, која чини највећи део Источне Европе и Северне Азије. На крају наставне теме *Географске регије Европе* објаснити значај Европске уније у свету, као пример интеграционих процеса.

За цртање тематских карата о географским регијама Европе користити неме карте, на којима се могу издвојити карактеристичне регије и њихови географски садржаји. При цртању и тумачењу тематских карата долази до изражаја самосталност у раду ученика и усавршава се вештина практичне примене географске карте у настави. Уколико постоје техничке могућности, ученици могу припремити презентације, чиме се оспособљавају да кроз визуелизацију садржаја самостално анализирају и доносе закључке о одређеним специфичностима географских регија Европе.

Кроз читаву тему важно је нагласити да се временом географске регије Европе развијају и мењају функције. Важно је искористити велике могућности које географија као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Географске регије Европе би требало да буду представљене као географска прича, богата информацијама и занимљивостима, како би географске појаве и процеси били предочени јасно, детаљно и динамично.

Ученике не оптерећивати квантитативним вредностима, већ инсистирати на појаве и процесе који утичу на развој европских регија. У циљу подстицања толеранције и солидарности код ученика, указати на постајање различитих социјалних, етничких и културних група у Европи.

Азија

На почетку наставне теме Азија обрађују општегеографске одлике овог континента, и то: географски положај, границе и величина, природне одлике, становништво, насеља, привреда и политичка и регионална подела, након чега се прелази на регионалне целине: југозападну, јужну, југоисточну, источну и централну Азију.

Приликом обраде положаја, границе и величине Азије, кључно је да се истакне да је Азија саставни део јединствене копнене целине Евроазија, да се овај континент разграничи од Европе и од Африке, да ученици увиде да се Азија простире и на северној и на јужној, као и на источној и западној Земљиној полулопти. Даље, важно је да се ученицима објасни шта значи да је Азија део Старог света и да ова знања повежу са знањима која стичу на часовима историје (Велика географска открића). Код приказивања величине Азије важно је да ученици стекну представу о односима површине и броја становника у поређењу са осталим континентима, а посебно са Европом.

Разумевање природних одлика Азије кључно је за касније схватање просторне дистрибуције становништва, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја

појединих привредних грана (пољопривреде, индустрије, саобраћаја и туризма) на континенту. Као посебно значајне садржаје у овој области истичемо: настанак набраних планина и острвских архипелага, тумачење појава вулканизма и трусова у светлу теорија литосферних плоча, различите узроке постанка пустиња у југозападној, јужној и централној Азији, климатску и мозаичност живог света Азије, и др.

Приликом обраде становништва Азије пажњу би требало усмерити на разумевање просторне дистрибуције становништва, поларизованог демографског развоја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва (групе народа, најмногољуднији народи). Адекватно коришћење статистичких извора овде је јако важно. Ученици не треба да памте податке из области демографске статистике, они треба да разумеју односе величина, без фактографског памћења података. У школама које су технички опремљене (постојање интернет прикључка, рачунара, таблет уређаја, паметних телефона), ученици треба на часовима да користе релевантне статистичке изворе, да их тумаче и сами или уз помоћ наставника представљају графиконима и тематским картама.

Насеља Азије представљају прави мозаик људских насеобина што је условљено факторима природне средине, специфичностима привреде и културно-цивилизацијског развоја. Ученицима овде треба приказати контрасте руралних насеља (нпр. у пустињама Југозападне Азије, у Индији, на Тибету, рибарска насеља у Југоисточној Азији, итд.) и вишемилионских градова, центара глобалних политичких и економских процеса (нпр. Сингапур, Токио, Шангај...). Пажњи наставника и ученика препоручујемо и специфичности процеса урбанизације (сјај Токија са једне и псеудоурбанизација у Индији, сампани у Кини, итд. са друге стране).

Привредне одлике Азије могу се обрадити на различите начине: кроз приказ територијалног размештаја привредних грана, сагледавање утицаја природних и друштвених фактора на развој привреде или кроз истицање регионалних специфичности развоја и размештаја привреде.

У програму наставе и учења дата регионална подела Азије је препоручена. Наставници, ученици и аутори уџбеника могу Азију да поделе и на друге начине, али је важно да ученици разумеју критеријуме просторне диференцијације.

Како би се остварио принцип очигледности и знања која се стичу на часовима географије учинила трајним, наставници у обради опште- и регионалногеографских садржаја треба да користе зидне географске карте, а ученици атласе и неме карте. Коришћење ових наставних средстава није само себи сврха, тачније њихова употреба не завршава се лоцирањем географских објеката на картама већ представља основу за даље тумачење каузалних и функционалних односа између проучаваних географских објеката, појава и процеса. То, на пример, значи да ученик треба да буде у стању да покаже на карти Индијски океан, Хиндустанску низију, Хималаје и Тибет закључи зашто је на Тибету хладна и сува клима.

Употреба средстава информационо-комуникационих технологија у настави (нпр. организација виртуелне шетње Забрањеним градом помоћу апликације Google Maps, коришћење програма за израду квизова за утврђивање градива, итд.) додатно ће допринети реализацији принципа очигледности и учвршћивању трајности ученичких знања.

Африка

Приликом обраде положаја, границе и величине Африке важно је истаћи да се она пружа меридијански што за последицу има јасну диференцираност континента на природне зоне од екватора према југу и северу. Указати на границу Африке према Азији као и на припадајућа острва овом континенту.

Знања која ученици стичу изучавањем климе, хидрографије и рељефа Африке важна су за разумевање просторне дистрибуције становништва, положаја насеља, размештаја природних ресурса, развоја и размештаја пољопривреде, рударства и туризма на континенту. Значајно је истаћи хидрографске карактеристике Нила, Нигера и реке Конго и језера Викторија, Њаса и Тангањика, као места значајне концентрације становништва, насеља и пољопривреде. Приликом обраде флористичких и зоогеографских карактеристика континента указати и на географске факторе ендемизма фауне Мадагаскара.

Приликом обраде наставних садржаја о становништву Африке битно је разумевање просторне дистрибуције становништва (пренасељени, густо, ретко и ненасељени простори), природног прираштаја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва.

У оквиру политичко-географских одлика Африке посебно се треба осврнути на процесе колонизације и деколонизације као и на ефекте ових процеса у савременим економско-политичким односима афричких држава (неоколонијализам). Регионалну поделу Африке иницијално би требало посматрати кроз физичко-географску и културно-цивилизацијску поларизацију континента на Афрички Медитеран и Сахарску Африку на северу и Подсахарску Африку на југу. Поред климе као главног физичко-географског фактора други значајан фактор поларизације је Арапско-исламска цивилизација на северу и Негро-афричка цивилизација на југу. Као последица етничке и демографске хетерогености Подсахарске Африке, треба указати на одређене друштвено-политичке разлике унутар ње. Приликом обраде ове теме треба се осврнути на савремене географске проблеме Африке као што су дезертификација, екстремно високи природни прираштај, несташица хране, интензивне миграције ка Европи, прекомерну експлоатацију природних ресурса, итд. Обрада ових садржаја би требало да допринесе формирању ставова код ученика, према овим актуелним географским темама.

Северна Америка

За достизање исхода у оквиру ове теме важно је указати на положај овог континента између Атлантског и Тихог океана као и на повезаност/раздвојеност са суседним континентима. Ово је посебно значајно у контексту саобраћајно-географског положаја, економске повезаности са обалама других континената. У реализацији исхода који се односе на издвајање регија, потребно је нагласити постојање две културне целине на територији Северне Америке: Англоамерике (САД и Канада) и Латинске Америке (Средња Америка) и кроз корелацију са садржајима историје објаснити значај насељавања Америка.

При обради природних одлика Северне Америке битно је указати на генезу рељефа континента и издвојити карактеристичне рељефне целине. Овде треба објаснити настанак Канадског штита, Кордиљера, Апалача, Средишњих низија и других особених целина. Познавање рељефа овог континента веома је значајно и за разумевање његове климе и распореда природних зона. У том смислу потребно је нагласити меридијанску циркулацију ваздуха и морске струје. У регионализацији

простора овог континента важно је применити и физичко-географски принцип регионализације.

При обради наставне јединице становништва Северне Америке потребно је указати на етапе насељавања континента (присуство староседелаца, утицај европских досељеника, тзв. претапање у једну нацију и сл.). У реализацији исхода који се односе на објашњења демографских процеса значајно је сагледати разлике у популационом развоју средњеамеричких и англоамеричких народа, последичне миграције према САД и Канади, разлике у структурама становништва и слично.

За достизање исхода који се односи на разумевање процеса урбанизације препоручује се указивање на разлике у друштвено-економском развоју и културном наслеђу Англоамерике и Латинске Америке, степену урбанизације, физиономији села и градова, разликама између планског и стихијског развоја, миграцијама из села у градове, начину живота и слично.

Исходи који се односе на разумевања и објашњења економских процеса такође могу да се реализују кроз анализу диспаратитета развоја између Англо и Латинске Америке. Они се могу обрадити анализом природних и друштвених фактора привредног развоја, анализом привредних сектора, посматрањем просторног размештаја делатности и сл. У остваривању исхода који се односе на утицаје човека на животну средину сврсисходно је указати на везу између експлоатације природних ресурса, квалитета живота, потрошње и утицаја на животну средину.

Исходи који се односе на регионалну поделу овог простора могу да се реализују применом различитих начина издвајања карактеристичних регија (физичко-географске или друштвено-економске регије). У погледу политичке поделе, такође је могуће препознати разлике између политичко-географске уситњености средњеамеричког простора с једне стране и постојање две популационо и територијално велике, а истовремено високоразвијене државе Англоамерике.

Јужна Америка

За достизање исхода који се односе на дефинисање географског положаја потребно је нагласити у којим топлотним појасевима се простире Јужна Америка, затим повољност положаја између Тихог и Атлантског океана, као и велику удаљеност од осталих континената. У погледу друштвено-географске компоненте положаја важно је истаћи колонизацију, латиноамеричко наслеђе, поделу на интересне сфере између Шпаније и Португалије и сл.

Природне одлике Јужне Америке могу се систематично обрадити почев од генетских типова рељефа и редоследа постанка појединих целина. Препоручује се да се климатске одлике континента анализирају кроз утицај климатских фактора, чиме се уједно објашњавају и типови климе. На тај начин се реализују исходи о утицају климатских фактора на климу и распоред природних зона. Исход који се односи на препознавање негативних утицаја човека на животну средину може да се реализује анализом значаја и неконтролисаних сече амазонских селваса.

При обради садржаја Становништво Јужне Америке потребно је истаћи културно-цивилизацијске узроке велике етничке и расне разноликости. У остваривању исхода који се односе на развој насеља Јужне Америке препорука је да се акценат стави на узроке стихијских процеса урбанизације и на последично велики јаз који постоји између развоја милионских градова с једне стране и бројних сеоских насеља у Андима, Амазонији и слично. Важно је нагласити везу између рурално-урбаних миграција и великих контраста који постоје у простору јужноамеричких градова.

Препоручује се да се привреда Јужне Америке сагледа кроз анализу утицаја природних и друштвених фактора привредног развоја. У привредној структури потребно

је указати на значај делатности примарног и секундарног сектора. У објашњењу политичке поделе простора Јужне Америке битно је указати на културно-цивилизацијске узроке поделе. Достицање исхода је могуће кроз практичне активности у оквиру самосталних или групних задатака, тако да ученици сами проуче и представе одлике одабраних регионалних целина или држава.

Аустралија и Океанија

За достизање исхода, наставник у оквиру географског положаја ученицима треба да укаже на димензије континента као и на просторни обухват Океаније (припадајућа острва Меланезији, Микронезији и Полинезији). Важно је указати на факторе географске изолованости Аустралијског континента у односу на остале континенте као и последице које се огледају у специфичним биогеографским и антропогеографским одликама. Физичко-географски садржаји треба да укажу на геотектонску еволуцију Аустралије (Пангеа, Гондвана), постанак планина као и на постанак острва Океаније (вулканска острва, атоли). Истаћи факторе који су довели до формирања пустиња, великог коралног гребена као и аутентичне аустралијске флористичке и зоогеографске области. Приликом обраде становништва Аустралије и Океаније указати на домицилно становништво (Аборицини, Маори) и придошло европско и азијско становништво. Извршити периодизацију етно-демографског развоја Аустралије и Океаније на предколонијални и колонијални период. Указати на савремене демографске процесе (природни прираштај, миграције) и насељеност континента (насељени и ненасељени простори). У политичко-географској анализи указати на процесе колонизације, деколонизације и формирања независних држава. Истаћи значај саобраћајно-географског и политичко-географског положаја острва Океаније у контексту савремених економских, политичких и војних процеса. Приликом обраде насеља Аустралије указати на природне факторе формирања савремене мреже насеља.

Поларне области

За достизање исхода у оквиру наставне теме *Поларне области* препоручени садржај чине карактеристичне одлике ових простора. У том смислу, пажњу треба посветити специфичностима оријентације на половима (нпр. помоћу звезда, компаса, Сунца), дужини обданице и ноћи, висини Сунца над хоризонтом, односима копна и мора, историјату истраживања, садашњим истраживањима, као и међународној подели ових простора.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење и процењивање резултата постигнућа ученика, а у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.

Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање на тај начин постаје мотивациони фактор за ученике. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

На почетку школске године наставници географије треба да направе план временске динамике и садржаја оцењивања знања и умења (процењивања постигнућа) ученика водећи рачуна о адекватној заступљености сумативног и формативног оцењивања. Будући да се у новим програмима наставе и учења инсистира на функционалним знањима, развоју међупредметних компетенција и пројектној настави, важно је да наставници на почетку школске године добро осмисле и са ученицима договоре како ће се обављати формативно оцењивање. У том смислу препоручује се наставницима да на нивоу стручних већа договоре критеријуме и елементе формативног оцењивања (активност на часу, допринос групном раду, израда домаћих задатака, кратки тестови, познавање географске карте...).

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања.

ФИЗИКА

Назив предмета:	ФИЗИКА
Циљ:	Циљ учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда.
Разред:	седми
Годишњи фонд часова:	72 часа (обрада – 31, остало – 41)

ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
СИЛА И КРЕТАЊЕ	25 (9 обрада + 16 утврђивање)	<ul style="list-style-type: none"> – разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; – примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; – покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање; – демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, 	<p>Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања.</p> <p>Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон.</p> <p>Динамичко мерење силе.</p> <p>Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери</p> <p>Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања.</p> <p>Тренутна и средња брзина тела.</p> <p>Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању.</p> <p>Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Илустровање инерције тела помоћу папира и

		<p>прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента;</p> <ul style="list-style-type: none"> – покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; – наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; – прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води; – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; 	<p>тега.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Кретање куглице низ Галилејев жљеб. – Кретање тела под дејством сталне силе. – Мерење силе динамометром. – Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце). <p>Лабораторијске вежбе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб. 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине.
<p>КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА</p>	<p>12 (6 обрада + 6 утврђивање)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...); – разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго; – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног 	<p>Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед.</p> <p>Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже.</p> <p>Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића...). – Падање тела у разним срединама. – Бестежинско стање тела

		<p>стања) приликом грејања или хлађења;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења. 	<p>(огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Трење на столу, косој подлози и сл. – Мерење силе трења помоћу динамометра. <p>Лабораторијске вежбе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада. 2. Одређивање коефицијента трења клизања.
<p>РАВНОТЕЖА ТЕЛА</p>	<p>11 (6 обрада + 5 утврђивање)</p>		<p>Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила.</p> <p>Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена.</p> <p>Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа. – Равнотежа полуге. – Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води...).

			<p>Лабораторијска вежба</p> <p>1. Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.</p>
<p>МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА</p>	<p>15 (6 обрада + 9 утврђивање)</p>		<p>Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења.</p> <p>Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела.</p> <p>Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије.</p> <p>Снага. Коефицијент корисног дејства.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра. – Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада. – Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљоб; математичко клатно; тег са опругом) <p>Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама.</p>

			<p>2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.</p>
<p>ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ</p>	<p>9 (4 обрада + 5 утврђивање)</p>		<p>Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање.</p> <p>Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре.</p> <p>Унутрашња енергија и температура.</p> <p>Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа.</p> <p>Агрегатна стања супстанције.</p> <p><u>Демонстрациони огледи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Дифузија и Брауново кретање. – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди - флаши и две посуде са хладном и топлим водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...). <p>Лабораторијска вежба</p> <p>1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.</p>

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Полазна опредељења при дефинисању исхода и конципирању програма физике били су усвојени Стандарди образовних постигнућа ученика у основној школи.

Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина и ставова које ученик стиче у процесу остваривања наставе у пет области предмета: *Сила и кретање, Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења, Равнотежа тела, Механички рад и енергија. Снага, Топлотне појаве.*

Обнављање дела градива из шестог разреда, које се односи на равномерно праволинијско кретање, силу као узрок промене стања тела и инертност тела, треба да послужи као увод и обезбеди континуитет.

Ученици седмог разреда треба да наставе са учењем основних појмова и закона физике на основу којих ће разумети појаве у природи и значај физике у образовању и свакодневном животу. Они треба да стекну основу за праћење програма физике у следећим разредима.

Полазна опредељења утицала су на избор програмских садржаја и метода логичког закључивања, демонстрационих огледа и лабораторијских вежби, оријентисаних на очекиване исходе.

Из физике као научне дисциплине одабрани су они садржаји које на одређеном нивоу, у складу са образовним стандардима и исходима, могу да усвоје сви ученици седмог разреда.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

При планирању наставног процеса наставник, на основу дефинисаног циља предмета, исхода и образовних стандарда, самостално планира број и редослед часова обраде и осталих типова часова, као и методе и облике рада са ученицима. Редослед проучавања појединих тема није потпуно обавезујући. Наставник може у одређеној мери (водећи рачуна да се не наруши логичан след учења физике) прерасподелити садржаје према својој процени.

Улога наставника је да при планирању наставе води рачуна о саставу одељења и резултатима иницијалног теста, степену опремљености кабинета за физику, степену опремљености школе (ИТ опрема, библиотека,...), уџбенику и другим наставним материјалима које ће користити.

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију истих на ниво конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за остале исходе потребно више времена и више различитих активности.

Од метода логичког закључивања, које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни, дедуктивни, закључивање по аналогiji итд.), ученицима седмог разреда најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при

проналажењу и формулисању основних закона физике. Зато програм предвиђа да се при проучавању макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод.

Увођење једноставних експеримената за демонстрирање физичких појава има за циљ развијање радозналости и интересовања за физику и истраживачки приступ у природним наукама. Једноставне експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код куће, користећи многе предмете и материјале из свакодневног живота. Одређени садржаји и тематске целине се могу реализовати и преко пројектне наставе.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програмски садржаји седмог разреда доследно су приказани у форми која задовољава основне методске захтеве наставе физике:

– *Поступност* (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона.

– *Очигледност* при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације).

– *Повезаност наставних садржаја* са појавама у свакодневном животу.

Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати:

1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе;
2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем – ситуација;
3. лабораторијским вежбама;
4. домаћим задацима;
5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...);
6. систематским праћењем рада сваког ученика.

Да би се циљеви и задаци наставе физике остварили у целини, неопходно је да ученици активно учествују у свим облицима наставног процеса. Имајући у виду да сваки од наведених облика наставе има своје специфичности у процесу остваривања, то су и методска упутства прилагођена овим специфичностима.

Методска упутства за предавања

Како уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи, ученици ће спонтано пратити ток посматране појаве, а на наставнику је да наведе ученика да својим речима, на основу сопственог расуђивања, опише појаву коју посматра. После тога наставник, користећи прецизни језик физике, дефинише нове појмове (величине) и речима формулише законе. Када се прође кроз све етапе у излагању садржаја теме (оглед, учеников опис појаве, дефинисање појмова и формулисање закона), прелази се, ако је могуће, на презентовање закона у математичкој форми.

Методска упутства за решавање рачунских задатака

При решавању већине квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу развијања природно-научне писмености наставник треба да инстистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI (међународни систем јединица).

Методска упутства за извођење лабораторијских вежби

Лабораторијске вежбе чине саставни део редовне наставе и организују се на следећи начин: ученици сваког одељења деле се у две групе, тако да свака група има свој термин за лабораторијску вежбу. Опрема за лабораторијске вежбе умножена је у више комплета, тако да на једној вежби (радном месту) може да ради три до четири ученика. Час експерименталних вежби састоји се из: уводног дела, мерења и записивања података добијених мерењима, анализе и дискусије добијених резултата, извођења закључака.

У уводном делу часа наставник:

- обнавља делове градива који су обрађени на часовима предавања, а односе се на дату вежбу (дефиниција величине која се одређује и метод који се користи да би се величина одредила),
- обраћа пажњу на чињеницу да свако мерење прати одговарајућа грешка и указује на њене могуће изворе,
- упознаје ученике с мерним инструментима и обучава их да пажљиво рукују лабораторијским инвентаром,
- указује ученицима на мере предострожности, којих се морају придржавати ради сопствене сигурности.

Док ученици врше мерења, наставник активно прати њихов рад, дискретно их надгледа и, кад затреба, објашњава им и помаже. При уношењу резултата мерења у ђачку свеску, процену грешке треба вршити само за директно мерене величине, а не и за величине које се посредно одређују. Процену грешке посредно одређене величине наставник може да изводи у оквиру додатне наставе.

Методска упутства за друге облике рада

При одабиру домаћих задатака наставник треба да води рачуна о нивоу сложености задатака, али и о њиховој мотивационој функцији. С обзиром на то да кроз израду домаћег задатка ученици проверавају степен разумевања усвојеног садржаја, коректност урађеног задатог домаћег задатка треба да буде проверена на наредном часу.

Пројектна настава, као један од облика рада, обухвата припрему, израду пројекта, презентацију и дискусију. Пројекат изводе ученици по групама уз асистенцију

наставника. Овакав начин рада подразумева активно учешће сваког ученика у групи у оквиру прикупљања података, извођење експеримената, мерења, обраде резултата, припрема презентације и презентовање. Резултат оваквог начина рада је активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање.

У оквиру израде пројеката могуће је обухватити неке од следећих тема:

- Улога физике у заштити човекове околине.
- Енергетска ефикасност.
- Климатске промене.
- Својства воде – физичка, хемијска, значај воде за живи свет.

Праћење рада ученика

Наставник је дужан да континуирано прати рад сваког ученика кроз проверу његових усвојених знања, стечених путем организовања различитих облика наставе. Такође је у обавези да уредно води евиденцију о раду и напредовању сваког ученика. Оцењивање ученика само на основу резултата које је он постигао при реализацији само једног облика наставе није добро. Неопходно је да наставник од ученика не тражи само формално знање већ да га подстиче на размишљање и логичко закључивање. Ученик се кроз усмене одговоре навикава да користи прецизну терминологију и развија способност да своје мисли јасно формулише.

Будући да је програм, како по садржају, тако и по обиму, прилагођен психофизичким могућностима ученика седмог разреда, сталним обнављањем најважнијих делова из целокупног градива постиже се да стечено знање буде трајније и да ученик боље уочава повезаност разних области физике.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању у основној школи из 2013. године).

Наставник је дужан да континуирано прати рад сваког ученика кроз непрекидно проверавање његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа, предавања, решавања квантитативних и квалитативних задатака, лабораторијских вежби, и пројеката...

У сваком разреду треба континуирано проверавати и вредновати компетенције (знања, вештине и ставове) ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, тестова на крају већих целина, контролних вежби и провером експерименталних вештина. Наставник физике треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.

На почетку школске године потребно је спровести иницијални тест. Овај тест је инструмент провере предзнања ученика. На крају школске године, такође, треба спровести часове систематизације градива и проверити ниво постигнућа ученика и степен остварености образовних исхода.

ПРИЛОГ: Оријентациони број часова по темама и број часова предвиђених за израду лабораторијских вежби.

Редни број теме	Наслов теме	Број часова	Број часова за лабораторијске вежбе	Укупан број часова за наставну тему
1	Сила и кретање	22	3	25
2	Кретање тела под дејством силе теже. Силе трења	10	2	12
3	Равнотежа тела	10	1	11
4	Механички рад и енергија. Снага	13	2	15
5	Топлотне појаве	8	1	9
Укупно		63	9	72

МАТЕМАТИКА

Назив предмета:	МАТЕМАТИКА
Циљ:	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.
Разред:	седми
Годишњи фонд часова:	144 часа (обрада – 55, остало – 89)

ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	20 (8 обрада + 12 утврђивање)	<ul style="list-style-type: none"> – израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; – нацрта график функције $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$; 	<p>Квадрат рационалног броја. Решавање једначине $x^2 = a$, $a \geq 0$; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2 = 2$).</p> <p>Реални бројеви и бројевна права.</p> <p>Квадратни корен, једнакост $\sqrt{a^2} = a$.</p> <p>Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства операција с реалним бројевима.</p> <p>Функција директне пропорционалности $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$.</p> <p>Продужена пропорција.</p>
ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	18 (7 обрада + 11 утврђивање)	<ul style="list-style-type: none"> – примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама; – примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима; – трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце (користећи 	<p>Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме.</p> <p>Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају бројевима $\sqrt{2}$, $\sqrt{3}$, $\sqrt{5}$, итд.</p> <p>Растојање између две тачке у координатном систему.</p>
ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	45 (19 обрада + 26 утврђивање)	<ul style="list-style-type: none"> – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце (користећи 	<p>Први део</p> <p>Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима;</p>

		<p>дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата);</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени трансформације полинома на решавање једначина; – примени својства страница, углова и дијагонала многоугла; – израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост; – конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове 	<p>степен производа, количника и степена.</p> <p>Други део Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата.</p> <p>Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене.</p>
МНОГОУГАО	22 (7 обрада + 15 утврђивање)	<p>подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени својства централног и периферијског угла у кругу; – израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика дати геометријски објекат ротацијом; – одређује средњу вредност, медијану и мод. 	<p>Појам многоугла. Врсте многоуглова.</p> <p>Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла.</p> <p>Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла.</p> <p>Тежишна дуж троугла.</p> <p>Ортоцентар и тежиште троугла.</p> <p>Сложеније примене ставова подударности.</p>
КРУГ	18 (7 обрада + 11 утврђивање)		<p>Централни и периферијски угао у кругу.</p> <p>Обим круга, број π. Дужина кружног лука.</p> <p>Површина круга, кружног исечка и кружног прстена.</p> <p>Ротација.</p>
ОБРАДА ПОДАТАКА	5 (2 обрада + 3 утврђивање)		<p>Средња вредност, медијана и мод.</p>

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

При избору садржаја и писању исхода за предмет математика узета је у обзир чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука. Такође, у обзир је узета и чињеница да сам процес учења математике има своје посебности које се огледају у броју година изучавања и недељног броја часова предмета и неопходности стицања континуираних знања.

Наставници у својој свакодневној наставној пракси, треба да се ослањају на исходе, јер они указују шта је оно за шта ученици треба да буду оспособљени током учења предмета у једној школској години. Исходи представљају очекиване и дефинисане резултате учења и наставе. Остваривањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање и међупредметних компетенција као што су комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

Предлог за реализацију програма

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација знања), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

Реални бројеви (20; 8 + 12)

Питагорина теорема (18; 7 + 11)

Цели алгебарски изрази (45; 19 + 26)

Многоугао (22; 7 + 15)

Круг (18; 7 + 11)

Обрада података (5)

У програму је садржај теме Цели алгебарски изрази подељен на два дела, због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје. Предложени редослед реализације тема:

1. Реални бројеви;
2. Питагорина теорема;
3. Цели алгебарски изрази – први део;
4. Многоугао;
5. Цели алгебарски изрази – други део;
6. Круг;
7. Обрада података.

Предложена подела теме и редослед реализације нису обавезни за наставнике, већ само представљају један од могућих модела.

Напомена: За обнављање градива, иницијални тест и анализу резултата иницијалног теста, планирана су 4 часа, а за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је 8 часова.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици остваре исходе, и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за одређене исходе потребно више времена, активности и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција, и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Реални бројеви – Увести појам квадрата рационалног броја p/q и илустровати га површином квадрата чија је страница управо p/q , на основу чега ученици треба да закључе да је квадрат произвољног рационалног броја ненегативан број.

При израчунавању квадрата рационалних бројева равноправан статус треба дати квадрирању бројева у запису p/q и у децималном запису.

Код решавања једначина облика $x^2 = a$, ученици уз наставникову помоћ изводе следеће закључке: дата једначина се може свести на једначину $x^2 = a = b^2$ и може имати једно ($a = 0$) или два решења ($a > 0$), али може бити и без решења ($a < 0$). Приликом увођења ознаке за квадратни корен нагласити разлику између, на пример, вредности $\sqrt{4}$ и решења једначине $x^2 = 4$.

У даљем раду показати да неке једначине облика $x^2 = a$ (на пример $x^2 = 2$) немају решења у скупу рационалних бројева, тј. да се у скупу рационалних мерних бројева не може израчунати мерни број странице квадрата чија је површина 2 (не инсистирати да ученици репродукују одговарајући доказ). На тај начин мотивисати увођење ирационалних бројева, јер из претходног следи да осим рационалних бројева треба имати на располагању и неке друге бројеве (на пример оне чији квадратни корен није рационалан број). Тада се уводи скуп реалних бројева као унија два дисјунктна скупа – скупа рационалних и скупа ирационалних бројева. Сада је природно и да се „рационална“ права прошири у реалну праву и покаже како на таквој реалној правој постоје рационалне и ирационалне тачке. Нагласити, међутим, да скуп (позитивних) ирационалних бројева, осим квадратних корена рационалних бројева, садржи и многе друге елементе, од којих ће неки бити поменути касније (рецимо број π).

На конкретним примерима ученици треба да уоче да сваки рационалан број има коначну или бесконачну периодичну децималну репрезентацију, а ирационални бројеви бесконачну непериодичну репрезентацију и обратно (ове чињенице не треба доказивати у општем случају). При израчунавању вредности корена и рачунања са коренима, када су њихове вредности ирационални бројеви, користити калкулатор или расположиве софтвере.

За све реалне бројеве без обзира да ли имају коначну или бесконачну децималну репрезентацију увести појам приближне вредности и појам апсолутне грешке. Правила заокругљивања реалних бројева увести на следећи начин: на конкретним примерима, посматрањем могућих граница (интервала) у зависности од прецизности, ученици бирају приближне вредности тако да се при заокругљивању бира вредност са мањом апсолутном грешком, након чега се формулишу правила.

Основна својства операција сабирања и множења реалних бројева посматрати и анализирати у поређењу с одговарајућим својствима у скупу рационалних бројева. Основна својства операције кореновања у R^+ треба такође реализовати на примерима при чему се посебно третирају збир, разлика, производ и количник корена и њихови односи са кореном збира, разлике, производа и количника. При том посебну пажњу обратити на једнакост $\sqrt{a^2} = |a|$ и њено тумачење.

У оквиру ове теме се обрађује и функција директне пропорционалности $y = kx$ коју треба увести на конкретним примерима блиским искуству ученика (раст дужине пута са временом путовања при константној брзини, смањење водостаја реке ако је дневни пад протока константан ...). У почетним примерима ученици цртају тачкасти график којим се приказује функција за дискретне вредности променљиве, након чега се долази до конструкције графичког приказа у координатном систему. Тематску јединицу продужена пропорција треба, такође, реализовати на конкретним примерима (подела дате суме у датој размери, одређивање угла троугла ако је дат њихов однос, присуство метала у легурама ...). Посебну пажњу поклонити вези продужене пропорције са класичном двојном пропорцијом.

Питагорина теорема – Питагорина теорема је од великог значаја за даље математичко образовање и потребно је пажљиво методички и дидактички обрадити. Као мотивација за тему могу се користити историјски подаци најпре о потреби човека за употребом и конструкцијом правоуглих троуглова током изградње различитих објеката у укупном напретку цивилизације, а чије је законитости Питагора уочио и математички уобличио и формулисао. На примеру египатског троугла експериментом са конопцем, цртежом или симулацијом на неком од динамичких софтвера упознати ученике са теоремом, а затим је и исказати и дати комплетан доказ. Потребно је да ученици схвате концепт Питагорине теореме, а не да напамет науче исказ. У том циљу током вежбања инсистирати на различитим ознакама катета и хипотенузе, као и различитим положајима самог правоуглог троугла, како би се ученици оспособили да Питагорину теорему користе касније у образовању у различитим задацима из планиметрије, стереометрије и тригонометрије. Упознати ученике са карактеристичним Питагориним тројкама кроз примере и напоменути да таквих тројки има бесконачно много. Формулисати обрат Питагорине теореме и применити га у задацима.

У другом делу теме пажњу је потребно усмерити на примену Питагорине теореме на конструкције дужи чији је мерни број дужине ирационалан број и примену на квадрат, правоугаоник, једнакокраки и једнакостранични троугао, ромб и правоугли и једнакокраки трапез. Ученици треба да примењују Питагорину теорему и на једнакокрако правоугли троугао, правоугли троугао са углом од 30° и одређивање растојања двеју тачака у координатном систему.

Уколико наставник има техничких могућности у учионици, након усвајања Питагорине теореме на традиционалан начин, део ове теме може обрадити коришћењем неког од бесплатних динамичких софтвера који ученицима може још очигледније дочарати Питагорину теорему и примену теореме у различитим геометријским задацима и проблемима из свакодневног живота.

Цели алгебарски изрази – У првом делу ове теме уводи се појам степена променљиве природним бројем и изводе се основна својства те операције (множење и дељење степена једнаких основа, степеновање степена, као и правила за степен производа и количника). Ученици треба у потпуности да овладају одговарајућим трансформацијама да би, између осталог, били припремљени за упознавање са операцијама са полиномима које следе. Такође, уводи се појам степена са изложиоцем који је нула или негативан цео број, али само у случају основе која је декадна јединица. Примери обухватају краће записивање врло малих рационалних бројева (примене у физици), као и канонско представљање рационалних бројева у децималном запису.

Други део теме обухвата операције с целим алгебарским изразима (полиномима). Најпре се уводи појам полинома и увежбава израчунавање вредности таквог израза за конкретне вредности променљивих који у њему учествују. Затим се дефинишу основне операције са полиномима (сабирање, одузимање и множење) и увежбава довођење полинома на сређени облик. Притом се, по потреби, користи дистрибутивни закон (у облику $(a + b)(x + y) = ax + ay + bx + by$) и формула за квадрат бинома (у облику $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$).

У наставку ове теме ученици треба да, на погодним примерима, уоче потребу растављања полинома на чиниоце (посебно у циљу решавања једначина). Затим треба увежбати то растављање коришћењем претходно наведених формула (али сада записаних у облику $ax + ay + bx + by = (a + b)(x + y)$, односно $a^2 + 2ab + b^2 = (a + b)^2$), као и формуле за разлику квадрата. Примере растављања тзв. непотпуног квадратног тринома обрађивати само на додатној настави. Сем поменуте примене на решавање једначина (на пример, облика $ax^2 + bx = 0$ и $x^2 - c^2 = 0$), овде се могу приказати примери решавања геометријских проблема за које је потребно познавање операција са полиномима.

Многоугао – Многоугао увести као део равни ограничен многоугаоном линијом. Нагласити разлику између конвексних и неконвексних многоуглова, али даља разматрања ограничити само на конвексне многоуглове. Ученике треба наводити да уоче зависност броја дијагонала, као и зависност збира унутрашњих углова од броја темена многоугла. Приликом увођења правилних многоуглова, ученици треба да уоче да постоје многоуглови који нису правилни иако су све њихове странице једнаке, као и да постоје многоуглови који нису правилни иако су сви њихови углови једнаки. Посебно истаћи осну симетричност правилног многоугла и број оса симетрије, као и чињенице да се око правилног многоугла може описати круг и да се у њега може уписати круг. Из одговарајућих формула за једнакостранични троугао, ученици, уз помоћ наставника ако је потребно, изводе формуле којима се у правилном шестоуглу успостављају везе између странице, дуже дијагонале, краће дијагонале, полупречника уписаног и описаног круга.

Кроз разноврсне примере и задатке (који се односе на троуглове, четвороуглове и правилне многоуглове) истицати примену ставова подударности троуглова и поступно развијати код ученика вештину доказивања. Доказати најважније особине троуглова и паралелограма. Увести појмове ортоцентар, тежишна дуж и тежиште троугла, и навести њихове особине. Примену ставова подударности и њихових последица проширити и на конструктивне задатке. Истаћи разлику између цртања и

конструкције. Посебно треба издвојити 1) конструкције троуглова које поред датих страница/углова одређује и једна висина, односно тежишна дуж; 2) конструкције паралелограма и трапеза које поред датих страница/углова одређује и висина; 3) конструкције делтоида; 4) конструкције правилних многоуглова са 3, 4, 6, 8 или 12 темена које одређује страница, односно полупречник описаног/уписаног круга. На примерима илустровати ситуације када конструктивни задатак има више решења или нема решења, али не инсистирати на оваквим задацима. Израчунавање обима и површине многоугла илустровати разноврсним примерима и задацима.

Приликом израчунавања површине користити разлагање многоуглова на троуглове и четвороуглове. Посебну пажњу посветити израчунавању површине правилног шестоугла. Важно је укључити и одређени број практичних примена рачунања површина.

Круг – Полазећи од раније стечених знања и дефиниција кружне линије и кружне површи, треба размотрити могуће положаје и односе круга и праве, а такође и два круга у равни. Ученике треба подсетити на дефиниције тангенте и тетиве круга и искористити Питагорину терему за успостављање везе између полупречника круга, тетиве и централног одстојања тетиве. Централне теме су увођење појмова централног и периферијског угла, уочавање и доказивање тврђења о њиховом међусобном односу, као и одређивање обима и површине круга. Ученици би требало да експериментално утврде сталност односа обима и пречника кружнице. Када се уведе број π , ученике треба информативно упознати са његовом ирационалном природом. После обраде обима и површине круга, треба извести формуле за дужину кружног лука, површину кружног исечка и кружног прстена. У практичним израчунавањима користити приближну вредност 3,14 али повремено радити и са проценама 3,142; 22/7; 3,1.

У оквиру дела теме који се односи на ротацију, треба се ограничити на ротације једноставнијих фигура око задате тачке и за задати угао. Објаснити ученицима позитиван и негативан смер ротације и урадити неколико примера ротације у координатном систему. Важно је да ученици уоче да се дужине дужи и величине углова не мењају при ротацији.

Обрада података – Ову тему реализовати као пројектни задатак. Циљ пројектног задатка је да ученици овладају појмовима средња вредност, медијана и мод и истовремено се увере у применљивост обраде података у свакодневной пракси. Препорука је да се пројектни задатак реализује на конкретним примерима и предлог је да у седмом разреду то буде прикупљање, обрада и анализа података добијених анкетом. Теме се могу одабрати из животног окружења и њихов садржај би требало да буде близак узрасту ученика (на пример: коришћење ИКТ од стране ученика, расподела слободног времена ученика, еколошка свест младих ...). Број питања у анкети не мора бити велики, највише 5-6, а истраживање треба реализовати тако да узорак не буде премали, али ни превелик и да се може реализовати у најближем окружењу (школа, породица, комшилук ...). Предлог је да се пет расположивих часова реализује по следећем плану:

РЕДНИ БРОЈ ЧАСА	САДРЖАЈ РАДА	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА
1.	<ul style="list-style-type: none"> Избор теме истраживања Конструкција анкетних питања 	Наставник објашњава пројектни задатак, а ученици предлажу теме за истраживање и 5-6 анкетних питања.
2.	<ul style="list-style-type: none"> Упутство за анкетирање Спровођење истраживања анкетирањем 	Сваки ученик добија по 4-5 анкетних листића.
3.	<ul style="list-style-type: none"> Обнављање и доградња појмова: узорак, нумеричка и процентуална расподела, графички приказ Увођење нових појмова: средња вредност, медијана и мод 	На једном (нумерички потпуно припремљеном) примеру се илуструју сви наведени – познати и нови појмови.
4.	<ul style="list-style-type: none"> Подела ученика на групе Упућивање у начин обраде података добијених анкетирањем Обрада резултата анкете 	Формирају се нехомогене истраживачке групе. Свака група обрађује једно питање за које је задужена (може се користити и Excel) и припрема презентацију резултата.
5.	<ul style="list-style-type: none"> Презентација резултата анкете 	Групе приказују резултате свог истраживања (таблични приказ резултата обраде питања из анкете, процентуалну расподелу, графички приказ, израчунавање средње вредности, медијане и мода), тумаче добијене резултате и изводе закључке.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Назив предмета:	БИОЛОГИЈА
Циљ:	Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, разуме значај биолошке разноврсности и потребу за одрживим развојем и развије одговоран однос према себи и природи.
Разред:	седми 72 часа (обрада – 31, остало – 41)
Годишњи фонд часова:	Уџбеник: Биологија за 7. Разред основне школе, Бигз, Дејан Бошковић

ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
1. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	10 (5 обрада + 3 вежбе + 2 утврђивање)	<ul style="list-style-type: none"> – идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; – одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе; 	Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија). ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип) Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација. Наслеђивање пола. Наследне болести. Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања.
2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	32 (14 обрада + 6 вежбе + 12 утврђивање)	<ul style="list-style-type: none"> – прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; – упореди бесполно и полно размножавање; – идентификује разлике између 	Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај. Симетрија, цефализација и сегментација код животиња.

		<p>митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији;</p> <ul style="list-style-type: none"> – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; 	<p>Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака). Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице... Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма. Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима.</p>
3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	11 (4 обрада + 4 вежбе + 3 утврђивање)	<ul style="list-style-type: none"> – одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; – разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; 	<p>Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе. Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили).</p>
4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	12 (4 обрада + 5 вежбе + 3 утврђивање)	<ul style="list-style-type: none"> – идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; – упореди прикупљене податке о 	<p>Састав и структура популација. Популациона динамика (природни прираштај и миграције). Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације). Мреже исхране. Животне области.</p>

		<p>изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; – предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; 	<p>Конвергенција и дивергенција животних форми. Заштита природе. Заштита биодиверзитета.</p>
5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	7 (4 обрада + 1 вежба + 2 утврђивање)	<ul style="list-style-type: none"> – анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимичја); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших облика крварења; <p>-расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.</p>	<p>Примери наследних болести. Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима. Имунитет, вакцине. Пулс и крвни притисак. Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад). Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани. Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном. Промене у адолесценцији. Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд). Последице болести зависности – наркоманија.</p>

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм Биологије за седми разред је део спиралног програма Биологије за основну школу и оријентисан је на достизање исхода.

Спирални програм подразумева да у сваком разреду из сваке области ученик усваја мању количину информација, до којих долази самостално уз подршку наставника. У сваком наредном разреду количина информација – знања се по мало повећава, при чему се ново знање повезује са знањем и искуством стеченим у претходним разредима и знањем стеченим неформалним образовањем, уз постепено подизање захтева. На тај начин се знања постепено проширују и продубљују, односно граде.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију и друге предмете. Исходи се односе на пет области предмета: *наслеђивање и еволуција, јединство грађе и функције као основа живота, порекло и разноврсност живота, живот у екосистему и човек и здравље*. (Исходи за шесту област *посматрање, мерење и експеримент* у биологији су распоређени у претходних пет, сходно планираним активностима.)

Достизање исхода води развоју предметних, свих кључних и општих међупредметних компетенција и остваривању образовних стандарда. Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа. За израду исхода коришћена је Блумова таксономија. Исходи су формулисани на нивоу примене као минимуму.

Важна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је да је настава усмерена на учење у школи. Ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће

касније развијати своје оперативне планове. Потребно је да наставник за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања као нпр. сајтове релевантних институција, писану научно популарну литературу, мапе, шеме, енциклопедије... Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања корелација међу предметима (нпр. представљање група организама Веновим дијаграмима, одређивање климатских услова у зависности од географског положаја, писање есеја, тј. приказ података /малих истраживања на матерњем и страном језику који уче, цртање итд.).

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У остваривању наставе потребно је подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима, уважавање и прихватање различитости. Препоручује се максимално коришћење ИКТ решења јер се могу превазићи материјална, просторна и друга ограничења (платформе за групни рад нпр. Pworks, платформа Moodle, сарадња у „облаку“ као Гугл, Офис 365...; за јавне презентације могу се користити веб решења нпр. креирање сајтова, блогова – Weebly, Wordpress...; рачунарске симулације као нпр. <https://phet.colorado.edu/sr/> и апликације за андроид уређаје; домаћи и међународни сајтови и портали, нпр. www.cpn.rs, www.scientix.eu, www.go-lab-project.eu, www.scienceinschool.org, www.science-on-stage.eu и други).

Током рада ученици би требало да користе лабораторијски прибор (пинцете, капаљке, лабораторијске чаше, сахатно стакло и сл.) и опрему за теренски рад у мери у којој је школа опремљена. У случају да прибор не постоји, може се надоместити предметима за свакодневну употребу (пинцете, капалице са флашице за лек...). Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета Информатика и рачунарство и Техника и технологија.

У настави оријентисаној на постизање исхода користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи *WebQuest*, *project-based learning*, *thematic units*, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.

Област: Наслеђивање и еволуција

У оставаривању исхода *увиђа везу између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији*, треба повезати знања ученика о појмовима гена и ДНК и њиховом положају у ћелији прокариота и еукариота. У овом разреду треба увести појам хромозома, (од чега се састоје, како изгледају у деоби и ван ње, улога хромозома у контроли метаболизма ћелије, при чему је појам метаболизма познат из претходног разреда). На примеру људског кариограма, објаснити парове хромозома и да хромозоми једног пара се називају хомологни хромозоми (навести њихово порекло – од оца и мајке). Последњи пар хромозома на кариограму чине полни хромозоми и да су код жена исти а код мушкараца различити. Остали хромозоми, осим полних, се називају телесни.

У остваривању исхода *идентификује разлике митозе и мејозе на основу промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији* је најприкладније користити моделе деоба које ученици могу самостално да направе (<https://www.youtube.com/watch?v=SdZfa5HyEUs>). На основу модела ученик може да опише ток сваке деобе, да их упореди и да направи табелу разлика митозе и мејозе (расподела наследног материјала, генетичка различитост и број ћелија које настају по завршетку деобе). Приликом описа ћелијских деоба не треба наводити имена појединачних фаза у деобама, већ је потребно фокусирати се на сам процес и његов резултат. Модел може да прикаже чак и комбиновање хромозома на почетку мејозе (што је важно за разумевање стварања разноврсних комбинација гена код потомака као извора варијабилности), што је суштински значај мејозе (и полног размножавања).

У остваривању исхода *разматра предности и недостатке бесполног у односу на полно размножавање*, важно је надовезати садржај о размножавању на садржај који се односи на ћелијске деобе. Бесполно размножавање треба повезати са митозом и настанком идентичних ћелија, због чега су и потомци генетички идентични свом једином родитељу. Потребно је дати примере бесполног размножавања код биљака и животиња. Полно размножавање треба повезати са мејозом, деобом у којој настају гамети, чијим спајањем ће се гени родитеља искомбиновати, у јединствену комбинацију коју свака јединка (настала полным размножавањем) носи. Ученици би требало да на примерима уоче предности и недостатке бесполног размножавања. На пример, у случају гајења биљних култура је боље да нема варијација, јер се гаје на одређеним местима за која биљке морају бити добро адаптиране, али у случају промене услова средине све јединке би биле елиминисане.

Варијабилност која се постиже полным размножавањем, треба повезати са еволуционим механизмом – природном селекцијом и са еволуционим предностима које има популација организама која је генетички разноврсна, у смислу већег потенцијала за адаптирање на промене у животној средини. То се може односити, на пример, на отпорност према новим болестима.

У остваривању исхода *прикупља и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења* треба се надовезати на процес настајања гамета у мејози, чиме се количина наследног материјала преполови, а оплођењем се поново успоставља диплоидност код организама. Ток развића вишећелијских организама треба објаснити на моделу човека, а ученици самосталним истраживањем треба да дођу до података о животним циклусима животиња из непосредног окружења или да анализирају податке

сакупљене на интернету (веза са области *Јединство грађе и функције као основа живота*).

У остваривању исхода *шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу* потребно је објаснити појам генског алела и дати примере на особинама које се алтернативно испољавају у којима су алели или доминантни или рецесивни (слободна ушна ресица, способност кружног савијања језика). Објаснити појам генотипа кроз постојање два алела за један ген (генски локус) на хомологним хромозомима (један наслеђен од маме, други од тате), а фенотипа на видљивим особинама организама.

Треба дати шему наслеђивања неке особине (светле очи/тамне очи) у једној генерацији и на њој објаснити Менделово правило (Правило растављања и слободног комбиновања на једном генском локусу). За анализу резултата користити знања о пропорцијама из математике. Сличном шемом се може приказати и наслеђивање пола, кроз комбинацију полних хромозома који се налазе у јајној ћелији и сперматозоиду приликом оплођења.

Као примере промена стања организма или наследних болести могу се навести болести које зависе: само од наслеђених гена (срасли прсти, једна врста патуљастог раста), од наслеђених гена и начина живота (дијабетес), оне које су везане за полне хромозоме (хемофилија), болести које су одређене већим бројем гена и такође зависне од начина живота (шизофренија), или су последица промене у броју хромозома (Даунов синдром).

Област: Јединство грађе и функције као основа живота

За достизање исхода: *одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених информација о његовој грађи, пореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе, користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива*, акценат треба да буде на ученичком истраживању основних принципа организације живих бића и значају ткива, органа и органских система и за функционисање организма. Симетричност тела треба обрадити као особину која се јавља у свим групама живих организама (једноћелијских и вишећелијских), са типичним примерима радијалне (зрачне), билатералне (двобочне) симетрије, и асимерије. Код обраде симетрије/асиметрије једноћелијских организама користити примере познатих врста које су обрађиване у претходним разредима. Посебну пажњу треба обратити на појаву симетрије/асиметрије код биљака (симетрија цвета, листа...), као и на облике симетрије код животиња, како би се разумео значај симетрије тела за живот у воденој и копненој средини. Цефализацију код животиња (овај стручни појам не треба користити) би требало описати као груписање главних органа за пријем и спровођење информација у предњем делу тела, јер овај део тела први ступа у контакт са спољашњом средином (краћи пут/бржа реакција). Сегментираност тела треба обрадити на типичним, методски одабраним примерима биљака и животиња, са нагласком на биолошки значај појве сегментације за живот у воденој и копненој средини. Важно је да ученик кроз вежбање на различитим примерима што више самостално успоставља везу између типа симетрије и начина живота (брзина, покретљивост...) одређене јединке у датим условима спољашње средине. Тип симетрије, присуство/одсуство цефализације, као и присуство/тип сегментације треба такође користити и као важан критеријум за разврставање организама применом дихотомих кључева у оквиру области *Порекло и разноврсност живог света*. Појам телесне дупље, као и (ембрионалних) телесних слојева не треба помињати, јер ученици немају довољно знања о развићу на овом

узрасту. Код обраде ткива треба се бавити морфологијом (изгледом) појединих типова ћелија и њихове улоге, док ће њихова детаљнија унутрашња грађа бити обрађивана у наредном разреду. Такође, у оквиру одговарајућих наставних јединица, треба обрадити и ћелије са специфичним функцијама, нпр. мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице и др. За изучавање грађе ћелија и ткива треба користити школски микроскоп. У складу са могућностима, потребно је фаворизовати индивидуални ангажман ученика у изради микроскопских препарата и микроскопирању.

Главне групе једноћелијских еукариотских организама треба обрадити кроз упоредни преглед грађе и сличности/разлике основних животних функција код једноћелијске алге, амebe, бичара, трепљара. Не ићи у детаљније систематске поделе у оквиру групе Протиста.

Паралелно са компаративним прегледом грађе на методски одабраним представницима који су познати ученицима из ранијег образовања или непосредног окружења, треба обрадити и сличности и разлике у грађи и обављању основних животних процеса главних група биљака, гљива и животиња. Сличности и разлике у грађи ткива и органа значајних за обављање основних вегетативних процеса (исхране, дисања и излучивања) биљака обрадити паралелно, тј. компаративним прегледом грађе методски одабраних представника (вишећелијска алга, маховина, папрат, голосеменица, скривеносеменица). При обради теме транспорта воде и супстанци кроз биљку, обрадити и појам ћелија затварачица, као пример ћелија са специфичном функцијом у биљци. Сличности и разлике у грађи репродуктивних органа и размножавању биљака такође обрадити на методски одабраним представницима (вишећелијска алга, маховина, папрат, голосеменица, скривеносеменица) и повезати са значајем и улогом полног размножавања код биљака (исходи из области *Наслеђивање и еволуција*). Овде се може обрадити и тема животни циклуси биљака (такође из области *Наслеђивање и еволуција*), без улажења у детаље смене генерација сваке појединачне групе биљака. Потребно је ставити акценат на биолошки значај разноврсности цвета и цвасти у функцији размножавања (без детаљнијег улажења у типове цвасти): једнополни и двопolni цветови и цвасти, симетрија, боја, мирис, нектар, анатомија цвета у функцији опрашивања итд. Раст биљака (нагласити да је заснован на митотичким деобама, које су обрађиване у оквиру области *Наслеђивање и еволуција*) треба обрадити на примерима код вишећелијске алге, зељасте и дрвенасте биљке). Изучавање покретљивости (покрета) биљака, као једне од заједничких особина живих бића по могућности обрадити кроз огледе, наслањајући се на већ познате примере помињане у претходним разредима у оквиру обраде међусобних утицаја живих бића и животне средине, или на новим примерима из сопственог окружења.

Компаративни преглед грађе и функције животиња треба реализовати кроз обраду на методски одабраним представницима, који су од раније били познати ученицима: 1) Заштита тела (кроз упоредни преглед грађе и функције телесног покривача (интегумент, кожа) на методски одабраним представницима главних група животиња. Овде се могу обрадити и неке ћелије са специфичном функцијом, нпр. жарне ћелије. 2) Потпора и покретљивост – упоредни преглед телесних структура које обезбеђују потпору и покретљивост главних група животиња на методски одабраним представницима. Обрадити спољашњи и унутрашњи скелет животиња. Поменути да код животиња (нарочито оних без присуства чврстог скелета) и течност у телу може играти улогу скелета (хидроскелет). Обрадити мишићне ћелије као ћелије са специфичном функцијом, које својим радом делују на скелет, односно заједно са скелетом омогућавају покретљивост појединих делова тела/целог организма. 3) Пријем дражи и реаговање на дражи обрадити на посебним часовима, кроз упоредни преглед главних чула и упоредни преглед нервног система на методски одабраним

представницима главних група животиња. При обради нервног система треба обрадити ћелије са специфичном грађом и функцијом – нервне ћелије, које омогућавају реаговање на дражи из спољашње и унутрашње средине. Такође, ученицима скренути пажњу да се код већине група животиња врши груписање нервних ћелија у појединим деловима тела (ганглије, мозак – повезати са предностима оваквог груписања и са цефализацијом), док се ређе појединачне нервне ћелије повезују у мреже (нпр. код медузе, што има везе са симетријом). 3) Обезбеђивање енергије за организам – врши се захваљујући исхрани и дисању. Иако се, због обимности, исхрана и дисање обрађују на посебним часовима, треба нагласити њихову нераскидиву улогу у обезбеђивању енергије за све животне функције. Кроз упоредни преглед треба обрадити разноврсност грађе органа за варење главних група животиња, у односу на њихов начин исхране (нпр. дужина црева код типичног карнивора/хербивора/омнивора, грађа кљуна, вољка и бубац, слепо црево...). Органе за дисање обрадити на типичним примерима водених и копнених животиња, као и кроз израду различитих модела/шема/стрипа... 4) Транспорт супстанци кроз тело приказати кроз упоредни преглед грађе и функције система органа за циркулацију главних група животиња, на методски одабраним представницима. Напоменути да и спољашња средина (вода) може бити у функцији транспортног медијума, као и да постоје посебне телесне течности (крв, лимфа, хемолимфа). Потребно је поменути постојање отвореног и затвореног транспортног система, као и да у оквиру затвореног транспортног система циркулише течно ткиво – крв са крвним ћелијама, које имају одређене специфичне функције. Нагласити да се управо на крвним ћелијама налазе фактори важни за одређивање крвних група, које ученици треба да савладају кроз вежбања о наслеђивању АВО система крвних група. Осврнути се на значај поклапања крвних група при трансфузији и трансплантацији (веза са *Наслеђивање и еволуција*). У оквиру обраде затвореног транспортног (крвног) система кичмењака (човека) кроз практичне вежбе обрадити пулс и крвни притисак, као и демонстрацију/вежбу пружања прве помоћи у случају повреде крвних судова (из области *Човек и здравље*). 5) Излучивање треба обрадити кроз упоредни преглед грађе и функције органа за излучивање, у контексту живота у води/на копну (проблем/решење), главних група животиња, на методски одабраним представницима водених и копнених организама. 6) Размножавање треба обрадити кроз упоредни преглед начина размножавања главних група животиња на методски одабраним представницима, са примерима животиња одвојених полова и хермафродита. Треба обрадити значај и улогу полног размножавања и поређење животних циклуса (потпуно и непотпуно развиће, спољашње и унутрашње оплођење, појам ларве) само на примерима инсеката и водоземаца (веза са оквиру области *Наслеђивање и еволуција*). Не треба обрађивати ендокрини систем, пошто ће његова грађа и функције бити обрађена у наредном разреду.

Компаративни преглед грађе главних група гљива: плесни, квасци, печурке треба обрадити кроз преглед сличности и разлика у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима. Са гљивама треба обрадити и лишајеве, као пример обострано корисне заједнице организама (нпр. једноћелијске алге и гљиве). Ученици би могли да буду укључени у реализацију мини истраживачког пројекта *Гљиве и лишајеви мога краја*. Препоручује се истраживање у непосредном окружењу и одређивање типичних врста гљива и лишајева уз употребу једноставних кључева и прављење забелешки на терену (веза са остваривањем исхода из области *Порекло и разноврсност живог света*). Ове активности треба изводити искључиво уз присуство наставника, као и родитеља – волонтера. Потребно је упозорити ученике да кидање и брање јединки није дозвољено због заштите диверзитета и сигурности ученика. Компаративни преглед главних група гљива може се повезати и са облашћу

Човек и здравље, у оквиру обраде Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном. Уколико се приликом обраде теме о гљивама планира демонстрација/посматрање плесни (у петри шољи, на хлебу и сл.), обратити пажњу да ли у одељењу има ученика који могу бити алергични на ове агенсе.

Уз одговарајуће примере упоредне грађе главних група биљака, гљива и животиња треба увести појмове конвергенције и дивергенције, као везу са исходима из области *Живот у екосистему*.

Област: Порекло и разноврсност живог света

У достизању исхода *разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева и повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила* неопходно је ослањати се на област *Јединство грађе и функције*, будући да ученици треба да се баве системом класификације живих бића, који је заснован на еволуционом пореклу, односно сличностима и разликама између припадника различитих таксономских група. Увод у систематику би требало засновати на приказу основних принципа систематике, навођењем основних систематских категорија, као и спомињањем биномне номенклатуре (иако деца у овом узрасту не треба да уче латинска имена). На основу биномне номенклатуре може се демонстрирати принцип – врсте унутар једног рода, а затим се по истом принципу може појаснити припадност родова једној фамилији, фамилија реду, итд. Крупну слику разноврсности живота, на нивоу кола и класе, треба представити дрветом живота. Имајући у виду да су ученици са дрветом живота упознати у ранијим разредима, увођење употребе дихотомих кључева може се засновати на ранијим знањима (кроз вежбу). На пример, критеријум „има/нема једро“ је прва дихотомија коју могу да уоче на дрвету живота (прокариоти-еукариоти), затим, „једноћеличност/вишећеличност“ (код еукариота), „аутотрофија/хетеротрофија“ (код еукариота – алге, биљке, гљиве, животиње), „има/нема диференцирана ткива“ (код еукариота), „тип симетрије“ (код еукариота), итд.

Знања из упоредне грађе/телесне организације главних група биљака, гљива и животиња (из области *Јединство грађе и функције*), треба да представљају основ за разврставање организама према задатим критеријумима, применом дихотомих кључева, након обраде сваке од ових група. Дакле, систематику треба обрадити мање детаљно, а инсистирати на правилима примене, односно практичној примени дихотомог кључа, чиме би ученици, након демонстрације одговарајућих примера од стране наставника, били оспособљени да сами разврставају жива бића и на основу задатих критеријума одреде њихову позицију на дрвету живота. На пример, ученици могу кроз вежбу на часу да групишу организме приказане на фотографијама, према задатим критеријумима (до нивоа кола/класе). Груписање треба да иде само до нивоа главних група уз истицање карактеристика на основу којих ће ученик моћи да неки организам из сопственог окружења (нпр. паука, птицу, инсекта, голосеменицу, скривеносеменицу...) сврста у одређену групу. Будући да би обрада систематике унутар сваке групе требало да укључује активно учешће ученика под вођством наставника, ови часови представљају и обраду и вежбе. У оквиру ових часова треба представити и примере конвергенције (насупротив дивергенцији), као очигледно одступање од принципа „сличност = сродност“ (нпр. крила инсеката и крила кичмењака, пераја китова и риба, млечике и кактуси, итд). Ове теме надовезују се на стечено знање о адаптацијама.

Основне принципе систематике, кроз порекло и диверзификацију група организама од заједничког претка, треба илустровати приказом прелазних фосила. На овај начин, ученици ће стећи увид у променљивост живог света, као и у чињеницу да

садашња флора и фауна, које могу проучавати и класификовати, представљају резултат еволуције живог света током милијарди година на планети Земљи. Другим речима, живи свет пре више милиона година није изгледао као данас, нити живи свет пре 500 милиона година, итд. Ова знања су важна и за сагледавање будућности биодиверзитета на Земљи – последица антропогеног деловања, климатских промена, тектонских промена, и других процеса.

Област: Живот у екосистему

За достизање исхода ове области акценат је на односима организама у биоценози и популацијама (природни прираштај и миграције) и еколошким факторима као факторима природне селекције.

У достизању исхода *пореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима*, препорука је да се користе теренска истраживања у паровима/групи. Ученици треба да прикупе податке о различитим врстама које живе на различитим стаништима. Није непоходно да знају назив врсте, довољно је да их разликују (пар/група прикупља податке о једној врсти). Податке могу да представе графички нпр. зависност бројности од неког еколошког фактора (рецимо осветљености). Иако на станишту делује комплекс фактора, треба изабрати онај који је у том тренутку ограничавајући. Сумирањем резултата свих парова/група ученици стичу целовиту слику о утицају одређеног еколошког фактора на бројност различитих врста.

Исход – *илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције* се ослања на област *Наслеђивање и еволуција*. Знања о еколошким факторима треба да повежу са природном селекцијом. Посебну пажњу треба обратити на везу грађе опрашивача (не само инсеката) и грађе цветова. На пример дужина кљуна колибрија је у вези са „дубином“ на којој се налази нектар, облик цвета орхидеје изгледом и мирисом подсећа на женку бумбара, формирање цвасти повећава могућност опрашивања, облик кљуна зеба зависи од доступне хране... Деловање абиотичких фактора се може илустровати на примеру кактуса: адаптације на високе температуре и малу, неравномерно распоређену количину падавина.

Исход – *идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране* представља проширивање и продубљивање знања о трофичким односима и ланцима ихране. Обрада треба да буде праћена радионичарским, односно групним радом, нпр. од ланаца исхране ученици треба да направе мреже или обрнуто, на основу задатог текста који описује биоценозу треба да направе мреже исхране и слично. Не препоручује се обрада кружења супстанце и преноса енергије.

За достизање исхода *повезује утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају* потребно је обрадити комплекс еколошких фактора који одређују распрострањење 8 основних животних области на копну (тундре, тајге, лишћарске листопадне шуме, медитеранске шуме и макије, саване, кишне тропске шуме степе, пустиње) и обрадити комплекс еколошких фактора који одређују услове живота у воденим биомима (морима и океанима). Препорука је да час утврђивања буде истовремено и вежба. Ученицима се могу понудити слике организама које треба да групишу по задатим критеријумима и повежу како еколошки фактори делују на животну форму, на пример мајмуни који насељавају кишне тропске шуме имају дуг реп који им служи за прихватање, животиње које живе у хладним пределима морају имати скраћене периферне делове како не би одавали превише топлоте...

Исход – на примерима конвергенције и дивергенције анализира разлику између сличности и сродности организама је у вези са исходима области *Порекло и разноврсност* и *Наслеђивање и еволуција*. Ученици се могу и у оквиру тих тема упознати са појмовима конвергенције и дивергенције, а на карактеристичним примерима увиде да сличност не подразумева увек и сродност и обрнуто.

Грађа органа за варење/начин исхране може се повезати са актерима ланца исхране/ мреже исхране. Слично је и са подударношћу грађе опрашивача и цветова, у оквиру исте области. Препорука је да ученици самостално траже примере конвергенције и дивергенције а да им се понуде материјали са упоредним прегледом биљних органа, упоредним прегледом скелета кичмењака, крила инсеката и крила кичмењака и слично. Дobar пример је разноврсност грађе глодара у зависности од станишта (слепо куче, дабар, капибара...).

За достизање исхода *предлаже акције заштите биодиверзитета и учествује у њима*, на основу позитивних примера деловања човека на животну средину, ученици треба да осмисле предлоге (који се односе на стање у свих 8 копнених животних области, као и у воденим биомима), уз напомену да није свака акција истовремено и добра акција. Пре планирања акција препорука је да се ученици упознају са примерима уништавања кишних тропских шума где је често видљив само губитак кисеоника а не и губитак врста и чињеница да се ове шуме много теже обнављају од неких других екосистема, да истраже како прехрамбени производ Нутела уништава лемуре (веза употребе палминог уља у производњи прехрамбених производа и претварање станишта лемура у плантаже палми.)

Ученицима се могу дати задаци да израчунају колико пластике поједу животиње или колико угљен-диоксида емитује један аутомобил са возачем а колико аутобус пун путника. Једна од активности може бити пројекат Планета инсеката у оквиру кога ученици могу да истраже биодиверзитет инсеката, угроженост опрашивача и значај инсеката за екосистеме.

Област: Човек и здравље

За достизање исхода *аргументује предности вакцинације* требало би обрадити особине и грађу вируса, као и начине преношења и превенције најчешћих вирусних болести. Пожељно је да то буду болести против којих постоји вакцина, било да су у обавезном или у препорученом програму имунизације. Истовремено, то је прилика да се ученици подсети путева преношења и начина превенције најчешћих бактеријских болести (6. разред). При обради имунитета и вакцинације требало би се задржати на основном објашњењу настанка имунитета без дубљег залажења у механизме настанка антитела (једна врста белих крвних зрнаца учествује у стварању имунитета, повезати са раније обрађиваним ћелијама крви у *Јединство грађе и функције*). Наставник би требало да на једноставан начин ученицима објасни разлике између урођеног/стеченог и пасивног/активног имунитета, као и да пасивни вештачки имунитет обради на информативном нивоу. Током објашњавања значаја вакцина пожељно је користити званичне статистичке податке и упутити ученике где те податке могу и сами да пронађу (Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, Удружење педијатара Србије...).

Током обраде правила чувања и припремања намирница наставник би требало да упутити ученике да повежу сазнања са оним што им је познато о бактеријама (6. разред) и гљивама (раније, током 7. разреда). Током увежбавања анализирања задатог јеловника са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране ученици ће допунити знања о правилној исхрани стечена у 5. разреду, делом у настави биологије, а делом кроз

предмет Физичко и здравствено васпитање. Када ученици стекну знања о поремећајима исхране, моћи ће, у складу са тим, да процене сопствене животне навике. Стицање умења прављења плана дневних и недељних активности које ће посветити раду, одмору и рекреацији, а које се може обрађивати и кроз вршњачку едукацију, допринеће бољем процењивању сопствених животних навика. (Биолошки смисао адолесценције треба обрадити уз подсећање на промене кроз које пролази човек током одрастања, разлике међу људима у погледу изгледа, понашања. Отворена дискусија са ученицима у којем они излажу своје мишљење, ставове и животно искуство, могао би бити један од начина обраде градива.)

Потребно је да ученик зна да коришћење психоактивних супстанци доводи до физичке и психичке зависности, у којој мери је то штетно за појединца, породицу и друштво, као и да зна коме се треба обратити за помоћ и лечење од зависности. Могући начини за достизање исхода *доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци* су емитовање едукативних филмова, позивање бившег наркомана да исприча своје животно искуство или да ученици направе кратке драматизације/скечеве на ову тему.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици партиципирају, како прикупљају податке, како аргумендују, евалуирају, документују итд.

Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања,

Ниво исхода	Одговарајући начин оцењивања
Памћење (навести, препознати, идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова.
Разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...)	Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји.
Примена (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације.
Анализирање (систематизовати, приписати, разликовати...)	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема.
Евалуирање (проценити, критиковати, проверити...)	Дневници рада ученика, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци.
Креирање (поставити хипотезу, конструисати, планирати...)	Експерименти, истраживачки пројекти.

као и оцењивање са његовом сврхом:

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
Оцењивање наученог (сумативно)	Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји.
Оцењивање за учење (формативно)	Посматрање, контролне вежбе, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе.

За сумативно оцењивање знања и вештина научног истраживања ученици би требало да решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, да садрже новине тако да ученици могу да примене стечена знања и вештине, а не само да се присете информација и процедура које су запамтили, да садрже захтеве за предвиђањем, планирањем, реализацијом неког истраживања и интерпретацијом задатих података. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, најчешће се користе тестови знања. На интернету, коришћењем кључних речи *outcome assessment (testing, forms, descriptiv/numerical)*, могу се наћи различити инструменти за оцењивање и праћење.

У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава, теренска настава и слично), може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

У процесу оцењивања добро је користити портфолио (збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења портфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематско праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији и поузданији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, а који су у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика и процес наставе и учења, себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасно требало би унапредити.

ХЕМИЈА

Циљ наставе хемије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и

- развијање функционалне хемијске писмености
- разумевање промена и појава у природи на основу знања хемијских појмова, теорија, модела и закона
- развијање способности комуницирања коришћењем хемијских термина, хемијских симбола, формула и једначина
- развијање способности за извођење једноставних хемијских истраживања
- развијање способности за решавање теоријских и експерименталних проблема
- развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу
- развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација у различитим изворима (уџбеник, научно-популарни чланци, Интернет)
- развијање свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу
- развијање радозналости, потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и позитивног става према учењу хемије
- развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији.

Задаци наставе хемије јесу:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе хемије сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе хемије буду у пуној мери реализовани
- омогућавање ученицима да разумеју предмет изучавања хемије и научни метод којим се у хемији долази до сазнања
- омогућавање ученицима да сагледају значај хемије у свакодневном животу, за развој различитих технологија и развој друштва уопште
- оспособљавање ученика да се користе хемијским језиком: да знају хемијску терминологију и да разумеју квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола, формула и једначина
- стварање наставних ситуација у којима ће ученици до сазнања о својствима супстанци и њиховим променама долазити на основу демонстрационих огледа или огледа које самостално изводе, развијати при том аналитичко мишљење и критички став у мишљењу
- стварање наставних ситуација у којима ће ученици развијати експерименталне вештине, правилно и безбедно, по себи и друге, руковати лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама
- оспособљавање ученика за извођење једноставних истраживања
- стварање ситуација у којима ће ученици примењивати теоријско знање и експериментално искуство за решавање теоријских и експерименталних проблема
- стварање ситуација у којима ће ученици примењивати знање хемије за тумачење појава и промена у реалном окружењу
- омогућавање ученицима да кроз једноставна израчунавања разумеју квантитативни аспект хемијских промена и његову практичну примену.

Р.Б.	Наставна тема	Обрада	Утврђивање	Вежбе	УКУПНО
I	Хемија и њен значај	1	0	2	3
II	Основни хемијски појмови	5	4	3	12
III	Структура супстанце	12	10	2	24
IV	Хомогене смеше раствори	4	2	1	7
V	Хемијске реакције и израчунавања	7	5	1	13
VI	Водоник, кисеоник и њихова једињења Соли	7	4	2	13

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ(СТАНДАРДИ)
1. Хемија и њен значај	- рад у групи - вршњачка едукација	ХЕ 1.1.9. загрева супстанцу на безбедан начин ХЕ1.1.10. измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ 1.2.10. безбено рукује супстанцама, посуђем и прибором ХЕ 1.6.1. * безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама ХЕ.1.6.2.* изведе експеримент према датом упутству
2. Основни хемијски појмови - супстанца, својства и промене - смеше	- групни рад - учење путем тестова - истраживачки рад - вршњачка едукација	ХЕ 1.1.1. измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ 1.1.2. о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења на основу њихових својстава ХЕ 1.1.3. на основу којих својстава супстанце се могу да се раликују, којим врстама промена подлежу, као и да се при променама укупна маса не мења ХЕ 1.1.8 значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со и индикатор. ХЕ 1.1.9. загрева супстанцу на безбедан начин ХЕ 1.1.11.сac тави апаратуру изведе поступак цеђења ХЕ 1.1.12 у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства растворљивост) као и да та својства опише ХЕ 1.6.1. * безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама ХЕ.1.6.2.* изведе експеримент према датом упутству
3. Структура супстанце - грађа атома - ПСЕ - хемијска симболика - хемијске везе - валенца - релативна атомска и молекулска маса - кристалне решетке	- примена ИКТ у настави - дебата - учење путем тестова - групни рад - вршњачка едукација - рад у пару	ХЕ 1.1.4. Да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона и те честице се међусобно разликују по наелектрисању и сложености грађе. ХЕ 1.1.5. тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињенима ХЕ 1.1.6. квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганиких и органичних једињења и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације ХЕ 1.1.8. значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со и индикатор.

<p>4. Хомогене смеше – раствори - раствори - растворљивост - процентни садржај - вода</p>	<p>- групни рад - истраживачки рад - вршњачка едукација - учење путем тестова - дебата - фестивал науке</p>	<p>ХЕ 1.1.1. . измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ 1.1.2. о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења на основу њихових својстава ХЕ 1.1.5. тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињенима ХЕ 1.1.7. шта су раствори, како настају и припере раствора у свакодневном животу ХЕ 1.1.8. значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со и индикатор. ХЕ 1.1.9. загрева супстанцу на безбедан начин ХЕ 1.1.10. измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ 1.1.12 у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства растворљивост) као и да та својства опише ХЕ 1.6.1. * безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама ХЕ.1.6.2.* изведе експеримент према датом упутству</p>
<p>5. Хемијске реакције и израчунавања - хемијски закони - типови хемијских реакција - мол и моларна маса - стехиометрија</p>	<p>- примена ИКТ у настави - учење путем тестова - проблемска настава - групни рад - вршњачка едукација</p>	<p>ХЕ 1.1.3. на основу којих својстава супстанце се могу да се раликују, којим врстама промена подлежу, као и да се при променама укупна маса не мења ХЕ 1.1.6. квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације ХЕ 1.1.8. значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со и индикатор. ХЕ 1.6.1. * безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама ХЕ.1.6.2.* изведе експеримент према</p>
<p>6. Водоник и кисеоник и њихова једињења Соли</p>	<p>- проблемска настава - групни рад - вршњачка едукација</p>	<p>- Зна о заступљености неметала и њихових једињења у природи. - Зна физичка својства неметала. - Разуме хемијска својства неметала. - Повезује својства неметала са положајем у Периодном систему елемената.</p>

Начин остваривања програма (методе и технике)

- континуирана припрема за часове (добро испланирати сваки час полазећи од оперативних задатака, према њима формулисати циљеве часа и изабрати методе које ће на датом садржају ученицима омогућити да формирају знања и вештине);
- планирање наставе на годишњем и месечном нивоу;
- користити што више активне методе рада које ће и ученику омогућити да буде што активнији и самосталнији у раду;
- подстицати ученике на истраживачки рад у школској лабораторији (хемијском кабинету), што ће омогућити и подстицати развој вестина и способности комуникације, изношења идеја, навођења аргумената, доношења одлука и преузимања одговорности;
- пратити ученичка постигнућа на сваком часу и омогућити им да кроз различите методе проверавања покажу свој напредак у учењу хемије;
- добро осмислити задатке за испитивање ученичких постигнућа и проверити да ли се њима проверава ниво знања прецизиран у оперативним задацима и у којој мери се подстиче формирање целовитог знања, односно формирање система појмова;

- што интересантније изводити наставу хемије, подстицањем критичког мишљења код ученика, и способности извођења закључака, дискутовања, извештавања;
- за објашњавање апстрактних хемијских појмова користити огледе које демонстрира наставник или ученици(уколико у школи не постоје супстанце за извођење огледа и лабораторијских вежби, оне се могу заменити супстанцама које се могу набавити у апотекама, продавницама или их ученици могу донети од куће);
- активности ученика треба планирати према оперативним задацима, наведеним уз сваку тему имајући у виду које способности ученици треба да развију;
- правилно бирати и комбиновати различите облике рада на часу;
- користити стручну литературу, Интернет, што ће ученицима помоћи да анализирају неку појаву, дискутују, праве извештаје;
- комбиновати разне врсте дидактичких материјала илустрације, слике, графиконе, дијапозитиве;
- у сарадњи са ученицима правити нова наставна средства, повезати решавања рачунских задатака са експерименталним радом;
- упутити ученике на начине правилног извођења закључака, извештавања, понашања у хемијској лабораторији, сређивања радног места и сл.;
- формирати код ученика способност доношења одлука у свакодневном животу, упутити их да обрате пажњу од ког произвођача купују неки производ одређеног хемијског састава, при чему треба да имају критички став према рекламним кампањама за производе;
- истаћи на прави начин практичан значај сазнања у хемији за развој технологије и друштва у целини.

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ	Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> - повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; - повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; - анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; - истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; - разликује врсте транспортних машина; - повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; - провери техничку исправност бицикла; - демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда; - самостално црта скицом и 	<p>ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ</p>	<p>Појам, улога и развој машина и механизма.</p> <p>Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде.</p> <p>Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи.</p> <p>Зависност очувања животне средине од технологије.</p>
	САОБРАЋАЈ	<p>Машине спољашњег и унутрашњег транспорта.</p> <p>Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони).</p> <p>Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.</p>
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<p>Специфичности техничких цртежа у машинству.</p> <p>Ортогнално и просторно приказивање предмета.</p> <p>Коришћење функција и алата</p>

<p>техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање;</p> <p>- користи ЦАД технологију за креирање техничке документације;</p> <p>- управља моделима користећи рачунар;- објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја;</p> <p>- аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи;</p> <p>- идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене;</p> <p>- користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења;</p> <p>- врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду;</p> <p>- објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру;</p> <p>- образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса;- објасни основе конструкције робота;</p> <p>- класификује погонске</p>		<p>програма за ЦАД.</p> <p>Основне компоненте ИКТ уређаја.</p> <p>Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса.</p>
	<p>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</p>	<p>Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. Конструкторско моделирање Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола - појам и примена мерних средстава (мерила).</p> <p>Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде).</p> <p>Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи).</p> <p>Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња.</p> <p>Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање).</p> <p>Погонске машине - мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни).Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.</p> <p>Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка.</p> <p>Самосталан/тимски рад на пројекту.</p> <p>Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација.</p> <p>Реализација пројекта - израда модела коришћењем алата и машина у складу</p>
	<p>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</p>	

<p>машине - моторе и повеже их са њиховом применом;</p> <p>- самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта;</p> <p>- изради производ у складу са принципима безбедности на раду;</p> <p>- тимски представи идеју, поступак израде и производ;</p> <p>- креира рекламу за израђен производ;</p> <p>- врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје;</p> <p>- процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.).</p>		<p>са принципима безбедности на раду.</p> <p>Представљање идеје, поступака израде и производа.</p> <p>Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума.</p> <p>Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа.</p> <p>Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела.</p> <p>Креирање рекламе за израђен производ.</p>
--	--	---

Кључни појмови садржаја: машинство, саобраћај, техничка документација, енергетика, заштита личне безбедности и животне средине, предузимљивост и иницијатива.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни предмет Техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за седми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет техника и технологија. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи - глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Дефинисани исходи олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Настава се не планира према структури уџбеника јер ученици не треба да уче лекције по реду, већ да истражују уџбеник као један од извора података и информација како би развијали међупредметне компетенције. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учења аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.

С обзиром да је настава технике и технологије теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе, са највише 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у седми разред долазе са извесним знањем из области технике и технологије која су стекли у претходним разредима, као и са одређеним животним искуствима у коришћењу различитих уређаја и учествовања у саобраћају. На томе треба градити даље стицање знања, овладавање вештинама водећи рачуна да су изузетно важни исходи овог предмета формирање правилних ставова према техници и технологији где је човек лично одговоран за њихову употребу и злоупотребу, као и за заштиту животне средине. Реализацијом вежби ученици откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, упознају примену природних законитости у пракси, формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Они учачају како на околину техника утиче позитивно, а како понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење чиме развијају свест о потреби, значају и начинима заштите животне средине.

Животно и радно окружење

Да би се достигли исходи за ову област, потребно је повезивати садржаје осталих области са примерима са којима се ученици готово свакодневно срећу, стимулисати их да препознају утицај технологије на живот и рад у свом окружењу као и да стекну знања о томе како су људи до сада решавали проблеме у борби за преживљавање.

Појам и улогу машина и механизма и њихово коришћење у окружењу треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије. Потребно је упутити ученике да проналазе и откривају предности и противречности убрзаног развоја технологије методом истраживачког рада у групама.

Посебну пажњу треба обратити утицају технологије на животну средину, а нарочито на експлоатацију сировина, загађење ваздуха производњу токсичних отпада и њихов утицај на климатске промене. Препорука је да се што више користе мултимедијални материјали, како готови, тако и они које су ученици сами урадили.

На животну средину веома утиче и енергетска ефикасност. Да би ученици што лакше усвојили појам уштеде енергије, потребно је упутити их да на примеру свог домаћинства истраже колика је потрошња енергије, који су највећи потрошачи и шта би било најбоље учинити да би се потрошња смањила. Ово је потребно остварити задајући ученицима да прикупе и обраде податке о потрошњи појединих доступних уређаја и укупној количини потрошене енергије на месечном нивоу. У зависности од средине, може се истраживати и потрошња горива (грејање, самостални превоз, пољопривредне машине) и могућности уштеде.

У оквиру активности у којима користе машине и алате ученици су готово свакодневно изложени утицају дизајна на конфорно и безбедно руковање машинама и уређајима. Без дубљег задирања у појам ергономије објаснити ученицима како је добар дизајн предуслов за квалитетнији и безбеднији рад, као и на који начин се треба прилагодити (став, правилно држање, безбедна растојања од машина, екрана) ради постизања комфора и очувања здравља.

Препоручени број часова је 6.

Саобраћај

Област која се односи на саобраћај се реализује у континуитету као важна компонента саобраћајног васпитања. На почетку реализације ове области подсетити ученике да су у претходним разредима учили о саобраћајним системима, намени, функционисању и организацији саобраћаја у оквиру саобраћајних објеката, као и о правилима и прописима за регулисање друског саобраћаја која се, пре свега, односе на пешаке и бициклисте као учеснике у саобраћају. Посебно нагласити да је тежиште исхода у претходна два разреда било на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају.

У седмом разреду тежиште је на саобраћајним средствима која се користе и њиховим најважнијим подсистемима (погонски, преносни, управљачки и кочиони). У складу са исходима ову област треба реализовати у два корака. У првом кораку фокус је на основним деловима саобраћајних средстава и њиховим најважнијим подсистемима друског саобраћаја са безбедносног аспекта. Други део треба реализовати у области Ресурси и производња са аспекта елемената машина и механизма (елементи за пренос снаге и кретања, елементи за везу, специјални елементи) и са енергетског аспекта (погонске машине и мотори).

Уз помоћ мултимедије упознати ученике са машинама и њиховим главним карактеристикама спољашњег (бицикли, мопеди/мотоцикли, аутомобили, камиони, аутобуси, возови, бродови, авиони) и унутрашњег транспорта (дизалице, виљушкари, транспортери, лифтови).

При реализацији ових садржаја посебно назначити наведене подсистеме код бицикла, мопеда и аутомобила.

Оспособити ученике да самостално провере и подесе техничку исправност бицикла (управљачки, преносни и кочиони систем, пнеуматике, висину седишта, осветљење и др.) и демонстрирају поступке одржавања бицикла или мопеда. За остваривање ових исхода користити школски бицикл и постер мопеда. Препоручени број часова је 6.

Техничка и дигитална писменост

Ова област се ослања на усвојена знања ученика из техничког цртања у претходним разредима. Потребно је упознати и оспособити ученике за ортогонално и просторно представљање предмета и коришћење рачунарских апликација за ЦАД. У оквиру апликације ученици најпре креирају модел користећи 2Д приказ на основу података које читају са техничког цртежа. Коришћењем 3Д модела ученици активирају основне технике дизајна са циљем самосталног креирања техничког цртежа у складу са стандардима. Креирати вежбу у оквиру које ученици анализирају елемент сложеније геометрије, израђују модел користећи ЦАД и рендерују га.

Ученике треба упознати са наменом основних електронских компоненти рачунара и осталих ИКТ уређаја. Уколико временски оквир дозвољава, ученике упознати и са начином функционисања појединих компоненти, али на елементарном нивоу препоручено коришћењем рачунарских симулација и анимација. Код ученика треба развити свест о значају коришћења рачунарске технике у апаратима, уређајима и производним процесима и објаснити појам и улогу интерфејса у управљању и контроли. Уколико школа поседује одговарајућу опрему, реализовати вежбе у којима ће ученици управљати моделом користећи рачунар и интерфејс, у супротном исту активност реализовати коришћењем рачунарских симулација.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 18.

Ресурси и производња

Упознати ученике са значајем рационалног коришћења ресурса и принципима очувања животне средине. Уколико има могућности, организовати посету установи или погону чија је делатност директно или индиректно везана за наведене принципе. Поставити ученицима задатак за самосталан рад у оквиру кога ће у свом домаћинству истражити у којој мери и на који начин се они остварују.

Уз практичне примере и реалне моделе навести ученике да закључе који се материјали најчешће користе у машинству и због којих њихових својстава. Демонстрирати правилно коришћење прибора за мерење и контролу у машинству и реализовати практичне вежбе са истима. Објаснити улогу елемената машина и механизма и демонстрирати њихов рад на моделу или путем рачунарске симулације. Потребно је увести ученике у карактеристике обраде материјала који се користе у машинству, практично демонстрирати операције и реализовати једноставну вежбу водећи рачуна о безбедности ученика. Илустровати савремене технологије обраде материјала и по могућности организовати посету производном погону који их користи. Упознати ученике са савременим производним машинама у машинској индустрији и значајем њихове примене у појединачној и серијској производњи.

Увести појам роботике и објаснити њен значај у савременој индустрији. Уколико постоји могућност, демонстрирати рад школског робота или користити рачунарску симулацију. Упознати ученике са основама конструкције робота и улогом појединих делова. Роботику повезати са наставним садржајима као што су информатичка технологија, машине и механизми, енергетика и технологија обраде материјала. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства.

Ученицима представити класификацију погонских машина - мотора и илустровати њихову примену на практичним примерима из учениковог окружења.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 20.

Конструкторско моделовање

У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва - од идеје до реализације.

Ова тема се односи на израду модела разних машина и уређаја који су засновани на основним елементима и принципима рада машина и механизма (елементима за везу, за пренос снаге и кретања, специјални елементи). То се односи на моделовање производних машина, саобраћајних средстава, транспортних машина и уређаја, претварача енергије и др.

Један од аспекта употребе рачунара и периферних уређаја је и у функцији управљања техничким системима и процесима (интерфејс - систем веза са рачунаром) и конструкцијом робота. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства.

Пошто се ученици слободно опредељују за одређену активност у оквиру дате теме, један од корака ка дефинисању свога пројекта је проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ и адекватну литературу. Исто тако, мора се водити рачуна о принципу економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина, примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. У пројекат се може укључити и више ученика (тимски рад) уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. У сврху боље координације чланова тима треба упутити ученике на употребу електронске кореспонденције са циљем унапређења рада на реализацији пројекта.

Избор модула активности прилагодити постојећим условима рада тј. опремљености кабинета за технику и технологију алатима и материјалом.

Приликом израде техничке документације изабраног модела, ручно или уз помоћ рачунарских апликација, примењивати научено: просторно приказивање предмета, ортогонално пројектовање као и специфичности техничког цртања у области машинства. Треба настојати да се остварује континуитет информатичке писмености с циљем да ученици науче да користе рачунар за цртање и израду презентација.

По завршетку радова треба организовати представљање идеје од које се пошло, поступака израде и готовог производа. У овој етапи се врши и процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.).

На основу утрошеног материјала, енергије и рада реализатори (појединац или тим) треба да искажу оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. У складу са предузетничким аспектима, реализатори треба да израде и одговарајуће материјале за рекламе за израђени производ.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 22.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења.

У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.).

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба учења и бирати погодне стратегије учења.

<p>уређивање и трансформацију слике;</p> <ul style="list-style-type: none"> - креира гиф анимацију; - креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана; - разликује појмове УРЛ, ДНС, ИП адреса; - објасни појмове хипервеза и хипертекст; - креира, форматира и шаље електронску пошту; 	<p>РАЧУНАРСТВО</p>	<p>Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике.</p> <p>Основне карактеристике изабране графичке библиотеке.</p> <p>Методе за исцртавање основних геометријских облика.</p> <p>Подешавање боја и положаја објеката.</p> <p>Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; - препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; - сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; - подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији; - уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; - употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; - планира, опише и 	<p>ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК</p>	<p>Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.</p> <p>Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.</p> <p>Вредновање резултата пројектног задатка</p>

<p>имплементира решење једноставног проблема;</p> <ul style="list-style-type: none"> - проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; - креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; - поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. 		
---	--	--

Кључни појмови садржаја: логичка структура и садржај документа, пиксел, резолуција, растерска и векторска графика, РГБ и ЦМУК палете боја, гиф анимација, хипервеза, УРЛ, електронска пошта, текстуални програмски језик, 2Д графика.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења информатике и рачунарства, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи су јасни и прецизни искази о томе шта ученик зна да уради и вредносно процени по завршетку процеса учења. Наставни програм предмета информатика и рачунарство се састоји из три тематске целине: Информационо-комуникационе технологије (скр. ИКТ), Дигитална писменост и Рачунарство.

Да би сви ученици остварили предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и према њима планира и прилагођава наставне активности. Наставник треба да осмисли активности тако да укључују практичан рад уз примену ИКТ-а, повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и других предмета. Пожељно је да планиране активности ученика на часу прати сажето и јасно упутство за реализацију задатка, уз евентуалну претходну демонстрацију поступка од стране наставника. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност - кроз дискусију са ученицима одабирати адекватне алате, концепте и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, аналитичност, истрајност, самосталност у раду, али и спремност на сарадњу и одговоран приступ тимском раду.

Достизање дефинисаних исхода може се остварити уз одређени степен слободе наставника како у избору метода рада, програмских алата и технологија (рачунар, дигитални уређај...), тако и у редоследу и динамици реализације елемената различитих тематских области. На интернету и у литератури се могу се наћи примери добре праксе које, уз прилагођавање условима рада и поштовање ауторских права, треба користити у настави и учењу.

С обзиром на то да је настава овог предмета теоријско-практичног карактера часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе. Подсетити ученике на значај поштовања правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом, кроз демонстрацију и личну активност ученика (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара).

Наставницима се препоручује да у току седмог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка који обухватају теме и из других предмета. Време реализације пројектних задатака (једног из области ИКТ и Дигитална писменост и другог из области Рачунарство) одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који обухватају област изабране теме. При избору тема, понудити неколико пројектних тема и омогућити тимовима ученика да одаберу ону која највише одговара њиховим интересовањима.

Предлог за реализацију програма

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива, плус број часова за утврђивање и систематизацију градива).

Информационо-комуникационе технологије (10)

Дигитална писменост (4)

Рачунарство (14)

Пројектни задатак за теме ИКТ и Дигитална писменост (4)

Пројектни задатак за теме Рачунарство (4)

Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација знања), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да оствари исходе, које методе и технике да примени, као и које активности ће за то одабрати. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање који одговарају активностима планираним за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за друге потребно више времена, више различитих активности и рад на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљ коме се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција, и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче, организује и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да, осим уџбеника, користе и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Информационо-комуникационе технологије

Наставну тему Информационо-комуникационе технологије започети радом на документу који представља својеврсну рекапитулацију онога што су ученици учили у претходна два разреда. Наставник припрема текстуални документ, даје инструкције о даљем раду и локацији на којој је документ постављен (Припремљени документ треба да се састоји од насловне и највише још 5 страница текста са сликама и табелама и треба да садржи најважније појмове и технике изучаване у претходна два разреда.). Ученици треба да пронађу и отворе овај документ у изабраном текст процесору, да прочитају текст и логички га уреде, доделе му одговарајуће

стилове, идеално до 3 нивоа дубине (нпр. Хеадинг 1, Хеадинг 2, Хеадинг 3). Наставник треба да представи технику израде прегледа садржаја текстуалног документа, а ученици да је примене на документу који су логички структурирали. На овај начин, ученици се осврћу на раније научно смислено користећи нову технику израде прегледа садржаја текстуалног документа.

У сегменту креирања и обраде дигиталне слике, ученицима треба објаснити карактеристике векторског и растерског представљања слике на рачунару. Представити РГБ и ЦМУК палете боја, указати на везу избора палете у односу на намену: РГБ - за приказивање на дигиталном уређају или на интернету, односно ЦМУК палете боја за припрему за штампање. На овом месту погодно је увести и питање одговарајуће резолуције (квалитета) графичке датотеке у контексту конкретне потребе - штампање или коришћење на дигиталном уређају, односно постављање на интернет. Код помињања резолуције слике, још једном подсетити ученике на појам пиксел, те однос квалитета слике и резолуције. Коментарисати количину меморијског простора који заузима иста дигитална слика припремљена за штампу и припремљена за приказивање на вебу или слање електронском поштом. Повезати са претрагом слика у оквиру интернет прегледача (претрага по "величини" слике). Објаснити појам битмапе и најчешће технике компресије података (компресија редуковањем величине, компресија без губитка података и компресија са губитком квалитета слике), без уласка у техничке детаље самих алгоритама компресије.

Наставити рад на креирању растерске графике у програму који су ученици користили у претходним разредима. Увести појам и сврху слојева. Приказати слику која садржи више слојева, од којих је један текст. Објаснити да је у неким програмима за растерску графику текст векторски слој у растерској слици. Демонстрирати увећавање слова док је слој векторски. Трансформисати слој са текстом у растер и увећати га. Тражити од ученика да уоче разлике. Показати технике: додавања и брисања слоја, видљивости и сакривања слоја, подешавања провидности, закључавања слоја за измену и стапања слојева...

Представити алате за селекцију и основне корекције дигиталних слика и фотографија као што су промена нивоа осветљености, контраста и обојености. Увести могућност примене Филтера. Издвојити филтере попут Блур (замућеност) и Схарпен (оштрина) и позвати ученике да осмисле ситуације у којима је пожељно користити један, односно други филтер (нпр. поштовање права приватности особа које сликамо...). Показати основне геометријске трансформације над сликом (опсецање, ротирање, смицање и превртање слике у целини...). Ученици могу на својим фотографијама да увежбавају технике основних корекција и обраде фотографије. Приказати могућности аутоматске обраде већег броја дигиталних слика (нпр. аутоматско смањење величине свих слика преузетих са дигиталног фото-апарата).

Упознати ученике са карактеристикама радног окружења одабраног програма (инсталираног локално на рачунару или у "облаку") за креирање и обраду векторске графике. Посебну пажњу посветити: алатима за селекцију, пројектовању цртежа (подели на нивое, уочавању симетрије, објеката који се добијају померањем, ротацијом, трансформацијом или модификацијом и комбиновањем других објеката...), као и припреми за цртање (избор величине и оријентације папира, постављање јединица мере, размере, помоћних линија и мреже...).

Код цртања основних графичких елемената (дуж, изломљена линија, правоугаоник, квадрат, круг, елипса) објаснити принцип коришћења основних алата (означавање, брисање, копирање, груписање и разлагање, премештање, ротирање, симетрично пресликавање, поравнање...).

Поновити поступак векторизације, применити га на изабрану растерску слику. У договору са наставником ликовне културе, креирати текстуалне задатке који ће навести ученике да трагају за уметником, пронађу описано дело и векторизују га.

Разговарати са ученицима о појму "покретна слика". Нагласити да покрет заиста не постоји. Објаснити да је филмска уметност настала захваљујући недостатку "спорости људског ока". Увести појам "фрејм" и дефинисати потребан број фрејмова који се смеђују у једној секунди за стварање илузије непрекидног кретања. Разговарати са ученицима о видео камери - да ли камера снима покрет или је у питању изузето брз фото-апарат. Упоредити традиционалан начин креирања анимираних слика са рачунарском анимацијом. У одабраном програму, демонстрирати поступак израде 2Д анимације. Представити карактеристике формата слике гиф. Објаснити поступак чувања и приказа анимација (није их могуће прегледати у традиционалним програмима за преглед слика). Демонстрирати њихово уграђивање у мултимедијалну презентацију.

У одабраном алату за израду 2Д анимација, на већ припремљеној групи слика сачуваној у гиф формату, омогућити ученицима да направе анимирану слику.

Разговарати са ученицима о изворима информација које користе док уче. Поред уџбеника, охрабрити их да испричају лична искуства везана за интернет као извор информација, видео-туторијале, разговоре са одраслим особама... Утврдити каква су искуства ученика када је учење коришћењем видео-туторијала у питању (формално и неформално). Коришћењем одабраног програма за снимање екрана демонстрирати снимање кратког видео-туторијала, приказати резултат ове активности и задати смернице за израду кратког видео-туторијала, који ученици треба самостално да сниме и сачувају (на пример: приказати поступак уметања прегледа садржаја у текстуални документ или креирања растерске или векторске слике). Уколико услови у учионици (шум, бука, слаба чујност) утичу на квалитет снимљеног звука, могуће је уз помоћ програма за обраду звука отклонити недостатке (на пример, преузети програм Аудациту и приказати технике уклањања недостатака) или организовати снимање звука у бољим условима. Нагласити ученицима да звук може бити додат у видео-туторијал накнадно или чак замењен одговарајућим титлом.

Дигитална писменост

Подсетити ученике на значење појмова који су у претходним разредима представљени скраћеницама УРЛ и ИП адреса, затим појмова клијент и сервер у мрежном окружењу, као и на значење појмова: домен, назив интернет домена, веб-адреса и њихову узајамну везу. Укратко представити значење појмова: ДНС сервис (на пример ДНС - Домаин Наме Систем - као базни интернет сервис, који омогућава превођење текстуалних у нумеричке ознаке и обратно) и ДНС сервер (на пример ДНС Сервер - уређај који омогућава да се за тражене услуге на одређеном интернет домену добију одговарајуће ИП адресе неопходне за комуникацију и размену података у мрежи) и објаснити њихову улогу у комуникацији између клијента и сервера у мрежном окружењу (на пример у ком су односу ДНС сервис, УРЛ и ИП адреса у оквиру веб сервиса (Ворлд Wide Веб). Објаснити појам хипервезе (хуперлинк) и хипертекста (хупертехт). Приказати хипертекст и хиперлинк у интернет прегледачу, а затим, у програмима за обраду текста и израду мултимедијалних презентација демонстрирати додавање и подешавање хипервезе према делу текста у документу, другом документу или према неком садржају на интернету.

Представити интернет сервис електронска пошта (е-маил). Објаснити значење појма адреса електронске поште, описати и по потреби демонстрирати поступак креирања налога за електронску пошту. Представити поступак креирања и формирања електронске поште, поступак уметања прилога и хипервеза. Нагласити важност форме саме поруке, проверу правописа и садржаја поруке пре слања. Објаснити одељке који се односе на: наслов поруке, адресе примаоца (коме, копија, скривена копија). Објаснити значење функција: проследи, одговори и одговори свима на већ примљену поруку, нагласити дејство сваке од њих. Представити организацију и начин складиштења порука за изабрани сервис у виду фасцикли (ако се ради о Гмаил-у, напоменути да нема фасцикле, него ознаке - ланеле) у којима се чувају примљене поруке, послате поруке, недовршене, нежељена пошта, отпад, као и могућности изабраног сервиса за електронску пошту за архивирање, означавање порука по важности и сл. Посебну пажњу посветити правилима која важе у писаној електронској комуникацији а која подстичу стицање добрих навика код ученика, као што су: правилна примена традиционалног и дигиталног правописа и форми које важе у писаној комуникацији, подсетити на правила нетикеције у писаној електронској комуникацији (на пример да не треба писати све великим словима, да не треба прослеђивати примљену поруку без дозволе аутора, да треба водити рачуна о величини и броју прилога које шаљемо и сл.), на важност заштите личних података и контаката, питања безбедности, начинима заштите од нежељене поште и уобичајених поступака које треба применити у те сврхе.

Подсетити ученике на примере дељења садржаја који су описани и примењивани у претходним разредима и представити могућности које нуди рачунарство у облаку (Цлоуд Цомпутинг) путем дељеног диска за чување података, употребу апликација и алата доступних уз изабрани е-маил налог. Представити концепт рада изабраног дељеног диска (на пример: ОнеДриве, Гоогле Дриве...) за организацију података, демонстрирати рад у апликацијама и направити аналогију са офлајн апликацијама исте намене (процесор текста, програм за рад са слајд-презентацијама...). Представити поступак дељења и подешавање опција дељења садржаја (на пример, путем линка на конкретне мејл адресе). Описати и демонстрирати рад на дељеном тексту, презентацији или упитнику кроз активности на конкретном садржају. Указати на бројне предности и могуће недостатке сарадничког рада. Описати и приказати поступке рада на документу, преузимање и чување у одговарајућим форматима намењеним за даљи рад, штампање или друге потребе. Објаснити поступак креирања, додавања (отпремања са уређаја на дељени диск) и преузимања садржаја (са дељеног диска на уређај). Приликом представљања концепта приступа дељеним садржајима по нивоима (уређивање, преглед и коментарисање) указати на важност поштовања правила безбедности, заштите података и ауторских права, која чланови групе треба да усвоје током рада на заједничком документу.

Ученицима задати да испробају креирање, дељење и сараднички рад на смисленим документима - текстовима, графици, презентацијама, упитницима. Иницирати дискусију о сличностима и разликама, предностима и недостацима у раду са апликацијама у офлајн у односу на онлајн варијанту (дискусија о овим питањима може се водити и у односу на организацију података и њихову безбедност на дељеном, преносивом и чврстом диску).

Пројектни задатак за теме ИКТ и Дигитална писменост

При реализацији првог пројектног задатка, наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложеносту теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе

кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења.

Посебну пажњу посветити развоју међупредметних компетенција, подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика.

При представљању фаза пројекта (на начин већ описан у претходним разредима) понудити ученицима пројектне задатке који се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. Циљ пројектног задатка је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа.

Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима:

- Објаснићу ти (Истраживање потреба вршњака када је вршњачко учење у питању (онлајн упитник) и анализа резултата; У складу са резултатима истраживања, израда видео-упутстава којима се демонстрира решавање задатака (математика, физика, хемија), објашњавају научни принципи, представљају уметнички правци (књижевност, музика, сликарство, дизајн) демонстрира правилно извођење вежби (колут, шпага, трокорак...), појашњава програмирање у текстуалном програмском језику, описују поступци рада у изабраним апликацијама...; Постављање креираних видео-упутстава на уоутубе канал школе, обезбеђивање видљивости на школском сајту и промоција урађеног као аутентичног дидактичког средства намењеног свим ученицима школе);

- Школа је наша (Истраживање потреба вршњака када је школски живот у питању - шта нам недостаје: ученички клуб за вршњачко учење, секција, интерно такмичење... (онлајн упитник) и анализа резултата; У складу са резултатима истраживања, сараднички рад на дефинисању циља недостајуће школске активности, дефинисање годишњег програма рада, као и месечних активности, креирање логоа, избор потенцијалног простора у оквиру школе за реализацију предвиђеног програма, мапирање наставника-сарадника; Представљање идејног решења Ученичком парламенту и управи школе);

- Музеј који недостаје (Школа је део шире друштвене заједнице и као таква може да допринесе њеној научно-културној сцени. Сараднички рад на дефинисању циља пројекта; Испитивање потреба ученика и мештана (онлајн анкета објављена на сајту школе и сајту локалне самоуправе; Анализа резултата анкете; Дефинисање годишњег програма рада, као и месечних активности (ученици описују активности детаљно - ако је тема хемија наводе научнике, научне концепте...), креирање логоа, избор потенцијалног простора у оквиру школе за реализацију предвиђеног програма, мапирање наставника-сарадника; Израда графичког рекламног материјала; Представљање идејног решења Ученичком парламенту и управи школе; Комуникација са локалном заједницом у циљу заједничке промоције школе као научно-културног чворишта);

- Зато што смо одговорни (Истраживање о ставовима вршњака када је квалитет живота у локалној средини у питању (онлајн упитник о еколошким, културним, образовним потребама), анализа резултата и одабир проблема који вршњаци најчешће наводе; Сараднички рад на изради предлога решења одабраног проблема, дефинисање плана акције; Представљање плана акције на нивоу школа (израђена мултимедијална презентација, постер и лого) и одабир особа (ученика и наставника) које ће бити задужене за његово спровођење; Представљање плана

акције на нивоу локалне заједнице (комуникација путем електронске поште са јединицом локалне самоуправе, домом културе...); Спровођење акције.

Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. који су настали сарадничким радом у облаку.

У сарадњи са администратором школског сајта, идеје и продукте радове пројектних активности промовисати на сајту школе. Размотрити могућност учешћа на националним и међународним конкурсима.

Рачунарство

Креирање програма који користе графику обрађивати у истом програмском језику и окружењу које је коришћено за учење програмирања током 6. разреда. Пре преласка на обраду нових тема обновити технике програмирања у текстуалном програмском језику у 6. разреду (бар 4 школска часа).

Укратко упознати ученике са библиотеком за 2Д графику која ће бити коришћена у настави и, ако је то потребно, са начином њене инсталације. Подцртати везу између програмирања графичких апликација и програма за векторску графику (сваки цртеж се састоји од скупа геометријских облика описаних својим нумеричким параметрима).

Описати основну структуру графичког програма и потрудити се да се током наставе та структура што мање варира. Уколико графичка библиотека захтева нетривијалан програмски код за иницијализацију и деиницијализацију, ученицима понудити готову мустру од које могу да крену програмирање својих апликација, са што мање когнитивног оптерећења у вези са техничким детаљима одабране графичке библиотеке и са централним фокусом на технике заједничке већини графичких библиотека.

Увести појам координатног система прозора, описати сличности и разлике у односу на традиционални координатни систем који се користи у математици. Увести начине задавања боја (именоване боје, боје задате помоћу три броја у РГБ систему).

Објаснити и демонстрирати исцртавање следећих основних примитива:

- дуж,
- испуњен и уоквирен правоугаоник,
- круг и кружница.

Описати и демонстрирати поступак цртања сложенијих облика састављених од ових примитива (нпр. кућица, глава робота, чича Глиша, сладолед,...). Објаснити појмове апсолутне и релативне вредности координата. Описати и приказати поступак цртања помоћу задавања апсолутних вредности координата, али и помоћу задавања релативних координата у односу на неку истакнуту тачку и величине одређене у размери према некој датој мери (на пример нацртати чича Глишу, ако ми се центар главе налази у тачки чије су координате (x, y) и полупречник јој је r , при чему се величина и положај тела одређују у пропорцији са датим величинама). У корелацији са наставом математике цртати облике са интересантним математичким својствима (нпр. једнакостранични и једнакокраки троугао, средња линија троугла, тежиште троугла,

описана кружница око троугла, кругови који се додирују споља и изнутра, концентричне кружнице, цветови од шест кругова, итд.).

Уколико их одабрана графичка библиотека подржава, приказати и следеће, мало компликованије примитиве:

- испуњена и уоквирена елипса,
- кружни лук,
- испуњени и уоквирени многоугао (полигон).

Описати и демонстрирати поступак примене ових облика у цртању мало сложенијих цртежа, као и технику исписа текста на екрану, на датој позицији и са одабраним словним ликом (фонтом).

Приказати технике учитавања и приказа слика, ако их одабрана графичка библиотека подржава и илустровати их кроз низ примера (слике могу да буду унапред припремљене од стране наставника, а ученицима се може задати да са интернета преузму одговарајуће слике, обраде их у програму за обраду слика и онда их увезу у своју апликацију).

Могуће је ученицима приказати и увоз и пуштање звука коришћењем одабране библиотеке.

Оставити ученицима дозу креативне слободе приликом избора цртежа који се програмски генерише.

У циљу вежбања итерације и алгоритамског начина размишљања приказати ученицима низ задатака у којима се цртају правилни облици уз помоћ петљи (низ подједнако размакнутих концентричних кружница, низ подједнако размакнутих паралелних линија, низ кружница истог пречника које се додирују, градијент боја, итд.). Подцртати корелацију са појмом линеарне функције који се обрађује у математици.

Приказати генерисање насумичних бројева и употребу насумично генерисаних бројева на цртање насумично распоређених облика и насумични избор боја.

Ако наставник процени да је могуће са одређеним ученицима урадити амбициозније пројекте (попут програмирања анимација и једноставних рачунарских игара), то може урадити било током додатне, пројектне наставе или редовне наставе тако да ти талентовани ученици раде групно или самостално по прилагођеном програму.

Приказати ученицима могућност употребе референтних приручника, туторијала, видео-туторијала и интернет форума у циљу налажења потребних информација о примени библиотечких функција, алгоритама и релевантних делова програмског кода.

Пројектни задатак из области Рачунарство

Пројектна настава у области Рачунарства је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима).

Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити

повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати.

Истрагу можемо да дефинишемо као "потрагу за истином, информацијама или знањем". Учење засновано на истрази почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина.

Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују.

Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка. За реализацију наставног пројекта могуће је користити рачунар или други програмабилни физички уређај.

Теме наставног пројекта треба осмислити тако да подржавају функционализацију знања ученика стечених учењем различитих предмета.

Могуће теме наставног пројекта:

- Да ли живим здраво? (Истраживање концепта "здрав начин живота", утврђивање у којој мери лични начин живота ученика одговара овом концепту на основу података добијених програмирањем физичког уређаја да врши функцију бројача корака, креирањем програма за израчунавање индекса телесне масе...);

- Дигитална башта (Истраживање услова за узгој зачинског биља у затвореном простору, креирање дигитализоване баште - програмирање физичког уређаја да мери влажност земљишта и сигнализира да ли је заливање потребно или програмирање физичког уређаја да, на основу очитане влажности земљишта, покреће мотор који омогућава аутоматско заливање; програмирање физичког уређаја да мери ниво осветљености места на коме се башта налази и сигнализира да башту треба поставити на друго место...);

- Бицикл са сигнализацијом (Истраживање концепта "безбедност у саобраћају" у контексту визуелне сигнализације, програмирање физичког уређаја да симулира рад мигаваца и других визуелних обележја бицикла);

- Интерактивни албум (израда програма у виду албума са: делима познатог уметника, архитектуре једне епохе, седам чуда Античког света... које се након клика увеличавају, неко време остају увећане а затим смањују на своје почетне димензије);

- Ово је кретање (креирање анимираних модела који приказују промене физичких величина, као на пример: брзина, убрзање, потенцијална и кинетичка енергија, а при задатом кретању објекта - вертикални хитац, кретање тела низ стрму раван).

Сви елементи пројектног задатка морају бити реални.

Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна - не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења.

Будући да предмет информатика и рачунарство у седмом разреду треба, првенствено да развије вештине, навике, вредносне ставове и стилове понашања, требало би и вредновање више усмерити ка праћењу и вредновању практичних радова и вежбања, а мање ка тестовима знања.

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

У процесу оцењивања добро је користити портфолио (електронска збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења портфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика. Употребу портфолија отежавају недостатак критеријума за одабир продуката учења, материјално-физички проблеми, време, финансијска средства и велики број ученика. Већи број ометајућих фактора, у прикупљању прилога и успостављању критеријума оцењивања, је решив успостављањем сарадње наставника са стручним сарадником, уз коришћење Блумове таксономије.

Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити првенствено за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, а мање за формирање коначних оцена. Креирање таквих инструмената за утврђивање градива, кад год је могуће, препустити самим ученицима, чиме се постиже вишеструки ефекат на усвајање знања и вештина.

Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да промени део своје наставне праксе. Када је промени, потребно је да прикупи нове податке да би могао да види колико су те промене ефикасне.

Назив предмета	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
Циљ	Циљ учења предмета <i>Физичко и здравствено васпитања</i> је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.
Разред	Седми
Годишњи фонд часова	108 часова

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА		САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; - сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; - упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; - примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; - примени атлетске дисциплине у складу са 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гipкoсти. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Основни садржаји Техника спринтерског трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника штафетног трчања Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис. Бацање „вортекс-а“. Проширени садржаји Скок увис (леђна техника) Тробој

<p>правилима;</p> <ul style="list-style-type: none"> - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; - изведе елементе одбојкашке технике; - примени основна правила одбојке; - користи елементе технике у игри; - примени основне тактичке елементе спротских игара; - учествује на унутародељенским такмичењима; - изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло; - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником; - процени своје способности и вештине у води; - скочи у воду на ноге и на 		<p>Спортска гимнастика</p>	<p>Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Грета Проширени садржаји: На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби</p>
		<p>Основе тимских и спортских игара</p>	<p>Одбојка: Основни елементи технике, тактике и правила игре; Футсал: Игра уз примену правила Рукомет: Игра уз примену правила Кошарка: Сложенији елементи технике, тактике и правила игре Активност по избору</p>
		<p>Плес и ритмика</p>	<p>Основни садржаји Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Народна коло „Моравац“ . Народна коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер. Проширени садржаји Састав са обручем. Састав са лоптом. Састав са вијачом. Основни кораци rock n roll</p>

<p>главу.</p> <ul style="list-style-type: none"> - рони у дужину у складу са својим могућностима - поштује правила понашања у води, и око водене средине; - уочи ризичне ситуације у води и око ње; - вреднује утицај примењених вежби на организам; - процени ниво сопствене дневне физичке активности; - користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; - процени последице недовољне физичке активности - примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; - примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; - решава конфликте на друштвено прихватљив начин; - пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; - прихвати победу и пораз; - уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; - примени усвојене моторичке вештине у 			<p>Основни садржаји</p> <p>Пливање</p> <p>Техника краула. Техника прсног пливања. Одржавање на води на разне начине и самопомоћ. Роњење у дужину до 10 m. Пливање 25 m одабраном техником на време.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Мешовито пливање (две технике)</p> <p>Ватерполо</p> <p>Пливање са лоптом Хватање и додавање Шут на гол</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Пливање</p> <p>Мешовито пливање. Игре у води.</p> <p>Ватерполо</p> <p>Основни елементи тактике и игра.</p>
			<p>Полигони</p> <p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима</p>
	<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p>	<p>Физичко вежбање и спорт</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Основна подела вежби. Функција скелетно-мишићног система. Основна правила Одбојке. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација. Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе.</p>

<p>ванредним ситуацијама;</p> <ul style="list-style-type: none"> - повеже значај вежбања за одређене професије; - вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; - подстиче породицу на редовно вежбање; - повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; - коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; - користи здраве намирнице у исхрани; - разликује корисне и штетне додатке исхрани; - примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; - чува животну средину током вежбања; - препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; - води рачуна о репродуктивним ограничанима приликом вежбања. 		<p>Здравствено васпитање</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем.</p> <p>Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања.</p> <p>Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани.</p> <p>Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања.</p> <p>Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина).</p> <p>Вежбање у различитим временским условима.</p> <p>Чување околине при вежбању.</p> <p>Последице конзумирања дувана и алкохола.</p> <p>Додаци исхрани – суплементи.</p> <p>Вежбање и менструални циклус.</p> <p>Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.</p>
---	--	---	--

Кључни појмови садржаја: физичко вежбање, плес, одбојка, здравље, васпитање.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Циљ и исходи предмета се остварују кроз јединство наставе Физичког и здравственог васпитања, ваннаставних и ваншколских активности у складу са програмом. Програм седмог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из претходних разреда.

Настава Физичког и здравственог васпитања усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ваннаставној и ваншколској организацији рада.

Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу.

Организациони облици рада

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних и ваннаставних организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

- А. часови физичког и здравственог васпитања;
- Б. секције,
- В. недеља школског спорта,
- Г. активности у природи (кросеви, зимовање, летовање - камповање...),
- Д. школска и ваншколска такмичења
- Ђ. корективно-педагошки рад.

НАСТАВНЕ АКТИВНОСИ

А. Часови физичког и здравственог васпитања

Наставне области:

I. Физичке способности

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

- развијање физичких способности које се континуирано реализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Део главне фазе часа користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облике рада наставник бира у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;
- подстицање ученика на самостално вежбање;
- правилно држања тела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу *Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања*, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

II. Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену основних и проширених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, плеса, ритмичке гимнастике, пливања и ватерпола, примењујући основне дидактичко-методичке приципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода.

Усвојена знања, умења и навика треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији, свакодневним и специфичним ситуацијама.

Стицање знања, умења и навика је континуирани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са њиховим психофизичким способностима.

Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.

Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.

Усаваршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд).

У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.

III. Физичка и здравствена култура

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту, рекреацији и здрављу.

Посебно планиране и осмишљене информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.

Ова наставна област остварује се кроз све организационе облике рада у Физичком и здравственом васпитању уз практичан рад и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне средине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика.

Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању материјалних добара, неговању друштвених вредности итд.

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Дефинисани исходи су основни и незаобилазни елементи процеса планирања наставе и учења. Дефинисани као резултати учења на крају сваког разреда, током планирања рада потребно је одредити временску динамику у односу на бављење појединим исходима током школске године. Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности током школске године.

Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

- теоријска настава (до 5 часова);
- практична настава (103-108 часова).

Теоријска настава

Посебни теоријски часови могу се организовати само у оним ситуацијама када не постоје услови за реализацију наставе у просторима за вежбање или алтернативним објектима и као први час у полугодишту. На тим часовима детаљније се обрађују садржаји предвиђени темема Физичко вежбање и спорт и Здравствено васпитање уз могући практичан рад у складу са условима.

При планирању теоријских садржаја неопходно је узети у обзир: садржај програма, претходна искуства ученика, садржаје других предмета (корелацију – међупредметне компетенције).

Практична настава

Број часова по темама планира се на основу: процене сложености садржаја за ученике и услова за реализацију наставе. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови. Оквирни број часова по темама:

1. Атлетика (14);
2. Гимнастика (14);
3. Основе тимских и спортских игара:

Одбојка; (16)

Футсал (10)

Рукомет (10)

Кошарка (10)

Активност по избору ученика (10)

4. Ритмика и плес (4);
5. Пливање и ватерполо (10);
6. Полигони (5)
7. Тестирање и мерење (5).

Програм Физичког и здравственог васпитања остварује се достизањем предвиђених исхода реализацијом основних и проширених садржаја.

Основни садржаји су они које је неопходно спровести у раду са ученицима узимајући у обзир способности ученика, материјално-техничке и просторне услове.

Проширени садржаји су они који се бирају и реализују у раду са ученицима (групама или појединцима), који су савладали обавезне садржаје, узимајући у обзир ниво достигнутог исхода, потребе ученика и услове за рад.

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Физичке способности

При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг, и др.), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и интензитета рада. Акцент се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развој снаге

- без и са реквизитима,
- на справама и уз помоћ справа.

2. Развој покретљивости

- без и са реквизитима,
- уз коришћење справа,
- уз помоћ сувежбача.

3. Развој аеробне издржљивости

- истрајно и интервално трчање,
- вежбање уз музику – аеробик,
- тимске и спортске игре,
- пешачење у дужини од 10 km (организовати у оквиру недеље школског спорта или активности у природи - излет)
- други модели вежбања.

4. Развој координације

- извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстремитетима у више равни).

5. Развој брзине и експлозивне снаге

- једноставне и сложене кретне структуре изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја итд.),
- штафетне игре,
- извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортске игре).

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање, а за оне са којима се програм реализује по индивидуално образовном програму (ИОП-у), неопходно је обезбедити одговарајуће услове, узимајући у обзир њихове могућности.

Моторичке вештине, спортови и спортске дисциплине

1. Атлетика

Препорука је да се садржаји атлетике реализују у јесењем и пролећном периоду, у складу са условима.

Основни садржаји

- Усавршавање технике спринтерског трчања и ниског старта. Трчање деоница до 60 m. Техника штафетног трчања (4 x 60 m);
- Усавршавање технике истрајног трчања и високог старта;
- Скок удаљ техника „увинуће” и предвежбе за корачну технику;
- Скок увис опкорачном техником;
- Бацања кугле 3 kg девојчице, 4 kg дечаца – бочна техника;
- Бацање „вортекс-а” у даљ;

Проширени садржаји:

Четворобој – кроз унутародељенско такмичење применити четири дисциплине које су ученици савладали (спринтерско трчање 60 m, бацање вортекса или кугле, скокови увис или удаљ, истрајно трчање 600 m ученице, 800 m ученици).

2. Спортска гимнастика

Препорука је да се садржаји реализују у оба полугодишта.

Основни садржаји

Ученике је неопходно поделити у радне групе према полу, према нивоу усвојености вежби из претходних разреда и њиховим способностима. Са ученицима, који нису савладали поједине вежбе из програма до шестог разреда, раде се оне предвежбе и вежбе које ће им омогућити њихово усвајање. Усвојене вежбе из шестог разреда надограђују се новим садржајима предвиђеним овим програмом. Поставити више радних места. На сваком часу увести нови задатак уз понављање претходних. Док једна група обрађује нови садржај, остале групе понављају усвојене садржаје, при чему је могуће организовати чување и помагање ангажовањем ученика. Промена радних места врши се након одређеног броја понављања. Група које није прошла неки задатак на часу, исти ће реализовати на следећем часу. Ученику који не може да изведе задату вежбу даје се олакшани задатак.

Проширени садржаји

Могу се реализовати кроз часове на којима се реализују основни садржаји програмом који је диференциран према способностима ученика – за напредне ученике. Овакве моделе могуће је применити на све садржаје спортске гимнастике.

1. Тло (ученице и ученици):

Основни садржаји

- став на шакама, колут напред уз помоћ,
- два повезана предмета странце упором („звезде”),
- предножењем предмет странце упором са окретом за 180^0 до става на једној ноzi, другом заножити,
- колут летећи из места и залетом.

Састав на тлу комбинован од вежби из петог, шестог и усвојених вежби из седмог разреда. За ученице унети вежбе из ритмике (види вежбе на греди).

Проширени садржаји

- став на шакама, колут напред,
- залетом предмет странце упором са окретом за 180^0 до става на једној ноzi и припремне вежбе за рондат.

2. Прескок (ученице и ученици):

Основни садржаји

коњ у ширину висине 110 цм (уз квалитетну даску висина коња 120 цм):

- згрчка и разношка – усавршавање фазе првог и фазе другог лета.

Проширени садржаји

коњ у ширину (120 за ученце и 125 см за ученике);

- припремне вежбе за прескоке са заножењем.

3. Трамполина или одскочна даска (ученице и ученици):

Основни садржаји

- скокови: пруженим телом; скок са згрченим предножењем.

Проширени садржаји

- скокови пруженим телом са окретом око уздужне осе за 180^0 ; скок са предножним разножењем.

4. Вратило

Основни садржаји

- дочелно вратило: упор предњи, премаах одножно десном, премах одножно левом – нагласити упор стражњи,
- дохватно вратило: из упора предњег саскок подметно,
- доскочно вратило: њихање у вису предњем са повећавањем амплитуде, у зањиху саскок.

Проширени садржаји

- комбинација: узмак из виса стојећег, ковртљај назад у упору, саскок из упора предњег замахом ногама уназад (зањихом) до става на тлу.

5. Довисински разбој

Основни садржаји

- комбинација: лицем према н/п – суножним одскоком наскок у упор предњи, премах одножно десном, премах одножно левом – нагласити упор стражњи, прехват на в/п, предњих и спојено саскок у предњиху.

Проширени садржаји

- комбинација: узмак из виса стојећег, ковртљај назад у упору, саскок замахом ногама уназад (зањихом), до става на тлу.

6. Паралелни разбој

Основни садржаји

- комбинација: (из положаја бочно): наскок у упор, предњих, зањих, предњихом предношка са окретом (180^0) према притци до става на тлу

Проширени садржаји

- комбинација: из положаја бочно наскок у упор и спојено предњих и зањих у упору; предњихом упор седећи разножно пред рукама, прехват кроз узручење до упора седећег за рукама, занужењем сножити; њихање и саскок предњихом предношка са окретом за 180^0 или зањихом заношка.

7. Кругови

Основни садржаји

дохватни кругови (ученици и ученице):

- комбинација: из виса стојећег згибом вис узнето, вис стрмоглави, вис узнето, саскок кроз згиб у вису предњем (уз помоћ).

Проширени садржаји

доскочни кругови (ученици):

- комбинација: вис, из замаха предњихом вис узнето, вис стрмоглави - издржај, вис узнето, вис стражњи и сп. саскок (уз помоћ).

8. Коњ са хваталкама

Основни садржаји

- комбинација: из упора предњег на хваталкама, премах одножно десном напред ван, премах одножно десном назад и спојено премах одножно левом напред ван, премах одножно левом назад, саскок назад или провлаком ногу између хваталки саскок напред.

Проширени садржаји

- метања: премаси одножно у сва три упора: предњи, јашући, стражњи, коло одножно, саскок: одношка премахом одножно из упора јашућег; заношка (или одбочка) из упора јашућег ван.

9. Греда

Вежбе прво научити на тлу, шведској клупи и ниској греди и на крају на високој греди.

Основни садржаји

ниска греда - поновити и допунити садржаје из претходног разреда (ниска греда):

- боком поред греде; суножним одскоком наскок на греду суножно (једна нога мало испред друге),
- различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем,
- окрет у успону на средини греде;
- суножним одскоком скок пружено и доскок на једну ногу, друга је у предножењу,
- вага претклоном и заножењем,
- саскок згрчено.

Висока греда - комбинација вежби: (чеоно према греди): из места или залетом наскок у упор одножно, окрет за 90^0 у упор клечећи на одножној нози, заножити слободном ногом (вага у у упору клечећем „мала вага”); клек искораком заножне и спојено усправ, одручити, лагано трчање или ходање на прстима, ходање докорацима, скок суножним одскоком и доскоком на једну ногу; саскок пруженим телом са окретом 90^0 или 180^0 .

Проширени садржаји

Висока греда:

- наскоци (у упор чучећи; у упор предњи одножно; сед „амазон“),
 - различити начини ходања и трчања
 - „галоп“; „дечији“ поскоци, „мачији“ скок;
 - окрети за 180^0 на једној нози;
 - саскоци (предножно разножни; са окретом за 360^0).
- комбинације вежби најмање две дужине греде.

3. Основе тимских и спортских игара

Садржаји одбојке, фудсала, рукомета, кошарке и активности по избору ученика реализују се на часовима Физичког и здравственог васпитања.

3. 1. Одбојка

Усвојене елементе технике треба применити у игри на часу. Континуитет у усвајању садржаја могуће је постићи тако што се претходно усвојени садржаји користе као уводни или специфично припремни на наредном часу.

Основни садржаји

- основни положај – техника одигравања лопте прстима,
- основни положај – техника одигравања лопте „чекићем“,
- игра преко мреже у три контакта – прстима и „чекићем“,
- доњи (школски) сервис,
- техника смечирања у олакшаним условима (нижа мрежа, подбацавање лопте и сл.),
- индивидуални блок,
- горњи сервис,
- елементи одбојкашке игре.

Проширени садржаји

- „лелујави“ сервис,
- групни блок (двојни и тројни),
- игра са задатком - тактика.

3.2. Футсал

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

3.3. Рукомет

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

3.4. Кошарка

Са ученицима поновити усвојене основне елементе технике и тактике и реализовати неке од наведених елемената, као и њихову примену у диригованој игри и игри уз примену правила:

- дриблинг (сложеније варијанте),
- повезивање елемената технике у акционе целине (хватање лопте, дриблинг, шутирање и др);
- финтирање,
- демаркирање,
- ситуациона игра 1:1,

- сарадња два и три играча у позиционој игри и контранападу (обука кроз игру),
- игра 3:3; 4:4 (игра на један кош),
- финте (продор, шут),
- игра „2:2- pick and roll”,
- игра „2:2“ по на принципу „додај и утрчи – back door”,
- позициона игра 3:3 и 5:5,
- игра са применом правила.

3.5. Активности по избору

У складу са просторно техничким могућностима школе наставник у договору са учницима реализује неке од наведених активности:

- Кондиционо вежбање (кружни тренинг, аеробик, елементи фитнеса и др.)
- Обучавање, увежбавање и усавршавање елемената предвиђених проширеним наставним садржајима;
 - Пливање и ватерполо;
 - Скијање;
 - Клизање;
 - Бадминтон;
 - Стони тенис;
 - Оријентиринг;
 - Јацент;
 - Основни елементи борилачких спортова и самоодбране;
 - Друге активности по избору Стручног већа школе;
 - Активности од значаја за локалну заједницу.

4. Плес и ритмика

Основни садржаји

Њихања и кружења са вијачом у фронталној и сагиталној равни у месту и кретању (вежбе по избору наставника). Дупли провак кружењем вијаче унапред.

Коло „Моравац“ четири варијанте, савладати 5 варијанту. Основни кораци енглеског валцера.

Проширени садржаји

- Састав са вијачом.
- Дупли провак кружењем вијаче уназад.
- Састав са обручем састављен од елемената обрађених у петом и шестом, разреду.
- Састав са лоптом састављен од елемената обрађених у петом и шестом разреду.
- Усавршити коло из краја у коме се школа налази, усвојено у предходном разреду
- Енглески Валцер – мешовити парови.

5. Пливање и Ватерполо

Наставна тема Пливање и Ватерполо, реализује се у школама у којима за то постоје услови, у оквиру редовне наставе.

Школе које се одределе за реализацију програмских садржаја пливања и ватерпола на објектима изван школе, часове организују по посебном распореду.

Уколико не постоји могућност реализације наставе пливања у овом разреду, број часова намењен овој наставној теми распоређује се другим наставним темама предвиђених програмом па се самим тим и исходи за ову тему се не могу достићи у овом разреду.

5.1. Пливање

Приликом реализације садржаја Пливања формирати групе пливача и непливача.

Основни садржаји

Вежбе дисања, рад ногу, пловак, одржавање у месту, завеслаји (краул и леђни краул), техника прсног пливања, скок на главу и изрон.

Пливање техником краула или леђног краула; Пливање 25 m на време одабраном техником; Рођење по дужини у складу са способностима ученика до 10 m;

Проширени садржаји

Мешовито пливање техникама прсног и краул пливања

5.2. Ватерполо

Садржаји ватерпола реализују се са ученицима који припадају групи „пливача”

- Пливање са лоптом
- Хватање и додавање
- Шут на гол

Основни садржаји

- Одржавање на води;
- Пливање са лоптом (вођење лопте);
- Хватање и додавање лопте;

Проширени садржаји

- Основни елементи тактике;
- Диригована игра

6. Полигони

Наставник након једне или више обрађених наставних тема може реализовати полигон у складу са усвојеним моторичким садржајима из:

- спортских игара;
- гимнастике и
- полигон са препрекама који садржи:

колутања и пузања, провлачења, промене правца, савладавања препреке одбочком, прескакања препрека увис и удаљ, прелажење високе греде, узмак на вратилу, пењање на шведске лестве и саскок, пењање уз шипку или конопак

7. Тестирање и мерење

Праћење физичког развоја и моторичких способности спроводи се на почетку и крају школске године, из простора кардиореспираторне издржљивости (процена аеробног капацитета), телесног састава (посебно телесне масноће), мишићне снаге, издржљивости у мишићној снази, гipкости и агилности. Модел континуираног праћења физичког развоја и моторичких способности у настави Физичког и здравственог васпитања, батерија тестова, критеријумске референтне вредности и начин њиховог тумачења, организација и протокол тестирања као педагошке импликације детаљно су објашњени у наведеном приручнику.

Физичка и здравствена култура

Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме *Физичко вежбање и спорт* и *Здравствено васпитање*

Дидактичко-методички елементи

Основне карактеристике часова:

- јасноћа наставног процеса;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
- избор рационалних облика и метода рада;
- избор вежби оптималне образовне вредности;
- функционална повезаност свих делова часа – унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичких облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања постављених исхода.

Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог васпитања

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и корелацији са садржајима других предмета.

Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

- суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школском такмичењу,
- направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортског догађаја,
- прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији часовних, ваннаставних и ваншколских активности.

Неки од исхода за ученике ослобођене од практичног дела наставе

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

- Наведете основна правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања;
- Дефинише основна здравствено-хигијенска правила вежбања;
- Презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји физичке културе, актуелним спортским подацима идт.);
- Учествује у организацији Недеље школског спорта и школских такмичења.

Ученицима са инвалидитетом настава се прилагођава у складу са њиховим могућностима и врстом инвалидитета.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. Како ће у процесу вредновања искористити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.

У процесу праћења и оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продукцима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе Физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

1. **Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:**
 - вежбање у адекватној спортској опреми;
 - редовно присуствовање часовима Физичког и здравственог васпитања;
 - учествовање у ваннаставним и ваншколским активностима и др.
2. **Приказ три комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), са и без реквизита;**
3. **Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике):**

Атлетика:

Техника измене штафете; скока увис опкорачна техника;

Спринтерско трчање 60 m на време, бацање вортекса. Истрајно трчање у трајању од 8 минута. Техника бацања „вортекса”

Трчање школског кроса.

Спортска гимнастика:

Вежбе на тлу:

- став на шакама, колут напред уз помоћ,
- летећи колут,
- два предмета странце „звезде” спојено,
- мост заклоном (ученице); мост из лежања на леђима (ученици).

Састав на тлу комбинован од елемената из петог, шестог и усвојених елемената из седмог разреда.

Прескок:

- разношка, згрчка (висина справе до 120 цм).

Трамполина или одскочна даска (ученице и ученици):

- скокови: пруженим телом; скок са згрченим предножењем.

Вратило

- дочелно вратило: упор предњи, премаах одножно десном, премах одножно левом – нагласити упор стражњи,
- комбинација: узмак из виса стојећег, ковртљај назад у упору, саскок из упора предњег замахом ногама уназад (зањихом) до става на тлу,
- доскочно вратило: њихање у вису предњем са повећавањем амплитуде, у зањиху саскок.

Двовисински разбој

- комбинација: лицем према н/п – суножним одскоком наскок у упор предњи, премах одножно десном, премах одножно левом – нагласити упор стражњи, прехват на в/п, предњих и спојено саскок у предњиху (уколико нема двовисинског разбоја саскок замахом ногама унапред – предношка).

Паралелни разбој

- комбинација: (из положаја бочно): наскок у упор, предњих, зањих, предњихом предношка са окретом (180^0) према притци до става на тлу.

Кругови

дохватни кругови (ученици и ученице):

- комбинација: из виси стојећег згибом вис узнето, вис стрмоглави, вис узнето, саскок кроз згиб у вису предњем (уз помоћ).

Коњ са хватаљкама

- комбинација: из упора предњег на хватаљкама, премах одножно десном напред ван, премах одножно десном назад и спојено премах одножно левом напред ван, премах одножно левом назад, саскок назад или провлаком ногу између хватаљки саскок напред.

Греда

ниска греда - поновити и допунити садржаје из претходног разреда (ниска греда):

- комбинација вежби из основног програма (ученице саме комбинују две дужине ниске греде – обавезно са насकोком и саскоком).

Висока греда - комбинација вежби: (чеоно према греди): из места или залетом наскок у упор одножно, окрет за 90^0 у упор клечећи на одножној ноzi, заножити слободном ногом (вага у у упору клечећем „мала вага”); клек искоракотом заножне и спојено усправ, одручити, лагано трчање или ходање на прстима, ходање докорацима, скок суножним одскоком и доскоком на једну ногу; саскок пруженим телом са окретом 90^0 или 180^0 .

Одбојка:

- Одигравање лопте техникама прстима и „чекићем“;
- Доњи сервис;
- Смечирање у олакшаним условима;
- Индивидуални блок;
- Игра преко мерже;

Рукомет:

Примена елемената технике у игри. Придржавање тактичких упутстава и кретање у игри.

Кошарка:

Примена елемената технике у игри. Придржавање тактичких упутстава и кретање у игри.

Плес и ритимка:

- Вежба са вијачом, лоптом или обручем. Дупли провак кружењем вијаче унапред.
- Народно „Моравац“ коло уз музику (трећа, четврта и пета варијанта).
- Енглески валцер.

Пливање и ватерполо:

- Техника прсног пливања.
- Пливање са лоптом.

4. Индивидуални напредак моторичких способности

Индивидуални напредак моторичких способности сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник прати и вреднује:

- познавање основних правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања, ватерпола и основних здравствено-хигијенских правила вежбања;
- учешће у организацији ваннаставних активности.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник може извршити усменим или писменим путем.

Праћење вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

План и програм ових активности предлаже Стручно веће и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма.

Б. Секције

Формирају се према интересовању ученика. Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрасне карактеристике и способности ученика. Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу ученика. Ученик се у сваком тренутку може се укључити у рад секције.

В. Недеља школског спорта

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

- такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;
- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице, слет...);
- ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, „ферплеју“, последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће Физичког и здравственог васпитања у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе Физичког и здравственог васпитања, буду укључени у организацију ових активности.

Г. Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

- пролећни крос (дужину стазе одређује стручно веће);
- излет са пешачењем (7 km)
- зимовање – организује се у току зимског периода у трајању од седам дана. Активности на зимовању обухватају обука скијања, клизања, краће излете са пешачењем или на санкама, и друге активности;
- летовање – организује се за време летњег распуста у трајању од најмање седам дана и обухвата боравак у природи са организованим образовним и физичким активностима).

Д. Школска и ваншколска такмичења

Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану Стручног већа и то у:

- спортској гимнастици (у зимском периоду);
- атлетици (у пролећном периоду),
- најмање једној спортској игри (у току године).

Школа може планирати такмичења из других спортских грана или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигони итд.).

Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије, која су у складу са планом наставе и учења. Како би што већи број ученика био обухваћен системом такмичења, на ваншколским такмичењима један ученик може представљати школу само у једном спорту или спортској дисциплини током школске године.

Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава

Ове активности организују се са ученицима који имају:

- потешкоће у савладавању градива;
- смањене физичке способности;
- лоше држање тела;
- здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађање наставе.

За ученике који имају потешкоће у савладавању градива и ученике са смањеним физичким способностима организује се допунска настава која подразумева савладавање оних обавезних програмских садржаја, које ученици нису успели да савладају на редовној настави, као и развијање њихових физичких способности;

Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:

- уочавање постуралних поремећаја код ученика;
- саветовање ученика и родитеља;
- организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно;
- организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења.

Педагошка документација

- Дневник рада за физичко и здравствено васпитање;
- Планови рада физичког и здравственог васпитања и обавезних физичких активности ученика: план рада стручног већа, годишњи план (по темама са бројем часова), месечни оперативни план, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације.
- Писане припреме: форму и изглед припреме сачињава сам наставник;
- Радни картон: наставник води за сваког ученика. Педагошку документацију наставник сачињава у електронској или писаној форми.

Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС (ВЕРОНАУКА)

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно погледна свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот(историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот(будућу димензију идеалног).То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење(литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) овухвата све позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота(однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом

Задаци наставе православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:

развије отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;

- развије способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божију и за себе,
- развије тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и властите личности и ка остварењу сусрета са светом, са природом, и пре и после свега, са Богом;
- изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;
- изградисвест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.

Садржаји програма	Број часова	Начини извођења активности	Циљеви и задаци садржаја програма
Св. Тројица - Отац, Син и Свети Дух	11	фронтални групни индивидуални	да запазе да природа не постоји без личности да се изгради свест да је носилац постојања природе личност да се изгради свест да је личност израз заједничке слободе са другом личносћу
Постојање личности у заједници слободе и љубави	9		да науче да личност у Богу претходи у онтолошком смислу да запазе да се код створених бића тј. људи слобода може изразити и као негација, што није случај у Богу
Антрополошке последице вере у Св. Тројицу	6	фронтални индивидуални	уоче да у стварном свету људска природа претходи човеку као личности у онтолошком смислу
Заједница са Светом тројицом кроз Литургију (Отац прима литургијски принос, Син, Исус Христос, приноси, а Св. Дух сабира све око Христа и сједињује с њим; крштење и Литургија као практично исповедање вере у Бога који је Св. Тројица)	6	фронтални индивидуални групни	да се изгради свест да је Црква у својој литургијској пројави икона начина постојања Св. Тројице, односно постојања човека као личности – као иконе Божије да се изгради свест да је крштење исповедање Св. Тројице
Св. Тројица у Православној иконографији	4	фронтални индивидуални групни	да запазе разлику између иконографског приказивања Св. Тројице у Православној и Римокатоличкој традицији

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ и задаци

Општо циљ предмета:

Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем оновних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.

НАСТАВНА ТЕМА	САДРЖАЈ	ИСХОДИ
<u>ЉУДСКА ПРАВА</u>	-Карактеристике људских права – урођеност, универзалност, неутуђивост, недељивост Опште добро Права појединца и опште добро Сукоб појединачних права и општег добра Права и правда Социјална правда Политичке странке у вишепартијском систему – владајуће и опозиционе Народна скупштина – сврха и надлежност	-По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - наведе и опише основне карактеристике људских права Својим речима опише везу између права појединца и општег добра Дискутује о односу права и правде и сукоба права Образложи личну одговорност у заштити свог здравља Штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права Образложи сврху постојања политичких странака Аргументује потребу ограничења и контролу власти
<u>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО</u>	Народни посланици, посланичке групе Процедуре у раду Народне скупштине Скупштинске дебате	Наведе кораке од предлагања до усвајања закона Образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине Препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска Препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се
<u>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</u>	Предлагање и доношење закона Припадност групи Групни идентитет као део идентитета младих Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца Вршњачки притисак Конформизам Приватност – обим и границе Понашање људи у маси и уgroженост права појединца Симулација Народне скупштине Одређивање улога и процедура у скупштини Формирање посланичких група	Учествује у организацији, реализацији и евалуацији ситуације Народне скупштине У дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, коуницира на конструктиван начин
<u>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</u>	Избор Председника скупштине Формулисање предлога закона Скупштинска дебата Гласање Евалуација симулације	Проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора

Назив предмета:	ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК
Циљ:	Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред:	седми
Годишњи фонд часова:	72 часа (обрада : 36, утврђивање: 31, пројектна настава: 5)

ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
1. Révisions (Les vacances d'été, Faisons connaissance) Разговор о летњем распусту, представљање, упознавање	2 часа (0 обрада + 2 утврђивање)	Да ученик наведе место где је провео распуст и како се провео. Да уме да се представи и упозна са новим другом, другарицом.	Quel est ton nom/ prénom/ surnom ? Quel est votre nom, Madame/ Monsieur ? Je te/ vous présente Julie. C'est Robert, il est nouveau dans notre classe. Bienvenu ! Où habites-tu/habitez-vous ? J'habite 72, rue François Mauriac. Tu habites à quel étage ? Au troisième étage. Je fais du football/ de la natation. Comment vas-tu à l'école. J'y vais à pieds. Je prends le bus. Quelle est la profession de ton père. Il est ingénieur. Tu as des frères et des sœurs ? Oui, j'ai une petite sœur. C'est mon oncle, il habite à Poitiers, mais il est né à Marseille. Mes cousines s'appellent Pauline et Brigitte. Садашње време фреквентних глагола Питања с упитним речима (comment, quel, où...) Личне заменице Присвојни придеви Бројеви (основни и редни) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; већи градови у земљама циљне културе.
1. Le Club de l'amitié Дружење. Описивање карактера. Изражавање мишљења. Разговор о хороскопским знацима. Психо-тест о пријатељству.	10 часова (7 обрада + 3 утврђивање)	Да ученик уме да наведе своје особине, свог друга, другарице. Да изрази мишљење. Да препознаје хороскопске знаке.	Comment est Pierre ? Il est plus petit que Paul, il a les yeux marron et les cheveux noirs. Et il est très sympathique, généreux et un peu timide. Il porte un jean bleu et un t-shirt jaune. L'éléphant est un des plus grands animaux sur terre. La tortue est plus lente que le lapin. La moto est moins économique que le vélo. La voiture de mon père est plus rapide que celle de notre voisin. Besançon est une ville plus tranquille que Marseille. Описни придеви: род, број и место. Поређење придева (plus grand, meilleur). Садашње време фреквентних глагола, рачунајући и повратне. (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)
2. Le Club de la solidarité Интересовања младих. Изражавање	10 часова (6 обрада + 4 утврђивање)	Да уме да каже шта воли, не воли, шта га интересује. Да	Au Moyen Âge les chevaliers vivaient au château. Les frères Lumière ont inventé le cinéma. Comment as-tu passé le week-end ? Avez-vous déjà visité la France ? Quand ma mère était jeune, elle faisait du basket. Tu as fait ton

осећања. Приповедање у прошлости.		исприча догађај у прошлости.	travail de géographie ? J'ai appelé Sophie, mais elle n'a pas répondu. Сложени перфект. Заповедни начин. Питања интонацијом и инверзијом. Питања са упитним речима (où, comment). Негација (ne/ n'... pas). (Интер)културни садржаји: историсјки догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.
3. Le Club des écolos Разговор о еколошким проблемима. Изражавање припадности. Изражавање обавезе и забране. Употреба личних заменица COD/COI. Слике пејзажа из света.	10 часова (6 обрада + 4утврђивање)	Да уме да говори о еколошким проблемима и њиховим решењима. Да изрази припадност, обавезу и забрану. Да користи личне зам. COD/COI.	Est-ce que il y a des places libres dans la salle ? Oui, vous pouvez entrer. Vous ne pouvez pas passer par ici. Ce n'est pas possible. Vous devez déposer votre sac à la réception. Il est interdit de fumer dans la salle. Je ne peux pas sortir, je dois me préparer pour le test d'anglais. Il faut promener son chien chaque jour. Питање интонацијом и упитном конструкцијом est-ce que. Негација (ne/ n'... pas). Конструкција il faut са инфинитивом. Модални глаголи (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.
4. Le Club des inventeurs Разговор о будућности. Изношење претпоставки у будућности. Употреба прилошких заменица EN, Y. Разговор о проналазачима.	9 часова (6 обрада + 3 утврђивање)	Да уме да говори о догађајима у будућности. Да уме да препозна и користи прилошке заменице. Да уме да препозна проналазаче.	Qu'est-ce que tu aimerais faire quand tu seras grand? Cet après-midi je vais sortir avec mes cousins. La semaine prochaine j'aurai 13 ans. Samedi soir j'organiserai une boum, j'inviterai mes copains. Je t'aiderai à faire ton devoir de biologie. Cette BD, je vais la lire pendant les vacances. Блиски футур (futur proche) Футур први (futur simple) Кондиционал глагола aimer. Питања са упитним речима (que). Присвојни придеви. (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.
5. Le Club des poètes Разговор о књижевним и филмским жанровима. Описивање догађаја у прошлости. Потврдни/одрични искази.	9 часова (5 обрада + 4 утврђивање)	Да уме да наброји књижевне и филмске жанрове. Да уме да приповеда у прошлости.	Quels sont tes loisirs préférés ? J'adore les jeux vidéo. Tu l'aimes beaucoup? Oui, je l'adore. La Suisse, c'est un très beau pays. Je n'aime pas la poésie, mais j'aime beaucoup les romans policiers. Tu préfères regarder les films à la télé ou à l'ordinateur ? Cette BD ne me plaît pas. Питање интонацијом. Личне заменице у служби директног и индиректног објекта. Негација (ne/ n'... pas). Прилози за количину (beaucoup, très). Садашње време фреквентних глагола. (Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.
6. Le Club des aventuriers Планови и припрема за летњи распуст. Изражавање жеље, давање савета, учтиво изражавање молби, захтева.	9 часова (6 обрада + 3 утврђивање)	Да уме да наброји шта је све потребно спремити и понети на пут. Да изрази жељу, да савет, учтиво замоли за услугу.	Je peux t'aider si tu veux. Oui, merci, c'est très gentil. Bonjour Madame, je cherche une jupe en coton. Quelle est votre taille, mademoiselle ? A quelle heure part le TGV pour Lyon ? A 9h05. Excusez-moi Monsieur, vous pourriez me dire comment venir à la gare ? Oui, vous continuez tout droit, elle est au fond de cette rue. Merci Monsieur. Je vous en prie. Où se trouve l'arrêt du bus 23 ? Il n'est pas loin d'ici. Питање интонацијом. Питања са упитним речима. Негација (ne/ n'... pas). Основни бројеви
Контролне вежбе	(1+1)	Да кроз писана вежбања утврди степен усвојености обрађених лекс.и грам.садржаја.	Le Club de l'amitié ; Le club de la solidarité, Le Club des écolos, Le Club des inventeurs, Le Club des poètes, Le Club des aventuriers

Писмени задаци	(3+3)	Да кроз писана вежбања утврди степен усвојености обрађених лекс.и грам.садржаја.	Le Club de l'amitié ; Le club de la solidarité, Le Club des écolos, Le Club des inventeurs, Le Club des poètes, Le Club des aventuriers
Пројектна настава	(5 часова)	Да кроз истраживачки рад дође до нових искустава и сазнања (хороскоп, хуманитарне акције, екологија, проналазачи, поезија, пејзажи)	Le Club de l'amitié ; Le club de la solidarité, Le Club des écolos, Le Club des inventeurs, Le Club des poètes, Le Club des aventuriers
Коришћење Гугл платформе за наставу на даљину(видео-материјал, домаће задатке)	Готово сви часови, осим контролних вежби и писм.зад.	Да ученик квалитетније и лакше усвоји или увежба предвиђено градиво.	Le Club de l'amitié ; Le club de la solidarité, Le Club des écolos, Le Club des inventeurs, Le Club des poètes, Le Club des aventuriers

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, уџбенике и друге наставне материјале, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, комуникативних функција и препоручених језичких активности, наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи су дефинисани за крај разреда и усмеравају наставника да их операционализује на нивоу једне или више наставних јединица имајући у виду ниво постигнућа ученика. Исходи се разликују, тако да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у Страна 168 – Број 5 ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК 27. мај 2019. виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упуту ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Програм усмерен ка исходима указује на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ исхода, комуникативних функција и језичких активности, наставника постепено води од исхода, преко комуникативне функције као области, до препоручених језичких активности и садржаја у комуникативним функцијама, који оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно уважавају следећи ставови: – циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; – говор наставника прилагођен је узрасту и

знањима ученика; – наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; – битно је значење језичке поруке; – знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; – настава се заснива и на социјалној интеракцији с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; – наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; – сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад; – за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике / активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.). Игре примерене узрасту Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...). Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти. „Превођење” исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације). Разумевање писаног језика: – уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); – препознавање везе између група слова и гласова; – одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/ нетачно, вишеструки избор; – извршавање прочитаних упутстава и наредби. Писмено изражавање: – повезивање гласова и групе слова; – замењивање речи цртежом или сликом; – проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично); – повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; – попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљак); – писање честитки и разгледница; – писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.

СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА С обзиром на то да се исходи остварују преко језичких вештина, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина. Слушање Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције: – дискурзивну (о

врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука), – референцијалну (о темама о којима је реч) и – социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.). Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца: – од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде, – од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст, 27. мај 2019. ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК Број 5 – Страна 169 – од особина онога ко говори, – од намера с којима говори, – од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују, – од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд. Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем) за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће: – присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредсреди на друге појединости); – дужина усменог текста; – брзина говора; – јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора; – познавање теме; – могућност/немогућност поновног слушања и друго. Читање Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита. На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања: – читање ради усмеравања; – читање ради информисаности; – читање ради праћења упутстава; – читање ради задовољства. Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели: – глобалну информацију; – посебну информацију, – потпуну информацију; – скривено значење одређене поруке. Писање Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично. Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексике и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста. Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће: – теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима); – текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке); – лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену); – степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања). Говор Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији монолошког излагања, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији интеракције, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога. Активности монолошке говорне продукције су: – јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација); – излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.). Ове активности се могу реализовати на различите начине и то: – читањем писаног текста пред публиком; – спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др. – реализацијом увежбане улоге или певањем. Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и

дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример: – размену информација, – спонтану конверзацију, – неформалну или формалну дискусију, дебату, – интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу. Социокултурна компетенција и медијација Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења. Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневной комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику. Посебан аспект социокултурне компетенције представља интеркултурна компетенција, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања. Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник Страна 170 – Број 5 ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК 27. мај 2019. између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

УПУТСТВО ЗА ТУМАЧЕЊЕ ГРАМАТИЧКИХ САДРЖАЈА Настава граматике, напореда с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора. Улога граматике у процесу овладавања језиком је пре свега практична и састоји се у постављању основе за развијање комуникативне компетенције. Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика. Граматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке

структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста. Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес. Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик–наставник, као и ученик–ученик, а уједно помажу ученику да разуме важност и смисленост вредновања и подстичу га на преузимање одговорности за властито планирање и унапређивање процеса учења.

Назив предмета:	ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – Допунска настава
Циљ:	Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред:	Седми
Годишњи фонд часова:	36 часа (обрада : 0, утврђивање: 36)

ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
0. Révisions (Les vacances d'été, Faisons connaissance) Разговор о летњем распусту, представљање, упознавање	2 часа (0 обрада + 2 утврђивање)	<p>Да ученик наведе место где је провео распуст и како се провео.</p> <p>Да уме да се представи и упозна са новим другом, другарицом.</p>	<p>Quel est ton nom/ prénom/ surnom ? Quel est votre nom, Madame/ Monsieur ? Je te/ vous présente Julie. C'est Robert, il est nouveau dans notre classe. Bienvenu ! Où habites-tu/habitez-vous ? J'habite 72, rue François Mauriac. Tu habites à quel étage ? Au troisième étage. Je fais du football/ de la natation. Comment vas-tu à l'école. J'y vais à pieds. Je prends le bus. Quelle est la profession de ton père. Il est ingénieur. Tu as des frères et des sœurs ? Oui, j'ai une petite sœur. Садашње време фреквентних глагола Питања с упитним речима (comment, quel, où...) Личне заменице Присвојни придеви Бројеви (основни и редни) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; већи градови у земљама циљне културе.</p>
1. Le Club de l'amitié Дружење. Описивање карактера. Изражавање мишљења. Разговор о хороскопским знацима.	6 часова (0 обрада + 6 утврђивање)	<p>Да ученик уме да наведе своје особине, свог друга, другарице.</p> <p>Да изрази мишљење.</p> <p>Да препознаје хороскопске знаке.</p>	<p>Comment est Pierre ? Il est plus petit que Paul, il a les yeux marron et les cheveux noirs. Et il est très sympathique, généreux et un peu timide. Il porte un jean bleu et un t-shirt jaune. L'éléphant est un des plus grands animaux sur terre. La tortue est plus lente que le lapin. La moto est moins économique que le vélo. Описни придеви: род, број и место. Поређење придева (plus grand, meilleur). Садашње време фреквентних глагола, рачунајући и повратне. (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика.</p>

<p>2. Le Club de la solidarité Интересовања младих. Изражавање осећања. Приповедање у прошлости.</p>	<p>6 часова (0 обрада + 6 утврђивање)</p>	<p>Да уме да каже шта воли, не воли, шта га интересује. Да исприча догађај у прошлости.</p>	<p>Au Moyen Âge les chevaliers vivaient au château. Les frères Lumière ont inventé le cinéma. Comment as-tu passé le week-end ? Avez-vous déjà visité la France ? Quand ma mère était jeune, elle faisait du basket. Tu as fait ton travail de géographie ? J'ai appelé Sophie, mais elle n'a pas répondu. Сложени перфект. Заповедни начин. Питања интонацијом и инверзијом. Питања са упитним речима (où, comment). Негација (ne/ n'... pas). (Интер)културни садржаји: историсјки догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p>
<p>3. Le Club des écolos Разговор о еколошким проблемима. Изражавање припадности. Изражавање обавезе и забране. Употреба личних заменица COD/COI. Сlike пејзажа из света.</p>	<p>6 часова (0 обрада + 6 утврђивање)</p>	<p>Да уме да говори о еколошким проблемима и њиховим решењима. Да изрази припадност, обавезу и забрану. Да зна облике личних зам.COD/COI.</p>	<p>Est-ce que il y a des places libres dans la salle ? Oui, vous pouvez entrer. Vous ne pouvez pas passer par ici. Ce n'est pas possible. Vous devez déposer votre sac à la réception. Il est interdit de fumer dans la salle. Je ne peux pas sortir, je dois me préparer pour le test d'anglais. Il faut promener son chien chaque jour. Питање интонацијом и упитном конструкцијом est-ce que. Негација (ne/ n'... pas). Конструкција il faut са инфинитивом. Модални глаголи (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>4. Le Club des inventeurs Разговор о будућности. Изношење претпоставки у будућности. Употреба прилошких заменица EN, Y. Разговор о проналазачима.</p>	<p>6 часова (0 обрада + 6 утврђивање)</p>	<p>Да уме да говори о догађајима у будућности. Да уме да препозна и користи прилошке заменице. Да уме да препозна проналазаче.</p>	<p>Qu'est-ce que tu aimerais faire quand tu seras grand? Cet après-midi je vais sortir avec mes cousins. La semaine prochaine j'aurai 13 ans. Samedi soir j'organiserai une boum, j'inviterai mes copains. Je t'aiderai à faire ton devoir de biologie. Cette BD, je vais la lire pendant les vacances. Блиски футур (futur proche) Футур први (futur simple) Кондиционал глагола aimer. Питања са упитним речима (que). Присвојни придеви. (Интер)културни садржаји: основна правила учтивости.</p>
<p>5. Le Club des poètes Разговор о књижевним и филмским жанровима. Описивање догађаја у</p>	<p>6 часова (0 обрада + 6 утврђивање)</p>	<p>Да уме да наброји књижевне и филмске жанрове. Да уме да приповеда у прошлости.</p>	<p>Quels sont tes loisirs préférés ? J'adore les jeux vidéo. Tu l'aimes beaucoup? Oui, je l'adore. La Suisse, c'est un très beau pays. Je n'aime pas la poésie, mais j'aime beaucoup les romans policiers. Tu préfères regarder les films à la télé ou à l'ordinateur ? Cette BD ne me plaît pas. Питање интонацијом.</p>

прошлости. Потврдни/одрични искази.			Личне заменице у служби директног и индиректног објекта. Негација (ne/ n' ... pas). Прилози за количину (beaucoup, très). Садашње време фреквентних глагола. (Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.
6. Le Club des aventuriers Планови и припрема за летњи распуст. Изражавање жеље, давање савета, учтиво изражавање молби, захтева.	6 часова (0 обрада + 6 утврђивање)	Да уме да наброји шта је све потребно спремити и понети на пут. Да изрази жељу, да савет, учтиво замоли за услугу.	Je peux t'aider si tu veux. Oui, merci, c'est très gentil. Bonjour Madame, je cherche une jupe en coton. Quelle est votre taille, mademoiselle ? A quelle heure part le TGV pour Lyon ? A 9h05. Excusez-moi Monsieur, vous pourriez me dire comment venir à la gare ? Oui, vous continuez tout droit, elle est au fond de cette rue. Merci Monsieur. Je vous en prie. Où se trouve l'arrêt du bus 23 ? Il n'est pas loin d'ici. Питање интонацијом. Питања са упитним речима. Негација (ne/ n' ... pas). Основни бројеви (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, уџбенике и друге наставне материјале, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, комуникативних функција и препоручених језичких активности, наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи су дефинисани за крај разреда и усмеравају наставника да их операционализује на нивоу једне или више наставних јединица имајући у виду ниво постигнућа ученика. Исходи се разликују, тако да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у Страна 168 – Број 5 ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК 27. мај 2019. виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упуту ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Програм усмерен ка исходима указује на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ исхода, комуникативних функција и језичких активности, наставника постепено води од исхода, преко комуникативне функције као области, до препоручених језичких активности и садржаја у комуникативним функцијама, који оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно уважавају следећи ставови: – циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; – говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; – наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; – битно је значење језичке поруке; – знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; – настава се заснива и на социјалној интеракцији с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; – наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; – сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – ученици представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад; – за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике / активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.). Игре примерене узрасту Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...). Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти. „Превођење” исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације). Разумевање писаног језика: – уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); – препознавање везе између група слова и гласова; – одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/ нетачно,

вишеструки избор; – извршавање прочитаних упутстава и наредби. Писмено изражавање: – повезивање гласова и групе слова; – замењивање речи цртежом или сликом; – проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично); – повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; – попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг); – писање честитки и разгледница; – писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.

СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА С обзиром на то да се исходи остварују преко језичких вештина, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина. Слушање Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције: – дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука), – референцијалну (о темама о којима је реч) и – социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.). Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца: – од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде, – од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст, 27. мај 2019. ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК Број 5 – Страна 169 – од особина онога ко говори, – од намера с којима говори, – од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују, – од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд. Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем) за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће: – присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредреди на друге појединости); – дужина усменог текста; – брзина говора; – јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора; – познавање теме; – могућност/немогућност поновног слушања и друго. Читање Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита. На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања: – читање ради усмеравања; – читање ради информисаности; – читање ради праћења упутстава; – читање ради задовољства. Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели: – глобалну информацију; – посебну информацију, – потпуну информацију; – скривено значење одређене поруке. Писање Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично. Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексике и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у

кохерентне и повезане целине текста. Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексичку и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће: – теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима); – текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке); – лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену); – степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања). **Говор** Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији монолошког излагања, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији интеракције, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога. Активности монолошке говорне продукције су: – јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација); – излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.). Ове активности се могу реализовати на различите начине и то: – читањем писаног текста пред публиком; – спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др. – реализацијом увежбане улоге или певањем. Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример: – размену информација, – спонтану конверзацију, – неформалну или формалну дискусију, дебату, – интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу. Социокултурна компетенција и медијација Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења. Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику. Посебан аспект социокултурне компетенције представља интеркултурна компетенција, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или

већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања. Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник Страна 170 – Број 5 ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК 27. мај 2019. између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

УПУТСТВО ЗА ТУМАЧЕЊЕ ГРАМАТИЧКИХ САДРЖАЈА Настава граматике, напореда с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора. Улога граматике у процесу овладавања језиком је пре свега практична и састоји се у постављању основе за развијање комуникативне компетенције. Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика. Граматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста. Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес. Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем

(писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик–наставник, као и ученик–ученик, а уједно помажу ученику да разуме важност и смисленост вредновања и подстичу га на преузимање одговорности за властито планирање и унапређивање процеса учења.

Назив предмета: **ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК – Додатна настава**

Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи **за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.**

Разред: **седми**

Годишњи фонд часова: **36 часа** (обрада : 20, утврђивање: 16)

ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
0. Révisions (Les vacances d'été, Faisons connaissance) Разговор о летњем распусту, представљање, упознавање	2 часа (0 обрада + 2 утврђивање)	Да ученик наведе место где је провео распуст и како се провео. Да уме да се представи и упозна са новим другом, другарицом.	Quel est ton nom/ prénom/ surnom ? Quel est votre nom, Madame/ Monsieur ? Je te/ vous présente Julie. C'est Robert, il est nouveau dans notre classe. Bienvenu ! Où habites-tu/habitez-vous ? J'habite 72, rue François Mauriac. Tu habites à quel étage ? Au troisième étage. Je fais du football/ de la natation. Comment vas-tu à l'école. J'y vais à pieds. Je prends le bus. Quelle est la profession de ton père. Il est ingénieur. Tu as des frères et des sœurs ? Oui, j'ai une petite sœur. C'est mon oncle, il habite à Poitiers, mais il est né à Marseille. Mes cousines s'appellent Pauline et Brigitte. Садашње време фреквентних глагола Питања с упитним речима (comment, quel, où...) Личне заменице Присвојни придеви Бројеви (основни и редни) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; већи градови у земљама циљне културе.
1. Le Club de l'amitié Дружење. Описивање карактера. Изражавање мишљења. Разговор о хороскопским знацима. Психотест о пријатељству.	4 часова (2 обрада + 2 утврђивање)	Да ученик уме да наведе своје особине, свог друга, другарице. Да изрази мишљење. Да препознаје хороскопске знаке.	Comment est Pierre ? Il est plus petit que Paul, il a les yeux marron et les cheveux noirs. Et il est très sympathique, généreux et un peu timide. Il porte un jean bleu et un t-shirt jaune. L'éléphant est un des plus grands animaux sur terre. La tortue est plus lente que le lapin. La moto est moins économique que le vélo. La voiture de mon père est plus rapide que celle de notre voisin. Besançon est une ville plus tranquille que Marseille. Описни придеви: род, број и место. Поређење придева (plus grand, meilleur). Садашње време фреквентних глагола, рачунајући и повратне. (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)
2. Le Club de la solidarité Интересовања младих. Изражавање осећања.	6 часова (4 обрада + 2 утврђивање)	Да уме да каже шта воли, не воли, шта га	Au Moyen Âge les chevaliers vivaient au château. Les frères Lumière ont inventé le cinéma. Comment as-tu passé le week-end ? Avez-vous déjà visité la France ? Quand ma mère était jeune, elle faisait du basket. Tu as fait ton travail de géographie ? J'ai appelé Sophie, mais elle n'a pas

Приповедање у прошлости.		интересује. Да исприча догађај у прошлости.	répondu. Сложени перфект. Заповедни начин. Питања интонацијом и инверзијом. Питања са упитним речима (où, comment). Негација (ne/ n'... pas). (Интер)културни садржаји: историсјки догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.
3. Le Club des écolos Разговор о еколошким проблемима. Изражавање припадности. Изражавање обавезе и забране. Употреба личних заменица COD/COI. Слике пејзажа из света.	6 часова (3 обрада + 3 утврђивање)	Да уме да говори о еколошким проблемима. Да изрази припадност, обавезу и забрану. Да користи личне зам. COD/COI.	Est-ce que il y a des places libres dans la salle ? Oui, vous pouvez entrer. Vous ne pouvez pas passer par ici. Ce n'est pas possible. Vous devez déposer votre sac à la réception. Il est interdit de fumer dans la salle. Je ne peux pas sortir, je dois me préparer pour le test d'anglais. Il faut promener son chien chaque jour. Питање интонацијом и упитном конструкцијом est-ce que. Негација (ne/ n'... pas). Конструкција il faut са инфинитивом. Модални глаголи (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.
4. Le Club des inventeurs Разговор о будућности. Изношење претпоставки у будућности. Употреба прилошких заменица EN, Y. Разговор о проналазачима.	б часова (3 обрада + 3 утврђивање)	Да уме да говори о догађајима у будућности. Да уме да препозна и користи прилошке заменице. Да уме да препозна проналазаче	Qu'est-ce que tu aimerais faire quand tu seras grand? Cet après-midi je vais sortir avec mes cousins. La semaine prochaine j'aurai 13 ans. Samedi soir j'organiserai une boum, j'inviterai mes copains. Je t'aiderai à faire ton devoir de biologie. Cette BD, je vais la lire pendant les vacances. Блиски футур (futur proche) Футур први (futur simple) Кондиционал глагола aimer. Питања са упитним речима (que). Присвојни придеви. (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.
5. Le Club des poètes Разговор о књижевним и филмским жанровима. Описивање догађаја у прошлости. Потврдни/одрични искази.	6 часова (4 обрада + 2 утврђивање)	Да уме да наброји књижевне и филмске жанрове. Да уме да приповеда у прошлости.	Quels sont tes loisirs préférés ? J'adore les jeux vidéo. Tu l'aimes beaucoup? Oui, je l'adore. La Suisse, c'est un très beau pays. Je n'aime pas la poésie, mais j'aime beaucoup les romans policiers. Tu préfères regarder les films à la télé ou à l'ordinateur ? Cette BD ne me plaît pas. Питање интонацијом. Личне заменице у служби директног и индиректног објекта. Негација (ne/ n'... pas). Прилози за количину (beaucoup, très). Садашње време фреквентних глагола. (Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.
6. Le Club des aventuriers Планови и припрема за летњи распуст. Изражавање жеље, давање савета, учтиво изражавање молби, захтева.	6 часова (4 обрада + 2 утврђивање)	Да уме да наброји шта је све потребно спремити и понети на пут.	Je peux t'aider si tu veux. Oui, merci, c'est très gentil. Bonjour Madame, je cherche une jupe en coton. Quelle est votre taille, mademoiselle ? A quelle heure part le TGV pour Lyon ? A 9h05. Excusez-moi Monsieur, vous pourriez me dire comment venir à la gare ? Oui, vous continuez tout droit, elle est au fond de cette rue. Merci Monsieur. Je vous en prie. Où se trouve l'arrêt du bus 23 ? Il n'est pas loin d'ici. Питање интонацијом. Питања са упитним речима. Негација (ne/ n'... pas). Основни бројеви .

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Програм наставе и учења оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, уџбенике и друге наставне материјале, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, комуникативних функција и препоручених језичких активности, наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи су дефинисани за крај разреда и усмеравају наставника да их операционализује на нивоу једне или више наставних јединица имајући у виду ниво постигнућа ученика. Исходи се разликују, тако да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у Страна 168 – Број 5 ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК 27. мај 2019. виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упути ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Програм усмерен ка исходима указује на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ исхода, комуникативних функција и језичких активности, наставника постепено води од исхода, преко комуникативне функције као области, до препоручених језичких активности и садржаја у комуникативним функцијама, који оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно уважавају следећи ставови: – циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; – говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; – наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; – битно је значење језичке поруке; – знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; – настава се заснива и на социјалној интеракцији с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; – наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; – сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја; – ученици се посматрају као

одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – учбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад; – за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике / активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). Мануелне активности (израда панона, презентација, зидних новина, постера и сл.). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.). Игре примерене узрасту Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...). Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти. „Превођење” исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације). Разумевање писаног језика: – уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); – препознавање везе између група слова и гласова; – одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/ нетачно, вишеструки избор; – извршавање прочитаних упутстава и наредби. Писмено изражавање: – повезивање гласова и групе слова; – замењивање речи цртежом или сликом; – проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично); – повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; – попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг); – писање честитки и разгледница; – писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.

СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА С обзиром на то да се исходи остварују преко језичких вештина, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем. Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина. Слушање Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције: – дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука), – референцијалну (о темама о којима је реч) и – социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.). Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца: – од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде, – од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст, 27. мај 2019. ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК Број 5 – Страна 169 – од особина онога ко говори, – од намера с којима говори, – од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују, – од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд. Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем)

за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће: – присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредсреди на друге појединости); – дужина усменог текста; – брзина говора; – јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора; – познавање теме; – могућност/немогућност поновног слушања и друго. Читање Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита. На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања: – читање ради усмеравања; – читање ради информисаности; – читање ради праћења упутстава; – читање ради задовољства. Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели: – глобалну информацију; – посебну информацију, – потпуну информацију; – скривено значење одређене поруке. Писање Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично. Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексике и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста. Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће: – теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима); – текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке); – лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену); – степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања). Говор Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији монолошког излагања, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији интеракције, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога. Активности монолошке говорне продукције су: – јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација); – излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.). Ове активности се могу реализовати на различите начине и то: – читањем писаног текста пред публиком; – спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др. – реализацијом увежбане улоге или певањем. Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у

неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример: – размену информација, – спонтану конверзацију, – неформалну или формалну дискусију, дебату, – интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу. Социокултурна компетенција и медијација Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења. Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику. Посебан аспект социокултурне компетенције представља интеркултурна компетенција, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања. Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник Страна 170 – Број 5 ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК 27. мај 2019. између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

УПУТСТВО ЗА ТУМАЧЕЊЕ ГРАМАТИЧКИХ САДРЖАЈА Настава граматике, напореда с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора. Улога граматике у процесу овладавања језиком је пре свега практична и састоји се у постављању основе за развијање комуникативне компетенције. Граматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења

страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика. Граматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста. Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес. Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик–наставник, као и ученик–ученик, а уједно помажу ученику да разуме важност и смисленост вредновања и подстичу га на преузимање одговорности за властито планирање и унапређивање процеса учења.

ПРОГРАМ СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ-СЕКЦИЈА ФУДБАЛ И СЕКЦИЈА ОДБОЈКА

Садржаји програма	Број часова	Активности ученика	Активности наставника	Начини и поступци остваривања садржаја	Циљеви и задаци садржаја програма
<p>ФУДБАЛ -додавање и вођење лопте -ударци по лопти -дриблинг -шут на гол -тактика -игра -одењенска такмичења</p>	<p>Укупно часова 36 Обрада 14 Увежбавање 22</p>	<p>-ходање -трчање -вежбање -анализирање -такмичење</p>	<p>- анализирање -поређење -показивање - објашњавање -суђење</p>	<p>-увежбавање елемената, спортска такмичења и турнири према полу и узрасту</p>	<p>Правилан развој,практиковање здравог начина живота,развој свести о важности сопственог здравља и безбедности , потреба неговања и развоја физичких способности, превенција насиља,наркоманије и малолетничке деликвенције</p>
<p>ОДБОЈКА -одбијање лопте прстима и чекићем -сервис -смеч и блок -тактика -игра -одељенска такмичења</p>	<p>Укупно часова 36 Обрада 14 Увежбавање 22</p>	<p>-ходање -трчање -вежбање -анализирање -такмичење</p>	<p>- анализирање -поређење -показивање - објашњавање -суђење</p>	<p>- увежбавање елемената, спортска такмичења и турнири према полу и узрасту</p>	<p>Правилан развој,практиковање здравог начина живота,развој свести о важности сопственог здравља и безбедности , потреба неговања и развоја физичких способности, превенција насиља,наркоманије и малолетничке деликвенције</p>

В. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРОГРАМИ

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ, ВАЈАЊЕ

Циљ и задаци

- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја;
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, апримењују у раду и животу;
- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности;
- развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- проширују искуства у ликовном изражавању и развију ликовно-естетски сензибилитет за: арабеску, пропорције, композицију и простор, обједињавање покрета игре и звука, фотографију и перформанс
- упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора
- се оспособе да повезују ликовни рад с литерарним сценским изразом, звуком и покретом
- упознају вредности споменика културе и своју културну баштину.
- користе различите технике и средства за креативно изражавање
- развијање способности ученика за визуелно памћење
- покажу интересе и способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика: светло- тамно, облик- боја, простор, композиција;
- посматрају и естетски доживљавају дела ликовне уметности;
- развијају љубав према ликовном наслеђу;
- пратити интересовања за посећивањем музеја, изложби и јачање потреба ученика за чување културних добара
- развијају способност за креативно и апстрактно мишљење;
- развија моторичке способности ученика и навике за лепо писање;
- развијају способност сарадње и самопоуздања у тимском раду;

САДРЖАЈ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА		ПР. ВЕЖБА	ЕСТ. АНАЛИЗА И ПРОЦЕЊИВАЊЕ	УКУПНО
1.	ЦРТАЊЕ	11	1	12
2.	СЛИКАЊЕ	12	0	12
3.	ВАЈАЊЕ	11	1	12
			УКУПНО:	36

Трајање	садржај	Начин остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
10+2	<p>ЦРТАЊЕ (8+3+1)</p> <p>Цртање - природни угљени штапићи, оловке с меким графитним улошком, папири... Пропорције - вежбање и естетска анализа. Компоновање величина у простору. Цртање - природни угљени штапићи, оловке с меким графитним улошком, папири... Компоновање и степеновање облика у простору. Арабеска. Арабеска - вежбање. Естетска анализа. СЛИКАЊЕ (8+3+1) Равнотежа облика и боје у простору Контраст, светлина, површина и облика у одређеном простору Сродност ликовних вредности у одређеном простору. Естетска анализа.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - објашњавање, дискусија, дијалог, демонстрација - показивање основних цртачких техника - објашњавање и упознавање са основним ликовним елементима - индивидуални рад и рад у групама - коректуре и естетске анализе (заједно са ученицима) - рад по природи (моделу) - посете културним институцијама (музеји, галерије) - објашњавање, разговор - демонстрирање осн.сликарских техника - показивање репродукција познатих сликара (чисте и замућене боје) - креирање вежби и њихова примена - коректуре и ест. анализе - рад по природи и рад из маште - посета позоришту - кроз разговор и објашњавање упознавање ученика са основним вајарским материјалима и техникама - репродукције 2д и 3д уметничких дела и уочавање разлика - демонстрација рада у појединим материјалима- глина, глиномол... - индивидуални, рад у пару и групи са ученицима - рад по природи - коректура и естетска анализа 	<ul style="list-style-type: none"> - стварање различитих вредности линија и површина -опажање ритма линија, боја, облика -развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја; стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства -развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање; -развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење; развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, апримењују у раду и животу -подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде -опажање боја -асоцијације у низу покретнесликe:боје,мрље,цртежи ,облици -стварање различитихвредности форме (конвексно,конкавно,отворено,за творено) - чврсти материјали, меки - упознавање са ситном пластиком
10+1+1	<p>ВАЈАЊЕ(10+2+1)</p> <p>Обликовање маса и волумена додавањем и одузимањем. Вајање; одговарајућа средства и материјали. Орнаменти (тродимензионални) Вајање - одговарајућа средства и материјали. Вајарски материјали ,одливање(негатив, позитив) Вајање - гипс и одговарајућа средства и материјали. Перформанс. Естетска анализа.</p>		

ХОР И ОРКЕСТАР

Редни број наставне теме	Назив наставне теме	Број часова:		
		Обрада	Остали типови ц.	Укупно
I	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ (хорско певање)	10	15	25
II	ОСНОВЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ	1	3	4
III	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	3	4	7
УКУПНО:		14	22	36

Циљ предмета:

Развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа.

Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу, развијање естетских осећања, упознавање нових речи, односа у природи и међу људима и сл.

Образовни циљ обухвата развијање слуха и ритма, ширење гласовних могућности, учвршћивање интонације.

Задачи предмета:

- да код ученика развија музичке способности и жељу за активним музицирањем/певањем и суделовањем у школским ансамблима;
- да подстиче креативне способности ученика и смисао за колективно музицирање;
- да развија навике слушања музике, подстиче доживљај и оспособљеност за разумевање музичких порука;
- да подстиче стваралачко ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике);
- да развија критичко мишљење.

Уџбеници и литература:

Репертоар обухвата најмање десет композиција домаћих и страних аутора разних епоха и жанрова (народне, дечје, уметничке, популарне и друге врсте музике).

Иновација и унапређење:

Не постоји аудиција за пријем нових чланова да би се омогућило да у хору певају сви ученици који то желе.

Часове хора похађају и ученици са посебним потребама.

Посете, излети, такмичења:

Наступи на приредбама у школи и ван ње, такмичења, одлазак на концерте и др.

Корелација:

Са свим предметима

Вредновање и оцењивање:

Ученици који се труде и остварују значајне резултате бивају стимулирани односно награђени одличном оценом из предмета Музичка култура.

Писмени и контролни задаци: (недеља и месец):

нема

ХОР / ОРКЕСТАР

Свака основна школа је обавезна да организује рад хорова. Хорови могу бити организовани као хор разреда првог циклуса, хор разреда другог циклуса, хор на нивоу школе, од првог до осмог разреда, или разредни хор.

Оркестар може да се образује у зависности од услова школе. Оркестар је инструментални састав од најмање 10 извођача који свирају у најмање три самосталне деонице. Могу се образовати оркестри блок флаута, тамбурица, гудачког састава, хармоника, мандолина, као и мешовити оркестри.

Рад са хором/оркестром представља сложенији вид образовног-васпитног рада наставника. Рачуна се као саставни део обавезне наставе, а вреднује се као педагошка норма наставника у оквиру обавезне двадесеточасовне норме са по 3 часа недељно, односно по 108 часова годишње. Часови хора/оркестра изводе се континуирано од почетка до краја школске године и део су радне обавезе ученика који су прошли аудицију за хор/оркестар.

Рад са хором/оркестром има образовни и васпитни циљ.

Образовни циљ обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...). Развија се дечји глас, правилно држање, дисање, интонација, изговор и артикулација.

Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.

Утицај музике на здравље (психолошки, социолошки, емоционални развој) је веома значајан. Учествовање у хору/оркестру у великој мери доприноси смањењу стреса и агресивности. Ученици који певају, односно свирају показују боље резултате у учењу и социјалним вештинама. Уједно, учествовање у групном музицирању подстиче и доживотну љубав према музици.

ХОР

Наставник формира хор на основу провере слуха и певачких способности ученика, дикције и осећаја за ритам, након чега следи класификовање певача по гласовима. Хорске пробе се изводе одвојено по гласовима и заједно. Репертоар школских хорова обухвата одговарајућа дела домаћих и страних аутора разних епоха, као и народне, пригодне, песме савремених дечјих композитора и композиције са фестивала дечјег стваралаштва. У току школске године потребно је са хором извести најмање десет двогласних и трогласних композиција, а цапелла или уз инструменталну пратњу. При избору песама наставник треба да пође од узраста ученика, процене гласовних могућности, и примереног литерарног садржаја.

Садржај рада:

- одабир и разврставање гласова;
- вежбе дисања, дикције и интонације;
- хорско распевавање и техничке вежбе;
- интонативне вежбе и решавање појединих проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски, стилски);
- музичка и психолошка обрада композиције;
- увежбавање хорских деоница појединачно и заједно;
- остваривање програма и наступа према годишњем програму школе.

На часовима хора, наставник треба да укаже на грађу и важност механизма који учествује у формирању тона у оквиру певачког апарата. Дисање, дикција и артикулација представљају основу вокалне технике па тако вежбе дисања и распевавања морају бити стално заступљене. Препоручује се комбиновано дисање, нос и уста истовремено, и то трбушно, дијафрагматично дисање.

Певач на слушаоца делује и тоном и речју. У том смислу наставник треба да инсистира на доброј дикцији која подразумева јасан и разговетан изговор текста, односно самогласника и сугласника, али и на правилном акцентовању речи. Препоручљиво је певање вокала на истој тонској висини, уз минимално покретање вилице у циљу изједначавања вокала, а у циљу добијања уједначене хорске боје.

Код обраде нове песме или композиције прво се приступа детаљној анализа текста. Уколико је текст на страном језику, ученици морају научити правилно да читају текст, изговарају нове, непознате гласове који не постоје у матерњем језику и упознају се са значењем текста. У оквиру анализе текста важно је обратити пажњу и на акцентовање речи и слогова у зависности од дела такта у коме се налазе и мелодијског тока. Следи анализа нотног текста и усвајање мелодије у фрагментима. Ова фаза припреме захтева одвојене пробе по гласовима. На заједничкој проби хора, након усвајања песме/композиције у целини треба обатити пажњу на динамику и агогику.

Обрађене композиције треба изводити на културним манифестацијама школе (Дан школе, Свечана послава поводом обележавања школске славе Светог Саве, Годишњи концерт...), и ван ње, као и на фестивалима и такмичењима хорова, како у земљи, тако и ван ње.

ПРЕПОРУЧЕНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА РАД ХОРА

Химне:

Државна химна

Химна Светом Сави

Химна школе

Народне и песме домаћих аутора:

Српска народна песма, Уродиле жуте крушке

Српска народна песма, Чај горо, лане моје

Српска народна песма, Заспо Јанко

Збирка хорских композиција, Варај Данке

Збирка хорских композиција, Живкова ташта

Нишка бања, аранжман Ник Пејџ

Станиша Коруновић, Цвећ.

Светолик Пашћан Којанов, Зимска песма

Биљана Мандић, Љубичица

Владимир Ђорђевић, Веће врана

Стеван Стојановић Мокрањац, Ал` је леп овај свет

Марко Тајчевић, Пошла румен.

Жарко Петровић, Серенада Београду

Даворин Јенко, Востани Србије

Никола Грбић, Ово је Србија

Стеван Стојановић Мокрањац, У Будиму граду

Драган Пантић, Симонида

Константин Бабић, Чај горо

Ју рок мисија, За милион година

Духовне песме:

Милешевка

Бели анђео

Ударало у тамбуру ђаче

Помози нам, Боже драги

Помози нам, вишњи Боже

Јосиф Маринковић, Оче наш

Вера Миланковић, Оче наш

Непознат аутор, Бројаница Светог Саве

Непознат аутор, Пред иконом Светог Саве

Страни композитори:

Јохан Себастијан Бах, Ах, што волим

Волфганг Амадеус Моцарт, Лаку ноћ (*Bona nox*)

Ђовани да Нола, *Chi la gagliarda*

Лудвиг ван Бетовен, Ода радости

Дмитри Бортњански, Многаја лета

Дарко Краљић, Чамац на Тиси

Арсен Дедић, Кад би сви

Харолд Арлен, Изнад дуге (*Over The Rainbow*)

Хозе Марти, *Guantanamera*

Џо Дасин, *Champs Elysées*

Боб Марли, *Don't Worry, Be Happy*

Дин Мартин, *Volare*

Грчка народна песма, *Mi mou thimonis matia mou*

Традиционална песма из Енглеске, *Green sleeves*

Нена, *99 Luftballons*

Јапанска дечја песма, *Tanabata Sama*

Ричард Роџерс: *Edelweiss*

Традиционална песма из Италије, *L'inverno se n'è andato*

На репертоару хора могу се наћи и вишегласне песме које су предложене у Препорученим композицијама за певање и свирање, нарочито ако је реч о разредном хору.

ОРКЕСТАР

Садржаји рада:

- избор инструмената и извођача у формирању оркестра;
- избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра;
- техничке и интонативне вежбе;
- расписивање деоница и увежбавање по групама (прстомет, интонација, фразирање);
- спајање по групама (I–II; II–III; I–III);
- заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно и стилско обликовање композиције.

У избору оркестарског материјала и аранжмана водити рачуна о врсти ансамбла, узрасту ученика и њиховим извођачким способностима. Репертоар школског оркестра чине дела домаћих и страних композитора разних епоха у оригиналном облику или прилагођена за постојећи школски састав. Школски оркестар може наступити самостало или као пратња хору.

Допунска настава

ПРЕДМЕТ: Српски језик и књижевност

Годишњи фонд часова: 36

ДОПУНСКА НАСТАВА - Српски језик и књижевност

Рб.наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Синтакса: синтаксичке јединице- реч, синтагма, реченица	10
2.	Морфологија: врсте речи, грађење речи, деklinација и конјугација	10
3.	Стилска језичка средства и анализа књижевног дела	8
4.	Правописне вежбе: велико словао, састављено/ растављено писање речи, интерпункцијски знаци	8
	Укупно	36

ИСХОДИ: Ученик ће моћи да препозна синтаксичке јединице, стилска средства на лакшим примерима, као и да правилно примењује правописну норму. Имаће могућности да и даље напредује у складу са сопственим могућностима.

НАПОМЕНА:

Садржаји за реализовање допунске наставе ће зависити од напредовања ученика и проблема на које наилазе у овладавању предвиђеним програмским садржајима.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Допунски рад се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави енглеског језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја.

Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе с којима организује допунски рад (на пример: група ученика с недовољним знањем одређених садржаја и граматике или правописа; група ученика који нису савладали неки од предвиђених елемената књижевне анализе или облика усменог и писменог изражавања; група ученика са артикулационим проблемима, итд.)

НАСТАВНА ТЕМА И САДРЖАЈ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
<p>ГРАМАТИКА</p> <p>Глаголски облици (Садашње просто време, Садашње трајно време, Прошло просто време, Будуће просто време –будући планови и намере-going to, Садашњи перфекат, used to) модални глаголи (should, shouldn't, must, mustn't, have to, don't have to, needn't)</p> <p>Изрази за количину</p> <p>Број и род именица</p> <p>Mouse – mice Child – children Cat – Tom cat Lion – lioness Host : Hostess</p> <p>Односне заменице (who, what, which, that)</p> <p>Question tags He is here, isn't he?</p> <p>Први и други тип кондиционала He will study, if he wishes to. He would study if he wished to.</p> <p>Заменице</p> <p>Possessive Pronouns (mine)</p> <p>Personal pronouns (you)</p> <p>Reflexive pronouns (myself)</p> <p>Demonstrative pronouns (this)</p> <p>Interrogative pronouns (whose)</p> <p>Relative pronouns (that, which)</p> <p>Distributive pronouns (either)</p> <p>Indefinite pronouns (all, one)</p> <p>Индиректни говор (наредбе, молбе, савети)</p>	<p>презентација наставних садржаја интерактивно учење препознавање и примена граматичких садржаја рад у пару групни рад на задату тему израда пројеката израда панела приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице утврђивање и систематизација путем штампаног материјала, радне свеске и мини тестова квиз (Асоцијација) корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала допунска и додатна настава</p> <ul style="list-style-type: none">- описује различитости- постављање питања и давање исказа у основној комуникацији;- лексика,- нови граматички појмови,- писање кратких реченица.- исказивање изреченог трећој особи,- исказивање једноставне усмене поруке;- савладавање технике читања;- описи појмова;- лексика,- нови граматички појмови	<p>-разумевање текстова и упутстава и реаговање на одговарајући начин</p> <ul style="list-style-type: none">- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима,- уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика који учи,- покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника)- обраћа пажњу на речи и изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднасловe у писаним текстовима,- уколико не зна појам на страном језику, покушава да је изрази мимиком док не добије помоћ од друга или наставника,-интерпретација и практична примена стечених знања-уознавање, представљање себе и других-изражавање припадности--исказивање једноставне усмене поруке;-савладавање технике читања;- описи појмова;- лексика,- нови граматички појмови унутар познате реченице
<p>ВОКАБУЛАР И ИЗГОВОР</p> <p>Вођење сопственог речника (писање нових речи по новим насловима и текстовима који се изучавају)</p> <p>Подела по врстама речи</p> <p>Глаголи (инфинитив, прошло време, партицип)</p>	<p>читање наглас вежбе са акцентовањем вођење сопственог речника провера речи рад у пару (дијалог) вежбања са захтевом отклањања грешке слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио</p>	<ul style="list-style-type: none">- Уме да нађе задату реч на страном језику у свом речнику или у штампаном издању,- Уме да нађе синоним задате речи на страном језику,- Тражи одговарајући израз са матерњег на израз у

<p>Именице Придеви Предлози Упитне речи <u>Имитирање изговора говорника којима је енглески језик матерњи, а долазе из различитих делова света (нагласак – Аустралија, Америка, Канада, Велика Британија)</u></p>	<p>записа симулација дијалога именовање научених појмова и израза уз често групно понављање драмска игра, рад у пару симулација ситуација, рад на групном пројекту</p>	<p>страном језику - Исправља друга уколико погрешни</p>
<p>ЧИТАЊЕ И СЛУШАЊЕ СА РАЗУМЕВАЊЕМ <u>Разумевање краћег текста до 100 речи</u> (уџбеник или додатни материјал) Краћи дијалози до 10 реплика (питања и одговори) Издавање кључних информација после слушања текста Разумевање и одговарање на усмене поруке (давање наредбе или извршавање)</p>	<p>примена аудио и видео записа индивидуална и групна анализа текста припрема питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом препричавање прочитаног текста дискусија вежбе слушања, повезивање предмета са сликом израда постера на задату тему поступање по датом задатку</p>	<p>- Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту, - Уме да користи вербална и невербална средства изражавања, - Уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер) - може да употреби реч сличног значења или приближног уместо непознате.</p>
<p>ПИСАЊЕ И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ <u>Попуњавање краћих текстова</u> (радни листови...) <u>Тестови</u> (граматичке целине, вокабулар) <u>Диктати</u> (познати текстови)</p>	<p>кратки описи диктати преписивање текстова правила интерпункције и правописа коришћење интернета и других средстава писмене комуникације подстицање креативности кроз писање кратких песама и прича - игрица размене писаних порука</p>	<p>- Правилно пише страну реч, - Уме да у писаној форми изражава краће садржаје у вези са темама предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода, - Уме да попуњава краћу анкету везану за обим вокабулара који поседује, - Уме да попуњава реченицу везану за познату фразу, - Уме да попуњава реченицу везану за граматичку целину која се изучава - Писање дневника</p>
<p>КОНВЕРЗАЦИЈА <u>Драматизација</u> (скечеви везани за претходно учену целину) <u>Питања и одговори</u> (текстови из уџбеника) <u>Препричавање текста</u> (познати текст из уџбеника)</p>	<p>коришћење припремљеног текста за разговор, коришћење интернета у сврху тражење фотографија и текста на задату тему рад у Power Point-у, припрема питања и одговора уз консултацију са наставником</p>	<p>Разумевање и давање једноставних упутстава и команди, Молбе и изрази захвалности, Преноси трећој особи основно значење исказаног у оквиру набројаних комуникативних функција, - тражење и давање обавештења; - описивање и именовање предмета; - изражавање припадности; - препознавање историјских појмова</p>

ФИЗИКА ДОПУНСКА НАСТАВА

БРОЈ ЧАСОВА : 36

ЦИЉ : Допунски рад организује се за ученике који из објективних разлога у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмских подручја.

Образовни стандард за допунску наставу је **основни ниво**.

САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ	НАСТАВНА СРЕДСТВА
<p>1.СИЛА И КРЕТАЊЕ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Равномерно променљиво праволинијско кретање. 2. Равномерно променљиво праволинијско кретање. 3. Стално убрзање и његово одређивање (јединице). 4. Убрзање као векторска величина. 5. Тренутна брзина и пређени пут код равномерно променљивог кретања. 6. График брзине равномерно променљивог кретања. 7. График брзине равномерно променљивог кретања. 8. Инертност тела. Први Њутнов закон 9. Сила као узрок промене брзине тела. Успостављање везе између силе масе и убрзања. 10. Други Њутнов закон и равномерно променљиво праволинијско кретање 11. Динамичко мерење силе 12. Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон 	<ul style="list-style-type: none"> – разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; – примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; – покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање; – демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, 	<ul style="list-style-type: none"> - вербално-текстуалне, - демонстративно-илустративне, -методе практичног рада 	<ul style="list-style-type: none"> - уџбеник и збирка задатака, -табла, -слике и цртежи - дијапројектор, ЦД и компјутер, -видео-бим -дидактички материјал

<p>2.КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ.СИЛЕ ТРЕЊА</p> <p>13. Убрзање при кретању тела под дејством силе теже</p> <p>14. Тежина тела..</p> <p>15. Слободно падање тела и бестежинско стање.</p> <p>16. Слободно падање тела и бестежинско стање.</p> <p>17. Хитац навише и наниже</p> <p>18. Хитац навише и наниже</p> <p>3.РАВНОТЕЖА ТЕЛА</p> <p>19. Слагање и разлагање сила.</p> <p>20. Тело у равнотежи.</p> <p>21. Појам и врсте равнотеже. Полуга , и момет силе.</p> <p>22. Равнотеже полуге и њена примена</p> <p>23. Равнотеже полуге и њена примена</p> <p>24. Сила потиска. Архимедов закон. Пливање тела.</p> <p>25. Сила потиска. Архимедов закон. Пливање тела</p> <p>26. Сила трења. и сила отпора средине</p> <p>4.МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА .СНАГА</p> <p>27. Механички рад.Рад силе. Рад силе теже и силе трења.</p> <p>28. Механички рад.Рад силе. Рад силе теже и силе трења</p> <p>29. Квалитативно увођење појма механичке енергије. Кинетичка и потенцијална енергија.</p>	<p>прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента;</p> <ul style="list-style-type: none"> – покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; – наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; – прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води; – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...); – разликује појмове температуре и 		
--	--	--	--

<p>30. Гравитационо потенцијална енергија.</p> <p>31. Веза између промрне механичке енергије и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије.</p> <p>32. Снага. Коефицијент корисног дејстава.</p> <p>33. Снага. Коефицијент корисног дејстава.</p> <p>5.ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ</p> <p>34. Честични састав супстанције. Унутрашња енергија и појам температуре</p> <p>35. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа.</p> <p>36. Топлотно ширење и мерење температуре.</p>	<p>количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго;</p> <ul style="list-style-type: none"> – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења; – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења. 		
--	---	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	АКТИВНОСТИ		РЕСУРСИ	САРАДНИЦИ
	а) Ученик	б) Наставник		
<ul style="list-style-type: none"> - географија -природа и друштво - историја - биологија - хемија -техникаи технологија -математика -Свет око нас 	<ul style="list-style-type: none"> - Слуша - Пише - Говори - Описује - Гледа - Размишља -Доноси закључке -Црта -Анализира 	<ul style="list-style-type: none"> - Планира - -Ораганизује - Бира садржаје - Реализује - Објашњава - - Демонстрира - Даје упутства - Обезбеђује ресурсе - Партнер у учењу 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученици - - Наставници - Родитељи - Искуство ученика 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученици - Наставници - Родитељи - ПП служба

МАТЕМАТИКА – ДОПУНСКА НАСТАВА

БРОЈ ЧАСОВА : 36

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА: Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ: да ученици савладају основне појмове везане за реалне бројеве, да стекну основна знања везана за појмове многоугао, круг и питагорина теорема

ТЕМЕ/САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ И начин остваривања програма	НАСТАВНА СРЕДСТВА
1. Реални бројеви 10 часова 2. Питагорина теорема 6 часова 3. Цели алгебарски изрази 14 часова 4. Многоугао 3 часа 5. Круг 3 часа	Ученик ће бити у стању да: израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима примени Питагорину теорему када су неопходни елементи непосредно дати трансформише збир, разлику и производ полинома примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома примени својства страница, углова и дијагонала многоугла израчуна обим и површину круга	<ul style="list-style-type: none">- Кооперативна- Интерактивна- Перцептивне- Метода показивања- Метода практичних радова- Разговор- Учење путем открића- Трагање за одговорима- Учење кроз игру	<ul style="list-style-type: none">- Апликације- Креде у боји- Оловке у боји- Модели- Дидактички материјал- -ППТ

ХЕМИЈА

Допунска настава

Циљеви наставе су:

Допунска настава из хемије се организује за ученике који спорије усвајају знања, ученике који нису били присутни на неким часовима, ученике који желе да утврде знање или уклоне евентуалне нејасноће, што доприноси бољем усвајању знања и вештина везаних за наставно градиво

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ(СТАНДАРДИ)
		ОСНОВНИ
1. Основни хемијски појмови <ul style="list-style-type: none">- својства супстанци- промене супстанци- смеше	<ul style="list-style-type: none">- вршњачка едукација- индивидуална настава- рад у пару- експеримент	<p>ХЕ 1.1.1.измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ 1.1.2. о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења на основу њихових својстава ХЕ 1.1.3.на основу којих својстава супстанце се могу да се разликују, којим врстама промена подлежу, као и да се при променама укупна маса не мења ХЕ 1.1.8 значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со и индикатор. ХЕ 1.1.9.загрева супстанцу на безбедан начин ХЕ 1.1.11.сac тави апаратуру изведе поступак цеђења ХЕ 1.1.12 у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства растворљивост као и да та својства опише</p>
2. Структура супстанце <ul style="list-style-type: none">- грађа атома: језгро и орбитал- ПСЕ- хемијске формуле- хемијске везе- атомска и молекулска маса	<ul style="list-style-type: none">- вршњачка едукација- индивидуална настава- рад у пару	<p>ХЕ 1.1.4.Да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона и те честице се међусобно разликују по наелектрисању и сложености грађе. ХЕ 1.1.5.тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињенима ХЕ 1.1.6.квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације ХЕ 1.1.8.значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со и индикатор.</p>
3. Хомогене смеше – раствори <ul style="list-style-type: none">- својства раствора- водени раствори- процентни садржај	<ul style="list-style-type: none">- вршњачка едукација- рад у пару	<p>ХЕ 1.1.1. . измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ 1.1.2. о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења на основу њихових својстава ХЕ 1.1.5.тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињенима ХЕ 1.1.7. шта су раствори, како настају и припере раствора у свакодневном животу ХЕ 1.1.8.значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со и индикатор. ХЕ 1.1.9.загрева супстанцу на безбедан начин ХЕ1.1.10.измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ 1.1.12 у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства растворљивост) као и да та својства опише ХЕ 1.6.1. * безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама ХЕ.1.6.2.* изведе експеримент према датом упутству</p>

<p>4. Хемијске реакције и израчунавања - типови хемијских реакција - хемијски закони - хемијске једначине</p>	- индивидуални рад - рад у пару - вршњачка едукација	<p>ХЕ 1.1.3.на основу којих својстава супстанце се могу да се разликују, којим врстама промена подлежу, као и да се при променама укупна маса не мења ХЕ 1.1.6.квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације ХЕ 1.1.8.значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со и индикатор.</p>
<p>5.Кисеоник, водоник и њихова једињења Соли</p>	- индивидуални рад - рад у пару - вршњачка едукација	<p>ХЕ 3.2.1. да су физичка и хемијска својства метала и неметала одређена структуром њихових атома/молекула ХЕ 3.2.2.хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима)</p>

ДОДАТНА НАСТАВА

Додатна настава

ПРЕДМЕТ: Српски језик и књижевност

Годишњи фонд часова: 36

Циљеви и задаци:

СТИЦАЊЕ ЗНАЊА ПОМОЋУ РАЗНИХ ОБЛИКА НАСТАВНОГ ПОДСТИЦАЊА; ПРОШИРИВАЊЕ ПОСТОЈЕЋЕГ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА И ПРИПРЕМА УЧЕНИКА ЗА СВЕ НИВОЕ ТАКМИЧЕЊА ИЗ ОБЛАСТИ ЈЕЗИКА И ЈЕЗИЧКЕ

КУЛТУРЕ, КАО И КЊИЖЕВНОСТИ (КЊИЖЕВНА ОЛИМПИЈАДА); ОСПОСОБЉАВАЊЕ УЧЕНИКА ЗА САМОСТАЛНИ РАД

И УВОЂЕЊЕ У НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЦЕС.

ДОДАТНА НАСТАВА- Српски језик и књижевност

Рб.наставне теме	Назив наставне теме	Број часова по теми
1.	Морфологија: дефлекција, врсте речи, грађење речи	8
2.	Синтакса: комуникативна и предикатска реченица, зависне реченице, напоредни односи међу независним реченицама	11
3.	Лексичко- семантичке вежбе (хомоними, синоними, антоними, полисемија, пароними)	4
4.	Синтагма (врста синтагме према главној речи, служба у реченици, односи)	7
5.	Стилистика	7
Укупно		36

ИСХОДИ: Ученик ће бити у стању да примени знање на тежим примерима у оквиру синтаксичких јединица, лексичко- семантичких појмова и стилистике.

Уџбеник за реализацију програма

Граматика за 7. разред основне школе.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

За додатни рад од V до VIII разреда се опредељују даровити ученици и посебних интересовања за енглески језик. Ангажоване ученике стога треба стимулирати (похвале, награде, интерна школска такмичења у циљу припрема за општинско, окружно и републичко такмичење које се организује само за ученике осмог разреда) и постепено их уводити у области професионалне оријентације ка широком пољу делатности које пружа знање енглеског језика.

НАСТАВНА ТЕМА И САДРЖАЈ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
<p>ГРАМАТИКА</p> <p>Глаголски облици (Садашње просто време, Садашње трајно време, Прошло просто време, Будуће просто време – будући планови и намере – going to, Садашњи перфекат, used to)</p> <p>модални глаголи (should, shouldn't, must, mustn't, have to, don't have to, needn't)</p> <p>Изрази за количину</p> <p>Број и род именица Mouse – mice Child – children Cat – Tom cat Lion – lioness Host : Hostess</p> <p>Односне заменице (who, what, which, that)</p> <p>Question tags He is here, isn't he?</p> <p>Први и други тип кондиционала He will study, if he wishes to. He would study if he wished to.</p> <p>Заменице Possessive Pronouns (mine) Personal pronouns (you) Reflexive pronouns (myself) Demonstrative pronouns (this) Interrogative pronouns (whose) Relative pronouns (that, which) Distributive pronouns (either) Indefinite pronouns (all, one)</p> <p>Индиректни говор (наредбе, молбе, савети)</p>	<p>презентација наставних садржаја интерактивно учење</p> <p>препознавање и примена граматичких садржаја</p> <p>рад у пару</p> <p>групни рад на задату тему</p> <p>израда пројеката</p> <p>израда панона</p> <p>приближавање граматичких садржаја из угла свакодневнице</p> <p>утврђивање и систематизација путем штампаног материјала, радне свеске и мини тестова</p> <p>квиз</p> <p>корелација и позивање на стечено знање из граматике матерњег језика</p> <p>начини реализације уз помоћ визуелног и аудио материјала</p> <p>допунска и додатна настава</p> <ul style="list-style-type: none"> - описује различитости - постављање питања и давање исказа у основној комуникацији; - лексика, - нови граматички појмови, - писање кратких реченица. - исказивање изреченог трећој особи, - исказивање једноставне усмене поруке; - савладавање технике читања; - описи појмова; - лексика, - нови граматички појмови 	<p>-разумевање текстова и упутстава и реаговање на одговарајући начин</p> <p>- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима,</p> <p>- уочава сличности и разлике између матерњег и страног језика који учи,</p> <p>- покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна (друга, наставника)</p> <p>- обраћа пажњу на речи и изразе који се више пута понављају, као и на наслове и поднаслове у писаним текстовима,</p> <p>- уколико не зна појам на страном језику, покушава да је изрази мимиком док не добије помоћ од друга или наставника,</p> <p>-интерпретација и практична примена стечених знања</p> <p>-упознавање , представљање себе и других</p> <p>-изражавање припадности</p> <p>--исказивање једноставне усмене поруке;</p> <p>-савладавање технике читања;</p> <p>- описи појмова;</p> <p>- лексика,</p> <p>- нови граматички појмови унутар познате реченице</p>
<p>ВОКАБУЛАР И ИЗГОВОР</p> <p>Имитирање изговора говорника којима је енглески језик матерњи, а долазе из различитих делова света (нагласак – Аустралија, Америка, Канада, Велика Британија)</p>	<p>читање наглас</p> <p>вежбе са акцентовањем</p> <p>вођење сопственог речника</p> <p>провера речи</p> <p>рад у пару (дијалог)</p> <p>вежбања са захтевом отклањања грешке</p> <p>слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио записа</p> <p>симулација дијалога</p> <p>именовање научених појмова и израза уз често групно понављање</p> <p>драмска игра, рад у пару</p> <p>симулација ситуација, рад на групном пројекту</p>	<p>- Уме да нађе задату реч на страном језику у свом речнику или у штампаном издању,</p> <p>- Уме да нађе синоним задате речи на страном језику,</p> <p>- Тражи одговарајући израз са матерњег на израз у страном језику</p> <p>- Исправља друга уколико погрешно</p>

<p>ЧИТАЊЕ И СЛУШАЊЕ СА РАЗУМЕВАЊЕМ <u>Гледање видео материјала са енглеским поднасловом (филмови, видео записи – историја, географија)</u> (додатни материјал) Краћи дијалози до 10 реплика (питања и одговори) Издајање кључних информација после слушања текста Разумевање и одговарање на усмене поруке (давање наредбе или извршавање)</p>	<p>примена аудио и видео записа индивидуална и групна анализа текста припрема питања у вези са прочитаним или одслушаним текстом препричавање прочитаног текста дискусија вежбе слушања, повезивање предмета са сликом израда постера на задату тему поступање по датом задатку</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Може да изрази утиске и осећања о кратком прилагођеном књижевном тексту, - Уме да користи вербална и невербална средства изражавања, - Уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција, инференција и позитивни трансфер) - може да употреби реч сличног значења или приближног уместо непознате.
<p>ИСАЊЕ И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ <u>Попуњавање текстова</u> (песма из уџбеника, упитник...) <u>Тестови</u> (граматичке целине, вокабулар) <u>Квизови и анкете</u> (<i>online</i> или на часу)</p>	<p>кратки описи диктати преписивање текстова правила интерпункције и правописа коришћење интернета и других средстава писмене комуникације подстицање креативности кроз писање кратких песама и прича - игрица размене писаних порука</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Правилно пише страну реч, - Уме да у писаној форми изражава краће садржаје у вези са темама предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода, - Уме да попуњава краћу анкету везану за обим вокабулара који поседује, - Уме да попуњава реченицу везану за познату фразу, - Уме да попуњава реченицу везану за граматичку целину која се изучава - Писање дневника
<p>КОНВЕРЗАЦИЈА <u>Дебата</u> дискусија на задату тему (дијалог или у групи) <u>Драматизација</u> (скечеви везани за претходно учену целину) Асистирање наставнику на часовима допунске наставе – Вршњачка едукација (PEER Education) – уручивање тестова, објашњавање на енглеском, давање примера о начину одговарања ...</p>	<p>коришћење припремљеног текста за разговор, коришћење интернета у сврху тражење фотографија и текста на задату тему рад у Power Point-у, припрема питања и одговора уз консултацију са наставником</p>	<p>Разумевање и давање једноставних упутстава и команди, Молбе и изрази захвалности, Преноси трећој особи основно значење исказаног у оквиру набројаних комуникативних функција, - тражење и давање обавештења; - описивање и именовање предмета; - изражавање припадности; - препознавање историјских појмова</p>

ИСТОРИЈА

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ (СТАНДАРДИ)		
Успон Европе (Европа од краја 15. до краја 18.века) 2	Обнављање градива ранијих разреда, рад на кључним појмовима и стандардима напредног нивоа, припрема за такмичење	Налазе се у школском програму		
Српски народ под страном влашћу од 16. до 18 века 2	Обнављање градива ранијих разреда, рад на кључним појмовима и стандардима напредног нивоа, припрема за такмичење	Налазе се у школском програму		
Доба револуција (свет од кр.18.века до 70-тих год. 19.века) 2	Обнављање градива ранијих разреда, рад на кључним појмовима и стандардима напредног нивоа, припрема за такмичење	Налазе се у школском програму		
Нововековне српске државе Србија и Црна Гора (до међународног признања 1878.године) 2	Обнављање градива ранијих разреда, рад на кључним појмовима и стандардима напредног нивоа, припрема за такмичење	Налазе се у школском програму		

ГЕОГРАФИЈА

Циљеви и задаци.

- исказивање заинтересованости за шири знања из предмета,
- истрживачки рад,
- самостално истраживање и коришћење стручне литературе, штампе,
- проширивање стечених знања и њихова примена,
- примена савремених технологија –интернет,
- стицање и развијање знања и разумевања, умења и ставова према светским и националним вредностима и достигнућима.

Додатна настава из Географије се организује за ученике седмог разреда и остварује се са по 36 часова , односно са по 1 часом недељно, кроз активности:

- избор ученика, који су се определили анкетом,
- анализа, израда и усвајање годишњег програма,
- уређење кабинета,
- израда тематских карата, зидних новина, панона,
- реферати-писање, анализа,
- литература и штампа –читање и анализа,
- примена рачунара и интернета,
- географске занимљивости-асоцијације, занимљива географија,
- учешће у квизовима и организовање истих,
- припрема и учешће на такмичењима,
- посете и излети,
- учешће у изради школског листа "Петица", као и учешће у изради и креирању школског сајта
- анализа остварених резултата.

Све теме су везане, испреплетане и тако ће бити и оствариване кроз више часова.

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ (СТАНДАРДИ)
		НАПРЕДНИ
АЗИЈА	-разговор -уознавање са радом -рад пред картом -читање и анализа карте -предлози ученика	ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географскекарте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
АФРИКА	-посматрање -разговор -описивање -упоређивање -уочавање -закључивање -препознавање -истицање детаља -израда панона и презентација	ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географскекарте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
АМЕРИКА	-посматрање -разговор -описивање -упоређивање -уочавање -закључивање -препознавање -истицање детаљ	ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географскекарте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	-посматрање -разговор -описивање -упоређивање -уочавање -закључивање -препознавање	ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географскекарте ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља

ФИЗИКА ДОДАТНА НАСТАВА

БРОЈ ЧАСОВА : 36

ЦИЉ : Додатна наставе обухвата нове садржаје, који се надовезују на програм редовне наставе, али се односе на сложеније физичке појаве или на појаве за које су ученици показали посебан интерес.

Образовни стандард за допунску наставу је **напредни** ниво.

САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ	НАСТАВНА СРЕДСТВА
<p>1.СИЛА И КРЕТАЊЕ</p> <p>1.Равномерно променљиво праволинијско кретање.</p> <p>2.Стално убрзање и његово одређивање (јединице).</p> <p>3.Стално убрзање и његово одређивање (јединице).</p> <p>4.Убрзање као векторска величина.</p> <p>5.Тренутна брзина и пређени пут код равномерно променљивог кретања.</p> <p>6.График брзине равномерно променљивог кретања.</p> <p>7.Инертност тела. Први Њутнов закон</p> <p>8.Сила као узрок промене брзине тела. Успостављање везе између силе масе и убрзања.</p> <p>9.Други Њутнов закон и равномерно променљиво праволинијско кретање</p> <p>10.Други Њутнов закон и равномерно променљиво праволинијско кретање</p> <p>11.Међусобно деловање два тела – силе акције у реакције. Трећи Њутнов закон</p> <p>2.КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ.СИЛЕ ТРЕЊА</p> <p>12.Убрзање при кретању тела под дејством силе теже</p> <p>13.Тежина тела..</p> <p>14.Слободно падање тела и бестежинско стање. Хитац навише и наниже</p> <p>15.Слободно падање тела и бестежинско стање. Хитац навише и наниже</p> <p>16.Кеплерови закони. Кретање планета.</p> <p>17.Сила трења</p> <p>3.РАВНОТЕЖА ТЕЛА</p> <p>18.Слагање и разлагање сила.</p> <p>19.Слагање и разлагање</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; – примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; – покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање; – демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; 	<ul style="list-style-type: none"> - вербално-текстуалне, - демонстративно-илустративне, -методе практичног рада 	<ul style="list-style-type: none"> - уџбеник и збирке задатака, -задачи са такмичња -табла, -слике и цртежи - дијапројектор, ЦД и компјутер, -видео-бим -дидактички материјал

<p>сила. 20.Тело у равнотежи. 21.Појам и врсте равнотеже. Полуга , и момет силе. Равнотеже полуге и њена примена 22.Појам и врсте равнотеже. Полуга , и момет силе. Равнотеже полуге и њена примена 23.Равнотежа тела на стрмој равни 24.Равнотежа тела на стрмој равни 25.Сила потиска. Архимедов закон. .Пливање тела 26.Сила потиска. Архимедов закон. .Пливање тела. 4.МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА .СНАГА 27.Механички рад.Рад силе. Рад силе теже и силе трења. 28.Механички рад.Рад силе. Рад силе теже и силе трења 29.Квалитативно увођење појма механичке енергије. Кинетичка и потенцијална енергија. 30.Гравитационо потенцијална енергија. 31.Веза између промрне механичке енергије и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. 32.Снага. Коефицијент корисног дејстава. 33.Снага. Коефицијент корисног дејстава. 5.ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ 34.Честични састав супстанције.Унутрашња енергија и појам температуре 35.Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. 36. Топлотно ширење и мерење температуре.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; – прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води; – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...); – разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго; – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења; – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења. 		
---	--	--	--

МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	АКТИВНОСТИ		РЕСУРСИ	САРАДНИЦИ
	а) Ученик	б) Наставник		
- географија - историја - биологија - хемија - техника и технологија - математика	- Слуша - Пише - Говори - Описује - Посматра - Размишља - Поставља питања - Дискутује - Наводи примере - Доноси закључке - Црта - Анализира - Уочава везу са претходно усвојеним градивом- Користи изворе информација- Повезује градиво и уочава разлике и сличности.- Решава проблеме и задатке, примењује знање на текстуалним задацима,	- Планира - Ораганизује - Бира садржаје - Реализује - Објашњава - Демонстрира - Даје упутства - Усмерава - Обезбеђује ресурсе - Партнер у учењу - Подстиче - Сугерише	- Ученици - Наставници - Родитељи - Искуство ученика	- Ученици - Наставници - Родитељи - ПП служба

МАТЕМАТИКА – ДОДАТНА НАСТАВА

БРОЈ ЧАСОВА : 36

ЦИЉ : Да ученици прошире стечена знања вештине и радне способности у математици

ТЕМЕ - САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ И начин остваривања програма	НАСТАВНА СРЕДСТВА
<ol style="list-style-type: none"> 1. Реални бројеви (10 часова) 2. Питагорина теорема (8 часова) 3. Цели алгебарски изрази (10 часова) 4. Многоугао (3 часа) 5. Круг (5 часова) 	<p>Ученици ће моћи да примене знања стечена на часовима редовне наставе кроз примере сложенијих задатака и остваривања стандарда напредног нивоа</p> <p>решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникација математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Учење кроз игру - Вербална - Документациона - Демонстрациона (показивање) - Метода графичких радова - Метода практичних радова - Лабораториско-експериментална метода - Разговор 	<p>Табла Уџбеник Радна свеска Рачунар, Цртежи Слике Исечци из новина Разни приручници Тестови</p>

МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	АКТИВНОСТИ		РЕСУРСИ	САРАДНИЦИ
	а) Ученик	б) Наставник		
Сви предмети	<ul style="list-style-type: none"> - Вежбање - Разговор - Самосталан и интерактивни рад - Упоредивање - Посматра - Процењује - Сарађује - Креира 	<ul style="list-style-type: none"> - Планира -Ораганизује Бира садржаје - Усмерава - Реализује Демонстрира - Објашњава Даје упутства Омогућује примену наученог Партнер у учењу Обезбеђује ресурсе Прати ефекте сопственог рада 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученици - Наставници - Родитељи - Двориште - Учионица - Искуство ученика 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученици - Наставници - Родитељи - ПП служба

БИОЛОГИЈА

Циљеви додатне наставе су:

Додатна настава се организује за напредније ученике који желе да прошире своја знања из биологије.

ОБЛАСТ/ТЕМА	Број часова	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
1. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	6 (5+1в)	<ul style="list-style-type: none">– идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији;– одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији;– шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу;– одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; <p>упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе;</p>	<p>Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија).</p> <p>ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип)</p> <p>Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација.</p> <p>Наслеђивање пола.</p> <p>Наследне болести.</p> <p>Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација.</p> <p>Једнополни и двополни организми.</p> <p>Значај и улога полног размножавања.</p>
3. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	15 (14+1в)	<ul style="list-style-type: none">– прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења;– упореди бесполно и полно размножавање;– идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији;– одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији;– упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе;	<p>Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај.</p> <p>Симетрија, цефализација и сегментација код животиња.</p> <p>Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака).</p> <p>Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице...</p> <p>Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма.</p> <p>Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима</p>

3. ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	5 (4+1В)	<ul style="list-style-type: none"> – одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; – разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; 	Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе. Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили).
4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	5 (4+1В)	<ul style="list-style-type: none"> – идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају; – анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; – идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима;	Састав и структура популација. Популациона динамика (природни прираштај и миграције). Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације). Мреже исхране. Животне области. Конвергенција и дивергенција животних форми. Заштита природе. Заштита биодиверзитета.

<p>5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>5 (4+1в)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших облика крварења; - расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости. 	<p>Примери наследних болести. Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима. Имунитет, вакцине. Пулс и крвни притисак. Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад). Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани. Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном. Промене у адолесценцији. Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд). Последице болести зависности – наркоманија.</p>
----------------------------------	---------------------	--	---

ХЕМИЈА

Додатна настава

Циљеви додатне наставе су:

Додатна настава се организује за напредније ученике који желе да прошире своја знања из хемије.

- разуме шта је предмет изучавања хемије и како се долази до сазнања
- овладава основним операцијама лабораторијске технике
- организује радно место, припрема и одлаже прибор и материјал за рад
- разуме разлику између физичких и хемијских промена
- зна разлику између чистих супстанци и смеша
- умеју да примене одговарајући поступак за раздвајање састојака смеша знајући својства супстанци
- разуме квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола
- зна основне честице које изграђују супстанце
- зна разлику између јонске и ковалентне везе
- израчунава релативну молекулску масу, процентни састав једињења
- на основу положаја елемента Упсе одређује тип хемијске везе
- разуме изражавање квантитативног састава преко процентне концентрације
- разуме да је вода растватач за једињења са јонском и поларном ковалентном везом
- уме да израчуна и направи раствор одређене концентрације
- разликује појам масе од количине супстанце
- зна да на основу формуле израчуна моларну масу
- примењује закон о одржању масе код писања хемијских једначина
- самостално решава стехиометријске задатке

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ(СТАНДАРДИ)
		НАПРЕДНИ
1. Основни хемијски појмови <ul style="list-style-type: none">- својства супстанци- промене на супстанци- методе раздвајања смеша	<ul style="list-style-type: none">- учење путем тестова- истраживачки рад- експеримент	<p>ХЕ 3.1.2. како је практична примена супстанци повезано са њиховим својствима</p> <p>ХЕ 3.1.7. на основу својстава састојака смеше да изабере и изведе одговарајући поступак за њихово раздвајање</p> <p>ХЕ 3.1.8. да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблеми/ питању за истраживање, забележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење и изведе закључак</p> <p>ХЕ 3.6.1.* препознаје питање/проблем које се може експериментално истражити</p> <p>ХЕ 3.6.2. * постави хипотезе</p> <p>ХЕ 3.6.3. * планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе</p> <p>ХЕ 3.6.4. * донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду</p>
2. Структура супстанце <ul style="list-style-type: none">- електронски омотач- ПСЕ- хемијске формуле- хемијске везе- валенца- атомска и молекулска маса- валенца	<ul style="list-style-type: none">- примена ИКТ у настави- учење путем тестова- проблемска настава- дебата	<p>ХЕ 3.1.1. разлику између чистих супстанци (елемената и једињења) и смеша на основу врста честица које их изграђују</p> <p>ХЕ 3.1.3. да су својства супстанци и промена којима подлежу условљене разликама на нивоу честица</p> <p>ХЕ 3.1.4. структуру атома, молекула и јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома, молекула и јона.</p>

3. Хомогене смеше – раствори - својства раствора - растворљивост - процентни садржај	- групни рад - истраживачки рад - вршњачка едукација - учење путем тестова - дебата - фестивал науке	ХЕ 3.1.1. разлику између чистих супстанци (елемената и једињења) и смеша на основу врста честица које их изграђују ХЕ 3.1.2. како је практична примена супстанци повезано са њиховим својствима ХЕ 3.1.5. зависност растворљивости супстанце од природе супстанце и растварача ХЕ 3.1.8. да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/ питању за истраживање, забележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење и изведе закључак
4. Хемијске реакције израчунавања - хемијски закони - стехиометријска израчунавања	- проблемска настава - учење путем тестова - вршњачка едукација - експеримент	ХЕ 3.1.1. разлику између чистих супстанци (елемената и једињења) и смеша на основу врста честица које их изграђују ХЕ 3.6.1.* препознаје питање/проблем које се може експериментално истражити ХЕ 3.6.2. * постави хипотезе ХЕ 3.6.3. * планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе ХЕ 3.6.4. * донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду
5. Водоник, кисеоник и њихова једињења Соли	- учење путем тестова - вршњачка едукација - експеримент	ХЕ 3.2.2. хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима) ХЕ.3.6.1.* препозна питање/проблем које се може експериментално истражити ХЕ.3.6.2.* постави хипотезе ХЕ.3.6.3. * планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе

Г. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ

НАПОМЕНА: Ако се настава буде изводила на даљину и у случају потребе за додатном комуникацијом, час ће као и други предмети бити реализован преко одговарајуће платформе (Гугл учионица).

Време реализације	Активности/теме	Начин реализације:	Носиоци реализације
-септембар	-Избор руководства одељењске заједнице -Правила понашања у школи -Узајамна очекивања,потребе и захтеви -Подстицање личног развоја ученика (самопоуздање)	-разговор -дискусија	-одељењски старешина -ученици
-октобар	-Упознавање својих и потреба других -Подстицање социјалних односа у групи -Грађење адаптације и личног идентитета у групи -Развијање толеранције	-разговор -дискусија	-одељењски старешина -ученици -стручни сарадник
-новембар	-Анализа успеха -Финансијска писменост -Сређивање педагошке документације -Грађење сарадничког односа у одељењу	-разговор -евиденција у Дневнику рада	-одељењски старешина -ученици
-децембар	-Разрешавање сукоба -Стресогене животне ситуације -Успех ученика -Сређивање педагошке документације	-разговор -дискусија -евиденција у Дневнику рада	-одељењски старешина -ученици -стручни сарадник
-јануар	-Обележавање дана Светог Саве	-разговор	-одељењски старешина -ученици
-фебруар	-Вршњачка едукација-Кућни ред -Пубертет и полно преносиве болести -Суочавање са неуспехом и грађење модела за његово превазилажење -Организовање родитељског састанка	- едукативне радионице -разговор	-изабрани ученици-чланови ученичког парламента -стручни сарадник - сарадници Завода за јавно здравље -одељењски старшина
-март	-Здравље и емоционална писменост -Међувршњачко насиље -упућивање у начине реаговања на појаву насиља у школи -Помоћ ученицима при укључивању у такмичења -Позитивна клима у школи -Сређивање педагошке документације	-едукативна радионица -разговор -евиденција у Дневнику рада	-одељењски старешина -стручни сарадник
-април	-Грађење и јачање личних вредносних ставова -Анализа успеха -Разред као вредносни суд -Едукација из области права детета и малолетничке деликвенције	-разговор -дискусија- -презентација	-ученици -одељењски старешина -стручни сарадник -сарадници Вишег суда-Ужице
-мај	-Уређење школског простора -Сређивање педагошке документације -Организовање и извођење екскурзије	-чишћење учионице -разговор	- ученици -одељењски старешина
-јун	-Анализа успеха на крају школске године -Анализа рада одељењског старшине	-разговор	-ученици -одељењски старешина

ЕКСКУРЗИЈА

Садржаји, места и објекти које треба посетити	Број дана	Активности у образовно-васпитном раду	Образовно-васпитна област	Циљеви и задаци садржаја програма
<p>ЕКСКУРЗИЈЕ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. дан: Ковачевац-Идвор-Ковачица-Фантаст-Суботица 2. дан: Палићко језеро-Суботица-Нови Сад (центар града и Петроварадинска трђава)-Ковачевац <p><u>ИЗЛЕТИ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Београд-Сајам књига 2. Београд-фестивал науке 3. Београд-Природљачки музеј, Музеј примењених уметности, Музеј Николе Тесле 4. Крагујевац, Оплепац, Топола 	2	<ul style="list-style-type: none"> -посматрање -упоређивање -уознавање нових предела,културно-историјских споменика -уознавање природно-географских феномена -уознавање са остацима римске културе на нашим просторима -корелација међу наставним предметима -проширивање знања 	<p>Историја Географија Ликовна култура Биологија Српски језик Математика Техника и технологија Музичка култура</p>	<ul style="list-style-type: none"> -савлађивање и усвајање дела наставног програма(примерен ог узрасту ученика) непосредним уознавањем садржаја више наставних предмета, - уочавање и анализирање појава и односа у друштвеној средини - уознавање културног наслеђа -рекреативно-здравствени опоравак ученика

ДРАМСКА СЕКЦИЈА

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
-АУДИЦИЈА ЗА НОВЕ ЧЛАНОВЕ -АУДИЦИЈА И ДОГОВОР О РАДУ	2	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ	- РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ;
-МАЛЕ ВЕЖБЕ ЗА ИЗГОВОР -БРЗАЛИЦЕ	2	ИНДИВИДУАЛНИ ФРОНТАЛНИ	-ДРАМСКО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ ДРАМСКОГ ИЗРАЖАВАЊА
-ДИКЦИЈА -ВЕЖБЕ ДИКЦИЈЕ	2	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА	- САЗНАЈНО И ЕМОТИВНО БОГАЂЕЊЕ; - РАЗВИЈАЊЕ МАШТЕ;
-МАЛЕ ВЕЖБЕ -ПОКРЕТ	2	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА	- РАЗВИЈАЊЕ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ, СПОСОБНОСТИ КОНЦЕНТРАЦИЈЕ,
-ПАНТОМИМА -ПАНТОМИМА -ИЗБОР ТЕКСТОВА ЗА ШКОЛСКУ СЛАВУ -ЧИТАЊЕ ТЕКСТА, РАЗГОВОР, АНАЛИЗА, ИДЕЈЕ	4	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА	ОПАЖАЊА,ЛОГИЧКОГ И КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА -РАЗВОЈ СЛОБОДНОГ ИЗРАЖАВАЊА;
-ПОДЕЛА УЛОГА -ПРИПРЕМА ЗА СЛАВУ -ИЗРАДА КОСТИМА -СЦЕНА	4	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА	- РАЗВОЈ СПОСОБНОСТИ ЗА САМОКОНТРОЛУ, ДОСЕТЉИВОСТ И САМОСТАЛНОСТ У РАДУ
-ПРИПРЕМА ПРИРЕДБЕ -АНАЛИЗА РАДА -ИМИТАЦИЈЕ -АНАЛИЗА КАРАКТЕРА	4	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА	- РАЗВИЈАЊЕ СПОСОБНОСТИ ЗА САРАДЊУ, ОДГОВОРНОСТ, ТОЛЕРАНЦИЈУ.
-ИЗРАЖАЈНО ГОВОРЕЊЕ -КОСТИМИ -МАСКЕ -СЦЕНА	4	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА	- РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ;

<p>-ПРИПРЕМА ПРЕДСТАВЕ -ДИКЦИЈА -СЦЕНЕ -КОСТИМИ</p>	4	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<p>- РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ДРАМСКО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ ДРАМСКОГ ИЗРАЖАВАЊА</p>
<p>-ПОСТАВКА ЧИНОВА -ИЗВОДИМО ПРЕДСТАВУ -АНАЛИЗА УРАЂЕНОГ -И ВИЦ ЈЕ ДРАМА</p>	4	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<p>- РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ДРАМСКО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ ДРАМСКОГ ИЗРАЖАВАЊА</p>
<p>-ГЛУМИМО БАЈКЕ -БАЈКА- ДРАМАТИЗАЦИЈА</p>	2	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<p>- РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ДРАМСКО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ ДРАМСКОГ ИЗРАЖАВАЊА</p>
<p>-АНАЛИЗА РАДА -ДОГОВОР О ДАЉОЈ САРАДЊИ</p>	2	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<p>- РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ДРАМСКО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ ДРАМСКОГ ИЗРАЖАВАЊА</p>

ЛИТЕРАРНО-РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА	НАЧИН И ПОСТУПИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
-ФОРМИРАЊЕ СЕКЦИЈЕ -ДОНОШЕЊЕ ПЛАНА И ПРОГРАМА РАДА СЕКЦИЈЕ	2	ФРОНТАЛНИ	- ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ
АНАЛИЗА РАДА СЕКЦИЈЕ У ПРЕТХОДНОЈ ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ	2	ФРОНТАЛНИ	- ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ
-ПОСЕТА ШКОЛСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ -ПРАВИЛАН ИЗГОВОР ГЛАСОВА -АКЦЕНАТСКЕ ВЕЖБЕ	2	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА	- ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ
-УПОЗНАВАЊЕ СТВАРАЛАЧКИХ ПОКУШАЈА - - СТВАРАЛАЦ ЛИТЕРАРНЕ СЕКЦИЈЕ - АКЦЕНАТСКЕ ВЕЖБЕ - ВЕЖБЕ ИНТОНАЦИЈЕ	2	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА	- ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ
- ИЗБОР КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА ЗА НАСТУП ПОВОДОМ ДАНА СВЕТОГ САВЕ - ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС	4	ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА	- ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ

<ul style="list-style-type: none"> - ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДАНА СВЕТОГ САВЕ - КОМПОЗИЦИЈА САСТАВА - ИЗРАЗ ЛИЦА, ГЕСТИКУЛАЦИЈА 	4	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - КАКО ПОЧЕТИ РЕЦИТОВАЊЕ - СТВАРАЛАЧКИ ПОКУШАЈИ УЧЕНИКА - БОГАЋЕЊЕ РЕЧНИКА - ПЛЕОНАЗАМ 	4	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - ИЗБОР ПРОГРАМА ЗА ДАН ШКОЛЕ - ЛИТЕРАРНИ КОНКУРСИ ПОВОДОМ ДАНА ЖЕНА И ШКОЛЕ - УВЕЖБАВАЊЕ САДРЖАЈА ЗА НАСТУП 	4	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДАНА ШКОЛЕ - ШКОЛСКО ТАКМИЧЕЊЕ РЕЦИТАТОРА 	4	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - СМОТРА РЕЦИТАТОРА - УВЕЖБАВАЊЕ САДРЖАЈА ЗА НАСТУП - ТЕХНИЧКО И СУГЕСТИВНО ОПИСИВАЊЕ 	4	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ

<ul style="list-style-type: none"> - ИСТРАЖИВАЊЕ ЛОКАЛНОГ ГОВОРА - АНАЛИЗА КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА 	2	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - АНАЛИЗА РАДА СЕКЦИЈА 	1	<p>ФРОНТАЛНИ ИНДИВИДУАЛНИ РАД У ПАРУ САМОСТАЛНИ РАД УЧЕНИКА ЈАВНИ НАСТУП УЧЕНИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ДА УЧЕНИЦИ СПОЗНАЈУ СОПСТВЕНЕ ТАЛЕНТЕ - ДА ПРОШИРЕ ВИДИКЕ - ДА РАЗВИЈУ КРЕАТИВНЕ И ИМАГИНАТИВНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ - ДА СЕ ДРУЖЕ СА ДРУГОМ ДЕЦОМ - ДА ПРОВОДЕ ВРЕМЕ СА ВРШЊАЦИМА - ДА ОДЛАЗЕ НА РАЗНЕ ФЕСТИВАЛЕ И ТАКМИЧЕЊА - СТИЦАЊЕ РАДНИХ НАВИКА И ОСЕЋАЈА ОДГОВОРНОСТИ

НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ САДРЖАЈА ПРОГРАМА
ОКТОБАР 1. ФОРМИРАЊЕ ГРУПЕ (НА ОСНОВУ ЛИЧНОГ ОПРЕДЕЉЕЊА У ШКОЛИ) 2. ЧИТАЊЕ ВЕЋ УРАЂЕНИХ ЛИТЕРАРНИХ РАДОВА 3. ПЛАНИРАЊЕ РАДА СЕКЦИЈЕ НА ОСНОВУ ИДЕЈА УЧЕНИКА 4. ПРИКУПЉАЊЕ МАТЕРИЈАЛА ЗА ШКОЛСКИ ЛИСТ	4	-АУДИТИВНА - ДИЈАЛОШКА -ДЕМОНСТРАТИВНА -МОНОЛОШКА -ПРАКТИЧАН РАД -ПИСАЊЕ -ИНДИВИДУАЛНИ -ГРУПНИ	- РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ НОВИНАРСКОГ ПОСЛА
НОВЕМБАР 1. УПОЗНАВАЊЕ СА ОБЛИЦИМА НОВИНАРСКОГ ИЗРАЖАВАЊА (ВЕСТ, ИЗВЕШТАЈ, РЕПОРТАЖА) 2. ПРОНАЛАЖЕЊЕ И УОЧАВАЊЕ ОБЛИКА НОВИНАРСКОГ ИЗРАЖАВАЊА У ДНЕВНИМ НОВИНАМА 3. САМОСТАЛНО ПИСАЊЕ НОВИНСКОГ ЧЛАНКА (ВЕСТИ, ИЗВЕШТАЈА И РЕПОРТАЖЕ)-„БАК РЕПОРТЕР“ 4. ПРИКУПЉАЊЕ МАТЕРИЈАЛА ЗА ШКОЛСКИ ЛИСТ „КОРАЦИ“	4	-АУДИТИВНА - ДИЈАЛОШКА -ДЕМОНСТРАТИВНА -МОНОЛОШКА -ПРАКТИЧАН РАД -ПИСАЊЕ -ИНДИВИДУАЛНИ -ГРУПНИ	РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ НОВИНАРСКОГ ПОСЛА
ДЕЦЕМБАР 1. ОБЛИЦИ НОВИНАРСКОГ ИЗРАЖАВАЊА (РЕПОРТАЖА И ИНТЕРВЈУ) 2. ИНТЕРВЈУ СА НЕКИМ ОД УЧЕНИКА ИЛИ НАСТАВНИКА ШКОЛЕ 3.РЕПОРТАЖА СА СПОРТСКИХ ДОГАЂАЈА- „БАК РЕПОРТЕР“ 4. ПРИКУПЉАЊЕ МАТЕРИЈАЛА ЗА ШКОЛСКИ ЛИСТ „КОРАЦИ“	4	-АУДИТИВНА - ДИЈАЛОШКА -ДЕМОНСТРАТИВНА -МОНОЛОШКА -ПРАКТИЧАН РАД -ПИСАЊЕ -ИНДИВИДУАЛНИ -ГРУПНИ	РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ НОВИНАРСКОГ ПОСЛА
ЈАНУАР 1. СВЕТИ САВА КАО ИНСПИРАЦИЈА ЗА ЛИТЕРАРНО СТВАРАЛАШТВО 2. УЧЕШЋЕ НА СВЕТОСАВСКОМ ЛИТЕРАРНОМ КОНКУРСУ • ПРИКУПЉАЊЕ МАТЕРИЈАЛА ЗА ШКОЛСКИ ЛИСТ „КОРАЦИ“	2	-АУДИТИВНА - ДИЈАЛОШКА -ДЕМОНСТРАТИВНА -МОНОЛОШКА -ПРАКТИЧАН РАД -ПИСАЊЕ -ИНДИВИДУАЛНИ -ГРУПНИ	РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ НОВИНАРСКОГ ПОСЛА
ФЕБРУАР 1.ИЗНОШЕЊЕ ИДЕЈА ЗА ШКОЛСКИ ЛИСТ „КОРАЦИ“ И ПЛАН ИЗРАДЕ ЧАСОПИСА 2.СПОРТСКИ ДОГАЂАЈИ У ШКОЛИ- „БАК РЕПОРТЕР“ 3. ПОДЕЛА ЗАДАТАКА ЗА РАД НА ЧАСОПИСУ		-АУДИТИВНА - ДИЈАЛОШКА -ДЕМОНСТРАТИВНА -МОНОЛОШКА -ПРАКТИЧАН РАД -ПИСАЊЕ -ИНДИВИДУАЛНИ -ГРУПНИ	РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЋАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ НОВИНАРСКОГ ПОСЛА

<p>4.ИЗБОР НОВИНАРА УРЕДНИКА</p> <ul style="list-style-type: none"> • ПРИКУПЉАЊЕ МАТЕРИЈАЛА ЗА ШКОЛСКИ ЧАСОПИС 			
<p>МАРТ</p> <p>1. ИЗБОР РАДОВА КОЈИ ЋЕ УЧЕСТВОВАТИ НА ЛИТЕРАРНОМ КОНКУРСУ ПОВОДОМ ДАНА ШКОЛЕ</p> <p>2. РАД НА ШКОЛСКОМ ЧАСОПИСУ (ПРЕГЛЕД МАТЕРИЈАЛА, ИЗБОР РАДОВА)</p> <p>3. РАД НА ШКОЛСКОМ ЧАСОПИСУ (ЛЕКТУРА, КОРКТУРА, ПРЕЛОМ СТРАНА, УРЕДНИШТВО)</p> <p>4. ПРЕЗЕНТАЦИЈА ШКОЛСКОГ ЧАСОПИСА</p> <ul style="list-style-type: none"> • УРЕЂИВАЊЕ ШКОЛСКОГ ЧАСОПИСА У САРАДЊИ СА УЧЕНИЦИМА ЛИКОВНЕ СЕКЦИЈЕ • ПРЕКУЦАВАЊЕ ТЕКСТОВА И ЛЕКТУРА • ПРИПРЕМА ЧАСОПИСА ЗА ШТАМПУ <p>ШТАМПАЊЕ ЧАСОПИСА „КОРАЦИ“</p>	4	<p>-АУДИТИВНА - ДИЈАЛОШКА -ДЕМОНСТРАТИВНА -МОНОЛОШКА -ПРАКТИЧАН РАД -ПИСАЊЕ -ИНДИВИДУАЛНИ -ГРУПНИ</p>	<p>РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЂАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ НОВИНАРСКОГ ПОСЛА</p>
<p>АПРИЛ</p> <p>1. ПРИЧА СТАРЕ ФОТОГРАФИЈЕ</p> <p>2. СПОРТСКИ ДОГАЂАЈИ У ШКОЛИ- „БАК РЕПОРТЕР“</p> <p>3. ЧАС СЛОБОДНОГ СТВАРАЛАШТВА (ПОЕЗИЈА)</p> <p>4. ЧАС СЛОБОДНОГ СТВАРАЛАШТВА (ПРОЗА)</p>	4	<p>-АУДИТИВНА - ДИЈАЛОШКА -ДЕМОНСТРАТИВНА -МОНОЛОШКА -ПРАКТИЧАН РАД -ПИСАЊЕ -ИНДИВИДУАЛНИ -ГРУПНИ</p>	<p>РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЂАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ НОВИНАРСКОГ ПОСЛА</p>
<p>МАЈ</p> <p>1. ПИСАЊЕ ЧЛАНАКА ПО СОПСТВЕНОМ ИЗБОРУ</p> <p>2. ПРАВЉЕЊЕ ПАНОА, СА НАЈБОЉИМ УЧЕНИЧКИМ РАДОВИМА, ЗА ХОЛ ШКОЛЕ</p> <p>3. СРЕЂИВАЊЕ УТИСАКА НАКОН АКТИВНОСТИ НОВИНАРСКЕ СЕКЦИЈЕ</p> <p>4. АНАЛИЗА АКТИВНОСТИ И УСПЕШНОСТИ РАДА СЕКЦИЈЕ</p>	4	<p>-АУДИТИВНА - ДИЈАЛОШКА -ДЕМОНСТРАТИВНА -МОНОЛОШКА -ПРАКТИЧАН РАД -ПИСАЊЕ -ИНДИВИДУАЛНИ -ГРУПНИ</p>	<p>РАЗВОЈ СТВАРАЛАЧКИХ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕТА И СПОСОБНОСТИ ЗА ЈАВНО НАСТУПАЊЕ; -ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ОМОГУЂАВА УЧЕНИЦИМА: - УВОЂЕЊЕ У ОСНОВЕ НОВИНАРСКОГ ПОСЛА</p>

ХОР

БРОЈ ЧАСОВА	САДРЖАЈ ПРОГРАМА	АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	НАЧИНИ ПОСТУПЦИ РАДА	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ
2	Аудиција и гласова	Појединачно из тонова,вокализа песама по слуху	Инструментално извођење	Ученици по тонове и мелоди наставник свира	Проверавање с одређивање глас
10	Композиције централне Србије	Извођење песама слуху и нотном те	Вокално-инструментално извођење	Демонстрација-уч заједно са наста изводе песме	Учење о музици поднебља кроз примера
8	Композиције са и Метохије	Извођење песама слуху и нотном те	Вокално-инструментално извођење	Демонстрација-уч заједно са наста изводе песме	Учење о тради култури КиМ обраду примера
8	Композиције Македоније	Извођење песама слуху и нотном те	Вокално-инструментално извођење	Демонстрација-уч заједно са наста изводе песме	Учење о тради култур Маке кроз обраду при
4	Руска музика	Извођење песама слуху и нотном те	Вокално-инструментално извођење	Демонстрација-уч заједно са наста изводе песме	Учење о традицији и к кроз обраду при
2	Духовна музика	Извођење песама слуху и нотном те	Вокално-инструментално извођење	Демонстрација-уч заједно са наста изводе песме	Упознавање Мокрањчеве муз
2	Популарне композиције по ученика	Извођење песама слуху	Вокално-инструментално извођење	Демонстрација-уч изводе песме	Припрема за при

ХОР

Наставник формира хор на основу провере слуха и певачких способности ученика, дикције и осећаја за ритам, након чега следи класификовање певача по гласовима. Хорске пробе се изводе одвојено по гласовима и заједно. Репертоар школских хорова обухвата одговарајућа дела домаћих и страних аутора разних епоха, као и народне, пригодне, песме савремених дечјих композитора и композиције са фестивала дечјег стваралаштва. У току школске године потребно је са хором извести најмање десет двогласних и трогласних композиција, а цапелла или уз инструменталну пратњу. При избору песама наставник треба да пође од узраста ученика, процене гласовних могућности, и примереног литерарног садржаја.

Садржај рада:

- одабир и разврставање гласова;
- вежбе дисања, дикције и интонације;
- хорско распевавање и техничке вежбе;
- интонативне вежбе и решавање појединих проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски, стилски);
- музичка и психолошка обрада композиције;
- увежбавање хорских деоница појединачно и заједно;
- остваривање програма и наступа према годишњем програму школе.

На часовима хора, наставник треба да укаже на грађу и важност механизма који учествује у формирању тона у оквиру певачког апарата. Дисање, дикција и артикулација представљају основу вокалне технике па тако вежбе дисања и распевавања морају бити стално заступљене. Препоручује се комбиновано дисање, нос и уста истовремено, и то трбушно, дијафрагматично дисање.

Певач на слушаоца делује и тоном и речју. У том смислу наставник треба да инсистира на доброј дикцији која подразумева јасан и разговетан изговор текста, односно самогласника и сугласника, али и на правилном акцентовању речи. Препоручљиво је певање вокала на истој тонској висини, уз минимално покретање вилице у циљу изједначавања вокала, а у циљу добијања уједначене хорске боје.

Код обраде нове песме или композиције прво се приступа детаљној анализа текста. Уколико је текст на страном језику, ученици морају научити правилно да читају текст, изговарају нове, непознате гласове који не постоје у матерњем језику и упознају се са значењем текста. У оквиру анализе текста важно је обратити пажњу и на акцентовање речи и слогова у зависности од дела такта у коме се налазе и мелодијског тока. Следи анализа нотног текста и усвајање мелодије у фрагментима. Ова фаза припреме захтева одвојене пробе по гласовима. На заједничкој проби хора, након усвајања песме/композиције у целини треба обатити пажњу на динамику и агогику.

Обрађене композиције треба изводити на културним манифестацијама школе (Дан школе, Свечана послава поводом обележавања школске славе Светог Саве, Годишњи концерт...), и ван ње, као и на фестивалима и такмичењима хорова, како у земљи, тако и ван ње.

ПРЕПОРУЧЕНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА РАД ХОРА

Химне:

Државна химна
Химна Светом Сави
Химна школе

Народне и песме домаћих аутора:

Српска народна песма, Уродиле жуте крушке
Српска народна песма, Чај горо, лане моје
Српска народна песма, Заспо Јанко
Збирка хорских композиција, Варај Данке
Збирка хорских композиција, Живкова ташта
Нишка бања, аранжман Ник Пејџ
Станиша Коруновић, Цвећ.
Светолик Пашћан Којанов, Зимска песма
Биљана Мандић, Љубичица
Владимир Ђорђевић, Веће врана
Стеван Стојановић Мокрањац, Ал` је леп овај свет
Марко Тајчевић, Пошла румен.
Жарко Петровић, Серенада Београду
Даворин Јенко, Востани Србије
Никола Грбић, Ово је Србија
Стеван Стојановић Мокрањац, У Будиму граду
Драган Панџић, Симонида
Константин Бабић, Чај горо
Ју рок мисија, За милион година

Духовне песме:

Милешевка
Бели анђео
Ударало у тамбуру ђаче

Помози нам, Боже драги
Помози нам, вишњи Боже
Јосиф Маринковић, Оче наш
Вера Миланковић, Оче наш
Непознат аутор, Бројаница Светог Саве
Непознат аутор, Пред иконом Светог Саве
Непознат аутор, Радуј се (ускршња песма)

Страни композитори:

Јохан Себастијан Бах, Ах, што волим
Волфганг Амадеус Моцарт, Лаку ноћ (*Bona nox*)
Ђовани да Нола, *Chi la gagliarda*
Лудвиг ван Бетовен, Ода радости
Дмитри Бортњански, Многаја љета
Дарко Краљић, Чамац на Тиси
Арсен Дедић, Кад би сви
Харолд Арлен, Изнад дуге (*Over The Rainbow*)
Хозе Марти, *Guantanamera*
Џо Дасин, *Champs Elysées*
Боб Марли, *Don't Worry, Be Happy*
Дин Мартин, *Volare*
Грчка народна песма, *Mi mou thimonis matia mou*
Традиционална песма из Енглеске, *Green sleeves*
Нена, 99 *Luftballons*
Јапанска дечја песма, *Tanabata Sama*
Ричард Роцерс: *Edelweiss*
Традиционална песма из Италије, *L'inverno se n'è andato*

На репертоару хора могу се наћи и вишегласне песме које су предложене у Препорученим композицијама за певање и свирање, нарочито ако је реч о разредном хору.

ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКОГ БИБЛИОТЕКАРА

Библиотекар : Александра Стојановић

Радно време библиотеке: пре подне: 8:00-14:00

Поподне: 12:30 – 18:30

	ЦИЉ И ЗАДАЦИ	АКТИВНОСТИ БИБЛИОТЕКАРА/АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	<p>- ЦИЉ: Стручи сарадник-библиотекар доприноси остваривању и уапуређивању васпито-образовног рада у школи, реализујући програм рада прилагођен наставним плановима и програмима. Програм рада школског библиотекарa обухвата задатке и послове из области образовања и васпитања, као и библиотечко-информационе послове из домена културних и уметничких аспеката образовања. Подстиче промовисање читања и самосталност ученика у учењу, даје свој пун допринос развоју информационе писмености (медијске и информатичке) за ученике и наставнике, остварује сарадњу и заједничко планирање активности наставника, школског библиотекарa и локалне самоуправе, обезбеђује електронске изворе и приступ њима, а такође подстиче ученике на перманентност учења током целог живота.</p> <p>ЗАДАЦИ: Школски библиотекар реализује скледеће задатке:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Развија и негује навику читања и коришћења школске библиотеке код ученика, наставника и свих запослених у школи, - Развија и промовише правилну употребу свих облика извора информација - Ствара услове за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу, - Мотивише ученике за учење и подстиче на перманентност образовања, - Сарађује са ученицима, наставницима и родитељима, - Прати и подстиче ученике у индивидуалним способностима, - Прућа помоћ обдареним ученицима и ученицима којима је потребна подршка, - Припрема и реализује програм библиотекарa, - Користи савремене облике и методе рада са ученицима, - Чува библиотечки фонд 	<p>Активности библиотекарa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Часови у библиотеци /према плану/ - Рад са ученицима кроз секцију, /према плану/ - Квиз такмичења, - Презентације - Продајне изложбе <p>- Часови у библиотеци за ученике од 1. до 8. разреда</p> <ul style="list-style-type: none"> - Књижевни сусрети - Трибине / Предавања - Обележавање значајних датума - Припрема прилога за школски сајт - Рад на Летопису и часопису «Кораци» - Промоције читања (Оштро перо, Читалачка значка..) - Израда панона - Пружање помоћи ученицима који слабије читају -Набавка литературе за школску библиотеку, за награђивање ученика <p>Активности ученика Слушају, прате, анализирају, препричавају, дискутују, коментаришу, договарају се, презентују, претражују информације, дијалог, упућивање других ученика, рад у тиму, учествују у инвентарисању књига /чланови секције/, истичу обавештења, сортирају и чувају књижни фонд, класификују библиотечку грађу, прикупљају материјал за школски лист, дају примедбе и сугестије везане за рад библиотеке, предлажу наслове које треба набавити за школску библиотеку</p>
Технике и методе рада	<ul style="list-style-type: none"> - Индивидуални и индивидуализовани рад са ученицима, - Рад на тексту, - Рад у групи, 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Тимски рад - Фронтални - Рад на терену /посета Библиотеци и Сајам књига, посета издвојеном одељењу/ 		
	ПРВИ РАЗРЕД	Упознавање ученика са светом књига и школском библиотеком: <i>Правила понашања у библиотеци</i>	НОВЕМБАР
	ДРУГИ РАЗРЕД	Препричавање, илустрација, разумевање прочитаног : <i>Моја омиљена књига</i>	АПРИЛ
	ТРЕЋИ РАЗРЕД	Упознавање ученика са значајним личностима: <i>Живот и дело Вука Караџића /угледни час/</i>	НОВЕМБАР
	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	Припреме за истраживачки рад: <i>Обучавање ученика за коришћење енциклопедија</i>	ОКТОБАР
	СЕДМИ РАЗРЕД	Предавање „ Технике које омогућавају боље разумевање текста“	МАРТ
	ШЕСТИ РАЗРЕД	Час географије у библиотеци : Истраживачки рад у библиотеци / предмет географија/	ДЕЦЕМБАР
	ОСМИ РАЗРЕД	Предавање „ Технике које омогућавају боље разумевање текста“	МАЈ
	ПЕТИ РАЗРЕД:	Моја омиљена књига „Мој дека је био трешња“	СЕПТЕМБАР
ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈ	ПОДРУЧЈЕ РАДА	БРОЈ САТИ /40 недељно/	
	Планирање и програмирање васпитно-образовног рада	2	
	Педагошко инструктивни рад и сарадња са наставницима и другим стручним сарадницима на унапређењу образовно-васпитног рада	3	
	Професионална оријентација	1	
	Рад са ученицима	22	
	Рад са родитељима		
	Учешће у стручним органима школе	1	
	Сарадња са стручним институцијама и друштвеном средином	1	
	Вођење документације и стручно усавршавање	10	

ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА**ЗА ОСТАЛЕ ОБЛИКЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА**

(допунска настава/допунски рад, додатни рад, и припремна настава

За школску 2019/2020. годину

Наставник :**Милорад Ђорђевић**

Наставни предмет	Информатика и рачунарство
Облик о/в рада	Информатичка секција
Разред и одељење	7
Планирани број часова	36

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ИСХОДИ (СТАНДАРДИ)		
		ОСНОВНИ	СРЕДЊИ	НАПРЕДНИ
1.Интернет -блог - форум - видео конференција - дигитална библиотека	- фронтални рад - практичан рад	- претраживање мреже - разликовање појмова : блог, форум итд.	- комуникација на блогу и форуму. - претраживање дигиталних библиотека	- креирање блога и форума уз помоћ наставника.
2.Обрада звука - формати звучних записа - снимање и обрада звука	- фронтални рад - практичан рад	- познаје формате звучних записа. - снима звук.	- пребацује звучни снимак на рачунар и обрађује га. - конвертује звучне записе.	- самостално снима и конвертује звучне записе.
3.Обрада видео записа - пребацавање видео записа са камере на рачунар - монтажа - додавање говора снимку - конвертовање видео формата	- фронтални рад - практичан рад	- коришћење видео камере. - пребацавање снимка на рачунар.	- додавање говора снимку - конвертовање видео формата	- едитовање и уређивање видео клипова.
4.Израда презентација - дизајн и готови шаблони - рад са текстом, сликама и објектима - самостална израда презентација	- фронтални рад - практичан рад	- отвара и затвара програм за израду презентација. - креира једноставне презентације.	- креира презентацију уз убацивање слика и анимација.	- самостално креира презентацију уз коришћење хиперлинкова , звука и клипова.
5.Цртање и графички дизајн - графички дизајн - рад са програмом Inkscapе	- фронтални рад - практичан рад	- цртање једноставнијих цртежа	- израда сложенијих цртежа уз помоћ наставника.	- израда цртежа уз коришћење слојева – лејера.

Број часова	Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начини и поступци остваривања садржаја	Циљеви и задаци садржаја програма
2	Договор о раду чланова секције и дефинисање сфера интересовања ученика.	Упознају се, договарају.	Координира, даје задатке, предлаже.	Дијалог, рад на рачунару.	Да се чланови упознају међу собом, искажу своја интересовања и дефинише правац и начин рада секције.
4	Презентације фотографија и снимака са протеклих такмичења. Представљање досадашњих радова чланова секције	Гледају, коментаришу, раде на рачунару.	Презентује, објашњава.	Презентација, дијалог.	Да се ученицима прикаже како изгледа такмичење из ТИО и да се заинтересују за исто.
4	Рад са интерактивном таблом	Гледају, вежбају са таблом.	Презентује, подучава, надгледа.	Презентација, рад са таблом.	Упознавање ученика са интерактивном таблом и обука за рад са њом.
4	Уређење кабинета за Техничко образовање	Раде, чисте, уређују.	Координира.	Уређење модела и макета, сређивање кабинета.	Да се уреди и очисти кабинет за ТИО (модели, полице, ормани, зидне новине)
4	Уређење полице за Техничко образовање у холу школе	Раде, чисте, уређују.	Координира.	Уређење модела и макета, сређивање кабинета.	Да се уреди и очисти полица за ТИО у холу школе (сложе и обнове модели и макете)
12	Рад на рачунару (цртање, израда презентација, табеле, слободне активности)	Раде на рачунару.	Координира, помаже, показује.	Рад на рачунару.	Усавршавање рада на рачунару и увежбавање најважнијих корисничких програма.
8	Обука за рад са техничком опремом: камера, фотоапарат, озвучење.	Гледају, раде са опремом.	Показује, надгледа.	Рад са техничком опремом.	Да се ученици обуче за рад са техничком опремом која је наведена и да узму учешћа у школским активностима користећи ту опрему.
12	Интернет – претраживање и пошта (школски Website)	Претражују мрежу, прикупљају податке.	Надгледа, показује.	Рад на рачунару.	Претраживање интернет мреже, усавршавање рада на мрежи и прикупљање материјала за школски сајт и летопис.
12	Учешће у прослави Дана школе, школске славе	Раде са техничком опремом.	Надгледа, координише.	Раде са : видео бимом, лап топом, озвучењем.	Чланови секције се укључују у школске прославе и активности тако што самостално руководе техничком опремом и тако чине подршку целокупном дешавању.
8	Припрема за такмичење	Припремају рад са којим излазе на такмичење.	Надгледа, координише.	Рад на рачунару, цртање, моделирање.	Да се ученици припреме и узму учешће у такмичењу из ТИО.
2	Сумирање постигнутих резултата	Износе своја искуства са радом секције.	Разговара.	Дијалог, рада на рачунару.	Шта се постигло и како су ученици задовољни радом секције ове школске године.

ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

Циљ и задаци

Упознавање ученика са различитим цртачким техникама.

Развој маште. Могућност учествовања на домаћим и страним ликовним конкурсима. Упознавање ученика са различитим сликарским техникама.

Развијање осетљивости ученика за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу.

Оспособљавање ученика за ликовно изражавање у стварању тродимензионалних вајарских облика. Развој маште. Могућност учествовања на домаћим и страним ликовним конкурсима.

Оспособљавање ученика за ликовно изражавање у области графике. Упознавање ученика са различитим графичким техникама.

Назив теме-области	Начин реализације	ИСХОДИ (СТАНДАРДИ)
		Напредни ниво
Технике и материјали (цртање)	<ul style="list-style-type: none">-кроз разговор и дискусију на основу претходно стеченог ликовног знања и искуства објашњава појам композиције , кроз примере познатих уметника, истовремено повезујући са теоријом форме-подстиче ученике на дискусију-учествује у креирању вежби-подстиче самосталан рад ученика-буди машту и креативност ученика-врши коректуру-естетску анализу и вредновање	<ul style="list-style-type: none">-Ученик треба да зна:-познаје и користи изражајне могућности лик. медија, техника и материјала-одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју-изводи радове са одређеном намером-зна начине повезивања ликовних елемената у композицији-користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик) када образлаже свој рад и радове других-уочава међусобну повезаност ликовних елемената, принципа и садржаја-разликује правце у односу на време настанка одређених уметничких дела
Конкурси	<ul style="list-style-type: none">- у зависности од теме, ученици се разговором и дискусијом уводе у проблематику-проналази примере из свакодневног живота и презентује их ученицима-објашњава појам стилизације-учествује у креирању вежби-подстиче самосталан рад ученика-буди њихову машту и креативност-врши естетску анализу и вредновање	<ul style="list-style-type: none">Ученик треба да зна:-успешно анализира свој рад и радове других, зна добро ликовне појмове-самостално гради маштовита и оригинална ликовна решења стилизованих облика-користи савремене медије комуникације- фотографију, видео, филм
Технике и материјали (сликање)	<ul style="list-style-type: none">-кроз разговор уводи ученике у свет ликовних принципа, тј. начинима повезивања ликовних елемената у композицији-објашњава појединачне појмове са посебним акцентом на боји, контрастима, светлини, текстури, ...-демонстрира одређене ликовне технике-проналази и наводи примере из свакодневног живота-учествује у креирању вежби-подстиче ученике на самосталан рад-врши коректуру-буди креативност, износећи неке своје идеје	<ul style="list-style-type: none">Ученици треба да знају:-да самостално анализирају свој рад и рад других, као и уметничких дела са аспекта ликовних принципа и да доносе закључке-да успешно користе ликовну терминологију (нпр. ритам, контраст, градација, хармонија, итд.)-вешто се служе ликовним техникама у изражавању идеја-праве маштовите и креативне композиције

<p>Припреме за школску славу "Свети Сава"</p>	<ul style="list-style-type: none"> - кроз разговор уводи ученике у дискусију о животу и раду нашег просветитеља, историјским чињеницама и књижевности повезаној са Св. Савом - показује репродукције портрета Св. Саве, илустрације, .. - објашњава улогу иконе у историји уметности - учествује у креирању вежби - буди машту ученика - подстиче њихов рад и усмерава - демонстрира потребне технике - врши естетску анализу и вредновање 	<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - граде занимљива, маштовита и оригинална ликовна решења кроз различите ликовне технике и материјале - успешно анализирају своје радове и радове других са аспекта ликовних принципа - врше естетске процене радова и самостално доносе закључке
<p>Припреме за 8. март</p>	<ul style="list-style-type: none"> - кроз објашњавање, разговор и дискусију дефинисање појма украса, - орнамента и његових главних карактеристика- ритам, симетрија, прецизност; - илустративни (визуелно подстицајни) навођењем на давање конкретних примера украса из свакодневног живота, корелацијом са народном традицијом- улога и значај орнамента; - креирање задатка; - коректура, естетска анализа и вредновање дечијих радова 	<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - граде занимљива, маштовита и оригинална ликовна решења кроз различите ликовне технике и материјале - успешно анализирају своје радове и радове других са аспекта ликовних принципа - врше естетске процене радова и самостално доносе закључке
<p>Припреме за Ускрс</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ускршњи мотиви, разноликост и маштовитост. Начини и технике рада. - кроз објашњавање, разговор и дискусију дефинисање појма украса, - орнамента и његових главних карактеристика- ритам, симетрија, прецизност; - илустративни (визуелно подстицајни) навођењем на давање конкретних примера украса из свакодневног живота, корелацијом са народном традицијом- улога и значај орнамента; - креирање задатка; - коректура, естетска анализа и вредновање дечијих радова 	<p>Ученици треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - граде занимљива, маштовита и оригинална ликовна решења кроз различите ликовне технике и материјале - успешно анализирају своје радове и радове других са аспекта ликовних принципа - врше естетске процене радова и самостално доносе закључке
<p>Конкурси</p>	<ul style="list-style-type: none"> - у зависности од теме, ученици се разговором и дискусијом уводе у проблематику - проналази примере из свакодневног живота и презентује их ученицима - објашњава појам стилизације - учествује у креирању вежби - подстиче самосталан рад ученика - буди њихову машту и креативност - врши естетску анализу и вредновање 	<p>Ученик треба да зна:</p> <ul style="list-style-type: none"> - успешно анализира свој рад и радове других, зна добро ликовне појмове - самостално гради маштовита и оригинална ликовна решења стилизованих облика - користи савремене медије комуникације- фотографију, видео, филм

ФОТО-СЕКЦИЈА

Циљ и задаци: Упознавање ученика са фотографијом као једном од најважнијих медијума, са фотографском опремом, са начинима обраде фотографије као и значају фотографије у реалном животу. Да забележи што је могуће више дешавања у нашој школи, да сарађује са другим секцијама попут драмске, спортских секција, ликовне, информатичке и осталих. Такође, да помогне у прикупљању потребног материјала за израду летописа, обавештава о догађајима путем фотографија као презентације на фејсбуку и других облика презентација (израда паноа, часописа и сл.). На крају да остане архива на крају сваке школске године као нека врста подсетника за будуће генерације.

Садржаји програма	Број часова	Начини поступци остваривања садржаја	и	Циљеви и задаци остваривања програма
-Избор чланова секције -Усвајање плана и програма секције	2	Фронтални Групни		Да се чланови упознају међу собом, дефинишу правац и начин рада секције
-Избор стручне литературе и часописа -Упознавање са фото опремом	2	Фронтални Групни Индивидуални		Упознавање са фотографијом као медијумом кроз стручну литературу, као и са фотоапаратом , начином функционисања и сл.
Европски дан језика. Дечија недеља. Спортски догађаји	4	Групни Индивидуални		Практична примена фото опреме, обучавање, вежбање рада на фотоапарату-фотографисање. Дружење, спознавање сопствених талената, развијање креативности.
Обрада и израда фотографије. Изложба	2	Групни Индивидуални		Упознавање са обрадом слике у photoshop-у, развијање креативности. Израда паноа.
Дан примирја у Првом светском рату. Сајам науке.	2	Групни Индивидуални		Практична примена фото опреме, обучавање, вежбање рада на фотоапарату-фотографисање. Дружење, спознавање сопствених талената, развијање креативности.
Обрада и израда фотографија.	2	Групни Индивидуални		Упознавање са обрадом слике у photoshop-у, развијање креативности
Израда новогодишњих честитки.	2	Групни Индивидуални		Упознавање са обрадом слике у photoshop-у, развијање сопствених имагинарних и креативних потенцијала.
Новогодишња приредба.	1	Групни Индивидуални		Практична примена фото опреме, обучавање, вежбање рада на фотоапарату-фотографисање. Дружење, спознавање сопствених талената, развијање креативности.
Обрада и израда фотографија.	1	Групни Индивидуални		Упознавање са обрадом слике у photoshop-у, развијање креативности
Школска слава- Свети Сава	3	Групни Индивидуални		Припрема за славу кроз сарадњу са другим секцијама у изради сцене за приредбу. Практична примена фото опреме, обучавање, вежбање рада на фотоапарату-фотографисање. Дружење, спознавање сопствених талената, развијање креативности.
Планирање рада у другом полугодишту	1	Фронтални Групни		Дефинисање правац и начин рада секције у другом полугодишту.

8. март	1	Групни Индивидуални	Практична примена фото опреме, обучавање, вежбање рада на фотоапарату-фотографисање. Дружење, спознавање сопствених талената, развијање креативности.
Дан школе	4	Групни Индивидуални	Припрема за Дан школе кроз сарадњу са другим секцијама у изради сцене за приредбу. Практична примена фото опреме, обучавање, вежбање рада на фотоапарату-фотографисање. Дружење, спознавање сопствених талената, развијање креативности. Обрадом слике у photoshop-u. Израда паноа.
Самостални пројекат. Праћење догађаја у школском животу.	5	Групни Индивидуални	Практична примена фото опреме, обучавање, вежбање рада на фотоапарату-фотографисање. Дружење, спознавање сопствених талената, развијање креативности. Упознавање са обрадом слике у photoshop-u.
Другарско вече	3	Групни Индивидуални	Практична примена фото опреме, обучавање, вежбање рада на фотоапарату-фотографисање. Дружење, спознавање сопствених талената, развијање креативности. Упознавање са обрадом слике у photoshop-u.
Евауација рада секције	1	Фронтални Групни Индивидуални	Да су ученици заволели фотографију, проширили своје видике, дружили се, развили своју креативност, обучили се за рад на овом медијуму.

Назив предмета

ИНФОРМАТИЧКА СЕКЦИЈА

Циљ

Циљ наставе информатичке секције је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Разред

седми

Годишњи фонд часова 36 časova

Област-тема	Број часова	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	Садржаји
ИКТ	4	<ul style="list-style-type: none">- наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу- правилно користи ИКТ уређаје- именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја- прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса- прилагоди радно окружење кроз основна подешавања- креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)- креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)- примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа- креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)- сачува и организује податке- разликује основне типове датотека	<p>Предмет изучавања информатике и рачунарства.</p> <p>ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера.</p> <p>Подешавање радног окружења.</p> <p>Организација података.</p> <p>Рад са сликама.</p> <p>Рад са текстом.</p> <p>Рад са мултимедијом.</p> <p>Рад са презентацијама.</p>
		<ul style="list-style-type: none">- реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја;- доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине- разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету- реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета- приступа интернету, самостално	<p>Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин.</p> <p>Правила безбедног рада на интернету.</p> <p>Претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја.</p> <p>Заштита приватности личних података.</p> <p>Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом.</p>

ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	4	<p>претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај</p> <ul style="list-style-type: none"> - информацијама на интернету приступи критички - спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету - разуме значај ауторских права - препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем - рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету 	
РАЧУНАРСТВО	5	<ul style="list-style-type: none"> - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке - схвати математичко-логички смисао речи "и", "или", "не", "сваки", "неки", израза "ако...онда" - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби - користи математичке операторе за израчунавања - објасни сценарио и алгоритам пројекта- - анализира и дискутује програм - проналази и отклања грешке у програму 	<p>Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика; речи "и", "или", "не", "сваки", "неки", "ако...онда".</p> <p>Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам.</p> <p>Увод у тему програмирања. Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање.</p> <p>Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком и видеом.</p> <p>Програм - категорије, блокови наредби, инструкције.</p> <p>Програмске структуре (линијска, циклична, разграната).</p>
РОБОТИКА	23	<ul style="list-style-type: none"> - савладава напредне функције блоківског програмирања - програмира робота - учествује у припреми за такмичење - обучава се за тимски рад - учествује у свим фазама такмичења 	<p>Учење и употреба Мблок програма за кодирање мбот робота.</p> <p>Припрема у учешће такмичењима.</p>

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Сви предмети

СПИСАК УЏБЕНИКА ЗА СЕДМИ РАЗРЕД ОШ“ЖИВОМИР САВКОВИЋ“2019/2020.

- СРПСКИ ЈЕЗИК /НОВИ ЛОГОС/1. Уметност речи-читанка за 7 разред основне школе,
2. Дар речи-граматика за 7 разред основне школе
- МАТЕМАТИКА /КРУГ/1. Математика 7-Уџбеник за 7 разред основне школе,
2.Математика 7-Збирка задатака са решењима за 7 разред основне школе
- ИСТОРИЈА /ЈП ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ/СРП7ИСТ00820/ Историја-радни уџбеник за 7 разред основне школе
- ГЕОГРАФИЈА /ЈП ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ// Географија –уџбеник за 7 разред основне школе
- ФИЗИКА /НОВИ ЛОГОС/ 1. Физика 7-уџбеник са збирком задатака и лабораторијским вежбама за 7 разред основне школе
2. Физика 7 –збирка задатака за 7 разред основне школе
- ХЕМИЈА /КЛЕТ/ Хемија 7- уџбеник за 7 разред основне школе
- ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА/ ЈП ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ/ Техничко и информатичко образовање – уџбеник за 7 разред
- МУЗИЧКА КУЛТУРА /НОВИ ЛОГОС/ Музичка култура 7- уџбеник за 7 разред основне школе
- ЛИКОВНА КУЛТУРА /БИГЗ/ Ликовна култура 7- уџбеник
- БИОЛОГИЈА /ГЕРУНДИЈУМ/ Биологија за 7.разред основне школе
- ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК /ДАТАСТАТУС/ Pixel 3,
Pixel 3 радна свеска
- ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК /The English book СТР5ЕНГ01444/ 1. Project 4 –уџбеник –(четврто издање)
2 .Project 4 –радна свеска (четврто издање)
- ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО/ЈП ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ/ Информатика и рачунарство – уџбеник за 7 разред основне школе, (Није обавезна)
- ВЕРОНАУКА /ФРЕСКА/ Православни катихизис за 7 разред, (Није обавезан)

Техничка секција

ЗА ОСТАЛЕ ОБЛИКЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

(допунска настава/допунски рад, додатни рад, слободне активности и припремна настава)

За школску 2020/2021. годину

Наставни предмет	Техничко и информатичко образовање
Облик о/в рада	Секција: Моделарство
Разред и одељење	
Планирани број часова	36
Литература	Увод у ракетно и ваздухопловно моделарство, <i>Градимиr.Б.Ранчин, Београд 1994</i> , Бродови- Приручник за бродомоделарство, <i>Зоран Мишић, Београд 1995</i> .

Месец	Р.бр. н. т.	Наставне теме	Број часова	Стандарди који се односе на дату тему
IX	1.	Упознавање са темама и програмом рада	1	
IX, X, XI	2.	Аутомоделарство	10	
XII, I,II	3.	Бродомоделарство	10	
III,IV	4.	Авиомоделарство	8	
V,VI	5.	Ракетномоделарство	7	